

מעשה אירע בארץ אשכנז ביום שבת רבי יחיאל שגשג אשכנז
 שמה בילא דונא בת רבי יחיאל ואחר הגשוף בשמונה חדשים
 עמדו בדין מרת פירנא חלמנת רבי יחיאל ל"ע הזכר עם יחאק הזכר. וטענה
 יספן על ביתו ולא ישמוד והשתדלו בני אדם בכמה דרכים ביידיהם. כדי שלא
 יבואו לירי גרושין ובתוך הדברים ברה יחאק הזכר מאותו המקום למקום אחר
 וגם אביו רבי יחיאל ראה להעתיק דירתו משם הוא וביתו ולפי שהיה מקום
 ומנוח המדיר לעשות כרוז בעיר שפלוני הוא מעתיק דירתו מאן כל מי שיש
 לו תביעה עליו יבא ויתבע ורבי יחיאל זה עשה זה הכרוז אז ברא קרובי האשה
 ואמרו למושל הכרין שיטענה ורבי יחיאל המכר וכן עשה ולפי לא ר"י
 רשות לרבי יחיאל ללכת מהמקום ההוא עם ביתו וכל אשר לו עד שיגמור
 הדין בטענה זו אם יש על ר' יחיאל שום חיוב אם לא. אך הרשות היתה
 נתונה לר' יחיאל ללכת ולבוא כרוזו אך לא עם ביתו כי בן היה חוק היתה
 מדינה ובתוך הדברים נכנסו מפשרים ביידיהם וביירו להם דיינים לרוב ביידיהם
 על עיני זה כאשר יראה להם. רבי יחיאל אבי יחאק הזכר מלך אחד וקרובי
 אשתו ביאלא דונא מלך אחר ואז נפטר רבי יחיאל מאותו עירוב לפי מה שנהגו
 שם ובתוך הדברים רבי יחאק הזכר מיראחו פון יכריחוהו לנגר אשתו ורבי
 מודעה בלוחו מקום שה' שם בפני עדים כשרים רבי מנחם ברבי יעקב ורבי
 דריאל בר מנחם וזה נוסח המודעה מעידים אלו וכו' שאר יחאק מוסר מודעה
 בפניכם על עיני הטענה וכו' ומירי אבי מכריחי שאלך עמו בפאס'ו על
 עיני זאת הטענה כי שם נקראו הדיינים ואני חושש ומפחד פון יבשו לי כח
 בעל כרחי שאלך נט אז שמה אה' מוכרה נגד רלוני על כן אומר בפניכם
 שאם ישעה לי שום כח או אה' מוכרה לתת לה נט שאלי מבעולו ומפסולי כל
 נט שאכתוב לה וכל דבר שאכתוב בו מודעה זו הי' בטל מעתה וגם כן פסול
 אכטל שום דבר שכל הנתולין היו בטי' והמודעה תהא קיימת ולא בטלה או
 אם אה' מוכרה לתת לה נט המודעה תהא מבלתי דעתי שאם אכטל המודעות
 שאר כמו אלוס כפבור שאין רלוני לתת לה נט בשום עיני ע"כ. אח"כ נהרגו
 ב' נשות הנה' בפשרה יש עדויה' שהתפסרו ע"ד זו שיתנו קרובי האשה ר'
 מאות דוקאטי לבטלה וירגש אותה השליחו הסך הזכר מיד ועל זה
 נהרגה המנרג לנגר אשתו ונגשה על הדרך הזכר למטה ולקח מיד זה
 דוקאטי ולא הספיק ליקח השאר עד שיא קול לפסול הגט ועל זה נכתב
 השאר ביד שלישי כי העידו קלה בני אדם לפי הנרא' משטר העדות כשהתראו
 בעיני הגירושין אחר רבי יחיאל אבי המנרג לר"י יחאק בר מתתיה שה'
 ממונה על נתינת המודעה הריא הנה' אח"כ הומינו עדי חתימה ומסירה רבי
 שמואל בר כהנין ורבי מנחם בר אברהם והי' עמכם רבי יחאק בר מתתיה
 שה' ממונה עליהם וקודם כתיבת הגט לזה רבי יחאק הכזר ליקח המנרג
 לבטל אותה מודעה שהזכרנו למעלה וכן עשה ור"ל הכפול וכתב רבי יחאק
 בר יחיאל בפניו כל מודעה ומודעי דמודעי דנפקין מנו מודעי עד סוף כל
 מודעי וכל דבור וכל תנאי שטעה או שמגר שבהתקיים הדברים ההם יגרמו
 ביטול הגט בלתי מין ועיני ולשון שאמר או שמגר או בלתי מקום שמסרם
 או האמרם או כל המעמדות שטעה והפי' אם חשב במחשבות הלב כלם בטלים
 בפניו ככל לישני דלמור רבן דבטי' בהון מודעי וחנאי. ואחר הכפול לא
 וזו משם עד שכתב הסופר הגט וחתמוהו העדים כדת ובהלכה וגם אה'
 החתימה הוסף שינת לבטל מודעה הנה' לא פחות ולא יותר. אח"כ הלכו
 חוץ לעיר למסור הגט וילאו מהעיר אלה מפה והלה מפה הכפל עם רבי
 אברהם הסופר ור' מאיר ספרדי ועדי הגט משער א' והאשה ואמה ורבי
 יחאק בר מתתיה משער אחר ובהיותם במקום מסירת הגט הי' בוכה דודו של
 יחאק המנרג שהיה הדבר קשה בעיניו ור"ל יחאק המנרג מה נורף לבכות אבי
 נותן ככה זה הגט ור' יחאק בר מתתיה א"ל מה היא כוונתך ככה שאמרת לי
 פרש דברך והשיב לו כי מאחר שאינה רולה אותי איני רולה אותה גם מרת
 פירנא אם המגורשת אמרה לו אם לא תרנה לתת נט לבילא דונא בת ר' יחאק
 תתנוה ואלו אמר רבי יחאק בר מתתיה למנרג דע כי הגט לר"י ליתנו ברזון
 טוב וכן אתה עושה וכן נמי אתה מנטל לפינו כל מודעי וכו' דרך הנה'.
 ענין השני יחאק המנרג ואמר הן ומד אחר אלה הדברים נאמר הגט כרת
 ובהלכה מיד הפגרה ליד המגורשת ובתנו כספר וחתמו כל העיני הנה' למעלה.
 אחר זמן מה על הדרך ועל הוספה הכתוב למעלה כשטר המתחיל אלו ח"מ
 וכו' וזלמו שלא נזכר שם יליאתם מן העיר אל מקום מסירת הגט אם היתה
 כחאת או נפרדים זה מזה וחתמו הדברים ונתפרסם כשטר מעשה ב"ד המתחיל
 במוחב תלמא וכו' וחתומים בו הדיינים רבי אלחנן משער אריה ורבי שלמה
 בר דריאל ורבי שלמה ידידיה וכוה השער ששעו אחר חתימת ומסירת הגט
 חתמו בו הר"י יחאק בר מתתיה ורבי שמואל בר כהנין ורבי מנחם בר אברהם
 אלא שרבי מנחם חתם כך מנחם בר אברהם ז"ל מעיד על כל מה שכתוב
 למעלה לבד שאינו זכר כבוד אב אחר יחאק בר יחיאל הן בבטול המודעות
 שהיו בשעת נתינת הגט זה השטר עשוהו אלו העדים אחר ששרפו הגט כפי
 מה שזכר בשאל' אש"פ שלא נזכר בן בתוך זה השטר החתומי בו העדי'.
 אחר זמן מה יאל שטר המתתיה' כך אהנה ח"מ שכת' יחיאל וחליהו בר מלניח
 מודיעים וכו' שהלכו אלל רבי שמואל ורבי מנחם עדי הגט הוגדו ושאלנו לל
 א' מהם כפי' וכו' ואמרו כי הר"י יחאק בר מתתיה אמר אל המנרג בשעת
 המסירה תהיו ברזון טוב כי בן רלוני לעשות או השיב המנרג כי לפולם לא
 יתנו ברזון אדרבה הוא נותן ככה ובאונם וכמו מוכרה נגד רלוני אז א"ל
 הר"י יחאק ומרת פירנא שלא יתנוה בדעת זה אלא ברזון טוב והוא לא השיב
 דבר ולא הי' דיבור אחר ביידיהם אלא שנתן הגט ואמר לה הן נטק ולא בטל
 שום מודעה כעת נתינת הגט אלא אותם השתי פעמים הנז' בבית הלבלר

קודם כתיבת הגט ואחר חתימתו ואז שכתב ואלים זה מה ששפטו מפי
 עדי הגט אחר כותב כותב וכו' וחתמו בו שכתב ואלים וחתמו בו א'
 מעדי הגט ארי שמואל בר כהנין מודה ומקיים ואמר כל מה שכתוב למעלה.
 אחר זה הכתיב רבי מנחם כפי מה שזכר בשאלה שכתב ואלים כי מוטלם
 לא העיד בפניה' כן ונתן אמתלאות לדבריו וגם ר' שמואל בר כהנין שחתם
 בו אמר בדברים כמ"ש כשטר החתומים בו קרוב משער' שהוא חתם בכתב'
 כשטר הוא בטעות שלא קרא אותו וסמך על שכתב ואלים ואחר שידע שכן הוא
 הלך וקרע חתימתו משם והספידוהו שיחטבו ידו על זה וגם להספידו ממנו
 והולך לחתום בו פסם אחרת אבל שקר הוא ושטר א' שחתם בפני ב"ד
 שהוא מסכים עם שטר שחתם בו הוא כביטול מודעי חתם בו הר"י יחאק
 כנז'ל הוא האמת והוא מנקש מחילה מהש"ת על החתימה הארוכה. אחר זה
 יאל שטר זה נפחו אלמנו אברהם הסופר ומאיר הספרדי מודיעים וכו'
 כהיתותיו הולכי' על שפת היס ואמרו ורבי יחאק בר יחיאל שלשתינו יחד כאשר
 הי' הולך רבי יחאק לתת נט לבילא דונא וזננו אחר כתיבת הגט ולא הי' אדם
 אחר שמונו אחר לו רבי יחאק דעו שהגט שאלך לבילא דונא וזנתי ארי אתן
 אותו ככה ובאונם שלא ברזון כי לדווי אבי מכריחי ליתנו כדי ללכת כול
 ובני ביתו מאר"מיו שהם כלואים וחינם מיהי' אותם ללכת משם ולפנות
 עינים ע"כ ארי מוכרה לתת נט זה אבל נגד רלוני הוא ואחר הדברי' האלו
 לא זנו משם כלל ממנו עד שנתן הגט ולא בטל שום מודעה כעת נתינת הגט
 זה אלו יודעי' בלתימה ששפטו מפי יחאק הזכר שלא בטל כעת נתינת
 הגט שום מודעה ככתבו וחתמו וכו' והומרים שעדי' אלו עמי הארץ הם
 וחיי' יודעי' כלל כפי' נטין ומודעות וגם נהשדו בקלת עיניו' ששם הוא אמת הם
 הספרדי העיד מן התורה אך לא נתברר זה בב"ד כלל. אחר זה הודע מאיר
 שלא אמר להם המנרג החזר הו עדים ולא זכרו ולא ידעו ולא בטל נט ולא
 מסר מודעה אלא כמסר דברי' וזה הודע וזה העיד בפני רבי שלמה ידידיה
 ורבי אביגדור ורבי אלחנן משער אריה. וז"ל השטר זכרון עדות כו' העיד רבי
 מאיר ספרדי כו' כי רבי יחאק אמר דרך ספור מלפניו כהאדם מריר בשיתו כי
 הגט שיה' נותן לבילא דונא לא הי' נותנו ברזונו אלא כמוכרה שהיה רולה
 להוליא את ר' יחיאל אביו מאר"מנו וכו' ולא אמר אלא ח"ל מודעה זו ארי מוסר
 דעו מה שארי ואמר ולא זכרו ולא בטל הגט ולא ח"ל מודעה זו ארי מוסר
 בפני' ולא היו דבריו כמוסר מודעה אלא כמספר דברי' וכמלפניו וכשעת הגט
 א"ר יחאק הזכר זה הגט ארי נותנו ככה אז השיב רבי יחאק בר מתתיה
 וח"ל אל תתכו אלא ברזון ותבטל כל המודעות ותתנהג כמור' ובהל' הוא
 לא השיב אלא שמתוך דבריו יתן הגט הנה'. עוד יש שטר מעשה ב"ד הזכר
 לעיל החתומים בו ר' אלחנן וחביריו שמידי' עדי הגט בפני ב"ד ששפטם
 לא זה עדי' ושלא היו דברי' מעול' מאותה מודעה שהעידו ר"מ ור' אברהם
 מסיר' הגט ושלא היו דברי' מעול' מאותה מודעה שהעידו ר"מ ור' אברהם
 הזכרי'. עוד יש שטר שהעידו אליה שכתב רבי שלמה ידידיה. אחר כל זה נאמת האשה
 המודע' הזכר וזלתי מה שהעידו בפניה' עדי הגט אבל הם מעולם אינם
 יודעי' שום דבר וכו' וחתומי' בזה השטר רבי שלמה ידידיה. אחר כל זה נאמת האשה
 דריאל ורבי אלחנן משער אריה ורבי שלמה ידידיה. אחר כל זה נאמת האשה
 הנה' לרבי דריאל בר אושפיא אש"פ שיאל על זה הגט קול פיסול אך שהעירו
 ההכתי' אש"פ שהי' מהם מי שהי' חוקך להחמיר והיום היא עם זה הכפל
 רבי דריאל ואלו קורניוהו בית ההגמוריי וכמעט היו כלל רע וילולו וכדי
 לבצר מתלפנות שול ולהוליא מלך של פוגמי של שפחות שלא תהיה לשמה
 בקמיסה לדורות הבאים נעשו מזה שאלות לקנות הארץ ומה שרלונו מהם
 מתשובות ארץ אשכנזי' והשכנזי' הכל הם מסכימים להיתר זה ככה זה ככה
 ועשיו בזה השמוע' חלינו ופדיו חתמתם ולפי שהכל מסייעין למלאכת שמים
 אכתוב דעתי כדי שיסתיים בקטי' דבר הפתח בגדולי'.

באתר יקוקין דגור. אש פלדות בוערה כמו תור. איש ואיש מאן ומאן.
 מאן משילל תמן. מי שלא ראה מימינו מאורות. ומכתרה של תורה
 לא ענד עקרות. רחמי סולם ארנה מולך. והנה ה' עליו נזכ. ומלאכי אלהים
 בו עולים ויורדים. להם מהלכי' בין העומדים. שרפים בידם רופים עומדי'
 ממעל לו. ועליו יתן קולו. מי יקום לי עם מרפיש. ואת מי אשלח כהם
 לויים. והבית ימלא עשן. וארכובותי דא לדא נקשן. ויועו אמות הספים.
 מחזיונות לילה כפטיפים. ואומר הנה לשלום מר לי מר. את רגלים רלתי.
 ואני לא אלת. ורלוני. וכמעט יאלוי. ואך אחתה. ולמה ברעה אחתה.
 מרכבות מרקדות לבא מלחמה מסקדות. ואם לאשר לא נשאלתי נדרשתי.
 הכס אחשבו לה חרשתי. ואם לאשר לא נשאלתי. ודברי לפניהם רלתי.
 אולת היא וכלימה. כי לא מחכמה. האמנם כי היכי דלימטיין שיבה מנשורא.
 נכנסתי לפנים מן השורה. כדי להיות נמה. במרין חכמי יבנה. ולהיות
 זכר לאריות. אלוה אליהם כמעט איש ולויות.

ואומר כי נראין הדברי' שאשה זו היתה מותרת לישא לכתחילה ואין
 שם בית מיחוש כלל שהדברי' שנעשו לבטל הגט אין כה כהם
 לטמוד לפינו לשמות את טעמו לפסם וחס שלשה דברים האחד המודעה
 שמתכרה קודם כתיבת הגט. השני הדברי' שאמר יחאק המנרג לדודו בשעת
 מסירת הגט בלשון הזה ארי נותן ככה זה הגט. השלישי המודעה שהעידו
 אברהם ומאיר שנמסרה בפניהם בין כתיבה ומסירה. עוד יש לפיין בעדות
 שכתב ואלים שמעדיין שפדי' הגט העידו בפניהם שבעת מסירת הגט אמר
 המנרג שהוא נותנו ככה ובאונם וכמו מוכרה נגד רלוני ושלא בטל מודעה
 אחר כן. וקודם שאבאר שאין לחוש לכל זה אקדים הקדמה אחת.

שינוי כספר בתרא דגטין (פ"ח ע"ב) גי' המששה ביראל כשר ופירוש
 רב

דדייה כפיני למידע אוסיה ועוד כותבו זה ופחה אשוב לשאל ולתת בדכר' כג' שוכתי :

הראשון

המודעה שנסמרה קודם כתיבת הגט כבר רחמי בקונטרסים התשובות שהאריכו לדבר זה ועלה בידם כהנוג'. שהרי הדבר פשוט שמודעה זו שנכתלה דכין על יד ה' יחזק ב' מחתי' י"ז ואין כאן בית מיוחד כלל לכו' עמ' ואין לרדך לדברי מי שאומר שבעול מודעה מהגי אפי' למודעה דמודעה אלא אפי' למאן דאמר לא מהגי ולרדך פנינים אחרים כבר יאל הדבר בהיתר על ידי ה' יחזק י"ז הכוזר ואפרש זה כילד :

כבר

כתבו הראשונים זל"ה"ס שבעול מודעה מופיל אפי' למודעה דמודעה דכמו שנתחלה בעטול המודעה כך נתחלה בעטול מודעה דמודעה שכיון שאמר הריני מנסל כל מודעה שמשכתי ויעיל שהרי מנסל פשעיו כלל שלם כל מודעה שנסל לו זהו הוא נוטה הרש"כ ז"ל כדחשבו אלא שללחת ידי ספק הוא מלרדך לכתחלה לבעול כל מודעה ולסכול כל פד שיעיד שמשכר מודעה כפיני ואפי' שכבר העידו במודעה אפי' הכי מהגי לפוסלם שכיון שהוא פוסל ערוה הרי הוא מנסל מודע' לגמרי שכיון שאינו יכול לקבלה ככ"ד שהרי פסל ערוה אף הוא גומר בלבו ומנסל כל מודעות שקדמו לו שאינו מלוי לקבלה בדי שמים וזהו מלרדך הרש"כ ז"ל לכתחלה ללא ידי כל פוסל אבל הוא ז"ל כ' שהראשונים ז"ל פסירוש סבירה להו שאין לרדך לכה וזוה"ס. אחד מהגי להרכיב מודעות כדמוכחא הריה דפרכין (כ"ח ע"א) דתנן וכן גטי נשים וכו' ולדבריהם הדבר פשוט שמודעה זו תכתלה כדכתיב בנוסח השאלה. אבל הרמב"ם ז"ל כ' בפסקי' מה' גרושין וז"ל וכן אם אמר גט זה שאכתוב לפ' אשתי בעול הוא וכל דבר שכתב בו מודעה הרי זה בעול וכתב אח"כ ונתנו לה אפי' שבעול המודעה קודם שיכתוב הגט הרי הגט בעול אלא מה תקנת דבר זה שילמרו לו העדים קודם כתיבת הגט אמרו לפנינו שכל הדברים שמשכתי שגורמין ששתיקיימו אותם הדברים לבעול גט זה הרי הם בעלים והוא אומר הן ע"כ. ואפי' לפי דבריו כבר נתבעלו כל המודעות בזה הלשון עמנו שכ' רבינו ז"ל וכמו שהוא כתוב למעלה בנוסח השאלה. אבל כבר נתחבו עליו רבי' מהאחרוני' ז"ל שפי' דבריו שאין בעול מופיל למודעה דמודעה אך יועיל זה דשמה מעיקרא מסר מודעה אף לאלו הדבריי'. ויישב הר"ש ז"ל דבריו כך שנתחלה כ' שאם בעול המודעה שהגט בעול אלא סתם ולא בעול מודע' דמודעה דהשאלה שבעול קיימת שלא בעול אלא הרש"כ ז"ל ואח"כ לא בעול אלא כשאומרים לו אמור כפיניו שכל הדברים שמשכתי שגורמין ששתיקיימו אותן הדבריי' לבעול הגט הרי הם בעלים ואומר הן או בעול כל מודעה דמודעה וכ"ש אם אמר בפירוש הריני מנסל כל מודעה ומודעה דמודעה שלכם הם בעלות וכתבו הר"ש ז"ל וכן עמא דבר ומעדותו של הרב ז"ל נאמר שכיון שנתחבו של ישראל הוא כן אפי' ה' ההלכה רוספת בדיניו היינו סומכים על המנהג וכ"ש שהדבריי' פשוטים ומבוארי' דכל כה"ג מהגי כבעול מודעה דמודעה ואיך אין כאן בית מיוחד כלל במודעה דמודעה קודם הגט שהרי היא בעולה לגמרי ונתחבר העקום הראשון.

השני

הדברים שאמר יחזק המגיש לדודו בשעת מסירת הגט בלשון הזה אי נותן ככה זה הגט. גם זה הלשון אינו גורם לקבול כלל בגט ולא במסירתו מפני כ' דברים האחד שאפי' אמר בפירוש לדודו הריני אנוס בזה הגט ואי חפשי בו או שאר הלשונות הסובלים את הגט אפי' הכי אין גט זה בעול מפני אותן הדבריי' כיון שלא היו דבריו לעדים כמוסר מודעה אלא דמודעה בעינין שמשכור דבריו אל העדים ובעינין נמי שיהיו שנים כדליתא בפ' חזקת (מ' ע"א) מודעה כפיני שנים. ושלא כפיני שנים לא הויה מודעה אפי' שהלה מוד' לו שמכר מודעה כפיניו משא"כ בקנין אפי' דבעינין שנים אי מודו להרדי לא לרדך מיד' דלא איכרו סבדי אלא לשקרי כדליתא בפרק האומר בקידושין (ס"ה ע"ב) ואפי' מסר מודעה לפניו וכפיני עד אחד משקפק הרמב"ם ז"ל בפרק חזקת ורפוי מירטא בדייה וכיון שכן לרדך שתתא מסירת המודעה כמוסר דבריו אל העדים הכל אם אמר דבריו לאחריה שאין רחמים לעדות מפני קורבה או פיסול אחר אפי' ששמעו אחרים מספר אותם דבריי' לאחריים אין זו מודעה כלל שאם ה' ראונו לבעול הגט מפני אותם הדברים למה לא מסרם לאותם עדים שהיו עם וספרם דרך פסול דכיון דמודעה בעינין כפיני שנים לרדך שיהיו דבריו עם השנים ויכ' בין (מסירת) [מכיר] לגט כהא מיד'. דליכ' בינייהו אלא אי לריכי למידע אוסיה או לא והכי מוכח לשיטת דגמרא (ערכין כ"א ע"ב) מאן מסר מודעה אגטא וכו' משמע דבעינין שמיסור דבריו לעדים שבו מסיבה כדליתא מוסר מילך קמן דידן. ואמרין נמי רבנן דבי רב אשי מכרי מיילי אהרדי לא שיסמע כן ממנו דרך שיחה דשמה ה' משטת דודו או דוחה בדברים שאם לא ה' י' זוחו מפוייבת בדבריי' אלו לערוי ה' אומר כן וכיון שלא מסר כן לעדים ששומעים אותם הדברים בודאי דרך שיחה בעלמא ה' אומרם לא דרך מסירת עדות. ועוד שהוא לא אמרן מעמנו אלא אחר שראה דודו מלטרע על הגירושין ולפיכך אמר כן אחרת נראה שהוא ה' חסן בגירושין כיון שה' משתלל לפיטורו וכל המהדר' לכתוב בנסח מסירת המודעה שרדך שיאמר ה' לשון הרמב"ם ז"ל (פ"ו מה"ג הי"ט) מי שאמר לשניים גט שלי כותב וכו' וזו היא מסירת מודעה של הגט פ"כ. והרשב"ם ז"ל כ' בפרק חזקת (מ' רע"א) מי שאמרוהו למכור וליהן את שלו בעל כרחו ולכתוב שטר מכירה או מתנה בערוי לרדך להודיע קודם לכן לפני העדים ולומר להם דעו שהמכירה או המתנה של שדה זו שלי רותה לעשות לפלוני שלא ברצון נכסי אעשה כי אוסני ומכריתי בעל כרחי ללא יח' ממש בראש שטר שאעשה וכו'. ובכסף עטור סופרים כתוב דמודעה דגט או מתנה הוא בגון שאמר דעו שלי כותב גט לאשתי או מתנה לפלוני ואין דעתי ככונה לזה ובעל הגט והמתנה עד כאן. וכן בס'

האפי' (ס' ק"ד) כו"ל מסר מודע' כפיני שנים ואמר גם זה שלי נותן לאשתי דעו שלי אנוס ליתנו ולכן אי אומר לפירוש שיכא בעל הרי הוא בעול פ"כ. ונראה כשאר הדברים כלם מסכימים שרדך שיהיו דבריו כמוסר עדות לערוי. ונראה דאפי' רבא דס"ל דגלוי דעתא בנטא מלתא היא כדליתא בפרק השולח (ל"ד ע"א) מודה הכא דאפי' גלוי דעתא לא הוי משום דלא אשכחן ליה לרבא דאמר גלוי דעתא מילתא הוי אלא כשארם אותם דבריי' לשליה כי הא דגידל בר עלאי דאמר לי' לשליה ברוך הסובו והמטיב וס"ל לרבא דכיון שיש כאן גלוי דעתא שהוא מנסל שליחותו כיון שאמר כן לשליה הרי זה בעול אפי' שלא פירש. אי נמי כשהוא מנסל הגט כפיני עדים ואם אינן שומעין אותו אלא שירשעים בודאי מגלוי דעתו שהוא מנסלנו כגון הריה דלוחיבו קירא כדליתא בפרק וקא רביע בהריבא וס"ל לרבא דכיון דעם העדים פלגם ה' מגלה דעתו בעול גטא משום גלוי דעתא. וכן נמי שהוא דאמר אם לא נסכינא ריש ירחא דארר ליהוי גטא ואמר אלא ריש ירחא דכין אמרי שהרי פס ערוי ה' מדבר. אבל דברים שאומר לאחריים כגון זה שה' מדבר עם דודו ואפי' שהם שומעים הדבר כיון שלא היו דברו עמהם אפי' גלוי דעתא לא הוי. וכל שאין לרדך דקי"ל ככחמי דגלוי דעתא בעטא לאו מלתא היא. ולא בעול גטא שאין כאן בית מיוחד. שפי' יחזק' אמר כן לעדים לא הוי בעול גטא מפני אותו הדבריי' האחד שרבי יחזק' אמר לו פירש דברך מהו ר"ל ככה אי נותן זה הגט והוא השיבו ראונו לומר שאמר שהיא אינה רותה אותי אפי' איני רותה אותה ופירש ענין זה הוא שזה הלשון סתום שאפשר שיה' ראונו לומר ככה אי נותן אותו. לפי שאין אנוס בו ואין דעתי ככונה כתיבתו ולא נתרציתי כלל אלא הכח הזקיקני ליתנו ולפי זה המשמעות ה' הגט בעול ואפשר ג"כ שיהי' ראונו נאמרם ככה אי נותן אותו חובה הוא עלי ללא ידי שמים מכיון שאי אפשר להתקיים הזווג בינינו נגרש כי כן ראונו לבעול גטא בריית שלא לעגן בנות ישראל אי נמי ללא ידי הדבריי' שכתבונו מפנינו בינינו ופיעונוי לגרש ונגליהו הדבר אם לא אשמוד בדבורי או כיוולא כזה. ולפי זה המשמעות אין הגט בעול ולפי שה' הלשון סתום ראה רבי יחזק' שפירש לו דעתו ופירשה לעוב שבלשונות לקיים הגט וקורא איני על רבי יחזק' בזה החכם שיהיו בראשון וכיון שהוא פירש דעתו במה שאמר שאינו רותה בעטול גטא אלא בקדמו לא נתבעול הגט כלל. וכענין רחמי לזה דתנן בנסכת דמרי' בפ' אלו מותריי' (י"ח ע"ב) סתם דמרי' לכהמייר פירושין להקל כילד הרי עלי ככשר מליח וכיין נסך אפי' של שמים נדר אסור ואם של ע"ז נדר מותר אם סת' אסור הכא נמי דכותה דתתמו אסור ופירשו מותר. ואפי' דפ' השולח (ל"ד ע"א) אמרינן כשהוא דאמר אי לא נסיבנא ריש ירחא דארר ליהוי גטא דכי אמר ניסן אמרי' דלא חיישי' להכי שאני שבעדכדו הראשון ליכא ספקא כלל דהא כפיני אמר ריש ירחא דארר אבל הכא דברו הא' אינו משפוט. וה' דהתם כדבריי' זולתינן בחר פירוש דלית אלא חסור ללא אלא הכא דליתא דליתא דליתא בחר פירוש. ה' ליתא. דהא דליתא בחר פירוש לאו קולא הוא מדנפשי' ולאו דינא. דליתא בחר קולא לא הוי מקילין כדבריי' דליתא בחר תורה ואפי' לית' אלא בלאו דכי היכי דבספקא בעל אורית' זולתינן לחומר' ה"ל הוי לן גמירול כהא מילתא נמי [אין] לאו קולא הוא דמקילין בה מדנפשי'. וכדליתא אמרי' בפ' דקדושין (י' ע"א) דבדליתא דליתא מה לי חומר' רבה מה לי חומר' זוטא וכפ' הערל(ס"ב ע"א) אמרינן דכל דליתא לא שאל אסור ליתו לא שאל אסור כרת. וכל' בנתלה דכתיבת (ק"ט ע"א) נמי ליתא וכן כ' הרמב"ם ז"ל בפ' דקדושין (י"ב ע"ב) גבי הא דליתא לכתמליח וכן כתבו המפרשי' ז"ל בפ' דקדושין (י"ב ע"ב) גבי הא דליתא אם הקלו בשבועה נקל בשעת אפי' וכן' יש נוחלין כדחוש הרמב"ם ז"ל. אלא בודאי הא דליתא בחר פירוש ריבא דליתא הוא אלא סתמה למילא בחר פירושא. וכיון דדינא הוא אפי' אסור אשת איש כי הכא זולתינן בחר פירושא. וה"ל כתיב איכא למיפגל בין דמרי' נשי דכדליתא איכא בעטמא רבה ליתא בחר פירושא משום דמנו דאי נשי מתשיל עליה מהימן בפירושא. איכא דהכי נמי ליתיה לההוא מגו דאי בעי לבעולי מודעה אי מודה הוי מהימן בפירושא דלאו למודע' אכיון וטפי עדיף מנדר כהא דלאו נדר כפיני ג' דליתו לי' ומי יימר דמודקקי ליה ואלו הכא לא כפיני מיד'. וה"ל דשאר דבר משום שהוא אסור התלוי בגופו מהימני ליה דחוקה דלא חילי חסורא אבל הכא שהוא אסור התלוי בשתחו ואינו חושש לשקרי הא. ליתא דהא אמרי' בגמ' דכי מערבא בפ' דגטין (ה"א) אינו חשוד לקבלה בדי שמים וכיון שכן הרי הוא חשוד במה שפי' בחותמו דכור שאמר ככה אי נותן זה הגט שראונו לומר שאם היא אינה רותה בו שהוא ג"כ אינו רותה בה והכי הן כבעול התל ובעל החריץ. ועוד אפי' בלא פ' אין כמשמע דבריו מסירת מודע' אפי' אמרן לערוי שלא אמר בעול הוא ולא אי חפשי בו ולא לשון שמשמעו בעול גטא אלא לשון שמשמעו כעין גילוי הדע' שאינו חסן בו ותלה הדבר שהוא נותנו ככה ולא הזכיר בעטן סוס כיטול אלא שאפשר שמתוך דבריו לא נלמד זה וכיון שלא אמר כן כפיני הוי גלוי דעתא בעטא ולאו מלתא היא. והולדה מזו אי אומר שהפי' ה' כמשמע דבריו מסירת מודע' ממש כיון שחזר בו ופירש על יצין אחר שאין משמע מודעה מהגי מדין בעול מודע' ממש. והפה שאמר הוא הפה שהחיר אלא שאין אנו לריכין לזה ונתחבר המק' שפי' :

השלישי

מודעה שמשכרה כפיני שנים ופירש על יצין אחר שאין משמע מודעה מהגי מדין בעול מודע' ממש. והפה שאמר הוא הפה שהחיר אלא שאין אנו לריכין לזה ונתחבר המק' שפי' :

פסולים

והפסעם כזה דמספר כתובה לגמול שכן כחב לה ואיפול לוחיבי כלאורה כל ארע' וברי זה כמקדש כחמאי זה ובל קיים דאפי' נשא לא נפיה. וגם זה אין מספיק להחיר אשה זו דשמת אחר קדושין נולד בו פנין זה ונפת קדושין ראוי היה לכך. ועוד שאלו אינו ידוע ראו לך אפשר שיכ' ראו לאחזר זמן ויתפרסא מאותו חולי והשתו כח וכבר ראונו מי שאירע לו כך ושכ לאחיו. ועוד כפ' ארוסה (כ"ז ע"ב) אמרינן דמקני פי' שחוק ואפי' דמתייב ושכב איש אוחתה והאז אינו ראוי לכהן משמע דלא מימעיט כלל מאיש אפי' היכא דלא רבא שכביה ביהדיא כגון הו' דמתייב ושכב איש אוחתה כ"ג דלא מימעיט מהיכא דליכא שכביה כהדיא כגון קדושין דלא כתיב אלא כי יקח איש. ועוד דלא גרע זה מטומטום ואמרינן כפרק הפתול (פ"ג ע"א) דלר"ך לגרש מספק שמת איש וכי' וכ"כ הרמב"ם ז"ל כפרק ד' מה' אישות. הא אם ה' ודאי איש כגון שבי'ו ממזון מגרש בגט ודאי אפי' שאינו ראוי לביאה כלל. וכ"כ דהחם מיירי כשהכרי' בו מנא לך. ועוד הכא נמי כיון שנשתה הקדושין לא הספיק אוחתה כזה מאלו לימא לן דלא ידעה כפי או היו כמו שהכריה בו מסתמא ועוד זקן שקדש יוכיח. וא"כ גם קדושיי בנתיים אחתה מפקיע כמה נשים מכלפיהם. ומקרינן כמה כתובות כשוקא ובודאי אלו ידעה כן לא הכנסת ליה. ועוד דמסר כתובתה לא נכתב אלא אחר הקדושין וכבר נתקדשה בלא מארי זה. ועוד שאין מה שכחבו ככפר כתובתה מארי מפורש שיחבטלו הקדושין אלא שהיא מהייב פלמו כמה שחייבהו התורה שאלה כסותה ופונתה לא יגרש הא אם נאסר ולא קיים רחמנא פטריה שאם לא תאתר כן א"כ בלא ונאמר שני שאינו יכול לפרטם את אשתו בלא גט שהרי מספר כתובה נלמד שכת' כה ודאי זיון ואפרינס וכבר מבואר זה הביטול שאפי' נכופו לגרש ש"י הרמב"ם ז"ל חלקו עליו כ"ג שאין לומר שיולדה בלא גט הכי נמי דכותה אלא שאם אינה יכולה לטבול היא טענה להאריכו לגרש אבל להפקיע קדושי לא חתמה אדם וטעום סוף דבר אין בדברים אלו סמך כלל בכתר אשה זו לפי דמתי: **י"ז** שדקדקו שאחת האשה היא מותרת טפי ס"ס אפי' דלאוריתא שרי שהרי הוא למארי דמתייב שתי הכתשות שפדי הגט אומרים שלא מסר מודעה כין כתיבה לומר ועדי הודעי מעדין שמסר. עוד יש הכתשה אחרת שפדי בגט אומרינן שככל המודעי' בשעת מסירה ועדי המודעה מעדין שלא בטל וא"כ הרי יש כאן שתי פסקין מסר מסר מודעה מסר לא מסר ומה תמנא לומר מטר שמת בטל. אי נמי כהפק' שמת בטל שמת לא בטל ואח"ל לא דיכל שמת: לא מסר. וכבר זה אינו מחזור שאלו כלו שנים ואמר שנתקדשה ושנים אמרו לא נתקדשה ואח"כ כלו שנים ואמר נתגרשה ושנים אמרים אמרו לא נתגרשה ומה היוו מעירים אשה זו מספק ספקא שנתקדשה מסר לא נתקדשה ואח"ל נתגרשה שמת נתגרשה. אבל כנדון הזה הוא ספק אחד שפדי בגט אומרים נתגרשה ועדי המודעי' אומרים לא נתגרשה ומסירה מודעי' ובטולה דבר אח' הוא כנדון הזה והכל הוא הכתשה אחת ולא דמי לס' שמת תחתיו ונתה ואח"ל ונתה תחתיו שמת בלויים שמת בלויים דהתם יש ודאי ח' ושתי פסקות ודאי כפולה ושמת אין תחתיו ואם תחתיו שמת בלויים אבל הכא יש ודאי ח' וספק ח'. ודאי אשה איש. ושמת נתגרסה. שהרי פדי המודעי' אומרים דודאי לא נתגרשה ומכחישי' פדי הגט וברי אין כאן אלא ספק ח' שמת פדי הגט שקרייה ושמת פדי המודעי' ואילו היו שתי פדים אחרים שנתה כמחיי' המודעי' לשהי' כתי' פדים אחרים מכחישות בטול המודעות ה' אפשר לדון זה מס' אבל השתא שאין שם אלא שתי כתי' פדים אין כאן אלא ספק ח' על מי נסמך על אלו או על אלו:

עוד ראיתי שהיה אשה זו מסר ג"כ אבל על דרך אחרת חס שם אומרי' שאפי' שלכאורה נראה ששתי כתי' פדי' האלו מכחישות זו את זו שכת' ח' אומרת שהתגרש פנה הן אחר כל הנבטולים שהזכיר לו ר' ינחז וכת' אחרת אומרת שלא פנה הן אפי' מהמנין לה להיהא דאמרה דאמר הן נאסר ס"ס ספק שמת ספק לא שמת ואח"ל דשמעו שמת לא הרגישו ולא (ראו) [רמז] אפשיהו] (למכור לה) [למדכר] ואח"ל הרגישו אולי שכחו. גם זה אינו נר' לי שכל שאת' מר' ספקות כל היום אין כאן אלא ספק ח' שמת אמר הן ובטל שמת לא אמר הן שזכו עקר פדותן שהרי הם כפירוש אמרו שלא בטל כלל. ועוד שאם יש ספק אפי' שמתו אם לא שמתו ודאי שריא בנתי' ספק' אחרי' דלא אחי ספק ומנאי' מידי ודאי אוחתה ששמתו אבל כאן אין לומר דשמת לא שמתו פדים שמתין ככ"ד או ששפדו כשטר אין מספקין בעדותן שמת מסופק היה בדבר אליהם שזכו שמתו פדים החתומים על השטר כרי הן כמי שנתקדשה פדותן ככ"ד. וכבר אמרו כפירוש שלא בטל כלל ושלא זה יום מתחת ידו. ומה שכ' זה המורה דהא דמי' להיהא דאמרי' בש' שבועת דהיינו (מ"א ע"ב) שהיא דאמר ליה להכריה הכי לי מהא וזו דמסרין כן וח"ל לאו פרעתי' כפי פלוני ופלוני ואחו פלוני ופלוני ואמר להו' ליה' אמר ליה רבא כל מילתא דלא רמיא עליה דאיית' אמר לה ולא דרעתי. לא דמי כלל דאפשר דהא דאמריה חתם כל מילתא דלא רמי וכו' לאו כפדים קאמרינן אלא בלוח בלוח קאמרינן כמו שפרש"י ז"ל שכיון שהוא נאמן לומר פרעתי לא רמיא עליה למפרע כפדים ואח"כ כי אמר כפי פלוני פרעתיך לאו כפרין הוא אפי' שהכחישהו פדים דאפשר דאמר הכי בלא דקדוק. ודמי' להיהא דפרק שבועת העדות (ל"ד ע"ב) הוהו דאמר ליה להכריה מהה מתייב לך כ"ד עמוד פלוני והוא אמר לא עמדתי כ"ד עמוד פ'. ואחז ספדי דאשתין מיא כ"ד עמוד פלוני ואמר רבא כל מנא' דלא רמיא עליה וכו' וכיון דרבא הוה דאמר לה כהא והתם משמע דכתב גזו' מתפרשי ולא מהכרי' אפדי' אלא פלי' דנפסקו (ואח"כ) [וא"כ] אין כאן אף לפדים שיאמרו בלא דקדוק ואפי' דכס' חזקת (ל"ט ע"א) גבי מהא' אמרינן מידי דלא רמי' עליה דאיית' אמר לה ולא דרעתי גבי פדים התם לאו כפדים כהאים להכרי' ככ"ד קאמרינן. אבל כפדים כהאים להכרי' ככ"ד

י"ז שדקדקו דמסר מסר מודעי' אומרים לא נתגרשה ומסירה מודעי' ובטולה דבר אח' הוא כנדון הזה והכל הוא הכתשה אחת ולא דמי לס' שמת תחתיו ונתה ואח"ל ונתה תחתיו שמת בלויים שמת בלויים דהתם יש ודאי ח' ושתי פסקות ודאי כפולה ושמת אין תחתיו ואם תחתיו שמת בלויים אבל הכא יש ודאי ח' וספק ח'. ודאי אשה איש. ושמת נתגרסה. שהרי פדי המודעי' אומרים דודאי לא נתגרשה ומכחישי' פדי הגט וברי אין כאן אלא ספק ח' שמת פדי הגט שקרייה ושמת פדי המודעי' ואילו היו שתי פדים אחרים שנתה כמחיי' המודעי' לשהי' כתי' פדים אחרים מכחישות בטול המודעות ה' אפשר לדון זה מס' אבל השתא שאין שם אלא שתי כתי' פדים אין כאן אלא ספק ח' על מי נסמך על אלו או על אלו:

י"ז שדקדקו דמסר מסר מודעי' אומרים לא נתגרשה ומסירה מודעי' ובטולה דבר אח' הוא כנדון הזה והכל הוא הכתשה אחת ולא דמי לס' שמת תחתיו ונתה ואח"ל ונתה תחתיו שמת בלויים שמת בלויים דהתם יש ודאי ח' ושתי פסקות ודאי כפולה ושמת אין תחתיו ואם תחתיו שמת בלויים אבל הכא יש ודאי ח' וספק ח'. ודאי אשה איש. ושמת נתגרסה. שהרי פדי המודעי' אומרים דודאי לא נתגרשה ומכחישי' פדי הגט וברי אין כאן אלא ספק ח' שמת פדי הגט שקרייה ושמת פדי המודעי' ואילו היו שתי פדים אחרים שנתה כמחיי' המודעי' לשהי' כתי' פדים אחרים מכחישות בטול המודעות ה' אפשר לדון זה מס' אבל השתא שאין שם אלא שתי כתי' פדים אין כאן אלא ספק ח' על מי נסמך על אלו או על אלו:

י"ז שדקדקו דמסר מסר מודעי' אומרים לא נתגרשה ומסירה מודעי' ובטולה דבר אח' הוא כנדון הזה והכל הוא הכתשה אחת ולא דמי לס' שמת תחתיו ונתה ואח"ל ונתה תחתיו שמת בלויים שמת בלויים דהתם יש ודאי ח' ושתי פסקות ודאי כפולה ושמת אין תחתיו ואם תחתיו שמת בלויים אבל הכא יש ודאי ח' וספק ח'. ודאי אשה איש. ושמת נתגרסה. שהרי פדי המודעי' אומרים דודאי לא נתגרשה ומכחישי' פדי הגט וברי אין כאן אלא ספק ח' שמת פדי הגט שקרייה ושמת פדי המודעי' ואילו היו שתי פדים אחרים שנתה כמחיי' המודעי' לשהי' כתי' פדים אחרים מכחישות בטול המודעות ה' אפשר לדון זה מס' אבל השתא שאין שם אלא שתי כתי' פדים אין כאן אלא ספק ח' על מי נסמך על אלו או על אלו:

י"ז שדקדקו דמסר מסר מודעי' אומרים לא נתגרשה ומסירה מודעי' ובטולה דבר אח' הוא כנדון הזה והכל הוא הכתשה אחת ולא דמי לס' שמת תחתיו ונתה ואח"ל ונתה תחתיו שמת בלויים שמת בלויים דהתם יש ודאי ח' ושתי פסקות ודאי כפולה ושמת אין תחתיו ואם תחתיו שמת בלויים אבל הכא יש ודאי ח' וספק ח'. ודאי אשה איש. ושמת נתגרסה. שהרי פדי המודעי' אומרים דודאי לא נתגרשה ומכחישי' פדי הגט וברי אין כאן אלא ספק ח' שמת פדי הגט שקרייה ושמת פדי המודעי' ואילו היו שתי פדים אחרים שנתה כמחיי' המודעי' לשהי' כתי' פדים אחרים מכחישות בטול המודעות ה' אפשר לדון זה מס' אבל השתא שאין שם אלא שתי כתי' פדים אין כאן אלא ספק ח' על מי נסמך על אלו או על אלו:

באורו ספק דין ושפיר מלי למכתב בלשון עדות וכן לשון התלמוד כפי"ב דכחובות (כ"א ע"א). מאי דמסד דיילי לא מסד סודי? הכא נמי כיון שהמטע שפשו דיינין אלו דהיינו שריפת הגט אינו אלא מטעם כ"ד וגם היו ג' הנכר מוכיח ככ"ד הם ומטעם שלהם מטעם הוא אפי"ט שנכתב בלשון עדות. והדבר הוא אפי"ט שמקומו הוא מוכרע ראי' מפורש' יש לן דלמרי' פ' השולח (ל"ג ע"א) והיינו' חותמין למטה או העדים ואמרי' למה לי למתני דיינים ולמ' לי למתני עדים הא קמ"ל דלא שמי כתוב בלשון דיינים וחמתו כו עדים לא שמי כתוב בלשון דיינים וחמתו כו דיינים משמע דלא חיפסת לן מחמתיהן. שהיא עיקר אס הי' בלשון עדים או בלשון דיינים כיון שיש הוכח' דדיינים הו' . וכן כתוב בספר תקון שטרות לרב אלברלנווי ז"ל בשם תשובת הגאונים ז"ל מהר"א ז"ל ע"פ. הכא נמי המטעם בפלגמו מוכיח דדייני' נינהו שפרי הזקקו לנרף ה' עמסה כי היכי דליהו דיינים וגם עשו מטעם ששרפו הגט והשעירוהו וכיון שכן אפי"ט שהשטר כתוב בלשון עדים אינו ויאל מכלל מטעם כ"ד. וה"מ מי החזיק דייני' וכי נאמרים הם לומר דיינים אלו וככל שפרי בירורין מי לא לריבין עדים לאחוזיקו דייני' הא דהיא ליתא שהדיינים עצמן נאמרין לומר ראו. או כ"ד חתמו הדן על פ"ט אפי"ט שפלי דיוין מכתמין לוחם שלא ביררו אותם דיינים והראיה מדלמרי כפי"ק דמכורין (ו' ע"א) ושומט מינה תלת תנאי נינהו חד אמר פשרה בנ' וק"א בנ' וה"ל כדו למר רבי אחא ברבי רב חיקל לעולם כדו וה"ל דלמר כשני' כי הכי דליהו עלי' סדרי ופשרה אינה לריכה עדים ומשמע מהכא שהדיינין או הפסדתין עצמן הם עדים הם דיינים ואין לריבין עדים אחרים וה"ל ויהי' אפשר לומר כזה דליהו עדי הגט דיינים וה"ל קמ"ל דאין עד נפשה דין אלא בדרבנן כגון קיום שטרות כדל' כפי"ק דגטין (ה' ע"ב) הא נמי ליתא דין אמרי' דאין עד נפשה דיון ביררו כדרי שהפיד עליו כ"ד שתי שטרות שהפיד עליו כ"ד מקרי עד וללא אפשר למידן עלה דהיא ספרותא משום דאין עד נפשה דיון. אי נמי כשראה הפרות בלילה בשעה שאין ראוי להיות דיון כהיא דריש פ' ראוהו כ"ד (כ"ה ע"ב) אבל כמה שראה בשעת שראוי להיות דיון ולא הפיד כ"ד יוכל להיות דיון. וה"ל דלמרינן כפי' יש נוהלין (ק"ג ע"ב) ג' שכתבו לבקר את החולה ראו כותבים ראו עושים דין שרים כותבים ואין עושים דין. סי' כהסה"ק לרון ע"פ עדותן אבל שרי' לריכה שהפיד עמסה שלישי ולפיד לפיו ואין יכולין להיות דיינים והכי כתבו ברנותא בערים פלמח' אס אין לריבין לסגיד עדותן בפני אחר שיכולין להיות דיינים ואף לדברי הרמב"ן ז"ל שכת' דטעמא דג' שכתבו לבקר את החולה שאם ראו עדין דין. היא דהו כהודל' בפלי דייני' וע"פ עדותן הם דין ולא ע"פ עדותן מהיחוד עממ' יכולין להיות דיינים שהרי הודה זה לזה שנגרסה. ואף על גב דבספק יש נוהלין (קל"ד ע"ב) שקלין וקריין כבעל שאמר נגרשתי את אחתי אס לאחמ' סו'לז' וכדו לגרסה אי לא. וכתב הרשב"ם ז"ל שצוה המחנ' כלל. היינו היכא שאין בנטי' ויאל מתחת איה חלבל בנטי' ויאל מתחת איה כדון כדון כו דין על פי טענותיהם שהיא טענת נגרשתי בגט זה והוא מודה לה דודאי נאמרין. וכיון שכן עדי מסירה אלו שכו' להחיר חש' זו כמה שראו או כמה שהודו בפניהם יכולין להיות הם פלמח' דיינים ומעשים' הוא מטעם כ"ד ובודאי אס בלו להחירן כעממ' בפני אחרים והיחלה גט מתחת ידו וחס' החומים כו והבעל מערער וחס' רו'ים להחיר בעדי החתמה לא יכלי למרי דייני משום עדים החתומים על השטר נפשה כמי שחקרה עדותם כ"ד והו' להו עדים ואין עד נפשה דיון אבל השתא שפ"ט ראייתם סכירת גט ומתירין לוחה או ע"פ הודאה של בעל והשטר כרעת הרמב"ן ז"ל שכתבתי וגם לא סוררו להפיד לפני השלישי שצדק שגם הוא סי' עממ' שפיד דמי למפדד הכי דייני' הו' ומשום דלמרינן בספק קמא דקדושין (י"ג ע"א) וכל שאינו יודע בנטי' גטין וקדושין לא יצי' לו לו עסק כגן כלו'ת לנכחי דיון משום הכי לרפו עמסה רבי' יחקן בר מחתים יודע כתיבן וכין כסן והו' הממול' עליו ליתן בכשרות ובהכי סני דמוכח בסגדרין (ג' ע"א) ובכדור' (ל"ג ע"א) שכל שהוא בקי יולי' לנרף עמו שני' ואפי' לכתח' וכ"ש לאחר שנפשה כפי"ט בפרי' וה"ל להסרי' כזה ואפי"ט שה' מהכ"ד לא סי' וחד כשכול האחרון נפשה החתמי' לית לן כס' שהרי לפי דבריו לא סי' לרי' כסול' כיון שהוא מעיד שלא חס' ידו מתח' של גמר' ולא מסר אותה מודע' שהעידו עליה אלו העדים וחי' שלא מהר' לא סי' לרי' לכס' ויפשה עממ' בהחירה ובסכיס כשריפת גט. ואח"כ שוכחתי שזאת השלשה הוחק' גרופה ע"פ כ"ד מעתה אין לחוש כלל לפדות אברהם סוסר ומאיר ספדי בהחיס' לפסול גרופי חשה

כשהטעם נתינת הגט זה הגט אינו נוחו ככה ואמר לי רבי יחקן אל תתנו ככה אלא כדצונו והוא לא השיב לו ואלו היינו לריבין לרון ע"פ לצונו של זה הפד עדות הראשון סקל והאחרון סכדי וכמה סכדי קשה לרמות שטר החום כהלכתו מפרי סכרות כאלה. וכיוצא בהם שראיתי בקומדריסין וגמרינן בזה כתשובות הראשונים ז"ל שהאריכות להשיב עליהן ככל זה אינו מועיל לעיקור המטעם כזה הדון אבל השיבתי על קצתם כדי לנרר וללכץ בעניינים והאומר מורים מודים משחקין אותו והחולק כזה הנה שכרו אהו ופסולתו והאומר כי הוא סומך על וא"ו דכתיב' אלו'פת דחו ליה ומדחי בגילה דחפחה. ש"ע" הקושיות תרבה הרפת ורווח' שמעת' ומה שגראה לי כבעול מודע' זו ופסולתה אכתוב. ואחא חללה את ובלותה האכות הן הן המרכב. עמדתם שטרות לי ודגלם עלי אכזה מי אחי לפני מלכיס להתגדר וטעמתי במקום גדולים לסדר. אבל מקום היחוס לי להתגדר. ונרשותם לפני ממוחלי אכנס. וגמ' הנחשת סכרות' אשים על נסי ויהי אס נשך הנחש. ולשון רמי' בלא לחש. הפסוק יביע אלו ויהי. הפסק וזמתו ונשאר סלת נקיי':

ואני חומר כי כל הסטר הגדול הזה לכל הקדושים האלהים האדירים האלה לנח בעקפין ונקטעורין לבטל מעדפה זו ולאו למלוא הפתח הוא כי אס חפסו עדות עדי הגט ועדות עדי המודע' שקולין ולפי זה היה יולא להם לכאורה דהיינו שים אומרים נגרשה ושים אומרים לא נגרשה שאם נשאת תל' אלא שגלגלה בהם רוח הקדש ורוח' נוספה כס והסכינו עממ' מן השמים והחירו להשק' כפי הדון אף לא מטעמיהו. אך לפי מה שגראה לי שאין זה נכנס בכלל אותה דשים אומרים נגרשה ושים אומרי' לא נגרשה ואין להכריע עדות עדי המודע' כנגד עדות עדי הגט לפי מה שחפד עתה בעזרת השם:

ולפי מה שגר' לי מפניות הנמ' כפי' הששה רכה וכדוכתי אחריי דהשה שנתגרסה בפני שני עדים אינה לריכה כ"ד להחיר להשק' אלא הרי היא ברשות פלמח' ומוותרת להש' ואס יכל' בעל ויפרער יבואו עדי מסירה או תוליי גט בעדי חתימה ומשחקין אותו שמסירה גט ביד האשה הוא המחזיקה גרופה ואינה לריכה עיני' אחר ומשום הכי אמרו בירושלמי שאפילו למאל דלמר עדי חתימה כרחי נוחו לה כפי' שים להחזקה גרופה ולא מינו שהוזכר בגמ' שחוקך האשה הבר כ"ד כלל ולא שטר שהפיד ואפי' בחליה שחלופה בנמ' (בימות ק"ו ע"ב) דנטי' גט חליה אס נשאת בלא גט חליה לא חל. ואדרכה ראיית' בגלויי' הראשונים ז"ל שהרשב"ם ז"ל השי' כדו אחר גט חליה בלא גט חליה שהחליה היא המתרת. לא הגט. שאינו אלא לריכה בעלמ'. והע"פ שר"ח ז"ל אחי הסקיד עליו היינו דלכתחלה לא כו' לי' להשד' הכי כיון שהזכר בגמ' נסחו וקדקו ומשמע דמל' חממים היא שיכתוב אבל אחר מסירת הגט לא מנינו כלל רמו לזה וגם כלל סדורי האחרונים ז"ל המסדרי' עמית הגט לא מנינו וזכר לדבר כלל במסירת הגט אלא היכי שז"ל בפני יהכז ובכפי נחמס וגם כשהבעל נוחו ביד שליח קבלה כדי שיקרי' שטר שליחות קבלה אבל כשהבעל נוחו ביד האשה פלמח' אין לורך לדבר אחר אלא הרי היא ברשות פלמח' שעדי החזיקה מנרשת ומוותרת לישא' וה"ל רשות כ"ד כיון שלא יאל עליה ערעור וגם קריעת הגט או שריפתו אחר מסירה ולכתוב לה שטר עדות אינו מערש' ההלכה דהא אמרינן כפי' התקבל (ס"ג ע"ב) שים שאמרו בפנינו קבל וקרע. הא מפרשי' הם (ס"ד ע"א) דנשפת השמד שאני אבל שלא בשעת השמד לא היה מהסגן לקרוע הגט אחרית' אינהו דצוותי' ז"ל קריעת הגט ולהעמיד כ"ד אחר מסירת הגט לניין בגרופין אלו אס נעשו כהלכה ולשרוף אפי"ט הגט ולכתוב לה שטר ראי' שסם החזיקה מנרשת גמורה כדי לסלק כל ערעור וכל קול פסול שכיון שנפשה לה מטעם כ"ד דהיינו קריעת הגט או שריפתו הרי היא מנרשת ע"פ כ"ד ומשתלבו מעליה כמה חששות ופטרונים שכי' יכולין לנחת עליה אס לא נפשה בה מטעם כ"ד לפי שעתה כבר נגמר פנינה ככ"ד והקופון אחר מטעם כ"ד אינו כלום. וזה מנהסן של כל ישראל ותקנת האחרונים ז"ל ויש מקומות שכותבים בקטרי שטונין לה וההרטה לכס'. ויש מקומות שאין נוהגין כן ולה אמאל בסדרי' הקדמונים ז"ל זה הלשון וגר' שאין לורך בכך ולא יאל זה המנהג אלא מפני שלפעמים מגרש על תנאי שא"ל לקרוע הגט בשעת מסירה עד שיתקיים ולכשתקיים כתנאי מפרשים כחך שטר הפרות שהחירו ליש'. לפי שכבר התקיים התנאי. אבל כשהם המתגרשת חקף לקבלתה אין לרי' לפרש והחרטה יוכ' לפי שאינה לריכה היתר ושופר' דשטר' הוה לאותן הנוכחים כו. אבל מ"מ כ"ז שאמר שנמסר הגט נפשה בה מטעם ע"פ כ"ד של שלש' דהיינו שריפת הגט. הרי היא זו מוחזקת גרופה ע"פ כ"ד ויפשה כמה משטלר הגט קיים ונשאת ע"פ עדי החתמה ומסירה:

ומעתה יש לנו לומר בנדון שלפנינו שאשה זו הוחזקה גרופה ע"פ כ"ד שריפת הגט מטעם כ"ד הוא ולא מטעם עדים שהרי קודם שריפתו ה"ל לרי' שיהקיי' בחתמוי' שריר' ג' לקיימו כדל' כפי"ט דכחובות (כ"א ע"ב) וכן חוקת (מ' ע"א) וכן חתימת השטר בני' מטעם כ"ד הו' וכן שחתמוהו כו דיום בין שחתמוהו לאחר זמן מטעם כ"ד הוא דבעדות כפי"ט סני וכוין שרפס. פמס עס דג' הגט בני' החתומים כו מטעם כ"ד הוא ואפי"ט שלשן השטר אינו בלשון עדים לא חיכפת לן בהכי שמשמעם יוכיח'. שמשמע כ"ד הוא והלשון הכתוב בשטר בין שיהי' בלשון כ"ד בין שיהי' בלשון עדים אינו מפלה ואינו מוריד דלטו אס כ"ד של ג' כתבו אלו עדים שספקו דין של פי' שיתן כך וכך וחמתו ג' מי לא הו' דיון כמפשה כ"ד אפי"ט שאלמוהו בלשון עדות כיון שהמטעם יוכיח שמשמע כ"ד הוא אין משגיחין בלשון שהיה בלשון עדים או בלשון דיינים שגם חתימת דיינים עדות היא

הסרות נספוק בן זה וידבר סי' אל משם נחמד דבר **ז** או באמתיותן בן
 פריה דבשין בלא חפץ או שיתכח התיבות מלאות ללמוד משם הארון
 דכפי' למו ספר מקרי אלא הרבה. וכ"כ רש"י ז"ל דהא דאמרין (ממנות
 ליכ' פ"ב) נמנוהו כה"ג אגרת פסולת. שלא דקדק בהסרות ותרבות כהנה
 פלגתא. או שיתכח האותיות קטנות כמו שהגוין לכתוב האזרות כקדורים
 סי' הט' חסרת הרגל הימנית מה ד' או האל"ף והלמי' מחוכרות בן זה
 ופנה כל האותיות שיהיו זה עד שלא יתו ג' תיבות סמוכות עלי שיהיו בלא
 מן השניים שהסרתי או יכתוב ככתב מלא' שקורין מדכ"ב ולא יכתוב
 ככתב השורית והיא הכתב המרוכב' שכתבין בה סי' לפי שאין לקרא כתב
 אלא השורית. וכן כתב הרמ"ב ז"ל חמות לכתוב הפסוקים עלי שרעוט
 בכתיבה זו שאינה קרויה כתב וכ"כ ה"ר יונה ז"ל והיה שמואל לכתוב מגלה
 להיווך כן. וזה הכלל כל כתיבה שיפסל בה סי' מותר לכתוב בה הסגולה
 הזאת להתלמד בה ולמדו זה ממה שהתירו לכתוב מגלה פוסט באל"ף כ"ח
 שכיון שיש בה קלם חסרון שאין באותיות שלמות מותר וסי' לשאר דברים
 הפוסלים ס'ת כ"ל לפי סדרה זו. ומיהו דוקא פיסול שהוא באותיות הכתיב
 אבל פיסול אחר לא. שהרי אמרו בס' כל כתבי (ק"ו פ"ב) שאם היו כתובים
 בסם בתיקרא מליין אותו מן הדליקה ואפי' שסי' נפסל בכך שהרי שני
 פסול זה במגלה כפי' דמגלה (י"ז פ"ג). כ"ש שסי' נפסל בכך ואפי' מליין
 אחר מן הדליקה. וגם הוסיף דפרק הגוף דפרשת סוטה פסול של זה
 היחס וכו' שסי' נפסל בכך דכתיבן סי'ת של הגויל או של הקלף ואפי' לא
 לא הוסיף אלא בסירוגין. וגם הלוחות שכתבי' בהם הסגולה הזאת להתלמד
 בה אינן כשרים לסי' דכתיבן פור בהמה פסולת ומלאן שלא כל פסול סי'ת
 הוא מחסרין אלא פיסול שהוא חסרון האותיות ודיתרון ובשתי זרעם שהרי אין
 בלא כתיבה כלל ואגרת בעלמא היא ושריא חשי' לסכרה זו אבל למה שפסק
 ברי"ף ז"ל שמוותר לכתוב מגילה לחיווך אין חש' לריבך לכל זה ובלבד שחכמי
 לכתוב כשרעוט ושלא יכתוב אזרות כתי' וכן הסכים עמו הרמ"ב ז"ל בפסקיו
 משום דלא אפשר לכל פ' שצירוף לכתוב תורה שלמה וכ"ל. מדאסיקתא
 המס' דמסרה דאשתתא שרי למקרי ביה משום דלא אפשר ופרש"י שאין בכל
 לבד ואפ' יכולה לכתוב וביאיש שלם וכ"ש שאין יכולה לכל יחיד ויחיד לכתוב
 תורה שלמה לבדי וכן כפי' מזה חליה (ק"ו פ"ב פ"ג) אמרין דהלכתא
 כמר זוטרא דס"ל דבתמסו מנהו כתבין מגלה לחיווך. ומה ש"ל מ' המכשר
 דמגילת סוטה היחה ככתב בלוחת זרה עליו. ולולא זה לא היחה מותרת
 מתיקתה וזה הוא טעמו שמוסרם שלא אמרו בגמרא שהיתה כתיבה כסירוגין
 אלא אותה פסול שפשתה טעמי המלכה כמו שיוצרך כתי' וזמא חכמי' למטל'
 אבל המגלה שהיתה נחמק' חיו' שהרי אמרו כתי' פוסט כתי' ה"י מבי' (י"ז
 פ"ב) כתב' אג' פסול' ופרש"י ז"ל בלא שרעוט אמרין דעממא משום
 דכשרי' אמר רבמא וכו' דכתיב דקדוק סי'ת היכי הוה אמרי' נגמי דהוה
 כתיבא באל"ף כ"ח ופלה אסיקתא דכסירוגין היחה כתיב'. אלא ודאי דכרי
 פסול הוא ואפי' חסרת מתיקתה מגזירת הכתיב ומההו כרי' לשום שלום בין
 איש לאישו ואפי' זה הכתיב נקדשה הוא ממנה וכדאמר' שכנת טרק כל
 כתיב' (ק"ו פ"ג) ובכתיב' דכרי' (ס"ז פ"ב) ובהס' סוכה (י"ג פ"ב) ובכונן
 חולין (ק"מ פ"ג) ומה לשום שלום בין איש לאישו אמרה פורה שם הכתיב
 נקדשה ימנה על המים וכו'. ואין ללמוד מלאן יתיר לדכרי' אמרי' דגזירת
 הכתיב הוא דעוטה. ואמרי' כפי' ה"ס נטל' (כ" פ"ג) שאם עד שלא נחמק'
 מגלה אמר' איני פסולה מגילתה נתנת ופשמא דכיון שאסור למחמה ואסור
 לקרות בה דהא לא יתהלך לקרות בה ואינה עומדת אלא לגיזיה וכן פרש"י
 ז"ל. ולפי דברי זה המחבר ז"ל שכנת שהיתה כתיבה כסירוגין וכתב' שרי
 למחמקת חיקיא אמאי ננתת אלא ודאי דכרי' טעמא הן. ולא מליט שהאריכו
 חזו' צנן חליה שכתבין בנפשוהו כ"ח תורה אלא שרעוט דלאמר' כפי' מגלה
 חליה (ק"ו פ"ב) מר זוטרא קטרעט וכתיב ה"י קרלי'. ולא הלרינו שיכתוב
 כסירוגין. ולדברי זה המחבר ז"ל לכאורה יקשה זה אבל קושטא דמילתא הוא
 דלא קשיא מידי דדוקא מגילה הוא דאסור למכתב אבל ככ"ל כזה שלא ככתב
 להגות בו מותר חשי' מגילה וזה שכתיב אחרת פסול כתיב' לתרין שהיתה
 כתיבה כסירוגין היינו משום שמטעם היה רואה וכתוב מגלה פוסט וכו' וכן
 שכתבה כרי' להגות בה היו לריבין לכתובה כסירוגין אבל כמה שלא ככתב
 כרי' להגות בו מותר כל פנין חשי' היכל דליכא פה לשפות. וראיתי בחשתי
 לברמב"ם ז"ל שאסור לרקס בעלית של איית פסוקי של תורה והטעם גיזיה
 חש' רקמן. ואינו נראה כן מטעמא דכתיבין שלא יכתבו להגות בהם ונו
 תליאה יוכיה ורבותי' ז"ל היו כותבין פסוקים באגרותיהם כדאיתא בס"ק דגיטין
 (ו' פ"ב) ולא היו אומרין אלא היח' דכתיב עלי שרעוט. אלא דהיא דמגלה
 פוסט שאם אמרה איני שותה דנגמ' יסייע לזה וזו לריבין פון ושמא מגלה
 פוסט משום דכתבה לגיזיה כה טעויה גיזיה שאחר שכתבה המגילה היה
 קורא אל האשה וכו' שכתבה כרי' להגות בה ולא יתהלך לקרות בה דאין
 כותבין מגלה להתלמד בה מטיה טעויה גיזיה אבל מה שלא ככתב כרי' להגות
 בו אין טעמן גיזיה. ושמא מגלה פוסט דטעויה גיזיה משום אזרות דהיא
 בה שאי' למחמה הוה וכן מוכח לשון רש"י ז"ל שכתיב חייבי מיתות כ"ד או כרת. ורי' וירש
 מיתת חליה (ס"ג) גבי ה' דמקשינן והא לא ניתן לכתב ואפי' אסיקתא
 דשרי כתי' ז"ל דלא דמי למגלה לחיווך להתלמד בה דהתם ארעמא דפרשתה
 כתב לה דהו' כמגלה קטועה אבל החי' סרי' דברים בעלמא הוה ולאו כקדושת'
 קמי'. ומי' המחבר ז"ל גי' שהיורה לכתוב עלי שרעוט יקדק על האותיות.
 איני יודע מיין לו זה אבל כן נסגו אכשי' ארעות ישמעאל. ואינו יודע טעם

שאלה ג

שור שאלה מסיי מה חייבה תורה בקרבן פסח במעווד נשי'
 נאשתי. ולפי הכלל שבדברי הרה"ק פטורה דאמרין (קידושין
 כ"ג פ"ג) כל מזה טעם שהזמן נרמם נשים פטורות ממנה אלא אם כן
 נחייבו מהכלל טעמו שהזמן נרמם וכל מזה לא תפסה בין שהזמן נרמם בין שלא
 הזמן נרמם אחד האנשים ואחד נשים חייבים חוץ וכו' ח"מ דכ"ק דכ"ק (פ"ד
 פ"ג) בהא הבריית' ואמרה מלי' איש או אשה כי יעשו מכל מצות האדם
 השוטף הכתוב אשה לאיש לכל שזמנין שכתורה וכו' ומי' ס"מ בלאו שיש בו
 מיתת כ"ד או כרת אבל לאו שאין בו מיתת כ"ד או כרת בן שהסר לך סך
 יהיה דבר עם לבדך וכו' לא תאמץ את לבבך ולא חקפון וגי' שהס' לאו שאין
 בו ממשע מי יבשרו לומר שהגשים בכלל האנשים וכן כל כיוצא בזה כמה
 לארין וכמה עשה יש בחורה שכתבתינן נשים חייבות וכתבתינן נשים פטורות -
 מין להם :

תשובה

היו יודע דבגמרא פ"ק דקדושין (ג' פ"ג) אמרי' ה"י כלי'
 דמחתי' לא יט' מיייהו דאין למדין מן הכללי חשי' במקום
 שואמר בהם חוץ שכתבה מלות יא' מכללי' אלו וכלו ילפינן להו מקראי' בין
 לחיוב בין לפטור ומי' שהזמן נרמם נשים פטורות ממנה ילפי' מחסיילין
 מה חסיילין מי' שהזמן נרמם ואשים פטורות ממנה חף כל מי' שהזמן נרמם
 נשים פטורות. ובפי' מהאי כללא מהו ושמהו והקבלה דלוליה הוו מי' שהזמן
 נרמם חייבו' כדאיתא התם ובפי' כלוהו מקרא' ליתובה או שהקישא דכמקשי'
 מהל' למחן כפי' אלו שזמנין (מ"ג פ"ב) חסור לשומר לחייבן בקדושת איש
 כדאי' דברכות כפי' מי שמתו (כ" פ"ב) ובפסחים (יא' פ"ב) ילפינן גמי מקרא'
 דנשים כפשה ראשון חובה ובשתי רשות. ומה ששאל' הטעם למה חייבן כפשה
 גזרת הכתיב לחייב בקלאן ולפוטרו' בכלן. מיהו לענין פסח נראה שהס' משרש
 לפי שפעם הפסח על שום שפסח המקום על כתי' אפוינו במגרי' כגמ'ר
 חת מזרים והא כתיבו ה"ל והס' היו בלוחו הסם ומעטם זה נחייבו' במגלה
 ובחובה (מגילה ד' פ"ג) ח"י כיון שחייבות כמלה משום שמאל לכל שיטת
 בבל חלבל חמץ ישו בקום חכול מזה מהי' נוסיה נחייבו' באכילת פסח דהא
 כתיב על מגלות ומגרי'ם יאכלוהו וכל שיטתו בקום חכול מזה יאנו בקום חכול
 פסח. ובגמרא למדו זה ממי' שבכפשה נפשו' ורפי' אשה והוא לדעת רבי
 יהודה ורבי יוסי אבל לדעת רבי שמעון אינן חייבות בו שלאחר איש לפי' אכלו
 איש ולא אשה כדאי' בפסחים פ' האשה (יא' :

ומה

שוארה שהשנים נחייבו' כפשה מהכלל עממו שאמרו (קידושין כ"ג
 פ"ג) וכל מלי' בין שהזמן נרמם וכן הגשים חייבו' איש כן שהפסח
 אינו מלי'. וכבר שרינו כפי' דכריתות (כ" פ"ג) גבי ל"ו כריתו' והפסח
 והמילה כפשה. ומה שהוקשה לך על הבריית' שלמה כן מכלל איש או אשה
 כי יעשו וכו' שלא היה לנו ללמוד אלא חייבי מיתות כ"ד או כרת. ורי' וירש
 למה שהרי כפרשה הויה לא הוצרכו חייבי מיתו' וכריתו' ובכל מצות האדם
 כל פטור' שכתורה משמעתי שהרי הכתיב כלל כל עניני' שכתורה כזה ובכלן
 יש שוטק או כרי' אדם או כרי' שמים. ובגמרא ח"מ דמגרי' קרא' לרי' וירש
 ולמי' האמורו' בחורה אבל למוששן לא משמע להו כתי' תלמודי' דהאי קרא'
 מיי'.

תשובה גמלם שאין בדבר פסוק ולא כגון כן אלא משום דאמרין כפי השולח | ל"ו א' | אמר רש"י מקום גדולה החקיקו שיחיו סעדים מרשין שמוטות בנשן מפני תקון סעולם דאלו בשמרי אפילו לא חתמו בעדים אלא אחת משמם כשרים דכך חקדא חתים ס' ורב חושפיה חתים ע"ן ואפילו שפדו' החתומים כשימים כשרים דרב ז"ל כוודא ור' חנינא ז"ל מרחא ורבה בר הונא ז"ל מרחא ונשן תקנו סיהו מרשין שמוטותן לפי שבראשונה הוה כותב אי פד ואם היה כח ידו יולא ממקום אחר כשר ולא לאו פסול ועכשיו שמרשין שמוטותן אנו יודעים מי הם הפדים וקריים וזונו על פיכס כדאיתא רבא ובראה שמכאן יולא המנהג שחומטין התיבוי בלן אגמו' אפי' שפין סהרן מכאן אלא סיהו מוכרין שמוטותין . ונס בשם האי' והאשכנזי כן משום אשכנזי פטרור דעל שלא יפרש אותן מיב' סתיה הסרי כשרין אמר יואמר אין זה שמי ולא שם אשכנז' ולרומא דמילתא שכיב הכי . ונס שכנו לתחום ככתב אשור' ודאי כן הוא כהרבה מקומות אבל אין אלו סקטירין דנדר והמקטירין כזה כדי שיהא הנס ופדיו נכתב אחד דלמיד פדי חתימה כרתי וכי דקרא אחתימ' פדים הוא לומר וחתימה ליה ספר כריתות ולפום הכי נפס שיהא החתם שלהם כחתימ' הנט ומשום הכי נפס שכתב הכתי' כקראי ימא לתמוך דלא חסו ולא פספס וכתיבה שאינה אשור' אינה נקרא' אלא לגדולים ומשום שכי כהו' פלמא למכתב נטא ככתב אשור' לפי דעתי כמו שכתבתי לך בהפוסק אחר' . זה נראה ע"ס המנהג הזה . אבל אין מוכח הכרע סתרי שנינו (גי' פ"ז ע"ב) גט שכתבו פברי' ועדיו ויתא יורש' ופדיו פבריה כשר שמי' ופ"ט פ"ג מה' גי' פ"ג נט שכולו כתיב בנכתב מן השלשור ופדיו חתומים ככתב אחר כשר . וגם שכתב הכתיבה נקרא' לתינוק דלא חתים ולא ע"ס אין ארך דשא אפילו למיד פדי חתימה כרתי לא לרין לפרש שמוטותיה בנשן מן החתום ומתקשר כשאר סטרי' אפילו ככוורא וכתותא וכמותא ומשום תקנה הוא דמפרשו שמהתיבו וכיון דפרישו אפי' שאין נקראין אלא לתינוק דחתימ' ומריף טפי כשר פתרי כפשו אין אלו לריכין שיאל כ"י ממקום אחר סתרי אלו יודעים מי הם החתומים ויזומו ויקיימו חתימתם מפייהם :

שאלה ח פדו שאלת מהו לכבוד מוחה ככתב הנקרא מאש"ק והוא הנקרא אלמדיכ"ב .

תשובה אין בשאלה זו ע"ס ולא הולך דבר זה לכבוד סטרי כתיב מאש"ק אינו נקרא כתיב כלל ומש"ק התיב הרמב"ן ז"ל לכתיב סקוקי' בלא שרטוט בנצרו' ככתב מאש"ק לפי שאין זה כתיב ובמחזה כתיב כתיבה נמה כדאי' כפי' סכונס (ק"ג ע"ב) ואפילו קולו של ייד מסבך וכפיה סיהא גדול מקוף לאותו' מדי רוחו כדאי' כפרק הקומץ רבה (בי' ע"א) ובמגלה (י"ט ע"א) דכתיב ככתבם וכלפונם ומה"ק שריף גפטיה לנפטיה סילמיה גפתי' ואפילו הכי כפיה סתתא כתיבה אשור' ופטמא דמילתא שפתי שקריה סטר או משום דנמריין ג"כ דכתיב כתיבה כפיה כפיה כפיה חסילין ומזו' שאין כשר כן אלא כתיב אשור' וכ"כ הרמב"ם ז"ל כשר א' מה' ס"ה שאין טורקין ס"ם חסילין ומזו' אלא ככתב אשור' ובסיף דמגלה (ח' ע"ב) אמרי טקרא שכתבו חרגום וחרגום שכתבו מקרא וכתיב פברי אינו מטמא את הידים עד שיכתבו ככתב אשור' על הספר וכדיו ולא אשכחן פלוגתא ככתב אשור' אפי' דאשכחן פלוגתא בנשן אשור' ובלשון אשור' נמי טלי עומת מודי כמזו' :

שאלה ט שד שאלת כמ"ם הרמב"ם ז"ל שאין לתלו בין השטרי כמחזה ותפילין אפילו אות א' אבל אם שכתב אפילו אות אחד וזו

מש שכתב וכותב אחרת . והוקפיה לך בלשונו שאח"כ כתיב ומוחר לכבוד אה' כמס על מקום הגרד והמחוק ואמרת איכ לא יפרך לגנא ולכתוב אחרת אם שכתב אות אחת אלא יורוד מה שכתב ב' או ג' תיבוי וימלאם בכתיבה יופר דקמ ונה הראשונה במקום ג' תיבוי ד' :

תשובה לא הכנה יפה דעת הרמב"ם ז"ל כי מה שאין תולין בתפילין ומזו' אינו מסני ע"ס התלוייה אלא מסני שריכין סיהו כתיבין כסדרן והכי איתא בתמ' סופרים . וכן מ"ס הרי"ף ז"ל כתיב מזוה מהיר' שאין תולין כמחזה ותפילין ע"מא דמילתא הוא מפני שכתבן שלא כסדרן ואמרין במילתא כתבן שלא כסדרן פסולין וכיון דכסדרן כפיה אם אחר שכתב שמי' ושלם תיבוי חסר שדלג אות אחת והלס אותה הכי כתבן שלא כסדרן וכ"ס . שאסור לתקן כמחזה אחרת אלא איכ גורד כל מה שכתב ויכתוב אח"כ כסדרן אלא שאלם ים אזכרה אין תקנה בדבר סתרי אחר למחוק את סמם ולריכס גנייה כמו שאמר הכי ז"ל ואין קופיא בדבריו וכך כ' הרב ר' יונה ז"ל לאוס שמעון כה"ר נחמ' גרי' .

קטמני' שינוא אל הי' סימן ב' נאר יצ"ו

שאלה י שאלת ראוין מת והייה יורשים וככס' כדי כחובת אשתו או יותר וכלה ליפרע ממכותתה והיא לומר' ככס' אני נוטל

בכתובתי והיורשים אומרים דמים אנו עתים . פשיטא לי שדיון עמהם ככס' שכתבי משלו דדוקא ככס'ים שום מגלה לבעלה אלו אומרים דיון עמה משום שכתב בית אהיה חס פשוט בינמו' כפרק אלמנה (ס"ו ע"ב) אבל מסתק לי בעלה הייה ככס'ים משלו כד כתובה וכלו לפני כ"ד ושמו אותן ולא הסתיקו יתיה לומר' ככס'ים אפי' נוטלת בכתובתי או חפרשו לי כתובתי . והס אומרים אחר שיש כמס שומת כ"ד דמים אלו חתנים כדי שוין וישאלו הככס'ים לו כזה כמסתק סמ מי דיון . ולפי פירי דתלמי ז"ל שדיון סמ היורשים ורתייה לנדר מהסיה דמחוי' דמי פטי' כפי' (י"ג כ') סכא נכדא דמא ספקי כ"ס חתם דר' דודאי

שכיב וסניק קפייא דלרשא דהוה שויה חמשין דמי אלא ככל חוב קא פריך לה לזיל יתמי יתמי הכי ליה חמשין זוז וכו' אמרי ל' סק חמשין זוזי דמי קפייא סוקי סלקוה . הכי שאלים שסקפייא לא היתה מספקא לביי דיון סיה סם היורשים לסלקו ואין לביי אלא כדי שווי מה שכתב כ"ל פד כאן לשונך :

תשובה ודאי מי שמת והייה ככס'ים נכסין בחוקי יורשים סם אפילו ים פליי חוב וכתובי אשה וכו' היורשים ככס'ים אלו כמקום מורישן ולאו דוקא ככס'ים ידריה אלא אפילו ככס'ים שכתביה שום לבעלה או ידריה הכי . ומכ"ס למאן דאמר דיון עמו אפילו יורשין כתי' אמרי' דיון עמהם ומאן דפליגי לא פליגי אלא משום שפטא דמשוי' שכתב בית אהיה אה' כי ליתיה להאי עפטא דיון סם היורשין . ואפילו כי ליתיה להאי עפטא דרשו' יורשין קיימי עמו דמגבו להו כ"ד לדידה כדאמרין כפרק אלמנה לכהן גדול (ס"ו ע"ב) סהיא אשתא דרש"י ל' לגברה ליטליהא דמילתא שכיב סקליה יתמי פרכוה חתימתא אמר רב קהייס מיתתא אהר ליה נגאי כתיב דרבי יוסף כתיב דרבה לרב כהנא הו' אמר רבא אמר רב נחמן הלכה כר' יהודה דאמר דיון עמה אמר ליה מי לא מודי רבי יהודה דמחוסר גוביינא אלו מגניב לאו יורשין מחייבי לשלומי וכיון דאלו אנגיבי יורשין מחייבי לשלומי דרשומי יתמי וכפרק הכותב (פ"ד ע"א . ס"ו ע"א) אמרין דאשה ככתובתה לריכס שבושה יורשין איין לריכין שבושה וכפרק מי שהיה נשוי (י' ע"ב) מוכח דירשין סם מוחזקים ככס'י' ולא אלמנה כפיון כחובה א' הוי מוחר לגבי כתיבת בנין דכרין וכן פרטי' ז"ל ס' . וכן כפרק אלמנה מונה (י"ח ע"א) מוכח כתיב ומכרי' שום מלתיים כמנהג משום דככס'ים דיתמי יתמו איהי ליתיה אלא שליח וכן כפרק חוקת כ"כ המפרשים שאם היו הככס'ים בחוקת האלמנה נכתבה ירושת כס' הכבור והא דאמרין כפרק אלמנה מונה (י"ז ע"ב) דככס'ים בחוקת אלמנה קיימי לאו לעימרא דליהו עמם בחוקתה ולא בחוקת יורשין . כודאי ככס'ים של יורשין סם ושפודול הוא דלית לה גבייהו אלא שאם אמרה לא עתלתי והס אומרים כתבו אמרין דכ"ו שלא נשאת על היורשים לבייא רתייה דהוי איהי מוחזקת ככס'ים והו' איכסו מולאין דפלייהו להכיאל רתייה משום ההוא עפטא דאמרין דיון דלתיים כחה למכור שלא ככ"ד על היורשים להכיאל רתי' . ודמי למאי דאמרין כפרק השאל (ק"א ע"ב) שוכר אמר נחתי ומשכיר אמר לא עתלתי דכתו' זמנא בחוקת שאלא נחתי ע"ד שד"ר רתייה רתייה זמנא בחוקת שנתן ע"ד שד"ר רתייה וכו' כ"ו שלא נשאת חוקתו כתיב ככס'ים בחוקתה וכו' ליה כתיב זמנא שהוה בחוקתן שלא נעלה ע"ד שד"ר רתייה היורשים שנתנו אבל ודאי ככס'ים בחוקת יורשין סם וכו' סם ככס'ים אלו כמקום מורישן ושפודול בלחוד הוא דלית לה גבייהו כדמכתב התיב דפרק אלמנה לכהן גדול (ס"ו ע"ב) וכדפרישית . ולא עוד אלא אפילו לחצר גוביינא לא נפקי מרשומי יורשין . ואי איתמי' להו זוזי פרטי' להו לע"מ ולכתובה ומסלקי' להו וסדרי לארעא דחבוטין דיון וקיי' כפרק המפקיר (י"ט ע"א) כשומא דרר' בין לדידה בין לירשין דהוה מחתמייה דרר' דכולוהו ש"ך עממא דועשי' הישר והטוב וכן כ' כפי' סתרי' . וכ"כ הרמב"ם ז"ל כפרק כ"ב ממלכו' סלוח לנה וז"ל כ"ד ששמו לע"מ בין ככס'ים לנה בין ככס'ים האשופדין כד' הלוקח ולאחר זמן השיגה ידו של לוח או של נשקף או של יורשין והניאו לבעל חוב אה' משותף מסלקין אותו מלוחה קרקע שהשומא חוזרת לבעלים לפולם משום שנאמר ועשית הישר והטוב ע"ל . ומדכרין נראה שאפילו שומא הנפשית כימי אהיהס חוזרת להס וכ"ס הנפשית אחר שנפלו הככס'ים כ"ס . וכן נראה דעת הרמב"ם ז"ל כמו שאכתוב לפנים ב"ה והיינו עפטא משום שהיורשין כמקום דכס'ים סם ככס'ים בין שמכרס כתיבין סם התייחס להס כשעת מיתתו וכתיבה וכה' שפודול הוא דלית להו גבייהו . וכיון שנתבאר זה איכ בענין הדיון שלפניו אמרין דהיון סם היורשים בין ככתובה בין ככ"ה דלא אשכחן גבייהו מדי' בענין א' אלא היכא דאיכא עפטא דשנת בית אהיה דק"ל דיון עמה ואפי' מסתרי גוביינא וכפיה גבייהו אבל כי ליתיה להאי עפטא יתמי מסלקי לה ואפילו שמו לה כ"ד שומא דרר' לדידהו לפולם . אלא דאי מטללי יתמו כתיב הרמב"ן ז"ל שומא לא דרר' כהו כלל . אבל מ"מ בחוקת יורשין סן ע"ד שנתבנה אומס ככ"ד . וכן נמי לא שאל א' איכא ככס'ים ככרי ככותב וכה' לא שאל א' ליכא אלא כדי מקלחין ככלס דיון סם היורשים מהאי עממא גופיה דודאי אלו הוה מורישן קיים סוה מני' מסלקין לכתובה וכתיב כוזי דככותב דבר ליינים אינון פרכין ליה כדאי' כפרק גט פשוט (קס"ד ע"א) ואי איה ליה זוזי ללוה לא אזיל כתיב פרכא . ורנר ז"ל פשטו הוא לגבי חבוטין דודאי מני' מסלק להו כוזי שאפילו כפשה שרהו אשופיקי אגרין כירושלמי (י' ב' ע"א) וכן כמנרל דיון כפרק השולח (מ"א ע"א ע"ב) שאם מכרס מחורס וכ"ס שיהיל לסלקו כוזי אפי' דפנדס אשופיקי וכ"ס כשאר ככס'י' ואפי' לאמר גבייהו קיי' דשומא דרר' וכ"ס דקודס גבייהו מני' מסלק ליה כוזי ואפי' כמכנסת שום ס' לרבי אחי דהיון עמו ורבי יהודה מודה ככס'ים דדידה וכיון דדינא הכי לגבי חבוטין סיהל דשכיב ושכח ארעא דשויה כדי מקלח' חוכי' אפי' דשקן מטללי אחריו לדינא דמתרל דמטללי דיתמי לבס"ל לא משתפדי איכ' או להו יתומים כמאן דלית פליס' חוב ככרי קרקע' שיהיל שאלקו כוזי אפי' דקיי' דמנוח על היורשים לפרוש חוב איהי' לא כייסיק להו ולא מחייבין לכס'יהו אפילו כמטללי דחבוטין לדינא דמתרל דלא דמיא סאי' מנהג לפרישת בכל חוב מנהג דכייסיק להו וכמו שהוכיחו הראשונים ז"ל כפרק הכותב (ס"ו ע"א) מהסיה דקפייא דלרשא דאפי' (כתובות י"א ע"ב) וכיון דלא כסיק להו איכ' לא רמי שפודול אלא אהסיה קפייא דלרשא ורתי' סה מנהג לגבי יתמי כמאן דזיף מתכריס מלא ותיב ליה דלרשא דרתי' חמשין דודאי

היה כנראה וכתב במערכ מאלו חי לימא בעל היינו שינה שמו ושמה שם עירו ושם עיריה אלא סופר ומדלל מוקי' לה כעצמו ושם עירו היינו דירתו והיה במורה היינו מקום עמידתו כיום הכתיבה דומיה דמאלי דמוקס לה כסופר ש"מ שהשם שכותבים בנת הוא מקום פקר דירתן של האיש והאשה ואפי"ם שאינם עומדים שם כנראה יום ה'א"ת הכלים ממדינת הים ויכוחו דמי יודע כיום כתיבת הגט האשה היכן היא עומדת אלא כותבין עיקר דירתה בין עומדת שם בו כיום בין עומדת במקום אחר וה"ה לשם האיש . ומה שטען ה"ר בנימין בזה שהם לא היו יודעי' מקומו וכי מי שבא מגליל ליהודים לריכין עדים לידע עיקר דירתו שהיא שם זה לא שמענו אלא כיון שהחזיק שמו בעיר שהוא משם ועל שם אותו מקום הוא נקרא יוסי הגלילי וכיוצא בזה כותבין גם כזה השם דהא ק"ל בפרק גט פשוט (קס"ז ע"ב) דכל שהחזיק שמו בעיר שנשים יום אין חוששין לו ולא חיישין דלמא חול למתא אחריתי ומסיק לשמי' יוסף בן שמעון כדאיתא התם. והפילו לפי דבריו אי סוגר שהיה לר"ד לכתוב וכל שם אחר דאית לדכיון שכתב דקאיימנא השתא בצ"גאיה הרי כ' בצ"גאיה במקום עירו שאל"כ למה כתב כן אחר שכתב למימנא דמינ' בצ"גאיה מתא אלא שכתב כי לפי שמקום עמידתו הו' במקום עקר דירתו כותבין מקום בעקר עמודי גולה וז"ל ועכשיו שאין אני יודעין עקר דירתו כותבין מקום עמידת רגליהם בשפת כתיבת הגט ע"כ. וכן הראב"ד ז"ל כתב בפרק ג"פ שאם בוא איש ואשתו לכתוב ז"ל לכתוב שם העיר שאלו משם וכיון שכתב כן כדי שיהא זה שם עירו ה"ל לכתוב וכל שם אחר דאית לדכיון דהיינו בצ"גאיה מקום עמידתו כמו שנהגו בשאר גיטין הנמסרים שם ומ"מ כדבעד לא מספיק בדין וכדמפרשינן. ואי תמה מכס למה הייהם לריכיים לקיימו וכי לא מהימן שליח למימר בפ"ג ובפ"ד ואפילו כתב שליחות לא לר"ד דאיהו מהימן למימר שליח הבטל אינו ופסני נכתב ובפ"ג. וכן כתב הרא"ש ז"ל שאל"כ מה הוסיפו חכמים בתקנתן להאמין לשליח משום פגולה והלא סוף סוף לר"ד לקיים שליחותו וכי אינו שקים שליחות יקיים הגט אלא ודאי כי אינו דמהימן גט מהימן בשליחותו . ואם לא נכתב בפניו ומש"ה ה' לר"ד קיום אינו גט מהם למה לא נכתבו בפניו ולמה האריכו הדרך והיתה קלה בפניהם . ועוד אי תמה מכס מה היה לכם לדקדק אם פסול אם כשר אחר שלא ה' נמסר בפניהם וקוממם לא ה' מעלה ומוריד בפסול הגט ולא בכשרותו שאין מביאין ראיה מחתימת הדיינים אלא על קיום חתימת ידי הדין' אבל על עין הגט והשטר אם פסול אם כשר אין מביאין ממנה ראיה כולל . והכי אמרי' בפ"ג דכתובות (ק"ט ע"א) דתן התם העורר על השהה ואלא חתום עליה עד וכו' והכ"ה אבד את זכותו ואמרין בגמ' אמר אבי' לא שנו אלא עד אבל דיין לא אבד את זכותו דתני רבי חייה און העדים חותמין על השטר וא"כ קראוהו והדיינין חותמין אפי"ם שלא קראוהו . ומ"מ שבמקומו' כללו כן נוהגין על פי ספרי הרמב"ם ז"ל גם הכרז' ז"ל לא מליני שכ' שאם לא נכתב שם עירו ושם עיריה שיהא פסול שהרי כתב בפ"ג מהל' גרושין כל גט שנכתב שלא לשם האיש המגרש ולשם האשה המתגרשת אינו גט ובאותו פ' כתב שיהא שמו ושמה שם עירו ושם עיריה אפי"ם שכתב וכל שם וכו' אינו גט ע"כ. ודוקא שיהא אבל אם לא נכתב לא כתב בו פסול . וגם לא כתב :

סמכתאניס אל זקן הקהל ר' מכלוף בן חנני י"א
השואל הזה שאלה זו להרי"ב בפ"ג סי' קמ"ה :

שאלה יג

החזקה בנכסי' והגנ' במעמד זקני הקבל לשתי נשיו כתובותיהן וללאה הגנ' קרקע אחד והחזיקה בו וכשתלקה בו משאר נכסים . אח"כ ערער מושל העיר על הנכסים לפי שלא היו בנים ליעקב ואמר כי נכסיו ראויין למלוכה ולהאכל מעורעור זה עשתה רבקה אם יעקב שטר מכירה מקרקע לאה לרלוון שהוא אדם נשוא פנים בערכאותיהם לפי שבדיני עכר"ס היא יורשת את בנה ופיה נשוא לה דמי הקרקע ובאלת העדים החזירתה לו לפי שמכירה זו לא היתה אלא להרוחה . אחר זה נראה המלך שלא יגזלו להם שום דבר לפי שמדינתן אין נכסי חומה אחת ראויים לזומה אחרת אז בקשה רבקה מרלוון שיחזיר לה שטר מכירת קרקע לאה כדי שתחזירנה ללאה ולא יכלה עמו לפי שהיתה ידו תקיפה עליה ומי יוכל לדון את שתקיף ממנו וגם שבדיו היה שטר ראיה שמכרה רבקה הקרקע אליו והיא יורשת שבדיניהם וכראות לאה לרת נעשה חודיה כפשהר שעשו בנייהם יחיד הקבל שיאמר חיי הקרקע ביד רלוון ויחזיר חיי הדירה ללאה ועשה לה שטר מכירה מחיי הקרקע ונתנה לו המעוט בפני עדים והחזירם לה כשיצאו ושאר חיי הקרקע ללאה וחיי לרלוון ודמיו חוב עליו עד שיפרענה והתנה עליה בשטר המכירה ואמר לה לחיש נכרי לא תמשול למכור קרקע זה אם תמכרנו לו שיהא המכר בטל וכל זה בערכאות' ורלוון היה נותן שכירות חיי הדירה שהחזיר ללאה ובחיי האחר היה מחזיק בחזקה שלו ולאה סבלה כל זה לפי שהוא היה בן מכה רבקה שהיא יורשת שבדי עכר"ס וראתה ששתיקתה יפה לה מדבורה. עוד רלוון פרע ללאה החיי שהשאר לעלמו קרוז למחזיתו כפרשו אחר פרעון מפעם מעט וכשאר נתן לה שמן לתשלום הפירעון והיא לא רצתה לקבלו ושאר ביד רלוון ובתוך כך מתה ועכשיו רלוון אומר לירוש לאה שול דמי חיי הדירה שהיה ללאה שאתה יורשה והיורש אומר איני חפץ בדמים אלא בקרקע זה החיי גם החיי האחר כי קיימין אינה כלום וגם כי השטר עשאוהו פד' מקבלי שחד. וגם התנאי שהתנית עם לאה שלא תוכל למכור לזולתך אינו

חפץ בו לפי שבדיניהם שטר הנעשה בתנאי כזה בטל . זהו תורף שאלתך בדברים הלריכיים לדון זה. ואפי"ם שיש בה דברים אחרים אינם לריכיים לו:

תשובה

הדברים פשוטי' שאין לראובן בקרקע זה זכות בעולם מכמה לדין . האחד שהוא החזיק בו מכה מכירת רבקה אם יעקב ומכירתה בנכסי בנה אינה כלום לפי שהאם אינה יורשת את בנה דתן כפי יש וחולין (ק"ח ע"א) האיש אחי' אמו והיא אח אשתו ובני אחות וחולין אלא מנחלין ותן נמי בסוף (שם) האשה את בנה והאשה את בעלה ואחי האם מנחלין ולא וחולין. וה"ה שרין ששטר זה נעשה בערכאות של גרים ובדיניה' האם נוחלת את בנה מכשירין ליה מדתן בפ"ק דגיטין (י' ע"ב) כל השטר' העוליה בערכאות ש"ג כשרים הא ליבא שלא הכשירו שיעויהיה יותר משטר' שלנו אבל פשאים שדים שלא לפוסלם. משום דינא דמלכותא דינא כדאיתא התם אבל אם הם פסולים מממת חסרון שיש בהם שיהי' נפסל בו שטר שלנו כגון שלא כתב מטלטלי אבז מקרקעי' וכיוצא בזה לא מכשירין להו כלל לפי שאין הקפדה המלכות אלא להכשיר עדיהם וספריהם אבל שידונו ע"פ דיניהם אין המלכות מקפדת בכך . שם הם אין להם הסכמה בדיניהם יש מקומות שדיים פ"פ ספר אחד ויש מקומות שדיין פ"פ ספר אחד וכו"ש בדיניו שאנו רואין שאין המלכות מקפדת אם נדון בדיניו כפי דיני ישראל ארבעה הם מאי' הכופט בדיניו להכניע עלמו אליו וגם ספרי דיניהם נזריים שאין לדון ליהודים בדיניהם אלא בדיניהם וכיון שכן אין בזה משום דינא דמלכותא דינא וכן כתב הרמב"ן ז"ל וכו"כ האחרונים ז"ל משמו וכתב הרשב"א ז"ל בתשו' שאם לא תאמר כן בטלת ח"ו דיני ישראל. וזיון שבדיניו אין רבקה יורשת את יעקב בנה אף לראובן הבא מכה אין לו זכות בקרקע זה מכה מכירתה כלל אפי"ם שנעשית בערכאותיהם :

והשני

ששטר זה עשאוהו עכר"ס הידוסי' בקבלת שחד כמו שג' בשאלה דודאי פסול דפעמא דמכשר' שטרות העוליים בערכאו' ש"ג היינו משום דחזקה לא מרע' נפשיהו כדא' בפ"ק דגיטין (שם) אבל אי ליה לאו האי חזקה לא מהמני' לכו וכו"כ הרא"ש ז"ל שם דדוקא בערכאות דלא מקבלי שחדא וגם הרמב"ם ז"ל כתב והוא שיטו עשרין בערכאות שכן וכו'. וכן לריכין שיעירו עדי ישראל על אלו העכר"ס שהם עדי השטר ועל זה השופט שקיים עדותו שאינן ידוסי' בקבלת שחד ע"כ. ובדודאי שהפרי' על מדותיו דא"כ נפל פתח בבירא [ה"ה נפל פתח בבירא ברכות פרק הוראה (ל"ו ע"א)] נפל כריסא בבירא פר' אלו ערפו' (י' ע"ב) נפל פתח בבירא פרק במה אשה (כ"ו ע"ב) דמי יעד עליהם בזה דסתם עכר"ס מקבלי שחד כדאשכחן בפ"ג כל כתי' (קט"ו ע"א) בעובד' דר"ג דסתם עכר"ס אשה כדאי האו' פלוכוסא אלא סתם ערכאות אינם מקבלי' שחד וכו"כ הרא"ש ז"ל אבל מ"מ אם הוחזקו בקבלת שחד פסול אפי' בערכאו' ושמה לזה נתכוון הרמב"ם ז"ל :

והשלישי

שלא נקנה קרקע זה כראוי לראובן לפי שלא נעשית מכירה זו אלא כדי להבדיל ארי מנכסים אלו ושטר הנעשה כזה הוא דומה לשטר חמנה דאמר' בפרק האשה שנתאלמנה (י"ט ע"א) שאסור להשהוהו משום ואל תשכן באהלך עונה אלא שבדיון היה מותר לזמן שהי' הפרעור קיים מפני שהוא כמגיל מידס . ודומה למ"ש בפ"ק דע"ד (י"ג ע"א) הולכין ליריד של עכר"ס ולוקחין בהמה עבדים ושפחות שדות וכרמים וכוונתו ומעלה בערכאו' שלהם מפני שהוא כמגיל מידס ור' יהושע בן קרחה התיר (שם ו' ע"ב) לפרע מהם מלוה על פה לפני ארדין מה"ט. וכן נמי בפ' השולח (מ"ד ע"א) גבי המוכר עבדו לעכר"ס ועבד שהפיל עלמו לייסו' אמרין הכי ובפ' מי שהוליוהו: (מ"ז ע"א) אמר' שמתר לכהן לרון ולפרער אפי' בבית המדרש נפשי שהוא כמגיל מידס אלא אחר שנתלק הפרעור היה אסור לקיימו משום עולה ואפי' מאן דפליג בשטר פרוע משום דזמנין דמשמו ליה משום פשיטי דספרא מודס בשטר חמנה. ואפי' נתרוזו אפי"ם לקיים מכירה זו בשטר זה אין קיימיה כלום משום דהספא הוא . ודומה למאי דאמרין בפ"ק דב"מ (י"ז ע"א) שטר שלוח בו ופרסו אריו חוזר ולוה בו מפני שבגד מחל שבעדו ואפי' לוה בו בו ביום וכו"ש לאחר זמן דמכביל מטעמא אחרינא דהוי מוקדם כדא' התם והא נמי דכותה דשעת' דכתביה הוי חמנה ואפי' נתרוזו אפי"ם מכירה זו בשטר זה אין מכירה זו כלום דהא חספ' בעלמ' הוא ואף מטעם מוקדם מפסיל דשטר חוב המוקדמין פסולין . ואף במחזורין כדא' בפ' ג"ס (ק"א ע"ב) והכי נמי משמע בפ' חזקת (ל"ב ע"א) דאמר' התם שהוא דאמר ליה לחבריה מאי בעית בהאי ארעא ח"ל מיך זבנית והא שטרך ח"ל שטרך זייפ' הוא. ופירשו הראב"ג ז"ל . לאו זייפ' זייפס אלא שהיא שטר חמנה והלא מודה דכתביה יהיה ליה בחמנה זה עשין רפ"ג דהאי שטרך בחמנה נכתב ליה בחד הכי זבניתה לארעא ולכתב ליה שטרך מעליה ואירכס . ובדודאי אי הוה מני' לקוימי שפריה הוה מני' לקוימי ואפ"לנו בה רב יוסף ורבה רבה אמר מה לי לשקר אי בעיא חמר שטר' מעלי' הוא ומימין כהכי דהא מני' לקוימיה ורב יוסף אמר אמחין קא סמכת אהבי שפרא האי שטר' חספ' בעלמ' הוא אף על גב דקיימנא לן בזה כרבה היי' משום עמ' דמה לי לשקר אבל כדיון הזה שלא היה שם שטר מכירה אחר אלא זה אפי' רבה מודה דאין עפנתו כלום דאמחין קא סמכ' אהבי שטר' והא חספ' בעלמ' הוא שהרי נעשה בהפרמה והו' ליה שטר חמנה. ועוד שאפי' נעשה בלא הפרמה אין שטר זה מושיל לקנות בו לפי שגרי' שיהי' לשון השטר בלא שיופיל לקנות בו כגון שיאמר שני קאיה לך שני מכורה לך כדא' בפ"ק דקדושין (כ"ז ע"א) . ח"כ שיאמר איני פ' מכרתי דמוסיל האי לישל' כדא' בפ' השולח וכן כתבו הרב בעל העשור והרשב"א ז"ל אבל אם אין

אין בשטר לטוב זה אלא שיאמרו העדים פ' מבר לפ' אין שטר זה מועיל כלל לקנות בו ואינו אלא לרא' בעלמא. וידוע הוא מלשון השטר הכפש' בערכאותיה' שהוא פל נכח זה שהוא לשון העדים לא לשון המוכר וז"ל אין שטר זה מועיל כלל לקנות בו וכו' וכן שאלו בן כסף בתורת קנים כי מה שנתן המעות בידם ה' בתורת הפערה שתחזיר לו מיד וחשילו מתנה ע"מ להחזיר לא הו' ואין נתינת כסף בזה מועיל מדרך קנייה וגם השטר אין בו תורה שטר מנכח קופעלים ואפי' היה שטר מתנה דליכא מתן מעות היה פסול כ"ש במכר שטר אינו קונה עד שינתן הכסף וכדפי' התם (קדושין כ"ז ע"א) ח"כ במאי קרי ר'אובן להאי ביתא. וז"ל הרי החזיק בו כמה שנים וק"ל חזקה הבתים נ' שנים הא' לימא דחזקה אינה קונה אלא בפקענה שסופען קבייתו כראוי ואבד שפרי ומתהני כבתי משום דעד תלת שרי מיודבר איניש בפקעיה עמי לא מיודבר כדפי' חזקה ב' חזקה (כ"ט ע"א) אבל אם אין שם טענה או שפקענה ידועה אין חזקתו כלום כדפי' התם (מ"א ע"א) ובהד' תריב' ב' חזקה הממוזק בשדה מוחמת אינו וממלח' אוני כפולה אינה חזקה ותחזור השדה וכן כתבו הרמב"ם ז"ל ב' י"ד מהלכות טוען ונטען האוכל שני חזקה מחמת שטר שיש בידו וממלח' שטר בטל בטלה החזקה ותחזור השדה עם כל הפירות לבעלים עכ"ל וכ"כ הרמב"ן ז"ל. וכו' ור'אובן לא זכר בקרקע זה כלל הרי היא בחזקה לאה ויריעה לפי שבפני החזקה שהם ב"ד הגבו' לה קרקע לא בבחובתה ואריך ר'אובן להשגב עם יורשיה מכל הפירות שחלל עד היום זהו וזה נתן לה בהייה מקלת הדמים ינכח אותם מדמי הפירות אפי' שנתנם לה בחזקה פטרעון שאלו זכר בקרקע בתורת קנייה אין פטרעון כלום ותמולס היא או יורשיה בתורת פירות ואם יש שם מותר יחזיר המותר ויחזיק יורש בקרקעו' וזו הדין הפשוט בזה :

ולענין יורש ראייה בשאלתך עוד דברים נוספים והו' כי לאה בגלותה נותנה מחמת מיאמה שיתנו מנכסיה לבן בת אחותה נ' זכר ולהקדש נ' זכר ושאר נכסיה ליורש שלה אח"כ איני יורש המתינו עד שנקטרס דעתה וקברו זוואה זו ופעה זוואה אחת ולא השאירו יורש כי אם נטעו וינחמו לני שאין ראו' ושלחו השמן הנו' שנשאר ביד כפל הני הדירה כמלואם והנשאר מהעכוז חלקו לשני' החלי ליורש עצמו והחלי לבן בת אחותה הנו' והפידיו נ"כ עליה שהסכימה על אחת תנאי שנעשה בערכאות פכ"ס והוכסיו שאמר שאלו ליורש אלא דמי החלי בלבד ובבא יורש אחר מיאמה מלא כי כל זה נעשה שלא מדעתם כי כבר נטרסה דעתה וקטרס הוא זאת הזוואה האחרונה ומספחתו שלא יא' פטרעון על ידושה זו מפני שלא היו לה בנים כמו שיא' על הראשונה שהק' ובקשו ממנו שקיים הזוואה האחרונה וינחמו לו המטלטלין והמקרקין ואם לאו שלא ימנו לו ור'א' ד'ם תקיף' והניח הפעין ולא דבר בו כלל. ופכשיו המחזיק בדירה אומר לו טול דמי חלי הדירה שמכרה לי לאה כי כן נותנה שאלו כך בה אלה הדמים והוא תוצע כל הדירה כלה זהו חזקה דברך אפי' שהארכת :

דף יודע שנתנה ש"מ אינו קונה אלא לאמר מיאמה ואם עמד חזר וכל שאם עמד חזר חף אם לא עמד יכול לשנותה דקי'ל דיימיקי מבעלת דיימיקי כדפי' ע"י וחלנין (ק"א ע"ב) ודימיקי' הניו מחמת ש"מ כדפי' התם וגם המתקל נכסיו על פו יורשה לאחר ומיפק' לאחר השוה להם את הכבוד דבריו קיימין כדפי' התם (קכ"ז ע"ב) ואפי' כתב כל נכסיו לאחר' והינה את בניו אפסי' שאין רוח חלמים פחה הימנו מה שעשה עשוי (שם ק"ג ע"ב) ומי'הו דוקא אם אמר כלשון מתנה אבל אם אמר בלשון ירושה אין דבריו כלום כדפי' התם (קכ"ז ע"ב) ועכשו בנינו היה אם מפידי' עדים בזוואה אחרונה שנעשית כדפי' וקבלו עדותו כדפי' או כתבו הפד' שטר כדפי' ואין קונה פסול אחר אלא מחמת שהיא מנס'ל' הראשונה ושגרפה בה יורש אינה נכסלת בכך. אבל אם יש בה פסול אחר אם מפני ערוך הדעת או מפני פסול העדים או מפני קבלת עדותו שאינה כדפי' או שאמרה בלשון ירושה למי שאינו ראוי לירש או פסול אחר אין זוואה אחרונה כלום וכשאר יורש מחזיק בירושתו. ואם יש ספק בזוואה אחרונה ושאלו הדבר ברוב כדפי' או יורש ע"ס זוואה ראשונה מוחזק והמוציא ממנו עליו להביא רא' ולברר בזוואה אחרונה נעשית כהונן. וכל זמן שלא יברר לא יסול כלום בין מן המטלטלין בין מן הקרקע :

ורענין טענת מחזיק בקרקע שאומר יורש אין כך אלא דמי החלי הנשאר והיורש טוען בקרקע אינו נוטל אף רואה בזה טענת היורש ואפי' יתנה הזוואה האחרונה כשרה לפי שמה שאמרה שאלו ליורש אלא דמי חלי היורה הוא מפני שטר המפירה שנעשה לה ר'אובן בראוה הנאי שהתנה עליה נעת שמתר לה שלא תמשול למכרה לראש אחר ואחר שטר אינו כלום לפי שמכר' ר'אובן ללאה אינה מתירה כלל. לפי שבא מתר רבקה שאלו לה כח למכור כמ"ש למתלה. וכו' וכן שמכירה הראשונה אינה כלום חף השייה אינה כלום וחף התנה שהתנה אינו כלום והכל בטל וכו' והוא שהכל בטל חף דבריה בזוואה אחרונה בפלים לפי שהיא מפני אונתו תנאי אמרה כן וכדפי' אלו סודית נעשת מיאמה ואמרה זה הקרקע הוא של ר'אובן בתנאי שינתן ליורש כך הו' דבריה קיימין דקי'ל ש"מ סודרה דבריו קיימין משבדא דראסור גיורא כדפי' חז' כפי' מי שמת (קמ"ט ע"א) ופדישא ספי' מהסודלת ברי'א דבריא כפי' שיאמר אחס עמי ופ' לא. וז"ל הרמב"ם ז"ל וכן הרמב"ן ז"ל שאפי' בתמנה המחמימה מדי אינו נותר עדי' שלא הוכר אחס עמי ולא אלא בהודאת' אלו החכמה לא החכמה אחס עמי אחס' בכרי'א וכדפי' חז' אינו נריך כלום דבריו ש"מ ככתובין וכמסורין דמי וכדפי' ב'סרק ג'ס פשוט (קמ"ט ע"א) ש"פ סודרס חז' שיאמר אחס עמי דרש"מ ככתובין וכמסורין דמי אלא בבדון הזה חז' כן שהיא לא סודית אלא שאמרה שיתקיים התנאי כתוב בשטר ליכא

המכירה וכו' שאותו הנאי אינו כלום חף דברים פכשוו חין כלום שהיא שיופילו דבריו של ש"מ דברר שדבריו של ברי'א לא יפילו בו. והכי מוכח בפי' מי שמת (קמ"ז ע"ב) דאמרי' התם אמר רבי נחמן ש"מ שאמר יורש פ' כרי'א זה יאכל פ' פירות דקל זה לא אמר כלום עד שיאמר תנו דקל זה לפי ויאכל פירותיו תנו ביה זה לפי' יודר בו ואסיק'ה התם משום דמילתא דלית' דבריא אינה ב"מ לימא כדפי' לימא ב"מ. וז"ל ר'אמרי' ל'ה' דקמ"ט סה' פירש רב אחא טעמ' דכרי'א נמי לימא' בהמעמד שלשמן ופסקו כותיה כר'ב אבן מנחם ז"ל. וכן נראה מדברי ר'א"ף ז"ל ואפי' לטעמ' דר'ב פסח דאמר הוואו וראוי יורש יורשה הכל אינו כלום דהתם ח' שתיק ש"מ יורש יורש הוואו' הכל דשתק תנאה בטל. חף כשיקיימה אונתו לא עשתה כלום וכו' שנחאי זה בטל הוא כשעשתהו כשעת ברי'אחיה חף כשזאתה עליו כשעת חוליה אינו כלום. ולא עוד אלא חפ' היה שטר המכירה בראוה תנאי כשר ככפן אינו מועיל כלום שהוא לא התנה עליה אלא שלא תמכור לכל שלל תורישט לא התנה עליה. וכו' שמשני התנאי יכול לירשו כמ"ש [ומ"ש] שאלו לו אלא דמי' חין דבר'י' ממש שהיא לקיים תנאה עשתה כן ותנאה אינו מתקנו מלירש והרי הקרקע ופירותיו לירש לאה דרש"ג דר'ב מוכר פירות דקל למכור ק"ל כר'ב נחמן דאמר דאי שמי' ויאכל לא מסקי' מיניה מפני דמחילה כשעת הי'א מחילה כדאמרי' ב' ח'זיה נשך [פי"ז ע"ב] הא ח'ר נחמן התם דלא אמרי'ן הכי אלא הי' דר'א' ארסורא דרבי'תא' אבל היבד דלי' ח'סור' בעון זכר'י דאמטכת'א דהרא' הולאה' לא הי'א מחילתו מחילה והדרא ארס'א והדרי פירי. ובנדון הזה נמי' כיון דזכר'י בעלי' הוו לכו זור' שנתן ר'אובן ללאה הולאה' ואי לא הדרי פירי הוו רבי'תא' הלכך הדרא ארע' והדרי פירי יורש. על כן יאמרו להם המוטלים ברא' חשבון מכל מה שנתן ר'אובן המחוזק ללאה בתי' ולאחר מותה לירשיה ויעלו היורש בחשבון [השכיר] ואם יש עושר או חסרון ישיבו זה לזה וישאר היורש בקרקעו. ופעה אשי'כך בשאר דבר'י' בתי' בשאלתך אפי' שאלו מעלין ולא מורידין לענין מפעה בבנין הכותן שליפיו :

מה ששאלת על תנאי המוטל בשטר המכירה שנשכר'ו הוא נסבל בערכאות' אם הוא כשר בדבריו נראה שהיא פסול אפי' שכתבתי בשם הרמב"ן ז"ל שהכל הולך אחר מה שחייב דיינו בערכאותיהם לא כפי מה שחייב דינם היינו לפסול שטר הכשר בדבריהם פ"ט דינינו אבל להפסיד פ"ט דינינו שטר שלהם שהוא פסול בדבריהם לא. דעשרות הפולים בערכאותיהם הכשירו חה אינו פולה כי הערכאות לא קיימוהו והכו דלא לרובי' פלם :

ומה ששאלת אם נוטע בעדות כשר לעדות. דבר זה פשוט הוא שכל מי שיש לו הלאה בעדות זו שהיא מעיד בה עדותו בטלה אלא ח"כ נסבל מכל אונת עדות כזו שלא תני' לו הלאה ממנו וכדפי' חז' בפק' חזקה (מ"א ע"א) שזריך ב"ד יפה לידע שה'ך יקרא העד נוטע בעדות כרי' לטובו. **ומה** ששאלת אם עדות המעיד מפי העדים פכ"ס אם הוא כשר אם לא. דבר זה פשוט הוא בגמ' ב'ס' שבמות העדות (ל"ה ע"א) דר'ב מסי' עד אינו כלום בדבר'י' ממונות אפי' מפ' עדים כשרים כ"ש מפ' פכ"ס שאפי' הם נעלמש שהעידו מפיהם חין מקבלין אותם .

תונם על ד' היקד רבי חיים מלילי ישיביו

שארה יד שאלת ישראל מבר לעכ"ס בחיות של יין כשר בתנאי שקור' שימשכס העכו"ס ויבנסכס יתכוד לישראל המוכר' כתב שטנד בכחב ידו ואח"כ ימשכס ויעשה בהם כדלונ. על זה קפקו קלת אפי' אם כשר הרבר לעשות כן והששו בזה מפני שיש לנו שאסור לנמח סבירות ביד ואחיה השיבות להם כי לא נאמר זה אלא בתרומתו' ושאר ספרות אבל אלו היום כלנו קמאי מתים אלו הן הפטות ור'ית לעמוד בזה על האמת :

תשובה טענת המתפקקים אינה עונה שאם כדבריהם אין ל' כלל כי ה' חסור למכור להם אלא חפי' שאר דברים שיש לחוש לנפומחה ה' חסורי' למכור ולתת להם והא' ליתא שהרי בכמה מקומות תלמוד מנינו שמותר למטר ולתת להם פירות ושאר דבר'י' ולא הששו לראסור' וימאה וזכר' מוכה מחאי דאמרי'ן פסק אלו ספרות (פ"ד ע"א) דאמרי' התם חין מוכרין ביאה ערפס לעכו"ס פ' שמת ימכרנה לישראל ודוקא מתוס שאלו אלו ביאה כשרה לית דינא ולי' דינא דשרי'. ובשדרא אמרי'ן ב' ניר הגשה (י"ב ע"ב) שזנל ארס לכרי' יר' עניר הגשה בתובה וב' כל שעה (מ' ע"ב) נמי אמרי' היא אר'בא דכספא בה'שתח' פירש של חמים שרייה רבס לזבויה לעכו"ס ואשכחינן לר'בס בגמ' דהוו משדרי' קור'בנא לעכו"ס כדפי' חז' ב'סר' ב'תרא דע"ז (פ"ס ע"א) ואפי' כיום ארס דר'י' למישה לאיל ומודס היכא דקיס לכו בזבי'ו דלא פלחי ל'פי' הו' משדרי' לכו אכל משום הגש פומת' ליכא

ליבא מ"ד וכתה קורבנא מידי דמיכל הוא ומקבל פומא' ובסרק לין מפסידין (ל"ח ע"ג) אמרין הקמחין והסלתות מותרין והקלין של עכ"ס וקסריסין וכן הקפלטאות וכולה מתי' (שם ל"ט ע"ג) דלנו דברים מותרין בלבי' חלב שחלבו עכ"ס וישראל דחאבו והדבש והדבדבניות ובשום דוכתא לא שנינו שאסור למכור להם מפי חשק זה של פומאה כמו ששנינו איסור והיתר בדברי' הקמחין מהם. וביהושע' דפרק קמא דע"ז אמרין מעתה יין ושמן אל מכור לו מפני שמוציאין ידי ברכה כלומר דבר של תימה הוא וכדלפי שרי ונר' כן בהרבה מקומות מלינו להיתר למכור לעכ"ס עהר' ולא חששו לפומא' וזין ביין וזין בשאר דברי' ליבא איסורא ובכלוהו אשכחן דשרו ולא מפני הטעם שכתבה שאלו היום קמאי מתים שאם לפי זה הטעם לא מלינו. היתר אלא בדברים שהם כבר עמאי' אבל בדברי' שהם עהרין' כגון בעלי חיים שאלי' מקבלי' פומאה מתיים עד לאחר שמיטה שמיטתן מפשתן לקבל פומאה כדלפי' בספר השומע' (ל"ג ע"א) וכן פירות שלא נסלו עליה' מים משתלשו שלא הוכשרו לקבל פומאה עד שיותן עליה' מים וכדלפי' התם (ל"ג ע"א) ה' אסור למכור להם לפי זה הטעם ולא מלינו איסור בדבר אלא במק' שיש תקרובת ע"ז משום ולפי' לא תתן מכשול וכמו ששנינו בפ' קמא דע"ז (י"ג ע"ג) אלו דברי' שאסורי' למכור להם אנטרביילין ובנות שוח ופסוקיות ולבנות ותרגולו לכן דוקא הללו שהם רגילי' להקריב לע"ז אבל שאר פירות אפי"ס שלא הוכשרו ותרגולי' שאלי' לבנים ואפי' לבני' כשהם ממוסרי' אבר ואפי"ס שהם חיים מותרי' שהרי לין לחוש להם לתקרובת ע"ז ואפי' בנות שראוי' לתקרובת אינו אסור למכור אלא לכומר עלמא העושה התקרוב' אלו לפומר עכ"ס הקונה הרבה אינו אסור ולא חייבין לאיסורא משו' דמזבין לכומר משו' ולפי' עור מייסקדין אלפי' דלפי' לא מסקדין וכדלפי' התם (י"ד ע"א) אבל משום חשש פומאה לא מלינו כלל.

ובד' שטענת שלא אמר זה אלא בתרומות יפה אמרת וזה לך פשר דבר שמה ששנינו בגמ' דע"ז פרק ר' ישמעאל (כ"ה ע"ג) דורכין פס סכרי' בנת ארץ נולדו ישראל עושה פומאה לא דורכין ולא בולגין עמו ופירש בגמ' (שם) שאסור לגרום פומאה לחולין שנא' וכן בסוטה פ' בשם (ל' ע"ג) וכו' איבא תנא דס"ל הכי וכן בפ' הנוקין בגטין (ל"ג ע"א) היינו דוקא לחולין שנא' אבל לחולין שנחלה לארץ אפי' להאי תנא מותר ובא"י כמי לא קי"ל כותיה אלא מותר לגרום פומאה לחולין שנא' כדמוכה פ"ק גידה (ו' ע"ג) וכ"כ הרמב"ם ז"ל בפ' אחרון מה' חולין ומסקין ז"ל בשם שמואל אלא חולין עמאי' ופומאה חולין מותר לגרום ע"א שבארץ יש לו נטמא חולין המתוקין לכתחלה פ"ל ופי' בחולין שנעשו על סהרת הקדש דאיבא מאן דאמר בפ"ק דחולין (ב' ע"ג) דקדש דמו וטמא לא ישתחו אות' אלא בקרומי' של קנה ארוכה כדי שלא תטמא הבשר ואפי"ס פליגי עליה כלבו אמורא ופ"ל דלוא קדש דמו ומאן דאמר נמי לא אסר אלא בחולין שנעשו על סהרת הקדש אבל לחולין גרידי' שרי לכתחלה כדלפי' התם וכ"ש כדון הוה שהיין משפה שנמשך ונעשה משקה קבל פומאה מהכלי' והמעוסקי' שהרי יכל' כפי' עמאי' דודאי שרי למכור לעכ"ס ואינו אסור מפני הטומא' שהזכרת. וכן שטעם מהמסקקים אינו מפני חשש פומאה שהרי דבר מפורש הוא שאין לאסור מפני זה הטע' וכמו שביארתי אלא טעמם הוא מפני האיסור שאסר היין שהמסקקי' סוברי' שאין לאסור דברי' מותרין ביד עכ"ס לאוסרין ואם הוא זה דעת' אינו אסור אלא אם הישראל הוא ותן יינו לפס"מ לאסור ולהסירי' להפסידו' עליו שזה דודאי אסור משום כל תשמי' וקורא אפי' עליו המקרא הוא אל תשחיתוהו כי ברכה זו ומפני זה הטעם אמרו בפ"ק דחולין (ל"ג ע"ג) שאין מוסרין לכתחלה חולין לחרש ש"ו ופי' ר"ח דעמא' משום דנועדין לקבל ולכלו וקא עבר משו' ב"ת. אבל אם הוא מוכרו לו או נתנו לו מפני פובה טעפה עמו והעכ"ס שחיתו או מוכרו לין כולן איסור. (ובפ"ק ד"ט (כ"א ע"ג) אמרו מומיין את העכו"ם בשבת ולא חיישי' לשיורי' בושות פי' שמוחר' לזמן את העכו"ם בשב' שאין לחוש שמה ירבה בשבילו כמו בי"ט וגם אין לחוש שמה יטולל הכוס ששתה בו יין ואלאשר בשתייתו והרי בשאר' ככוס מוקאש מחמת איסור והיינו טעמא דלא חיישי' להכי לפי שאלותן שיורין אינו חשובין ובפלין הן לגבי כוס ומשמע שמוחר' להשקותו יין אפי' שהוא חובשו בשתייתו ואמרו בפ"ק ב' שהוכר את הפועל (ע"א ע"א) ה' כ"ו והריה לפי' על השלחן ולגין על הדלפקי' והיחמו ויאל' מה שעל השלחן אסור ומה שעל הדלפקי' מותר ואם אמר לו הוי מחוג ושוחה אף מה שעל הדלפקי' אסור ומשמע שמוחר' לישראל להשקות יינו לעכו"ם ולא חששו לדבר מפני שאוסרו וה"ה שמוחר' למוכרו לעכו"ם אלא א"כ הוא מוכר מעט לכומר עלמא לנורף בסוף כמו שאמרו אבל מוכר חביות הרבה לפומר לין חשש לדבר כלל מפני גרמת האיסור :

אבל

מה שראוי להזהר כשמוכר יין ישראל לעכו"ם הוא ששפי'רע ממנו שלא יהיו דמי יין נכף ביד ישראל וזה כשמוכרו לעכו"ם אלא לאלו הישמעאלים כבר הסכימו הגאונים ז"ל שאין נענש אסור בהגאה דלוא פוכדי ע"ז הן ואין מנסכין יין שהרי היין הוא מלאם להן ואסור ואין לומר שיש חובת כסוף עליהם אבל העכו"ם עובדי פ"ז הם ומגנפן אסור בהגאה והמוכר יינו להם לריף שיזכר שלא יפרע מהם ב"ד שיהיו דמי יין נכף ביד ישראל כי"ל יזכר מזה כבר פירשו הדבר בפ"ק דע"ז דתתן התם (ע"א ע"א) המוכר יינו לעכו"ם פסק עד שלא מדד דמי מותרין מדד עד שלא פסק דמי לא ארין ופי' בגמ' (שם) טעמא דמשכי' בעכו"ם קונה היבא שפסק דמי' הילכך בשעה שקלחו הפכו"ם במשיכה ופסיקת דמי' עדיין ה' היתר ומשום משיכה לא מתפרס עד שיפסק בידו ובאותה שעה כבר נתחייב הפכו"ם לישראל בדמי היין והלואה הן אלא וכשמודד אח"כ עכו"ם ואסורו שלו הוא אוסר וכשפורס

לישראל דמי יין כשר הוא פורע. אבל אם מודד קוד' פסקס עדיין לא סמכה דעתו של עכו"ם ולא קנה היין וכשהוא מודד של ישראל הוא מודד וכמוכריו זו הוא אוסרו וכשהוא לוקח מישראל יין נכף הוא לוקח ואסור ליתול דמי וקי"ל דמשיכה בעכו"ם קונה. וכן נראה דעת הר"ף ז"ל וכן הסכי' הרשב"א ז"ל בס' תורת הבית בסוף שער שני מבית היין הלכך כדון הזה שכבר פסק העכו"ם דמיס קוד' שימשוך היין שהרי עשה לו מזה כתב שצנוד מדמי היין כמו שזכר בשאל'. ואם הכניסו בחלרו קודם שנתפסק או ששכר לו ישראל את מקומו וכמו ששנינו אם ה' ספק שוכר לו מקומו כדי שתוכה לו חלרו הרי קנתה לו חלרו היין בשעה שהי' מותר והוא לכו דמי היין הלאה ביד עכו"ם וכי שקיל מיני' משו' הווי לכו דמי יין כשר ושפיר דמי. ואם שכר לו מקומו ויזילנו משם קודם שיאסר כדי שלא יטול שכירות י"ל :

ורענן

או אם לריף שירעוהו משאר נכסיו בזה יש לדון שהרי אמרו בפ"ק דע"ז (ס"ד ע"א) שאם אסר העכו"ם לישראל המתן עד שחמכור יין נכף ואביא לך אסור. ויש מפרשים שאינו אסור אלא בשויה' אפותיקי' כלומר שיחד היין לפרעון החוב אבל בדלא שויה' אפותיקי' שרי ואין זה הפי' נכון שהרי בגמ' יש הוכחה שאפי' בלא אפותיקי' אסור אבל הראב"ד ז"ל פירש דוקא כשהי' ביד ישראל לנגוש עכו"ם כגון שהגיע זמן החוב כבר ומדעתו המתן לו עד שמכור הוא דאסור אבל אם לא ה' ירדו לנגוש וע"כ הוא מרישד לו הזמן אפי"ס שאמר לו הפכו"ם איני יכול לפרעך עד שחמכור י"ל ואסרע לך מותר ולפי' אם הגיע זמן הפירוש והמתן לו עד שחמכור י"ל וביא לו אסור מפני שדו"ס בקיומו וכן נמי אם עשה אפותיקי' מפורש כגון שאמר לו לא יב' לך פרעון אלא מזה בכל עתין אסור אפי' לא הגיע זמנו שהרי רואה בקיומו. אבל בהרבה מקומות נהגו ה"ה אפי' אמר לו המתן לי וכירו לנגשו. וכי הרשב"א ז"ל שיש לסמוך בהיתר זה על הגאונים ז"ל שאומרי' שעכו"ם האלו אינם ע"ז אלא מנהג אבותיהם בידיהם ומגנפן אינו אסור בהנאה ואפי"ס שאין אלו נוהגים על פייהם כהר"ה זו להחיר מנגנפן בהנאה כדאי הם לסמוך עליהם בדבר זה שהדמים ביד עכו"ם אלא שחמתן לו ישראל עד שמכר והביא וכן דעת הר"ן ז"ל והוסף עוד טעם אחר בהתר זה דלין למימר רואה בקיומו ומותר לפי זה הטעם יש להחיר אפי' בשעשאו אפותיקי' מפורש :

דיוצא

מכל זה שמוחר לישראל למכור יינו לעכו"ם אפי"ס שמנסכו וליבא לניהם לא לאיסור פומאה ולא לאיסור נסוף ואם קנאו עכו"ם קודם שנתפסק אחר פסיקה דמיס כמשיכה או הנבזה או הכנס' לחלרו או שכר מקומו בחלרו ישראל וטל' אח"כ לישראל דמי עכו"ם בין מאלו היין בין מנכסיהם אחרים ואפי' אמר לו המתן לי עד שחמכור. ואביא לך ויהיה בידו לנגשו כדעת הרשב"א ז"ל ואפי' עשאו אפותיקי' כדעת הרמב"ן ז"ל אלא שיש לחוש לכתחלה שלא לעשותו אפותיקי' אלא שיפסד לו העכו"ם כל נכסיו ולא יזכיר שהיין בלבד הוא משועבד בחוב זה. והתמתי שמי שמעון כה"ד נמה זל"ה :

דיוצא

מכל זה שמוחר לישראל למכור יינו לעכו"ם אפי"ס שמנסכו וליבא לניהם לא לאיסור פומאה ולא לאיסור נסוף ואם קנאו עכו"ם קודם שנתפסק אחר פסיקה דמיס כמשיכה או הנבזה או הכנס' לחלרו או שכר מקומו בחלרו ישראל וטל' אח"כ לישראל דמי עכו"ם בין מאלו היין בין מנכסיהם אחרים ואפי' אמר לו המתן לי עד שחמכור. ואביא לך ויהיה בידו לנגשו כדעת הרשב"א ז"ל ואפי' עשאו אפותיקי' כדעת הרמב"ן ז"ל אלא שיש לחוש לכתחלה שלא לעשותו אפותיקי' אלא שיפסד לו העכו"ם כל נכסיו ולא יזכיר שהיין בלבד הוא משועבד בחוב זה. והתמתי שמי שמעון כה"ד נמה זל"ה :

דיוצא

מכל זה שמוחר לישראל למכור יינו לעכו"ם אפי"ס שמנסכו וליבא לניהם לא לאיסור פומאה ולא לאיסור נסוף ואם קנאו עכו"ם קודם שנתפסק אחר פסיקה דמיס כמשיכה או הנבזה או הכנס' לחלרו או שכר מקומו בחלרו ישראל וטל' אח"כ לישראל דמי עכו"ם בין מאלו היין בין מנכסיהם אחרים ואפי' אמר לו המתן לי עד שחמכור. ואביא לך ויהיה בידו לנגשו כדעת הרשב"א ז"ל ואפי' עשאו אפותיקי' כדעת הרמב"ן ז"ל אלא שיש לחוש לכתחלה שלא לעשותו אפותיקי' אלא שיפסד לו העכו"ם כל נכסיו ולא יזכיר שהיין בלבד הוא משועבד בחוב זה. והתמתי שמי שמעון כה"ד נמה זל"ה :

דיוצא

מכל זה שמוחר לישראל למכור יינו לעכו"ם אפי"ס שמנסכו וליבא לניהם לא לאיסור פומאה ולא לאיסור נסוף ואם קנאו עכו"ם קודם שנתפסק אחר פסיקה דמיס כמשיכה או הנבזה או הכנס' לחלרו או שכר מקומו בחלרו ישראל וטל' אח"כ לישראל דמי עכו"ם בין מאלו היין בין מנכסיהם אחרים ואפי' אמר לו המתן לי עד שחמכור. ואביא לך ויהיה בידו לנגשו כדעת הרשב"א ז"ל ואפי' עשאו אפותיקי' כדעת הרמב"ן ז"ל אלא שיש לחוש לכתחלה שלא לעשותו אפותיקי' אלא שיפסד לו העכו"ם כל נכסיו ולא יזכיר שהיין בלבד הוא משועבד בחוב זה. והתמתי שמי שמעון כה"ד נמה זל"ה :

דיוצא

מכל זה שמוחר לישראל למכור יינו לעכו"ם אפי"ס שמנסכו וליבא לניהם לא לאיסור פומאה ולא לאיסור נסוף ואם קנאו עכו"ם קודם שנתפסק אחר פסיקה דמיס כמשיכה או הנבזה או הכנס' לחלרו או שכר מקומו בחלרו ישראל וטל' אח"כ לישראל דמי עכו"ם בין מאלו היין בין מנכסיהם אחרים ואפי' אמר לו המתן לי עד שחמכור. ואביא לך ויהיה בידו לנגשו כדעת הרשב"א ז"ל ואפי' עשאו אפותיקי' כדעת הרמב"ן ז"ל אלא שיש לחוש לכתחלה שלא לעשותו אפותיקי' אלא שיפסד לו העכו"ם כל נכסיו ולא יזכיר שהיין בלבד הוא משועבד בחוב זה. והתמתי שמי שמעון כה"ד נמה זל"ה :

צריח לריך שיהי אמה יתר. עוד הביא הרב ז"ל ראי' מדאמר' דמרוצין ט' מי שהוליוהו (מ"ח פ"א) גופו ג' אמות ואמה לטשוט ידיס ורגלי'. ובודאי ראי' מפורשת היא א"פ שבתוס' דחקו עלמו לפרשו גופו בלא ראשו ג' אמו' ואמה לטשוט ידיס ורגלי' כהדי ראשו ואין זה במשמע. ועוד דטשוט ידיו כהדי ראשו יותר מאמה הוא אלא ודאי גופו כהדי ראשו לא היו טפי יותר מנ' דממוכתא הא. וגם הראב"ד ז"ל כ' דמכאן למדנו דכאמה בת ו' טפמי' משעריין במקום ולא כ' ה' טפמי'. ול"ג ג"כ שמכאן יש ללמוד דבפיין אמה שוקקת ולא ענבה דארבע אמות של שנת בת ששה טפמי' שוקקת היא. ועוד יש ראי' דשוקקת בעיין כלאמות של מקום דבפרק קמח דערוצין (ג') מוכח שכל שיעורי התורה להחמיר בפיא שיעור שוקקת ולא ענבות וכמה היא יתיר' שוקקת על ענבה כתב הרשב"א ז"ל חיי ארבע ולמדה הרב ז"ל ממה שאמר דבכורות פרק אלו עומין (ל"ט ס"ב) ג' אמות היו במקדש אחת יתרה על של מרע"ה חיי ארבע. וכן אמרו במנחות פרק ג' הלכה (ל"ח פ"א) ושתי' קריות אמה אלה הא' שוקקת ואחד ענבה ומשנה זו של שתי האמות היא במשנה (כלאים) [כלים] (פ"ו) ומייתי לה בפ' כיזר גולין (פ"ו ע"א) ג"כ דמי' אין שיעור ג' אמות דוקא שלא חכרו ג' אמות אלא לומר מנין יאל להם לחכמי' שג' אמה הוא שיעור מקום לפי שמדת קומת האדם בינוני כך היא אצל אדם הוא קצר קומה יכול להרחיב המדה ולפחות מהרוב עד שיהיו במים מ' אמה ויטבול כל גופו כחמת שאין קפידא בדבר אלא שיטבול דרך גדולתו כדאמרין בפ' תנוקת (ס"ו ע"א) אמר ר"ל אשה לא תטבול אלא על דרך גדילתה כדחנן האיש נראה שהוא כעודר וכמוסך וזיס האשה כעורכת וכמיקא את בנה. וכאורגת בעומדין לשחי ליד הימנית. ופירשה בת"כ דבעיה קנת ומוסק לעיני בית הסתרים ט' בית הערוה לפי שהעודר מספק את רגליו קנת ומוסק לעיני בית השמי לפי שדרך המוסק להגביה זרועותיו קנת כדי לנער האילן. ואשה כעורכת לבית הסתרים שדרכה לפסק רגליה. ומיקא את בנה היינו לענין תחת הדד וכאורגת בעומדין לעיני בית השמי כלומר כשארגת מעומד ממש ולא שוחה ממש שמה יסתר בה מקום הגלוי אלא כפיין הזה וקרוב אליו ולריכס שפתחה ורופותיה ויריכותיה ואם שינתה מדרך גדילתה שבכחמרין בה מקומות הסמוכי' לבית הסתרים שאין יכולי' לבא בהם מים. ומדברי הרמב"ם ז"ל בפ"ג מה' מקואות נראה שלא אמרו דבכר' אלו אלה לענין טהרות אבל לנעלה יש להקל' שאלו הדברי' אינן חולטין אלא מדביריהם ולא החמירו אלא לטהרות ובכר' הזה אין שיעור אחד לכל הכיסים והכל לפי מה שהיא ארוכה או קצרה. ויראה שהשיעור הזה לכל בני אדם הוא שיהי' במקום יותר מחיי' קומתו עד קרוב לשני שלישי קומתו ולפי האמות יותר הם קצרים מהאלה. נראה שהמקום שלכס שהוא קרוב לחי' ג' אמות שהוא שיעור קומת אדם בינוני הוא מקום כשר דשפיר מליא למיטבול ביה דרך גדילתה. ועוד מלאחי' בתשובה להרשב"א ז"ל שכ' שרין שיהיו המים זרת למעלה מהקבו' וקרובי' שיעורין אלו להיות שוים וזכינו להכסי' לרפתו. ובפ"ג דיומא (ע"ח פ"א) דלמר רב יוסף מכאן רמו לנדה שאריכה ליטב עד זורחה במים ואסיק חלמודא דליית הלכתא הכי. אבל מ"מ א"פ' שהמקום הוא כשר אם הי' אפסר להעמיקו או להגביה כותליו הי' טוב מאד והמוסיף כשיעורי' הי' משונה וכ"ש שחקירות הם נשחתות וכל יום מתמטטים המים ויש לחוש שמה יתמעטו כ"ח עד שחטרך האשה לשחות יותר מדאי ותבא ליד חזיה. וגם ראו לכס לתקן הכותלי' לטוחן כסיד כדי שיכיל המים ולא חסמכו על צורות נשכרי' אשר לא יכילו המים ואפ"פ שפ" המשכה. וגם בלא המשכה הוא נכשר כ"ז שיש בו מ' אמה כמ"ג אבל יש לחוש לדברי הראב"ד ז"ל שכתב דריכא דליכ' במקום שיעור בהכשרו דתול מהני פסולין למספליהו כלל דממתי' דמי אבל מ"מ חי חסרי' מיא וקמו להו עד שיעור מקום ודאי אהבו בהו פסולין למספליהו למקום משום דהו להו כחן סאה וטל כחן סאה דהמפליהו העל' (פ"ב ע"ב) עד רובו כשר טפי לא והארין בזה בס' בעלי הנפש. ולפי דברי' אלו חס מקום זה יחסרון מימיו יום יום ואחם וותני' מים שאובין ומתבטלין שם הגה ברוב הימי' יהיה רוב שיעור מי המקום ששם מ' אמה מהמי' השאובין ופסול לפי דעתו ז"ל ואפ"פ שהאחרוני' ז"ל הסכימו דאפי' ככה"ג כשר שהרי המי' השאובין הם נורעין במקו' והריהו דתקן דתן סאה וכו' פירשו דוקא בני פירות לא מתכשר אלא עד רובו אבל בני' שאובין אפי' נתן סאה וטל סאה כל היום כלו אינו פוסל כשרי' כל סאה שהוא נותן היא מתבטלת במקום מ"מ מקום שאפסר לתקן וללאת ידי כל הספקות אין ראי' להכריע ראשינו במחלוקתן:

שאלה יח

עוד שאלת מה שש' הר"ק ז"ל בפ' אחרון מפסמי' ואמרו רז"ל מי מקום מ' אמה. סאה ו' קבין קב ד' לוגין לוג ד' רביעיות אמה ו' טפמים טפח ארבע ארבעות בגודל אמה על אמה ברוב ג' אמות מ' אמה חייין וגו' עד חייין ג' טפמי' על ג' טפמי' ברוב ג' טפמי' ארבע קבין ומחלה. וכתבת שפ"כ הבנת להויה' בשבוע ריזו ו' טפמי' על ו' טפמי' ברוב ח"ח טפמי' תרמ"ח הוא שיעור המקום הכשר חייין ו' על ו' ברוב ט' שכ"ד טפמי' ושאר דבריך ושאלת ללמדך היאך יונאף בשבוע שהרי כתב הוא בסמוך וז"ל חייין ג' טפמים על טפח ומחלה ברוב כ' טפמי' ורובע ד' קבין פחות רביעי קב וכו' כל זה לא יכולת להביין להוליוהו כטפמים ולא בארבעות:

תשובה

תשובה נקל הוא זה וכן תפסה ג' טפמים על טפח ומחלה הם ארבע ומחלה כי טפח על ג' הם ג' חיי טפח על ג' הוא טפח ומחלה בין הכל ד' ומחלה ורוב טפמי' על ד' טפמים ומחלה הם ט' טפמים ורובע

הנאמר על ארבע ומחלה הם טפח והיי גודל בין כלם הם פסח טפמי' והיי גודל והם ט"ו לוגין כמו שכ' טפמי' ורובע טפח שהוא גודל אחד שהוא שבוע החשבון הקודם לזה הם שבעה קבין ומחלה ששם ל' לוג. עוד כתבת חייין טפח ומחלה על טפח ומחלה ברוב שני טפמי' ורובע הם ז' לוגין ומחלה וכמה הם בשבוע תחזיר' ארבעות להקל עליך יהיו ו' על ו' ששם בשבוע ל"ז ברוב ט' ארבעות הם שכ"ד בשבוע והחשבון הראשון ג"כ חס חרלי' להחזיר' ארבעות יח' יותר נקל. עוד כתבת חייין ו' ארבעות על ג' ארבעות ברוב ט' ארבעות ד' לוגין פחות רביעי וחס בשבוע ג' על שש הם י"ח ברוב ט' הם קס"ג כמאלו קס"ג ארבעות ארבע לוגין פחות רביעית ששם ט"ו רביעית חלקם על ט"ו. והנה י' טפמי' ט"ו ק"ן נאשרו עוד קס"ג י"ב חלקם על ט"ו רביעיות יבא לכל אחד ארבע חומשי ארבע הנה לכל רביעית י' ארבעות וארבע חומשי ארבע ששם ארבעי' על ארבעי' ברוב ארבעי' וגו' ושאר הדברי' מפורשי' הם בהלכות: ודע שיש דרך יותר נקל בזה והיא קצרה לתלמידים והיא זו ו' טפמים על ו' טפמי' ברוב י"ח טפמי' הם מ' אמה הבר מהכלי הרביעית ישארו ו' טפמי' על ו' טפמי' ברוב י"ג טפמי' ומחלה הבר ג"כ מהמים הרביעית ישארו ל' סאין הנה הכלי שהיא ו' על ו' ברוב י"ג ומחלה הוא מחזיק ל' סאין טול מהכלי אחד מעשרי' והנה יח' ו' על ו' טפמי' ברוב י"ג חומשי ארבע ומחלה כי בכל טפח יש כ' חומשי ארבע וחזרו הטפמים חומשי ארבע טול מהמים ג"כ אחד מעשרי' יהיו סאה ומחלה ששם ט' קבין ששם ל"ו לוג נמאל שכלי שהוא ו' על ו' ברוב י"ג חומשי ארבע ומחלה הוא מחזיק ל"ו לוגין וכמה הם בשבוע ג' על ו' טפמי' ל"ו טפמי' א"כ טפח על טפח הם י"ג חומשי ארבע ומחלה הוא מחזיק לוג אחד לפי של"ו טפמי' מחזיקי' ל"ו לוג בזה הבר' טפח על חיי טפח בזה הבר' מחזיק חיי לוג חיי טפח על חיי טפח בזה הבר' מחזיק רביעית וחיי טפח הם ארבעי' ו' חומשי ארבע ומחלה הם ארבעי' וחיי ארבע וחומש ארבע כי ארבעי' הם י' חומשיין וחיי ארבע הם שני חומשיין ומחלה וחומש ארבע בין הכל י"ג חומשיין ומחלה והם ארבעי' על ארבעי' ברוב ארבעי' וחיי ארבע וחומש ארבע ויהי' השבועות הכלי' ארבעות וד' חומשי ארבע. ומכאן למד הרמב"ם ז"ל שכלי שהוא ד' ארבעות על ג' ארבעי' ברוב ארבעי' ו' עשיריות ארבע שהוא שיעור לוג כ"ד על ד' ארבעות הם ט"ז ברוב ארבעי' הם ל"ב ברוב חמש עשיריות שהוא חיי ארבע הם חיי ט"ז הם מ' רוב כ' עשיריות הוא חומש ארבע הם ג' ארבעות וחומש בין הכל ארבעי' ושש ארבעות וחומש ארבע טפמים י' וארבע חומשי שהוא שיעור רביעית לוג:

שאלה יט

עוד שאלת מה ששינוי בריש עדויות (פ"ח מ"ג) הלל אומר מלא הין מים שאובין פסולין את המקום וגו' עד והעידו משום שמעיה ואבנאון שג' לוגין מים שאובין פסולין את המקום וקיימו דברי' וכתבת כי נראה לך שג' לוגין אלו אינן פסולין אלא מקום חסר והשאובין משלימין אותו אבל חס יהיו בו מ' אמה שלמי' אפי' הי' מעלה בכתף כל הי' אינן פסולין. ובמשנת תרומות (פ"ח מ"ז) תרומ' שנפל' לפחות ממח' ודמנו ונפל מן המדומע למקו' אחר ר' אליעזר אומר מדמע כתומה דרתי וחכמי' אומרי' אין המדומע מדמע אלא לפי חשבון ואין המחומץ מחמתו אלא לפי חשבון ואין מים שאובין פסולין את המקום אלא לפי חשבון וכתבת כי הרמב"ם ז"ל כ' בס' המענה וז"ל העקר אלא שג' לוגין מים שאובין פסולין את המקו' ובתנאי' שיהי' המקום פחות ממ' אמה שהוא שיעור המקום ולא ישיים זה השיעור אלא בלא המי' שאובין והיו בין הכל מ' אמה שאם יהי' מקוה שלם אפי' מלא כל הי' בכדי' ושפך בו אינו נפסל וכבר התבאר זה במקומו וכשהי' מקוה שיש בו ל"ח כמשל ונפלו בו סאתים מים שאובין והיו בין הכל מ' אמה והוא שיעור מקוה המקוה פסול בלא ספק ואמנם לא נאמר שאלו המי' כנס חזרו במדרגת מים שאובין עד שאם נתמטפו ונשאר מהם ג' לוגין מים ואח"כ ירדו גשמי' אליו עד שגשלו שיעור מ' אמה שהוא מקוה שלם פסול אבל הוא לא יהי' פסול אלא אם נשאר שם מאלו המי' אמה סאתי' ומחלה שיש מהמי' השאובין ג' לוגין ואחר ירדו עליה' גשמי' לתשלום מ' אמה ואז יהיה פסול לפי שיש בו מחשבון מים שאובין ג' לוגין וזהו פי' לפי חשבון בזה המידה והבן זה לפי שכבר נאמר בזה מה שאין ראוי לשמעו ועוד יתבאר לך אלו העיקרי' ממס' מקואות. והלכה כחכמי' עכ"ל. וכתבת כי לפי פי' של הרמב"ם ז"ל שלשת לוגין מים שאובין אין פי' שהי' שלם עד שלא יחסרו מימיו אלא ג' לוגין והם ימלאו חסרונם והשיהו שאובין יפסלוהו אלא שאם נתרוקן המקוה ממותן מ' אמה אשר היו בו ל"ח סאין כשרי' ונפלו לתוכו סאתים שאובין ונשאר סאתי' אחי' ואחר ירדו גשמי' ונתמלא כל המקוה עד שיהיו בו מ' אמה עם אותם סאתים וחיי' הנשאר' מן מ' אמה הראשונות אשר הי' בהם ג' לוגין לפי חשבון כי ג' מס' לוג ששם סאתים ומחלה הוא חלק אחד מכ' כשם ששם סאתי' לגבי' מ' חלק אחד מכ' א"י יהי' אותו מקוה פסול וראו לשפוק כל אותו המי' ולהריקו מן המקוה עכ"ל. ומה שכתבת בשם הרמב"ם ז"ל בפירש המשנה חיי מלאחי' יקחא אחרת שוב לנחשתך עד וכבר יתבאר זה במקומו אבל משם וזילין יש שינוי גדול וזאת היא הנסמך שמלאחי' וז"ל וכשנפלו אלו ה' לוגין מד' וכן כלים אינן מנטרפין ואינו פסולין את המקוה עד שיהיו מנ' כלים או פחות וזו דעת יחיד והוא דחוי. וכן אמרו בגמ' תמורה (י"ב ע"ב) לפי חשבון כלים ויוסף בן חזני' היא אבל דעת חכמי' ששם מנטרפין ופסולין כמו שיתבאר במקואות דהלכה: כתבתי' בכל ענין פ"כ ובודאי שזאת הנסמך האחרונה היא המדוקדקת:

תשובה

תשובה שלשת לוגין מים שאובין שפסולין את המקוה בין שפסלו בו בתחלה בין שפסלו בו בסוף כגון שיש בו מ' אמה פחות ג' לוגין ונפלו בו והשלימוהו פסול דתנן במס' מקואות (פ"ב מ"ד) ר' אליעזר אומר רביעית מים שאובין בתחלה פסולין את המקוה וגו' לוגין על פני מים וחכ"ל בין

בין נתחלה בין בסוף ב' לוגין וק"ל כחמ"ו רבדים לינה ור"ה מודה נמי כסוף ולא פליג אלא נתחלה וממיר לפסול אפי' ברביעית . ומה שלמדת מדברי הרמב"ם ז"ל שאין מים שאובין פוסלין את המקום אלא בתיחלה טעית בדבריו . ובמטותא מירך לא תחלי בזקי סריק ברב ז"ל שהוא למשל ולדוגמא פ"י כן לפרש בסוף ח' מים שאובין פוסלין . אלא לפי השבון לא שיהא דעתו שאין פוסלין אלא נתחלה ובר"ה הרב ז"ל כ' בפרק ד' מה' מקואות ז"ל כי"ד פוסלים המים שאובין את המקום ב' לוגין שאם ה' במקום פחות ממ' סאה ונפלו ג' לוגין והשלימוהו למ' סאה הרי הכל פסול . אבל מ"מ פירשו של הרב ז"ל בפי' משנה זו אינו כהן כלל שהרי בפ"ק דתמורה (טז) מייית לה לבא ומתי' ופי' בגמ' מאי לפי השבון לפי השבון כלים ויוסף בן חוני היא דלתי' ג' לוגין מים שאובין שפסלו לתוך המקום בין ב' וב' ג' כלים בין ב' ד' וס' כלים פסלו את המקום . ויסק' בן חוני אומר ב' ג' כלים פסלו את המקום ב' ד' וס' כלים לא פסלו את המקום פי' דבעי' שיצא לפחות לוג אחד מן הכלי וזאתו שפסל ממנו פחות מלוג כמאלו דליתי' דמי ומתי' הכי קאמר אין מים שאובין פוסלין את המקום אלא לפי השבון כלים דהיינו כלי אחד ללוג אבל כלי יותר מג' שיהי' באחד מהם פחות מלוג אינו פוסלין . והרמב"ם ז"ל שפירשה כן בנפחא שכתב הטעמו רישא דמתניתין דתנן אין המדומע מדמע אלא לפי השבון ואין המדומע מחמתו אלא לפי השבון דודאי הנהו מתפרשי אלא שאם נתעברו כשעור אחד ואח"כ נפל מהתעברות במקו' אחר אינו אוסר אלא לפי השבון האיסור שבו אבל במים שאובין אינו ענין . גם אחר' פירשה כפי' הרב ז"ל ורזיתי להר"ן ז"ל ש' שנתעלמה מהם הלכ' זו דבפרק קמא דתמורה . ויפה עשה הרמב"ם ז"ל שחזר ותקן כמו שפירשנו מנסחא שכתבתי וגם דיו של הרב ז"ל אינו נכון שלעול' הוא בפסולו עד שילאו ממנו כל המים ולא ישארו בו אלא פחות מג' לוגין דהכי תנן בפרק ג' ממקואות בור שכתב ופסלו בו ג' לוגין מים שאובין לעול' הוא בפסולו עד שילאו ממנו מלאו ועוד פי' שילאו ממנו כשעור אחד ופסלו בו מתחלה ופוד יותר מעט כדי למעט אג' לוגין שהיו בתוכו . וגם הרב ז"ל עלמו פסקה לזו בפי' מה' מקואות שהוא כ' שם מקום שפסל לתוכו ג' לוגין מים שאובין ופסלו ואח"כ רבה עליו מים כשרי' עד שנמלאו הכשרי' מ' סאה הרי הוא עומד בפסולו עד שילאו כל המים שהיו בו ויפחתו השאובין מג' לוגין כי"ד מקום שהיו בו כ' סאה מי בגמ' ופסל לתוכן סאה מים שאובין ואח"כ הרבה עליו מים כשרי' הרי הוא פסול עד שירע שילאו ממנו כ' סאה שבו שם והמשת קבין ויותר מרביע פסלו בו ולא נשארו בתכל' שפסלו חוץ מפחות מג' לוגין בעל"כ וכן שארו דיון מה שילאו אחר שנתן שם המים הכשרי' כאלו יאל קודם שנתה' אח"כ לא היו לריבין שילאו מלאו ועוד אלא לפי השבון ואפי' נשארו ס"ג לוגין פחות מעט ה' כשר שהרי לפי השבון סאה א' לעשרי' הם ס"ג לוגין . וא"ת שלא נחשוב היולא אחר שנתן המים הכשרי' כאלו יאל קודם שנתן אח"כ לפי פחות כל מימות שבעול' אינו כשר אחר שהיו בו ג' לוגין קוד' שירבו עליו מ' סאה מים כשרי' . על כן אפי' אומר שרבו ז"ל פי' משנה זו בילדותו והזכירו חבד בזקנתו וזכר בו וכ"ש אחר שנמלאו חוץ מפחות מג' לוגין שפירשו פי' לרובן כי המדוקדקת היא האחרונה . וכן נראה שיהי' כ' בפי' המשנה בפ"ק דתמורה שאין הלכה כיוסף בן חוני ובחבורו פסק כמותו . וכן במשנת תרומות פי' כחמ"ו כמו שכתבתי וכן הוא בזוסיחא שנתחלה ויחמ"ו היינו יוסף בן חוני כדאמר' בפ"ק דתמורה (טז) ח"ל חבור הרב ז"ל בפי' החזר מקום שפסל בו ג' לוגין מ"מ מכלי אחד או מכל' או מג' כלים מלטרפין והוא שיתחיל הכ' עד שלא פסק הראשון מארבע כלים אין מלטרפין בעל"כ והיינו כיוסף בן חוני וכן פיר' הרשב"א ז"ל ותמהו את הרמב"ם ז"ל ש' בפירוש המשנה שאין הלכ' כיוסף בן חוני והוא פסק כמותו וכן פי' הרשב"ד ז"ל כיוסף בן חוני וגם הרמב"ם ז"ל חזר בו ופסק כמותו בחבורו וכמו שחזר בו מפסק שפי' בפירוש המשנה דתמורה חזר ג"כ מהפי' שהוא וגם מהדין הנמשך מהפירוש ההוא . ושמה מה שפי' דאין מים שאובין פוסלין אלא לפי השבון הוא לפי אוקמתא אחת דמוקמינן לה בגמ' במס' תמורה אליבא דר' אליעזר בן יעקב דבעי רבייה והפסכה לפי אוקמתא זו אפטר לפרש המשנה בפירושו ומ"מ שדברי יוסף בן חוני הם דרמייס בנסחא שכי' נראה ש' בלא השגחה שהרי הכתוב היינו יוסף בן חוני . ומ"מ שמקום כשר אינו נפסל אפי' ה' ממלא בכתף כל היום ודאי כן הוא וכבר כתבתי כן בתשובה האחרת .

מליאנא אל שליח צבור אשר שם ישצ"ו

שאלה ב

שאלת והארת כי קת"הוסי' בת עמור בן חנון הדרה בתום מינתה שליח לקבל גט מיד בעלה יחזק בן אלעזר שהוא היום אלאכ' במליאנא ויחזק הסוזר נתתי' לגרש אשתו וזויה לכתוב גט לאשתו בתורת גרושין מא' עד מאה עד שילאו אחד כשר כהונן וכתקון חכמי' וכשככת' הגט לא ישר בעיניך לפי שהי' בשטתה האחרונה וגט פטורין ע"כ הולרכת לכתוב גט אחד ובשטתה האחרונה כתוב כדת משה וישראל ועד א' חתם אחר כדת משה וישראל באתה שפה ובשטתה שחתמה תחת חתימת העד הראשון חתם השני ואחר העד השני חתם עד שלישי וממסר זה הגט ביד השליח ורזית לעמוד על דעתי ואפי' נאשם כהונן :

תשובה

הגט הראשון כשר ה' אפי' שכתב וגט פטורין בשט' אחרוני' דאפי' דלמרינן בפי' גט פשוט (קס"ג ע"ה) דאין למדין משט' אחרונה ואיבעי' לן בגמ' בפי' המגרש (פ"ה ע"ב) אי בעי ודין דיהוי ליכי מינאי אי לא בעי' ולא חשביטה ומשמע דאולי' לחומר' ובפ"ק דנדרים (ה') ע"ב) משמע נמי דבין לאפי' בין לרבה מנו סברי דבעי' ודין כרי' דאפי' דפליגי בדיים שאינן מוכיחות אי ריין ידיים אי לא משום דלא להוי משמע

ואדר שנתבאר שהגט הראשון ה' כשר יש לברר אם גט זה האחרון הוא כשר או פסול ולכאור' הו' משמע שהוא פסול שהכשירו של ראשון הוא פסול זה האחרון ומשום דאמרי בפי' התקבל (פ"ג ע"ב) שהיה דהו קרו לה כפות' אלו סברי וכתוב תפוחא אמר שמואל בר יחזק בר מרתא משמיה דרב עשו עדים שליחות מתקין לה וכו' ואסיקא דר' אבד אחר שכתבוהו כותבין ונותין אפי' מאה פעמי' וכ' הרב בבל בתרומה ז"ל דרוק' אבד אבד אבד אבד אבד אבד ומסופקין בו אם הוא כשר אם לאו מכמה חומר' שנהגו להחמיר שאין להם שורש ועיקר מן התורה עשו עדים שליחות' אם הוא כשר ע"כ כ' הרב ז"ל שטוב להביג שיאמר הבעל לקוסר ולפדי' לכתוב ולחתום שיחא הגט כשר לדעת' בלי שום פקפוק וכ"כ כל האחרוני' ז"ל ולפי זה כיון שהבעל לא אמר בנט שכתבו זה אלא שיכתבו גט כשר כתקון חכמים כמו שחכר בשאלה ולא פירש להם שיחא כשר לדעת' וגט זה כשר ה' כתקון חכמי' אי' פשה הסופר שליחותו ולא ה' לו רשות לכתוב גט אחר עד שיחזור הבעל ויאמר לו כתוב גט לאשתי ואם כתבו מפני הליוי הראשון הרי הוא כאלו כתבו בלא לוי' הבעל ואינו כשר . ושמה לאמר דלא אמרינן פשו שליחות' אלא כשכתב הגט ונתחם שנגמר המעשה והשליחות אבל אם עדיין לא נגמרה הענין כותבין אפי' מאה פעמים שעדיין לא עשו שליחות' כלל ואפי' דלאו חספא הוא ולא מלינן למימר הכי כדאמרינן גבי תפוחא מי קאמר כתובו חספא שהרי גט בלא חתימה כשר הוא לר"ה ע"י עדי מסירה מ"מ מן פיהגו לגרש בעדי חתימה א"כ הבעל כשאמר לכתוב ולחתום דבעתו היה לתת להם רשות לכתוב חתימה כשי' עד שיגמר הענין ואפי' חתם בו ע"ה ור"ה להחליק הגט ולכתוב אחר רשאין הם בכך כיון שעדיין לא חתם האחר אבל אם חתמו שיהיה אם מפני חששא רוצין לכתוב אחר אינו רשאין שהרי גט כשר כתבו ונגמר שליחותם . עוד יש להקל ולומר שאפי' נתחם הגט יבולין לכתוב אחר שכיון שאמר להם כתבו מאח' עד מאה דעתו ה' עד שידומם להם אחד כשר

בימיה אל הישיש רבי יצחק נחום ישינז.

לפי דעתם ומש כהקנן חכמי' לפי דעתם קאמר להשתחו' קא מנרש קיין שאין שם מורה דפע מכין שמועה אלא הם שאלו לא הי' דעתו ק להט' כוונת' לומר ק סוף שאלו כחבורו פסול שאלו יוכלו לכתוב אמר אמר מי קאמרי כתובו חספה . וראשונ' זל חקנו לבאריין ק כל עומן לא תקטבו אלא מפני דבר זה ואין יל אבלי שאלו שאלו הויה שימשה הכוונ' כוונתו עד שזדמן לו נס כשר לפי דעתו ופסול דמי :

אבל יש מורה באחרונה דחתימת הפד'ים שריטה זו תחת זו ולא היתה בראש שטה אלא באמצע השטה והשאר פני תחת כחה משה ישראל קודם חתימת הש'י והדבר זה הויה כוונתו נגטיין שאין טובים לחתום בנטיין אלא ב' פד'ים בשטה האחרונה אמר כחה משה ישראל וממלואן כל חתמה שטה או ממלואן שטה האחרונה נכדת משה ישראל בהחמת האחרונה עד שתיש' למד' שז' ישראל כסוף השטה הפד'ים וחתמין בחתמת השטה זה תחת זה כמו שאבטינ ר"ת זל אבלי באמצע השטה זה תחת זה כמו לא שמועו ויש לומר כי כזה משום דאמריין פ' נס פשוט (קס"ג פ"ב) שטר ככה הוא ועדין בשטה ה' כשר ומתוך ק' למד ר"ת זל שפד'י' נייכ' לחתום ארישא דעגלתא שאלו יוכלו לכתוב שטר מהר דה'ל' הוא ועדין בשטה ה' והש' ראשו שטר וכזה יש לחתום לניצן ובשפתחת דהתם משמש שאלו יש לחתום לשום זיוף פסול ומ"מ כ' הרב זל שאלו חרש שאלו חתמו בראש הדף וחתמו זה תחת זה והכל ליכא הוא ופדי' בשטה אחר ולפי דבריו נס זה כשר הוא. אבל הוות' כתיבו דאפי' ככה"ז יש לחתום שטר יוכל לכתוב שטר על אותו פד'. ותמן הויה עליו כתב ידו שהוא חייב לו גובה וכו' והס' פסקו את הוא פסול . וגם הרמב"ן זל כשהתק' בדבר יש מלאן ראי' להכשירו מדאמריין התיס (קס"ד פ"א) הוא של כתיב ועדין של הפתק דכתיבין בין סגור' לסקרו' וכו' ולא חיישי' דילמא ניין ליה לסקרה כתיב' והדר מחיק ל' לשפד' דהיי' שטר ככה הוא וכתב ידו של המתק . וספדמא דמלתא שכיון שח"א לכל ליד' דיוק עדות לא מפסקיין שטר' דאפי' שאפשר לכל ליד' דיוק לחיוב החותם ככתב ידו והוא יתכן לעמוד . וזה"ש ראי' כ"כ דשטה כ"כ הלא הוא וחתמתו של המתק פסול והדבר מפורק' רבי' ואין לפשות משטה להקל אפי' שכה' חושן משפט מכשירו . מ"מ בנדון הזה יש להכשירו פ"י פדי מסירה שיבאו ויפדו כבד' שגם זה נמכר בפניה' ויכתבו משטה כ"כ להשטה ותיב' מותרת לישא' . וכן דעת הרמב"ם זל שהוא כ' כפ' ה' מה' גרושיין ברחיק את הפד'ים מלא ב' שטיין פסול וכו' בדל' כשה' הגט יולא מתחת ידו ולא היו שם פדי מסירה אבל אם מסרו לה כפי פד'ים אפי' שטו מרומקין הרבה ואין נקראין שמו וכו' ואפי' לרבי' הראב"ד זל שהשיג עליו בהשגות ואמר שיש לחתום שטר כדי להחירו כפדי מסירה משום דהוי כמוזייף מתוכו שמה' יתן תנאי כגט באתון ב' שטיין וחוליא נס כפדי חתימה ואחרי למסמך עליהו אפי' כבדון זה לא הוי כמוזייף מתוכו לפי שאין סומכין על תנאי אלא אם הוא בין עד לפד' דלא כתיב בין סגור' לסקרה אלא היכל דכתיב איירא וסגור' האמתק' אבל כשאר שטרי כל תנאי שהוא עד לפד' אינו אלא כעד ה' הראשון אינו מותרף לאחרון בתנאי ושיטה מותרפיין בנט ודאפי' ששטו זה יד עד שיש תחת השטי' לא מתקנה דלהי משום הכי מוזייף מתוכו לדעתו זל ששרי' פרי הראשונים הם כורתיס והתנאי שביניהם אינו עושה מוזייף מתוכו ופוד שכיון שחתימת הפד'ים היא זו תחת זו אין למדין מאותו תנאי שזייפי' ויכתוב שם כיון שאין החתימות זו אחר זו וכ"כ כס' חו"מ .

במנין שגט זה לרעת ר"ת זל ומה שאמר כס' חו"מ כשר הוא וח"ל' כלו' מפני החתימות שכתב באמצע שטה כיון שהם זו תחת זו ואם יש להספקך כמה שכתפקו החתום נס הרמב"ן זל לריין שיחתיים כפדי מסירה כדברי הרמב"ם וחק' הראב"ד זל החולק עליו יודה בנדון זה ואם יש מי שבוין נוקפו לשמה שטו עדי' שליחתם לריין נס אחר ולפי שאמרת שרינו הבטל הוא שם ואין כזאת חשט ענון השחול' לכתוב נס אחר שאלו לקמך על ספרתינו כמה שאפשר לתקן והוא שאלו הינו הפדי' קרובי' לא לבטל ולא להשה' ולא זה לזה ותיזכה הבטל לסופר לכתוב ולפד'ים לחתום לשמו ולשם גרושי' אשה פלונית מאחד עד מלאה עד שזדמן אחד כשר לפי ראות עיניו של סופר ולא יהיה הסופר אחד מהפד'ים ויפדו הפד'י' של הסופר עד שיכתוב הגט ויחתמו בו ותיהא החתימה בו ביום זה כפי זה וימתינו עד שיבטל מהו ויקראנה הפד'ים ולאחרי יקחוהו כבעל וימתינו כיד השליט ויאמר לו הרי זה גט אשמי פלי' כה פלוני העומדת כתיב' והרי היא מגורשת ממני ומותרת לכל אדם ואחר כך יקראוהו הפד'י' פסם אחרת ותשרטט הגט בין שטה לשטה ומן הגדודין ולא יאלו האותיות חון לשטה ויהיו האותיות שלימות דבוקות בעגמון שרנו האל"ף או ראשה לא יפריד כלל וכן בכל האותיות יהיו כלס גוף אחד כגון הש"ן שהקו המעמיץ ידבק באמצע וכן האדי' והפ"א וכלס והסמ"ך תחיה סתומה והמ"ם שנתון המלה ג"כ והמ"ם שבאמצע ג"כ לא תיה' סתומה ואין בכל האותיות שמה' יהיה גוף אחד זולתי ה"א והקו"ף שכבולג' חרו דבוק עם הגט אבל התי"ו הרבג' דבוק כמו החי"ת והשאר כמו שפשי' בגס הראשון שטה כזה הגט האחרון זולתי מה שהורתיין לפי שראיתי גט שנלמח לי שלא סהרת יפה כמה שראיתי ותשמי' למה שלא ראיתי ואיך לריין כי אם לחתימה ב' פד'י' והסופר לא יהי' מתס' ולא יחתום ופ' כס' חו"מ שהוא בידך כפי מה שאמרת ולא תטה ימין ושמאל מכל אשר נמלא שם כסדר נתינת הגט כי לא כתיבתי אלא משט' שג'ל' שהוא פקד' מה שאמרת ריין . ותחיה חתימת הפד'ים בשטה האחרונה אחר' כחה משה ישראל סמוכה זו לזו כחותה חתימה עומה . ואם תרצה להשלי' השטה האחרונה באותיות רמזות מכחה משה ישראל וחתמו הפד'ים בתחלת השט' זה תחת זה כשרי' שטיין שלא יאר' גליין בראש השטה הרשות בידך . ויש כאל' דברים רבים שכתבתי לך שאין פוסקין הגט בדיעבד אבל לכתחלה לריין לומר בכל זה וחתמתי שמי פה . שמועין כה"ר נחמ' אה"ה .

שאלה בא חכת כלנות כדבר אחד וזכר ושומר . לפיך אמנו חייבי' הכלל לגמור . לפתוח פי בשבת בנינן וזכר ושומר . ידך גלי' זהב נספוי מד . כלאחר מפסי' בלעדי' לישע עמך את נפיק' מדת שטת שולח ומתמור . וזי להחמיל במזנה ולמרוק . כבר נבי קודם עול הוזמן לפרק חאמר אמור עלן לבי . חף רוחי בקרי . משחר אל אל כמדך יגמור . ישאג מוליק ומבוך . ובארן מדכר ימלאך . ישמור נלך מלכ כמה יוקחיס ותבסור . ומלאך יקחתי כשייך לשלח מפ תורה מדכרי במשנה וגמרה שאלו' בורה לא נמר נמור . אפי' לך לרון בדרך סלולה . ואם אין דעמי ללול . כי הים כאבי למח . והזמן רוח לא . יגזור ויומור . ותמה הגביר תוכה ותספ' ויסי' מולק . ורליה בשביס מלך ביפו . וכי פדיו . פני ודוכב של חמור . ואיני ס' ממועותמיס יפלו . וכיך כריס יכלו . ורשעים רע יגמור . יתשלס נוס שאין פיך תחזנה והביח בהכנותו כדוב וחומר :

(שאלה זו נשאלה לרבי' זל) :

הש'ר שאל מה ללאח בשיירה לפי השנה כדי לפלות לא"י במדברות שאלו להשאר שם יחיד מפני הסכנה אשר בלא ספק אם יאל ברשות ויך מקראו שם בשבת מותר לו ללחם ממקום המסוכן שהוא מפני שקוח נפש אבל לכתחלה ללחם עמדה על הספק הזה מהו פ"ב תורף השאלה :

תשובה נרסיק בפי' דשנה (י"ס פ"א) אין מפליגין כפניה פחות משלשה ימים קודם השנה לרבר ראשו' אבל לרבר מלפני מפליגין . ומלאן אבות הפולס כפיסם זה האיסור שהרי"ף זל וגם הרמב"ם זל פירשו משום ניסול פונג שבת כמו שהרי"ף כרי"ף זל סבלכוניו ובחמספ' הכתי' הזפתים זל כמו קסם אמר משום גורם שמה יפשה חזית של שייקן שהסולך כפניה דומה לשם וכ"כ ר' האי' זל כתיב' הרמב"ן זל שראה כן בתשובתו . וכן לפירוש הרי"ף זל בין לפירוש המתוספת קשה מה שכתבו הפליג' כפניה אפי' לרבר כרשות פחות מנ' ימים . ויש מפרשים אחרים שרלו להפסיד המנוב ולומר שאלו אסרו להפליג' אלא כפניה נשמה שאין במי' פשרה ספחים ומשום גורת חחומין נפשו זה אבל אם יש במי' פשרה ספסי' מותר דהא ק"ל בפרובין (מ"ג פ"א) דלון חחומין למעלה ממשרה ספחים ולפי זה הפירוש היה מתקיים המנוב יפה שברי בים הגדול שאין מפליגין המים הם למעלה מפשר' ספחים ואין בהם משום איסור חחומין אבל הרי"ף זל דחה זה הפירו' משום דא"י לרבר מלוא הוי שרי שהרי העמוד דבריכה' אפילו במקום כחה וכו' כדליתא בהלכותיו לפיך נראון דברי הר"ם זל שפירש טעמו של דבר מפני ההפלגה בים הגדול וכן גזור על פיירות של גיים דאמריין החס' אין לריין פחות משלשה ימים הן הדברים שאי אפשר שאלו יבואו לידי חלול השנה שהרי מקומות סכנה הם הלךך חון ג' ימים אסור להפליג' ולזור דג' ימים קודם השנה קמי' שכתב מקרי' כדליתא בנטיין (פ"ג פ"א) ונראה כמתנה לדמות את השבת מפני שאין דבר שפוסד כפני פקוח נפש אבל יוצר משלשה ימי' קודם לשבת ככתבתי מקרי' ומותר . ומכאן נראה חסר' לומר את הג' בחמיש' בשבת כדי שלא יוס' ג' מיליה בשבת ויטרבו לחלל עליו שבת כדליתא במס' שבת כפ' רבי עקיבא (פ"ו פ"א) והיא לתיוק שחלה ונותרת בחמיש' בשבת והיא אפשר לומר חר בשבת שמחייגין לו עד למחר כיון שלא יכלו להמולו בזמנו ולפ"ז ה"ם להפריש במדבריו ולכל מקום הסכנה שחרס עמיד לחלל את השבת . והשחמ מתקיים יפה המנוב שהרי כשאסרו לא אסרו אלא כשהפניה כלה של ישראל זה וזכור אותה שכל מלאכה שנעשית בה אינה נעשית אלא כשיחלו אבל כשיחלו שרובה פטורים וישראל אח' נכנס' לשם כיון שרובה פטורים על ספקים ומפיה כדליתא כפ' כל כתיב (קכ"ז פ"א) במשנה שרובה פטורים ודליק פטורים את הדר שמוחר לישראל להשתמש לאורה וכ"כ הרמב"ן זל להפסיד המנוב . ומאחר שחזינו היתר ההפלגה כפניה נוכח ולא מצינו שזיכל להתקיים המנוב אלא פ"פ פירוש הרז"ה זל . ולפי פירוש מותר לפירוש במדבר וכלל מקום סכנה שארס עמיד לחלל את השבת יותר משלשה ימים קודם השבת ולא אסרו אלא חון ששה ימים א"כ כמו שפסק היתר פ"פ פירוש בהפלגה כפניה' פליג' אלו להתיר הפרישה במדבר עד יום ג' בשבת או אסור אלא מל' וחילין דהא ודה אחת היא ודא"י להתקיים היתר ההפלגה אלא פ"פ הפירוש . ולפ"ז הפירוש חף הפרישה מותרת כל שאינה ג"י קודם השבת ואפילו לרבר הרשות ולדבר מלוא מפליגין ופורשיין אפי' בע"ש ופוסק עמו לשבות ואינו שובת כרבי דאמר הכי (שבת י"ס פ"א) ואת"ג דרשב"ג פליג' עליה וקאמר דחינו לריין ולא ק"ל כרבי לגבי כרבי דהא רבו הוא וכן הלכה כרבי אלא מחמתו אבל מרבו לא וכן כתב הרי"ף זל כפ' הנזקין ובעל הפסול זל באתו מקום והרמב"ן זל כפ' המקבל אפי' ספק הרמב"ם זל כ"כ משום דכל כי הלא מקיים לחומר' עדין כי נס הרמב"ן זל כ' כפרק ג"פ דק"ל כרבי לגביה אבזה וכ"כ הר"ם זל כפ' ולאו מנלחין כפסקו . והוי יודע שיש מי שאומר דהיא דלון מפליגין כ"כ היא אבל ב"ה שרי אפילו בע"ש וכדתקן במתני' וכן ז"ה מתירין עם השמש וירושלמי (שבת פ"א ה"ח) ממי הכי דמני' אין מפליגין כפניה לא בע"ש ולא בחמיש' בשבת כ"ש חומר אפי' דל' ובה' מתירין ומשמש דב"ה שרו אפי' בע"ש דהי' דל' דוקא א"כ היינו ת"ק אלא ודאי ב"ה כי שרו אפי' בע"ש שרי . ולפ"ז כ' בעל המכבי' שמכאן סמכו להפליג' אפי' בע"ש משום דק"ל ככ"ה וכן אמרו משם הרשב"ם זל . ולפ"ז לא מצינו היתר בפרישה במדברות כל שפסיד לחלל את השבת אפילו פורש במ"ס' אבל אין זו דעת האלוני' זל שכתבו לנו כפסקיהם . וחי משנה בית שמואל היא ה' להם להשמיעה לפי שאינה משנה במקום כ"ה וגם האחרונים זל הם הסכימו שמהא בריית'

פדי פד פוד יבך. ובעתה לדיקום ימך. ולחלקו קנין גמור יקך. כנשם לחיך ובך. שמעון בה"ר זמח זל"ה :

מוסתאנאים אל החכם רבי אברהם בר נתן ספרדי יש"צ

שאלה כב

רציתי מה שכתבת בענין התללות מה שהתרת ללכת ב"ט שני מון לחמוס לקבור המת שהיה מוטל שם בין הסכ"ס שמת ערב י"ט והיו קרוביו חוששין שלא ישליכוהו הסכ"ס ללכ"ה או ישפוטו. וכתבת כי לא התרף אלא מפני שאמרו לך כי בו ביום ה"י אפשר להם להגיע שם ולקברו. עוד רציתי תפסת ה"ר עמרם ז"ל שכתב לך שלא התירו חז"ל יום ב' לגבי מת אלא כשהוא עומד בעיר אבל ללכת מן העיר לקברו לא ואפי' בעיר לא התירו אלא בלעגא מדאמרין בפ"ק דמועד קטן (ח' ע"ב) וארון עם המת צמח אבל חלול כזה בפרהסיא לא וכו' שזה המת ה"י מהלך ג' או ארבע ימים מן העיר וי"י יכול לנטוש במהיר' הליכתו. ועוד שאפי' בעיר לא התירו אלא אם א"ה בעממין אבל אם אפשר בעממין לא. ועוד שלא התירו אלא במקום בני תורה אבל במקום שאין בני תורה לא. וכן החמירו קלמ מרביי נרמא ז"ל ובארץ הזאת שלנו לריכ"ס גברי' אין לפרוץ גדר דלאו אן בני תורה. וזה תורף דבריו. ועטונותך לסתור טענותיו לא הגיעו על כן אכתוב מה שג"ל כאשר הרואני בני השמים להפיק לך רצון ואכסו י"ט בתפוסתו חמשה טענות :

הטענה

הראשונה משום דאמר' בפ' תולין (ק"ט ע"א) דמת לא יתעסקו בו לא יהודאין ולא ארמאין לא ב"ט ראשון ולא ב"ט שני ופריש טעמו לפי שאין בני תורה ואין לאו בני תורה אן. ואפי' אומר שאין טעמו זאת טענה לתפוס עליך. ופוק חזי מה עמא דבר ומנאגן של ישראל תורה היא ולא ראינו בדורותינו מי שחש בזה ומי שהתיר פ"ט המנהג אין גופרין בו כלל אלא מה שראוי לכל חכם בזה הוא לתקן שיאה המנהג כהלכה ובדאי שיש לתמוה למה נהגו כן דהא אן בודאי לאו בני תורה אן ומשום האי עממא פסקי' כרבי יהודה בענין המבשל בשבת משום דאמרין בפ"ק דחולין (ט"ו ע"א) דרב כי דרוש בפרקא דריש כרבי יהודה אפי' דס"ל כר' מאיר דמיקל טפי מיניה משום עמי הארץ דשכיחי בפרקא וכיון דמשום עמי הארץ הוה דריש הכי אן כיון דשכיחי עמי הארץ גבן פסקי' כרבי יהודה. וכן פסק הרמב"ם ז"ל בפ"י מהלכות שבת ואפי' אמאי מקילין הכא ולא מייטיגין לעמי הארץ. וכו' ז"ל תירץ דאן חשבינן בני תורה והביא רחיה ממה שאלו נוהגין היתר בתורמוסי שליטי דעכו"ם ואפי' דביבמות (מ"ו ע"ב) (ל"ט ע"א) אסור הדבר למי שאין בני תורה וזה אפי' שהוא מתקן ענין קבורת י"ט אבל אינן מתוקן לפי מה שפסק כרבי יהודה במבשל בשבת דמהיה משמע דאן חשיבי עמי הארץ כיון שפסקו כר' י"ט ויש לנו לדמוק את עלמנו לקיים את כלם ונראה שכל מקום שיש שם ת"ח מטיין במילי דמתא על פיו יאזו ועל פיו יבואו דידי תורה חשיבי בני תורה אפי' דכלאו הוו עמי הארץ ומש"ה נהגו היתר בתורמוסי שליטי דעכו"ם שהרי יש ת"ח בינינו ובני תורה חשיבי וה"ה נמי שיש לנו להתיי קבורת י"ט שני ע"י יהודאין לפי שאין לנו שילמדו קולא מזה לדברים האסורים שהרי ת"ח יש בעיר שנגילס לשאלו ממנו וישאלו לו ויאסור להם. והכי מוכח בס' מקום שנהגו (ל"א ע"א) דאמר התם דברים המותרים ואחרים נהגו כסם איסור ואי תמה רשאי להתייבם בפניהם ואי חסדא כמותאי ואסיק' דבני מדינה כיון דלא שכימו רבנן גביה כמותאי דמו ומשמע דכל היכא דשכימו רבנן גבי עמי הארץ אפשר להם להתייבם מה שיש לנו לאסור להם אלו לא הוו רבנן גבייהו ואפי' דעמי הארץ ינינו משום דחשיבי קלמ בני תורה זה הטעם היתר תורמוסי שליטי וכן קבורת י"ט שני אבל במבשל בשבת לא אפשר למשרי מהאי טעמא משום דאפי' במקום בני תורה כל היכ' דחי' פ"ה לא מורינן אלא כרבי יהודה דהא אחריה דרב בני תורה חשיבי ואפי' כי דריש בפרקא לא דריש אלא כר' אפי' דס"ל כר"מ משום דשכיחי פ"ה בפרקא. ואנן נמי אפי' דבני תורה חשיבי כיון שיש בינינו תלמידי חכמים ממחירין משום דשכיחי פ"ה גבן והלשון מסייעי דתורמוסי שליטי וקבורת י"ט שני אמרינן לפי שאין בני תורה ובמבשל בשבת אמרינן משום דשכיחי פ"ה בפרקא דמשמע אפי' לו כלבו בני תורה או חשיבי בני תורה מפני שיש ת"ח ביניהם שמתחכאים פ"ה הוראתו אפי' ממחירין משום פ"ה דשכיחי גביהו. עוד אפשר לומר טעם אחר בהיתר קבורת י"ט שני שלא אסרוה לפי שאין בני תורה אלא לבני בגל וסכמוי' להם וכדורותם שהיו מקדשין פ"ה הראיה והיו באים להם שלוחים מבית הועד. ובמקלמ מקומות דמטו שלוחים היו עושים יום אחד ובמקלמ מקומות דלא מטו שלוחי היו עושים שני ימים אפי' שהיו שמויבם הרבה ומש"ה היו מקילין ב"ט שני ומזולזין בו כדאית' בפרק מקום שנהגו (ל"ב ע"א) בר נתן אפי' אפי' מצי רב לפומבדיתא ב"ט שני דעלמא אפי' דלורבא מדבין הוה כדמוכח התם וטעם האולוז הוא מה שהזכרתי וגם במקומות שהיו מגיעי' השלוחי' לפסמי' לא היו מגיעין והיו עושין ב' ימים ומזולזין בשיי כשאר שנים שהיו מגיעים להם השלוחים ומש"ה אמרינן בפרק כמה מדליקין (כ"ג ע"א) וכו' י"ט שני דרבנן הוא ומכרי' ומדריקין דלא לזולזי בה. ונראה שכיון שהזכרנו לתקן ברכה כדי שלא יזולזו בו ואפי' דמדי' לית לן לבבוי' ביה שיה' קל בפניהם הרבה ולפי שהיה קל בעיניהם היו ממחירין להם בקבורת המת כדי שלא יזולזו בו אבל האידנא שאין לנו בית ועד לקדש ע"פ הראיה ואין לנו שלוחין בחץ ובקביעות עושים בח"ל שני י"ט בכל שגט ושנס ואין לנו לאש לזולזו כלל לפי שאין בני תורה ואדרכא משום דלאו בני תורה ינינו חמירי לן י"ט שני כ"ט ראשון דלא ס"ל דמשום מהגא כלמוד הוא אלא פופין ואומרים קממרא הוא

זו ככ"ש ואפילו שבידולמי תני לה ככ"ש נראה שהתלמוד שלנו סובר שאפילו ב"ה מודה בה ומש"ה תני לה סתמא ולא שייכא כלל בהנהגה אחריו דב"ה מחירין עם השמש דהאי טעמא לחוד ואפי' ג"י קודם השבת אסור וגם המנהג אינו מתקיים פ"ה ע"פ הירושלמי הוה שלטי הירושלמי לא שרו ב"ה אלא בפ"ט אבל בשבת ודאי אפי' דומיא דהפך דלא שרו אלא עם השמש והכי המנהג להפליג אפילו בשבת. ועוד דאיכא למימר דהיה ברייתא דירושלמי דתני ב' זב"ה מחירין לא בפ"ט קאמר אלא ב' והכי תנו לה בתוספתא אין מפליגין בפסילה ג"י ימים קודם השבת וב"ט אומרים אפי' ב' זב"ה מחירין. וכי תימא א"כ היינו ת"ק איכא למימר דבר זה מחלוקת ב"ט זב"ה הוא וכיון שאי אפשר להתקיים המנהג על פי זה יש לנו לומר שהטעם הוא כדעת הר"ז ז"ל. ויאל לנו מטעמו היתר בפרישה כמ"ס וכיון שמילנו היתר לפרוש במדבר' כל שפורש ג"י קודם השבת לדיבר הרשות ולדיבר מזה ואפילו בפ"ט. ופוסק לשבות ואינו שובת א"כ העולה לארץ ישראל אם נודמנה לו שירה ערב שבת יכול לפרוש עממא בתנאי זה. ואם אחר שיהיה במדבר לא ירלו לשבות עמו יכול לילך עממא יותר מתחום שבת מפני פקוח נפש ואפילו לדעת הרי"ף והרמב"ן ז"ל דס"ל דתחום ג' פרסאות הוא מדאוריית' לפי שאין לך דבר שעומד מפני פקוח נפש. ואם רגלו רשות ויטעך לרכוב מותר לו לרכוב ארץ כרכיבה אלא משום שבת כדאיתא בשל"י ע" (ל"ו ע"ב) ואפי' היתה אסורה דבר תורה אם יש שם פקו"ל מותר וימעט ברכיבה כל אשר נכחו שלא הותר לו אלא הנודך לפקו"ל. וא"ת ומנא לך הא דמקילין כולי האי משום עלייה לאי' דילמא לא אמרינן הכי אלא למנוה אחרת כגון להכנסה כלה וכיוצא בה אבל בעלייה לא"י דילמא לא מקילין כולי האי. לא היה דאדרכא ספי' מקילין בעלייה לא"י ממנוה אחרת שהרי מילה בזמנה נתנה שבת לדחות אלה דכתיב וזיזים מקומו ימול בשב' ועלמנו בשב' בשבת ואפי' אסרו הרי"ף והרמב"ם ז"ל אמירה לגוי בדבר שיש בו מלאכה דאורייתא כגון אומלל בשבת משום מכשירה ואלו משום יישוב א"י התירו אמירה לפכו"ם אפי' במלאכה דאוריית' דגרסי' בפ"ק דגטין (ח' ע"ב) דאמרין הקונה שדה כסוריא קוונה כסוריא א"ר ירושלים משום דקסבר דכיבוד יחיד שמיא כבוש. ואמרי' למאי הלכתא א"ר ששת לומר אבותין עליו ארונו אפילו בשבת ס"ד כדאמר רבא אומר לעכו"ם ועושה הכה נמי אומר לעכו"ם ועושה ואפי' דאמירה לעכו"ם שבת הכה משום יישוב א"י לא גזרו רבנן וה"ו אמרינן בפרק מרובה (פ"ט ע"ב) וה"ו אהה דן ק"ו ומה מה שלא התירו במכשירי מילה שנתנה שבת לידמות אלה התירו משום מכשירי יישוב א"י שהרי כתיבת ארונו אינה מן היישוב עלמנו אלא מכשירין כפשי' אומלל לזורך מילה ואפי' שכבר הוא ב"ה אלא לקנות שם קרקע והיישוב עלמנו אינו דוחה שבת שאם רנה לבנות לו דירה או ליסע איננות משום יישוב א"י כדאיתא בפרק השאלא (ק"א ע"ב) או לקבוע מזוזה דמשום יישוב אמרי' שבת התכלת (מ"ד ע"א) דאפי' תוך ל' יום חייב לקבוע ודאי הוה דוחה שבת ואפי' שבת אפי' דאמירה בכתיבה שהיא מלאכה דאוריית' כ"ש שיש לנו להתייב משום עליה לא"י שעדיין הוא חולה לה ורונה לפלו' אליה שהיא מנוה יותר גדול מקייית קרקע בה למי שהוא שם כי הדר בחוזה לארץ דומה כמי שאין לו אלה ואפי' ללאת משם לישא אשה אסור ואם רונה להויה אשמו משם כופין אותו לגרש כדא"י בפ' בתרא דכתובות (ק"י ע"ב) והמוכר פדכו לח"ל יאל לחירות שהוא קנשא לפי שהוא משקיעו מן המנות אפי' שאין לפדו הוא יישוב ב"ה שאין לו קרקע. דכל מה שקנה עבד קנה רבו אפי' קנסיין ליה לרבו כדאיתא בפ' השולח (מ"ג ע"ב) וא"כ דין הוא שחמיר דאוריית' זו מה שהוא מותר בשאר מנות אפי' שלא יתנה שבת לידמות אלה כמילה שבחונה מנוה אפילו אמירה בדבר שאין בו מלאכה אלא שבת אומר הרמב"ן ז"ל שחמיר דלא שרינן הכי אלא במכשירי מילה שנתנה שבת לדחות אלה וביישוב א"י שרי אפילו אמירה דמלאכה דאורייתא ככתיבת ארונו כ"ש שמתיר בעלייה דחמירא טפי מן היישוב וכדפרישית מה שהוא מותר בשאר מנות שלא יתנה שבת לידמות אלן כפרישה והטלנה אפילו בפ"ט. ויותר מכל זה כתוב בס' ארמות חיים בשם ר"ת ז"ל שכל מקום שחם הולך בגון שחמירא לא לראות פני חברו חשוב הכל דבר מנוה ואין חשוב דבר הרשות אלא כשהולך לטייל. וכן בפרק ואילו מגלחין (י"ד ע"א) מוכח דהולך למזנות למדינת הים וכו' בתוך המועד שמותר לגלח דהוי כהולך לדבר מנוה זה ל"ל סיוע לדברי. ומ"מ ללאת בשבת כדי לפלות לא"י לא מילינו. ואפי' בדבר שהוא שבות. דאיכא למימר דטפי חמיר שבות שהוא עלמנו עושה אותו ברכיבה וי"איה חון לתחום משבות דאמירה אלן כפרישה והטלנה דאורייתא שכן מילנו בחולה שאין בו סכנה ואין לנו אלא מה שמילנו בפירוש והוא שפירש מערב שבת כשאר מנות ופוסק עמו ע"מ לשבות ואינו שובת ואם אחר שהוא במדבר י"ט זקוק לילך יותר מתחום שבת וגם לרכוב הרי זה פקוח נפש ודוחה שבת. ורציתי להרשב"א ז"ל פסק כרשב"ג דאמר שאין לפקוח עמו ע"מ לשבות וכבר כתבתי דאפי' דרבי איבעי לן למספק אבל כל מה דאפשר למסכד דאיתא עבדין כדעת הרמב"ם ז"ל ואם נכנס לעיר בשבת מותר לילך כולה בשבת והרי היא לו כד' ארמות. וא"ל לומר לדעת הרשב"א ז"ל שסובר דכל שהכניסוהו לעיר אפי' יאל לדעת הרי היא לו כארבע אמות ומהלך את כולה אפי' לדברי האוסר שם מותר שהם לא אסרו אלא ביוצא לדעת אבל ככאן שמשרי פקו"ל הוא שפכר חמומו וי"איהו ע"מ שגט שבת ה"ה הרי הוא זה כמי שהוליוהו גויס או רוח רעה שאם נכנס בעיר מסלך את כולה ואפי' הכניסוהו חון לפיר ודונה ליכנס בעיר מותר אפי' דמי שהוליוהו גויס אין לו אלא ארבע אמות משום דכיון דלדבר מנוה נפק י"ט לא אפי' אמה לכל רוח וכדא"י בפ' מי שהוליוהו (מ"ד ע"ב). האלטיס שלום יעקב. לקול זעקך חנון ימך.

צק עגן למח לה נחת לה יותר או כיוצא בה אבל בשתיקה אינה מקודשת כלל ועוד שברך ז"ל לא אמר כן אלא בנמורה ונחשו שאין בו ש"ס ואין בו דין גזל כיוצא בה אין החבירי מקפידים זה על זה והא"פ שאין בו ש"ס היא מקודשת מספק שמה סו' שזה פרוק במדי כדלית' בקדושין (י"ב ע"א) אבל בדבר שיש בו ש"ס יש בו דין גזל אינה מקודשת כלל והכי מוכח בגמ' דלמרי' כפי האיש מקדש (ג' ע"ב) דמקדש בכללה של פירות שצ"ע והם גזל בידו שהיא מקודשת ואמרי' (שם ר"ב ע"א) טעמא משום דפירות שצ"ע הם ספק ומשמע דבשאר שני שבות כל שיש בו דין גזל אינה מקודשת . ואמרי' נמי הכה (שם ע"ב) היא אחת דמות קא משיא כרעה במשיכלא דמיה אחת הסוף גברא חתף וזה מחבירה שדי לה ואמר לה מקודשת לי אחי לקמיה דרבא אמר ליה דחש לה להא דר"ש דאמר כהן גולה יתבטל עמי' וכרי זה מבואר ג"כ . והשלישי מפני שלא אמר בשעת הקדושין דברי' שהא"פ ממקודשת בהם שכתבנו לו קדושין על כך אינו מוכיח בדברי' אלו שהא"פ הוא מקדש ודומה זה למי שנתן דינר לתבירו לקנות קרקע וה"ל המקבל ספק זה קצין על קרקעי דודאי לא קנה דבניין שיאמר לו שדי מכור' כך שדי קניו' כך כדלית' בפ"ק דקדושין (כ"ו ע"א) או מכרתי לך שדי כדלית' בספק השולח (מ' ע"ב ע"ג) אבל ה"ל זה הכסף קצין על קרקעי או על קרקעו' אינו נקנה לו כ"ש בלשון שאפי' אמר לה דברי' המוכיחי' קצין הקדש' וזהו דין שיאמר דברים שהוא קונה אותם לדברים שהוא מקנה עמו לה כדלית' בפ"ק דקדושין (ה' ע"ב) אמר לה הריני אישך הריני ארוסך הריני בעלך אין כאן בית מיחוס דכתיב כי יתול ולא שיקח א"פ וכ"ש כשאין בדברי' משמעות כלל לא שיקח ולא שיקח שאין כאן בית מיחוס : (אבה"ה אמ"ה משלטי' הגבור' וז"ל לשון ריאו' ז"ל אפי"ם שאין עדים חתומים בו וכו' ובסוף כתב ור"ה אומר בפסקיו בהלכה ראשונה שהמקדש בטור א"ל שיאמר בפיו הרי את מקודשת לי כדברי' שואמרי' בקדושי' כסף אלא אומר לה הרי זה קדושך כדבר שואמר לה בגמ' ה"ז נטף אבל בקדושי' כסף לריך שיאמר לה כדברי' את מקודשת לי שדברו הוא מקדשה פ"י הכסף ואם אמר לה ה"ז לקדושך לא אמר כלום. ול"ג שאף בקדושי' כסף אם אמר לה ה"ז לקדושך הרי זו מקודשת סברי' גלה דעתו שלשם קדושין הוא נותנו לה. וכבר ביארנו שאם ה"י מדבר עמה על עסק קדושי' אפי"ם שנתן לה סתם ה"ז מקדשה' ע"כ והמעיין ישיין הד"ה הוא מיקל יותר מהרבה בעל התשוב' ז"ל וריאו' הוא כדעתו ע"כ לה שלטי' הגבור' ה"ר"ק בפ"ק). ועוד דבעי' שיאמר לשון המוכיחי' אלא כדמוכח בפסקי' השולח (ל"ב ע"א) גבי ביטול גט ואיבעי' לן החם הרי הוא חכם מוט והאיכא דלישני' דלכ' משמע כדאמרינן החם מ"ש מהרי' הוא הקדש. ה"ה הספק ולפום הכי נהנו לקדש בלשון זה הרי את מקודשת לי משום דלישנא דלכ' משמע אבל בלא הרי לא משמע להכא דומי לתרם הוא כתרם הוא דלא אמר כלום והכא נמי שאמר קדושין הן לא אמר כלום כיון שלא אמר קדושין י"ו או הרי הן קדושין .

ועוד שאפי' אמר הרי את מקודשת איני מקודשת כלל כיון שלא אמר לי דבניין ידים המוכיחות כדלית' בפ"ק דקדושין (ה' ע"ב) ובפ"ק דגדירים (ה' ע"ב) וכן הסכימו האחרונים ז"ל שאם אמר הרי את מקודשת ולא אמר הרי את מקודשת לי אינה מקודשת אלא א"כ ה"י מדבר עמה על עסק קדושי' והרי זה ג"כ מבואר. (אבה"ה. ה) אמ"ה יש להביא רא' להרבה ז"ל שהלריך לומר בלשון להכא מלשון התלמוד שאמר בכסף כי"ד נתן לה פרוקת ואמר לה הרי את מקודשת לי וכו' וכן בל' הספוקי' ז"ל הוכירו נוסח זה ה"ר"ף ז"ל והרמב"ם ז"ל והא"פ ז"ל כלם כאחד הוכירו בלשון זה כזה הספק וה"ת (ש"ס) [שאל' לריק מזה דכפי' בלשון הרי את וכו' דכן בא לפיכח וה"ה א"ה] [לא] אמר בלשון הרי את וכו' ר"ל להכא אין קפידא בזה. וי"ל דדבריהם ז"ל הם דוקא דל"ל על אותו ענין דכן מצינו להרא"ש ז"ל שהביא ראיה לדבריו דל"ל לי (הוא) בלשון ידים מוכיחות וראיה היא מלשון בגמ' וה"ר"ף והרמב"ם ז"ל שאמרו בכסף נותן לה וכו' ואמר הרי את מקודשת לי משמע דלי לא אמר לי אינה מקודשת וכן ה"ר"ן ז"ל דייק הדיוק בענינו דהולך בלשון ידים מוכיחות דלי לא אמר בלשון ידים מוכיחות אלא בלשון ידים מוכיחות וכו' וכן ה"ר"ף ז"ל דבניין דל"ל בלשון דמשמע להכא ואם לא אמר לה ה"ו קדושין כלל ע"כ מדייק' בדברי' דל"ל ג' דברי' מבוארי' לבטל קדושין אלו ואין כאן בית מיחוס. עוד כ"ש בשאלה ו' עניינים אחרים ואין להאריך בהם הא' ענין השכרו' וק"ל בפ' הדר (פ"ה ע"א) דשכור שהגיע לשכרו של ל"ו אין מקחו מתקן . והשני ענין שתיק' דלמחר מתן מעות חי מהניא אם לאו . ה"ג אם יש טעות בקדושין מפני שה"י כסף סיניס . והד' ענין בגרותה שא"פ שהיא גדולה בשנים לריך לבדוק בסמימי' וכל אלו עניינים אין מוזילין מדי חשש ולפי שאין ענין מעשה הזה שהרי מטעמי' אחר' הוסיפה אינה מקודשת אין להאריך בהם :

ודנה ראו יסר זה המקדש ולהכותו מכת מרד' מדרבנן מפני שקדש בלא שדוכין ואמרינן בפרק ר"ג דיבמות (ל"ב ע"א) ובפ"ק דקדושין (י"ב ע"ב) רב מיגד אמאן דמקדש בלא שדוכין . והש"ג דנהרשי' פליגי' ואמרי' דרב לא מיגדי' כדכי' אין לסמוך עליהם שכן נהגו הגאונים ז"ל לפסוק בלית' דגמ' ולא בלית' דאמוראי' כמ"ש ה"ר"ף ז"ל בפ' ערבי' פסחים ורב יוסף אית ליה סא דרב כדאמרי' החם שיהי' ל' גדידי' כרב ואזכריה גטא כשמואל . וכן דרי' ס"ל דאכולה מנגד רב דלא כנהרשי' דחש שמת' להסוף גברא דלמרי' ותימי' ראי' מהכי' דרב ומשמע דרב פשוט הוא לכ"ש דהא דנהרשי' איתא וכלוהו מיגד רב ואפי' מאן דמקדש בלא שדוכין וכוון שזה קדש בלא שדוכין שדו' כל דרב לא מנגד אלא מאן דמקדש או קדושי' ודאי' או קדושי' ספק בסוף דקדש בסמימי' דחש' ואמרינן גרוה כרב ואזכריה גטא כשמואל .

שאלה כד עוד שאלתם ראובן ה"י חייב לשמוע מנה בשטר ופרשו ותובע שפרו ושמעון אינו רוצה להחזירו אפי"ם שמודים בדיו יתבענו בזה שהוא מעכב בידו שאם יתחייב לו ממקום אחר ויכסרו

תשובה דבר ברוב שכן הכופר כדלית' בפ' ג"ד לכופו או לא : שהוא נותן שכן הכופר כדלית' בפ' ג"ד לכופו או לא : ואינו אלא משכון ביד המלוה וכיון שפרשו חייב להחזירו לו כשאר משכון דעלמא וכ"כ הרמב"ן ז"ל בפ' הכותב ובפרק הספינה והא"פ יתראה הלוה להשיחו אלא המלו' חסור משום ואל תשכן באהלך פולח כדלית' בפ"ד דכתובי' (י"ט ע"ב) וכן דפת ה"ר"ף ז"ל דבין בטור אמנה בין בשטר פרוט איכא משום ואל תשכן באהלך פולח. ומה שטען שמוען שהוא מעכב שמה יתחייב לו ממקו' אחר ויכסרו וי"ה' בידו שטר זה לחזרו ולראיה עליו אינו טענה כלל שאפי' יתחייב לו בודאי אין לו לתבעו בחזרה שטר דק"ל שטר שלום בו ופרשו אינו חוזר ולוח בו שכבר נמחל שפגודת ואפי' לוח בו ביום וכ"ש אם לוח בו לאחר זמן שחרי' יש בו פסול אחר שהוא מוקדם וק"ל דשפ"ח המוקדמין פסולין וכדלית' בפרק קמח' דבימי' (י"ז ע"א) וכ"כ הרמב"ם ז"ל בפ"ד מה' מלוה ולוח וכיון שזמן הדין לריך להחזירו וגם חסור להסותו אם נמנע מה' ויחא משהה אותו בידו ראוי לנדומו אם לא יחזירו מפני שהוא עובר על לאו של דברי קבלה דואל תשכן באהלך עולה .

מיוקח לה"ר אברהם הכהן שלא לעודו שם יושב בשבת תחכמוני לצי וחור סיני . כרדי וקנמוני .

ענין ברה

רחימי התללוך אלי על מה שהשבתי עליך כמה שסמכת להחיר האשה שנתגרשה בגט ששלח לה בעלה ע"י איש שיחננו ביד שלוחו ולא היו עדים מלויין לקיימו אלא המביא שהוא שאמר בפני נכתב ובפני נחתם וכתבתי לך שזה אינו שליח שניתן לגרושי' כדמוכח בפרק כל הגט (כ"ט ע"ב) וכיון שלא נתן לגרושי' לא הימנוהו רבנן ואחיה התלולת וכתבתי כי סמכת בזה על ההיא דפרק המביא תניין (כ"ג ע"ב) דתנן החם האשה פלגמה מביאה את גטה ובלבד שזריכה לומר בפני נכתב ובפני נחתם ומסקינן לה בגמ' כגון דח"ל הו' את שליח להולכה עד דמטיית החם וכו' מטיית החם אינו קמי' ביה דינא בפני נכתב ובפני נחתם וגושי' שליח ונחציה ייהלך וכתבתי שלפי דעתך הדין דומה לראיה כי ז"ה האשה היא שליח שלא יתן לגרושי' שאי' רק מביאה הגט לשליח המבטל ואפי"ם היא זריכה לומר בפני נכתב ובפני נחתם ונאמנת ומה הפרש יש . עוד כתבתי כי הרמב"ם ז"ל הביאה לזאת דפ' המביא תניין בחבורו והשמיט' היא דפרק כל הגט (שם) דהסוף דשדר גיטא דליתיהו ח"ל שליח לא ידענא לה ח"ל זיל הביא לחצא בר מניומי וכו' ואסיק דהכי קאמר ל'י' חצא בר מניומי ולא את וכו' שליח שלא יתן לגרושי' ודפתך לומר שכן חלוק' ודחה אחת מפני שצרתה זהו חורף דפתך בזה . ולפי שאי' רואה שפגלם ממך פ"י שליח שלא יתן לגרושי' מהו זה גרם לך נטיה מסדך אני לריך להכריז לך שפירות בזה ואל"ה איכא על דבריך : **דרי** יודע דשליח עושה שליח מריבוי' דקרא נפקא לן בפרק האיש מקדש דלמרינן החם (מ"א ע"א) ושלא ושלחה מלמד שהשליח עושה שליח וכיון דמקרא נפקא לן אפי' בסתמא נמי השליח עושה שליח שצדוהו כח שנתן לו בעל היות שליח צדוהו כח עגמה יכול לעשות שליח א"כ פ"י . ואמר לו את הולך ואפי' כ"ג איכא בפרק כל הגט (כ"ט ע"א) סברא בגמ' דהכי דנאנס יכול לעשות שליח וכל מה שתמלא בהיא סוגיא (שם) צמתינן דלמרי' גט בל"ה וחלה ובגמ' דידן שאין השליח עושה שליח אלא איכא דנאנס סייט טעמא דמשום דאיכא בני אינשי דקפדי חשו חכמים דילמא שמע בעל ששלוה עשה שליח ומבטל ל' לשליחותיה וסיכא דנאנס ליכא למיחש לקסדתוהו והייס טעמא נמי דרבנן דלמרינן דבאת הולך אין השליח עושה שליח דכיון דח"ל לרבנן דלמך דבין הולך בין את הולך אין השליח עושה שליח מהאי חששא גוסס היא דילמא הקפידות בטל לשליחותיה' אבל כל היכא דלא בטלי' לשליחותיה' מדאורייתא השליח עושה שליח ואי שמטייהו לבעל דלא קפיד בגון דלמך ושליח יעשה שליח כ"ש דמני' למעבד שליח ואפי' היכא דלא נאנס שליח דלא אשכחן בשום דוכתא שאין השליח עושה שליח אלא היכא דקפיד בעל דאפי' מדאורייתא אין עושה שליח אי נמי היכא דליתא לקפידותא דרבנן אמרי' לא לישוי שליח דילמא קפיד בעל ומבטל לשליחותיה' אבל כל מהי' מסתמא שליח עושה שליח שזוהו כח השליחות שיע"ש הוא או שלוחו שליחות זו :

דרי יודע ג"כ שאפי"ם ששלוחו של אדם כמותו לכל דבר ומסתמא הרשות נתונה לו לעשות שליחותו כמו שיראה אבל אם החכם פליג ומגרס כמו במקלח השליחות מה שנתן נתן ומה שפסל כפל ואין לו בשליחות זו אלא כמו שהתנה פמו כפירי' דקפידת דמלמא תליא מילתא וסייטו דלמרי' כהם (שם) דמנין דלא פ"י גטא נפשה כמי' שאומר לו אל תגרשה אלא כרית ותרשע

וגרסה כשליה אל עגרהשא אלח כימין וגרסה בשמאל . משה יש לך לומר שכל שליח שסוף חינו יכול לפנות שליחותו מחמת חולשת כח השליחות אינו יכול לפנות שליח שלח יכה הכח מכחו יפה כמו יותר ממנו וכל שליח שיכול לפנות שליח ע"כ הוא ראוי לפנות אותו דבר מכה שליחותו מזה הכפס עמנו לפי שכל שליח הכח אחר אותו שליח מכה שליחותו הוא בה ומש"ה הוה כ"ל לרצו אשי שלום מת השליח הראשון בטלו כולו כדאיחא בפרק כל הבט (שם ע"ג) ואפי"נ דלא קי"ל הכי היינו משום טעמא דאמרין כלכו מכה מאח"י קאתו מבזה בעל דמי מת בעל ית בעו מששא וכיון דאיחיה לבפל איחנכו לבכחו אבל מ"מ כיון שמכח ראשון באו כלם ח"ל לומר כלל שיכולו לפנות הכה מה שלא ה' כח צידו לפנות מכה שליחותו וכיון שכן כל השליח הבא מכה שליח שיכול לגרש במסירתו הבט ליד האשש על כרחין שליח ראשון ה' יכול לגרש מכה שליחותו שאל"כ לא ה' הבא מכחו כמו יפה יותר ממנו ואי"כ כשאחד הבט לאשש שוי את לשליח וקבלי את נגך מינה ח"ל הוי את שליח להובלה עד דמטיית להתם וכי מטיח התם אימא קמי צי דינא בפני נכתב ובפני גחמם וכשויוה שליח וניחציה ייהלך על כרחין אשה זו שליח שניתן לגרושין היא שהרי שליח שמי מכה קאתי ומת שהיא עושה בשליחותה הוא עושה וכיון דבשליחותה קא עבד הרי היא שליח שניתן לגרושין ואפי"נ דאיחיה לא מגרשה בקבלה דידה לא נפקא מכלל שליח שניתן לגרושין שאם היא לא הייתה שליח שניתן לגרושין היאך היה שלוחה ליתן לגרושין יליכא בארעא וגו"ה דבשמי שמיא . וכה דלא מגרשה בקבלה דידה היינו משום קפידא דבעל ותנאה דקא מטבס עלה להבגרש מיד שלוחה ומיבסי לה לקוימי טמאה ואין זה ביטול שליחות . אלא תנאי שהביט בו . וכן נראה יתשון הרמב"ם ז"ל בפרק ז' מהל' גרושין ודומה להביא דאמרין דפי" כל גט (כ"ט ע"ג) לא תגרשה עד לבתר תלתין יומין ואחריים בגו תלתין יומין ואחריהם דבעיד שליח דשליח שניתן לגרושין הוא לבתר תלתין יומין וה"כ אפי"נ דאיחיה לא מגרשה בקבלה דידה כיון דאמר לה ושי את שליח הרי עשה אותה שליח לגרושין ע"י שלוחה בתנאי זה שלא תגרש בקבלתה אבל הביא דאבא בר מניומי כיון דא"ל אבא בר מניומי ולא את אין כאן שליח לגרושין כלל כדפרשי"ו אינו יכול לפנות שליח שוב מלחיה בחדשי גטין להרשב"א ז"ל שכ' ז' ו"ל וכי מטין להתם הוי את שליח להובלה וקבלי את גטן ווא"ל וכה שליח שלא ייתן לגרושין הוא ולא שליח שניתן לגרושין בפי" כל גט (שם) ההוא דשרר גטא לרביהו ח"ל לא ידענא לה ח"ל הביא לבא בר מניומי וכו' אמר לכו רב ספרא ובה שליח שלא ייתן לגרושין הוא איכסוף וה"כ מאי שנא [לא היא]. התם הכי ע' ובה שליח שלא ייתן לגרושין ולא מתי משי שליח וכן פ' שם רש"י ז"ל אבל הכה נדרשות הבטל ובמזוהו הוא שנעשה שליח עכ"ל . פ' דרבינו כיון שבמנו' הבטל עשהה האשש שליח זה הרי היא שליח שניתן לגרושין שכל שליח שעושה שליח אף הוא שליח לגרושין כשליח שפי וכמו שפירשתי מאלא לפי זה שכל שליח שהוא יכול לפנות שליחותו שנמכה לו יכול לפנות שליח . אלא היכא דקפיד בעל או היכא דאישי' לבטול שליחות וכל שליח ששלוחו יכול לפנות שליחותו כ"ש שהראשון היה יכול לפנות אותה שליחות אפי"כ התנה עליו המשלה וכל שליח שהוא אינו יכול לפנות שליחותו מחמת חולשת כח שליחותו ולא מחמת תנאי כ"ש ששלוחו הבא מכחו אינו יכול לפנות אותו דבר כ"ל לפר' לך בענין זה :

ענין כו
 עוד התכללת צמה שבענין עילך על שרית דיימ בניה' אשה זו ע"פ עדות קרובך שה' אחד מעדי מסירה וכתבת זה לשורך כי מכיון שהגיע הבט לידה הרי היא מגורשת גמורה ואפי" לא נעשה מעשה צ"ד מעולם הרי היא יכולה להנשא וענין המשפט צ"ד אינו אלא כדי שלא יוכל הבטל לערער דאין אחר מעשה צ"ד כלום וקי"ל (גיטין ה' ע"ג) דכל דברגנן עד נעשה דיין עכ"ל ואין דברך מכווין שכיון שנקרע הבט וע"פ מעשה צ"ד היא רואה לנשא ולגבות כתובתה כדי ממנו דמי וכיון דבדיני ממונות פ"ד ריין דן ע"פ קרובי ובירושלמי שפירש ר"ש ז"ל דה' פסגהדין הכי נמי בביתר זה אין היתרו כלום ומה"ט אמר' (בב' בתרא דיבמות קכ"ג ע"ג) דאין צודקין עדי נשים דרישה ובחקיר' ומפרש' התם בגמ' דכיון דאיכא כתובה כדי ממנו דמי משמע דביתר ח"ל לשוק צעירי מיתה כדי ממנו דמי דמי משום כתובה . וכתב הרשב"א ז"ל דה' לפדי גרושין דלא בעו דרישא וחקירה ופי' לכו צ"ד הדיוטות כבודאות והלואות וכדאמרין בפרק המגרש (פ"ה ע"ג) ועוד דלפי' הרובש שאין על כתובה כדעת הגאונים ז"ל ולא דמי לדניי ממוני' אלא ח"ל שיתיר' דין ע"פ עדות קרובי שזו ח"ל היא לפיך וח"ל להתירה אלא או בטע היותא מתחת ידה או צעדי מסירה ואם נקרע גטא והלכו עדים למדינת הים היאך תלא מחזקת ח"ל על כרחין לריבין' אלו למעשה צ"ד שכתובה להנשא או ע"פ גטא או ע"פ עדות עדי גרושים וכיון שאנו לריבין לריינין ה"ה דין גמור שהרי ע"י גמר דין יולדת מחזקת אשת חיש לחק' פניה וכיון שהוא דין אין חותכין אותו ע"פ קרובים ומה שהורככו לעטמא דכתובה לשוויה כדיי ממנו לאו חומרא היא אלא קולא שהקילו בזהה משום חנה שלא לדרוש ולחקור דאי לאו ה"ט הו' לריבין דריש' ומקרי' דהא כדיי נפשות הוא שבדין זה אנו מחייבין מיתה או פוטרי' ממנה אלא שחכמים הקילו כאן משום כתובה שווי' כדיי ממנו' וכמ"ס הרמב"ן ז"ל בחדושי' אבל שלא יהא לריבין להתיר צ"ד כלל לא אפשר דכיון שבחזקת אשת חיש היא לפיך וע"י עדות אחת צא להתירה אל תתירנה אלא דייני' כשרים לקבל עדות זו דטעמא דהאמר דירושלמי לפסול דיינים קרובי' לעדים שייך ה"ה .

ועתה אני משיב על דברך מה שחשבת שהנרון דומה להביא דהאשה ועלמה וכו' במאי דפירשו עליה בגמ' אינו כלום שזאת האשה כיון דא"ל שוי את שליח או ככ"ד או בלג צ"ד וכדאי' התם הרי הוא שלוחה בין בעל ויכולה לפנות שליח למי שתראה ובעל צ"ד שתראה והכל בה מכחה אבל זה אישי שהביא גט זה אינו עושה אלא מעשה קוף בעלמא . ובודאי אלו אמר לו עשה את שליח למי שתראה ולא תיחציה את יפהלה היה הנרון דומה לרא' שהוא ה' שליח שניתן לגרושין אלא שמכח תנאו אינו יכול לגרשה אלא פ"י שלוחה אבל עכשו שאל תנהו לפי שלוחה אינו דומה כלל לרביא . ומה שחשבת שהסוגיות חלוקות וקצתהן כן מהשמטת הרמב"ם ז"ל כבר פירשתי לך דהאי טעמא לחוד וה"ט לחוד ושם ל' לריבין ז"ל להשמית הלבו' קבועות וגודיך הוא דאשתמטתך . מ"ס בפרק ט' מה' גרושין ז"ל נתן לו גט וח"ל בולך גט זה לאשתי ואמר לו איני מכירה ח"ל הבטל תנהו לפ' שהוא מכירה ה"ז שליח נתן לגרושין ואינו נותן בגט אלא לפי שאמר לו הבטל ואותו פ' הוא שליח הגרושין והוא נותנו לה או משלחו ציד אחר אם חלה או נאכס עכ"ל הרי שהחזרתי לך אצדקך :

עוד אני תמה עליך שגם עתה כדברך כן הוא שהן חלוקו' ה' לו לרב ז"ל לפסוק לחומרך כהביא דפי" כל הבט דשליח שלא ייתן לגרושין לא הוי שליח ומדברך נראה דפליגי לישיי בגמ' בהביא דאבא בר מניומי וחשבת דללישי' קמא שליח שלא נתן לגרושין הוי שליח דאמרין ח"ד קפחינכו רב ספר' לתל' ככי סמיכי' ח"ד אשי מאי קפחותא מי אמר לי' אבא בר מניומי ולא את ולפ"ו כיון דבהסיא סוגיא פליגי לישיי ולישנא קמא אחי' כסוגיית דפי' המביא תניין ספק כותיה זה יולא מכלל דברך : אינו כן דבין ללישנא קמא בין ללישנא דפתייה שליח שלא נתן לגרושין לאו שליח הוא וליכא בין הכי תרי ליישי' אלא אם כמעשה דרביי שאבא בר מניומי ולא את או לא וללישנא קמא נמי אי אמר ליה בפי' אבא בר מניומי ולא את הוי שליח שלא ייתן לגרושין ולא משי שליח ועוד קשה על דברך שאות' מטבס של האשש ענמה מביאה וכו' לית לה פתרי' אלא כההוא גווני דמסקי' התם ואם כדברך שמשס נראה דשליח שלא ייתן לגרושין משי שליח הוה לן לאקשויי מהביא מתחי' ללישנא בתרא דפי' כל הבט דמסיק דלא משי שליח אלא ודאי לא דמיא הא לבא כלל וכמ"ס והנה נפתלקה קושייתך

אבר פדון כה' אפשר לך להסי' עלי' ולומר דאפי"נ דשליח זה שילח שלא

למט'

נתן לגרושין הוא ולא משי שליח אבל מ"מ אם מזה שלוחו של בעל שאינו צריך לעשות שליח מני' דלוי נאמן לומר נכתב ובפני נחתם זו שאלה היא . ואלו אמר שכיון שגט זה כשכולו צא אל די האשה אינו יולא לא מתחה יד ולא מתחת יד שלוחו אינו שליח כלל וכמ"ס רש"י ז"ל גבי היות דלבה בר מניומי וכיון שאינו שליח הרי' הוא כאישי' דעלמא דלא הימנוה דבגן לומר בפני נכתב ובפני נחתם אלא הרי הוא בגט זה כשאר שטרות דעלמ' דלריבין קיום שריר' שיאסרך אחר עמו והרי הוא זה כאלו תסרו הבטל בפני ליד שלוחו דודאי שאינו נאמן ככי תרי ומה שהביאו הוא ציד השליח אינו אלא מטבס קוף בעלמא ואין פליו שם שליחות מדע שהרי אם שליח ע"י גוי כה"ו הסכימו החמורים ז"ל שאם נשאת עם מפקד' לה כמו שכונס בה"ו והרב בעל הפסוק הוסיק שאם נתגרשה צו תנשא לכתחלה ור"ת ז"ל הוסיק שאף לכתחלה משרדין ליה ע"י גוי שימסרו ליד שליח הבטל שהוא במקום האשה וכו' הרמ"ש ז"ל שעל פיו נכנסו כן באשכנז ולרפת וכיון שהסכמת דבותי ז"ל כך היא נר' בפרוש שאין על זה המביא דין שליחות כלל שאלו ה' עליו דין שליחות לא הוה אפשר ע"י שליחות דכדיי וכדיי לאו בר שליחות הוא וכיון שאינו שליח לא מהימן לומר בפני נכתב ובפני נחתם אלא כאישי' אחרינא והכי מוכח ברש"י פ' המביא תניין ובפירוש רש"י ז"ל שם וב"כ המשפט ז"ל בסוף ההוא פירקא . והוי יודע שלא תמצא בכלולה תניין ולא בדברי' הגאונים והפוסקים ז"ל שליח שימסור הבט ציד אשה במדינת הים שלא יהא ח"ל בפני נכתב וכו' או שליח צ"ד אני ואלו היה המביא הוה נאמן לומר בפני נכתב ובפני נחתם ח"ל מליני שליח מוסרי' לאשה בלא כל' שאינו יכול לומר בפני נכתב ובפני נחתם ולא שליח צ"ד אני שליח של בעל הוא ובה דא"ל להבא גמרא מסוד מילך קמן ופרש"י ז"ל אמור דברי שליחותך בפנינו ותן לנו גט והמור בפני נכתב ובפני נחתם ולא נמסרנו לו ויהא שליח צ"ד המשפט ע"פ הדין הוה נאמן לומר בפני נכתב ובפני נחתם היינו מעיקרא דהוה ס"ל דה"ק ליה אבא בר מניומי וה"ה את דהסתחא הוי שליח שניתן לגרושין אבל האידנא דאסיק' דה"ק ליה אבא בר מניומי ולא את ולא שליח שניתן לגרושין הוא אחי' אית' הכה אבא בר מניומי ומסר ליה גטא לא מהימן לומר בפני נכתב ובפני נחתם מתחם ולריבין שיתקיים בחותמיו זה ל'ל צוז ודברים צודרים הם לפסוק עלייהם וכו"ש להחמיר

צדד צבעורה שאין לך אלא מה שמנו חכמים :

ועתה אני משיב על דברך מה שחשבת שהנרון דומה להביא דהאשה ועלמה וכו' במאי דפירשו עליה בגמ' אינו כלום שזאת האשה כיון דא"ל שוי את שליח או ככ"ד או בלג צ"ד וכדאי' התם הרי הוא שלוחה בין בעל ויכולה לפנות שליח למי שתראה ובעל צ"ד שתראה והכל בה מכחה אבל זה אישי שהביא גט זה אינו עושה אלא מעשה קוף בעלמא . ובודאי אלו אמר לו עשה את שליח למי שתראה ולא תיחציה את יפהלה היה הנרון דומה לרא' שהוא ה' שליח שניתן לגרושין אלא שמכח תנאו אינו יכול לגרשה אלא פ"י שלוחה אבל עכשו שאל תנהו לפי שלוחה אינו דומה כלל לרביא . ומה שחשבת שהסוגיות חלוקות וקצתהן כן מהשמטת הרמב"ם ז"ל כבר פירשתי לך דהאי טעמא לחוד וה"ט לחוד ושם ל' לריבין ז"ל להשמית הלבו' קבועות וגודיך הוא דאשתמטתך . מ"ס בפרק ט' מה' גרושין ז"ל נתן לו גט וח"ל בולך גט זה לאשתי ואמר לו איני מכירה ח"ל הבטל תנהו לפ' שהוא מכירה ה"ז שליח נתן לגרושין ואינו נותן בגט אלא לפי שאמר לו הבטל ואותו פ' הוא שליח הגרושין והוא נותנו לה או משלחו ציד אחר אם חלה או נאכס עכ"ל הרי שהחזרתי לך אצדקך :

עוד אני תמה עליך שגם עתה כדברך כן הוא שהן חלוקו' ה' לו לרב ז"ל לפסוק לחומרך כהביא דפי" כל הבט דשליח שלא ייתן לגרושין לא הוי שליח ומדברך נראה דפליגי לישיי בגמ' בהביא דאבא בר מניומי וחשבת דללישי' קמא שליח שלא נתן לגרושין הוי שליח דאמרין ח"ד קפחינכו רב ספר' לתל' ככי סמיכי' ח"ד אשי מאי קפחותא מי אמר לי' אבא בר מניומי ולא את ולפ"ו כיון דבהסיא סוגיא פליגי לישיי ולישנא קמא אחי' כסוגיית דפי' המביא תניין ספק כותיה זה יולא מכלל דברך : אינו כן דבין ללישנא קמא בין ללישנא דפתייה שליח שלא נתן לגרושין לאו שליח הוא וליכא בין הכי תרי ליישי' אלא אם כמעשה דרביי שאבא בר מניומי ולא את או לא וללישנא קמא נמי אי אמר ליה בפי' אבא בר מניומי ולא את הוי שליח שלא ייתן לגרושין ולא משי שליח ועוד קשה על דברך שאות' מטבס של האשש ענמה מביאה וכו' לית לה פתרי' אלא כההוא גווני דמסקי' התם ואם כדברך שמשס נראה דשליח שלא ייתן לגרושין משי שליח הוה לן לאקשויי מהביא מתחי' ללישנא בתרא דפי' כל הבט דמסיק דלא משי שליח אלא ודאי לא דמיא הא לבא כלל וכמ"ס והנה נפתלקה קושייתך

אבר פדון כה' אפשר לך להסי' עלי' ולומר דאפי"נ דשליח זה שילח שלא

למטעם אלה להלכה זה לרוב נדיקת ופיו נחודשי הרמב"ן ז"ל כפי חזקת גני אחר מן האחרים שהי' טעם וטעם ואין זה מקומו . אבל מה שאמרת בדברנון עד נעשה דין זה נמשך לסכנתן שאין אנו לריבין למעשה ביד נבחרת אשה ורית לרוב קיו' טעם דברנון עד נעשה דין כ"ש בזה שאינו לא מדלוי ולא מדרבנן . וכבר כתבנו שפ"ט לריבין אנו מדלוי' מעשה ביד להוליא' א"ל מחוקמה לחוקת פניה דחוקה דלוריי' היא ולריבין אנו לפדות נרורה לנצל החוק . וכן אנו לריבין דיינים כשרים לקבל פדוי' זו כשאר דיני תורה . ומה שאמרנו דעד נעשה דין דברנון לא אחרנו על זה אלא על האומר נפני נכח ונפני החכם דהוא מדרבנן הוא דאלו מדלוי' עדים החתומים על השטר נעשה כמי שמחקה שדותו ככ"ד ורובנו הוא דלרבי' כדלית' כריש פ"ק דגיטין (ג' ע"א) אבל לקבל עדי גרושין או עדי מיתת דלוריי' הוא דהא ק"ל (שם ב' ע"ב) דאין דבר שנשדו' פחו' מעשים דלפי' דבר דבר ממנו . ומה שכנתה שאין סתמין מעש' ביד אלא כדי שלא יוכל הכפל לפרפר . איני יודע מה אמת סם שכיח שהשליח אמר נפני נכח ונפני החכם מאי מהכי טרעור דנפול דלא חקון רבנן למימר הכי נמדי' ה"ס אלא לסלקוי' פרסור דנפול ואפילו בא"י דלא אררי' לי אמר הכי מהכי לסלקוי' פרסור דנפול כדלית' נס"ק דגיטין (ר"ע"ב) א"כ מהי אנו לריבין למעשה ביד זה ואם טרעור דנפול הוא פרסור נרוא' נרורה מאי מהכי מעשה ביד י' אחר מעשה ביד הרבה לפסול גט וכ"כ הרמב"ם ז"ל כפי' ז' מהי גרושין וז"ל בעל שהביא רא' נרורה שגט זה שנאמר בו פני נכח וכ"כ מויק' הוא הרי זה בעל שלא האמינו דבריו של א' שאמר נפני נכח וכ"כ חלה לדתו' פרסור הנפל שאין עמו ראיה אבל במקום עדים שמכחישי' אותו לא החמיטו פ"ב . ואפשר שלית' לומר שלא הכו כן סודור' אלא משום שלא יוכל לטו' הכפל על הגט כמו שכתב לקבל ח"ס הכפל שלא יזאל לטו' על גט . וכבר כתבנו שא"ל להוליא' א"ל מחוקמה כלא פדוי' גמורה ואלו נאטת בלא מעשה ביד ונקרע ג"כ ועדי גירושים נמדי' ה"ס חלו וביה ממזרים וכו' שלחמיה לנישא' ליקרע ג"כ או פדוי' גרושין או דיינין שהפדו' נפליה עדים שמנגרשה הרי הוא דין גמור ככל דיני תורה . ומה שאמרת שרין שהגיש הגט לידה הרי היא מגורשי' גמורה ודאי כן הוא . ואין אנו אומרים שחם נשחת בזה היתר שחלל כיון שיש עדי גרושין או גט יולא מחת' ידה חנן קבני' פדוי' זו דין הוא ככל קבלות פדוי' ואם לא תתקבלי' פדוי' זו בהכשר א"כ כלום ולר"ך לחזור ולקבל אותה כשדו' ואם הלכו עדים למדי' ה"ס ה"י זו בחוקמה ולא תשאל :

כירושלמי משום דמילתא דפשיטא היא כיון דק"ל דשליח נעשה עד וכו' שכתבו פסק זה ילאו די מונחן מזה וגם הרמב"ם ז"ל מראה של' נרמו דשליח נעשה עד בנרשין כפי' מהי גרושין והרי כלל הפסוק ז"ל וגם פוסקים אחרים כתבו לירושלמי זה נפסק הלכה וכן מה שמחלק הרמב"ם ז"ל בין שליחי' הולכה לשליחי' קבלה שלא להצריכה עדים כבר השיב עליו הרשב"ד ז"ל בהשגותיו והרמב"ך ז"ל בהגהותיו דכיון דק"ל דהמקדש בלא עדים א"כ מקדשה ואפילו שיהי' מודים מאי מהכי סודלחת נמתי השליחי' והרשב"ד ז"ל אפי' שיהיה לו בשליחי' הולכה גט משום דגטו מוכיח עליו אבל בשליחי' קדושין חלק עליו וגם הרמב"ך ז"ל חלק עליו בזה וכו' . ונפני' כ' הרי"מ ז"ל כפי' מהי גרושין דבשליחי' הגט א"ל עדים . ואינו נראה שהרי בשליחי' הולכה הגט אמרו בירושלמי פשה שליח להוליך את הגט לר"ך להחזיקו נפני' ב' ואין השליח משום ב' פירו' דלא מהימן כפי' מרי' הא משום חד הוא דשליח נעשה עד דק"ל לירושלמי כגמ' דרין כהאי ודאי זה קיו' ומה שליח הולכה הגט שהגט בידו והימניה בעל לר"ך עדים להחזיקו נפני' כ"ש שליח הולכה קדושין שאין בידו הוכחה שהמקדש שולמו . ועוד קשה להרמב"ם ז"ל שהוא כ' כפי' ר' מהי גרושין שאין שליח הולכה הגט לר"ך עדים והרי זה הירושלמי פשוט שר"ך עדים . וא"ל א"כ שאפי' שליח להולכה לר"ך עדים אמאי אמרינן בפרק ב' דקדושין ודילמא שליח שייח והלא אין עדים שיעידו כפי' י"ל דכיון דש"ך דנהכי' פסקין הסם איכא' למיחש לכל מאי דלפטר והכי קאמר דילמא אמו סהדי ויאתרו שליח שייח נפניה . ומה שאמר רבינו פרץ ז"ל שר"ך שיהיו עדים רחוקים לשליח קבלה לכתחלה הוא דמגרי' הכי למיחש לבלאו וכו' דאיכא מאן דאמר הסם דאין שליח נעשה עד משום דשולמו של אדם כמונו כ' כן אבל בדיעבד לא היינו מעבדין אשה זאת מלהשגח מהיטו בלמוד :

והרא"ן לחכם רבי עפרים מרואם אפרתי ג"ו

ענין כה בלימוד זכות על החפשי' הנוהגו' כפי' אפי' קהל מיוקרה בנתר וכו' מספקים נכבד והעמדותי המנכה ויסדמיו על ההלכה .

אם שבע מושלים מואסת . למשך בשגט סופר ונקסת . ונפסי' בהם מחספס כיון כר וכסת . בפלוי' מרווחים לכסדרה ומרפסת . ללכת אחרי' הכחורי' בחורי' און וסינפת . חורס' מה מהא עליה אפר דמיה מחבוססת . חוגרת שק כחול' נחמסת . ומיללת כהש' עובד חל' לטו' לה וסת . וגוונתה מלכס' כחששת כפי' כרסה רוחמת וגוססת . נפשי' לזאת גהלים חלטה וכדוע . נמסת . אין מחוס ככשרי' ונגלמתי נחמסת . לא כשאר בלתי' אס' גוייתי ולורתי נפסת . ומאז' מראה פרי כן משחת בלא פדתה ובלא לת . הגה' נפני' כיון לא יפסת ונפשי' טעשת . כארבות חדשים בוקמת ועולה רלוא' ומרוססת . ואומרת אללי' לי כי יטייתי בחספי' קין שקמים בולסת . קש מקוששת ועלי' יבשים ממוקסת . פרין גרדי' והיית' נרגלי' נרמסת . וכדס' חנוסת מואסי' חכמה ממסמסת . חמת היומ' דס' פנני' ארוביה ממרסת . ופלת המעשי' בשמן שס טוב רוססת . ולפדת אצירי' כפי' אפי' ממרסת . ומתרתה כמונו של מינוק רוססת . נהייתו ומלתי' ועד שפני' מות הגמור קרובה לגוססת . וכאנן דומס בלתי' ממרסת . ומשפחת שאת ופסתה אשר כלס היא מוכסת . כסף חובב לרוב כונסת . מויליאה קימעל' והרבה מוכסת . ואכני' חר' באלורתי' כוססת . חמטנ' נחתי' מניח' ופגו' ואוחס' כוססת . ותעד' חמה ומליה' מוחל' וטוקסת . מלסלת בשערה חופסת . ומפספסת . ומיכו' חכמה נחמסת ונפשי' אשר ארת יומ' מלסלת . תסדוק תחתיה וזה מתקלסת . כרגלי' כמדלת מיש' רופסת . ונפניה בעו' פנים ממרסת . ומרולת הסלך' חלך' לפסוק החכמי' ומלכס' הורסת . על השפס' ועל המרזלה אל הכסורה מתיחסת . ועל התניי' הגדולי' נחריכ' הקשה שוקדת כסרה נחמולת מרסת . הורגת וקריה'ס מנרפת בחוריה' ומסכסת . רודה ככס' בחוקה וטונסת . ואכן מעמסה עליה עומסת . ועל דל מערס' טושסת . כוזב טורפת ומארי' דורסת . ככורה אותה נפשי' חלטה נרשפיה ודלפת מסקסת . ולהי' בניי'ס וחנב' ממסמסת . וכבר אלהי'ס פרס' יכנה חרדי' וסדרי' נרשפי' חופסת . ולפלו' נמרככה על שמת פורסת : כי רחיתי' דתה חושיה' מני' פלייה' והכמה מאין אופסת . ובגן סכמת חומסת . ואלו'י' פנוס' מעסת . ואין אומר' השב שומסת . ועלי' היחה יר הזמן טוקסת . ואלו'י'ס . רועלת כרוול' דחוקת' ודוחסת . אוחוס' כפרי' וכנגדי' מוססת . הכפישתי' באשר ותחתיה שוססת . ובחן' שיי' מנרסת . אכלה שארי' וכשור' אבוס' לונסת . וככשר' בחוך קלחת פורסת . וכודי' מעלי' חפשי' לא פשאר' ממש' עד בקר' כפסיר' וקשקשת . עד אשר' יסרה' עלי' רוח' הנהה ונחתי' וכנפי' רחמים' פורסת . חאמר' ללרתי' די' ומרעס' לבי' חסיה' מוכסת . וכבור' מוכסי' טיע' חלאת' פונתי' מסכסכ' . ישוב' אלי' ברחמים' המרחס' על כהנה' מרסת . חאומר' על קו' לאור' יגישו' רחמי' וככל' חס' חרומסת . ישבו' לי' ירחו' ונפשי' כמכסי' נפשות' כוססת . ותמן' חורחס' מעטעונו' אל' כפשו' אפוד' מעשי'ס' רוססת . כמקרא' נמססה' וכתלמוד' כנרסחס' גורסת . ולרגל' הסלחנה' אשר' לפייה' כרגלי' מעסת . כנגדי' ישפס' מפוסקסת . וכמעלי' פולס' חממת' פולה' ומעססת . כס' דבר' נחוח' נעופה' כורסת' וקורסת . כוכב' דרעס' וכנפס' מרס' מעגמגמת . חוככת' ומסכסת . ויחא' שפחה' מרסת' לירחי' טי' ולפנדי' מלורסת . כנפסך' קשורה' וכלהכי' מתלפת . פיע' מרס' . ולכו' כיסוריו' שמת . שמתון' כן' חכסס' רבי' זמת' כרי'ס' : ועל' הכתב' :

אין יקרה מוכתבו על ארמתו מחוססת . לשמוס' כלימוריס' דברי' חדי'ס' אלו' בארמקסת . אה' וידי' סכר' רבי' פגורס' אפוסת' אפרתי' וכו' : נרסין

אלו הן הראיות

נרטיב כפי הנראה נדעס (ס"ז ע"ה) אמר רבא דאשכנז לא חתוף לא בנתר ולא באלס נתר דמקפץ קטיף אלס סריך . וכי רב אחא משכחא זיל חיל וחי מקפץ מציא מאי הוי דלימא חידי דקטיי מתכבכי ביני ארבי ומקטר חד מייביה ולא פייליס ככו מיא עכיל פירוש ואל קייל דלימא לחת קשורה מולת כדאיתא הכס (ס"ז ע"ה) וכפ"ק דבוכה (ו' ע"ה) וכפ"ק דפירובין (ד' ע"ב) וכדוכתי אחריו זה הביא לקחא מגדולי דוריה לכתפוק ולספקס כחפירי שנהנו הכנים הבחי' מגנ' מירוק'ס כנתר סנקרא קליד'א בלע"ז עפ"ל כפדרי והוא הבא ממלכו' וליכס'א'ס באלו הארצ' והסתחא נחו חק עב מה סמכו ונקיס לחוף ראשן לפני פבילתן בנתר זה וברי פשט הסכלי אורס וכדבר שחייבו' של ביה רבן אינן פופין אין לחת' סע' במכנס מפורסם כוס . ובר' שפסס הסימר הוא דודאי רבא לאו הלכתא בלא טעמא אמרה למילתיה וטעמא דרבא אמר משום דנתר מקטף מוצא ואיכ כל מה דמקטף מוצא יתי' נתר או זולתו מקורה לחוף בו וכל מה דלא מקטף מוצא יתי' ג"כ נתר או זולתו מקורה לחוף בו שאין סדבר תלוי אלל בקטוף מוצא אלל דיקט נתר שהוא הכוסב במקומו לקטף מוצא וכיון שכן הוא ולאו רואין שזס הנתר שכן סוכנס הכנים הללו לחוף בו לא מקטף מוצא אדרנא מחליק השער ומסלכו איכ י' לכו לומר אחד משני דברים . האחד שזס הנתר איס הנחר שזוכיר רבא ויבסח הוא בידיו לקראו נתר ומפסיו מוכיחין זאירו נתר מוצא שאי מקטף מוצא וברי הגאון רבי סעפיה ז"ל סבקי' בנ"ה הלשוט' טרנס אלס חככסי בנתר ג"אכול וידוע הוא ששורש פשז שספין ומגלפין בו סגדריס כן שמו והיא מנקס יבס אלל שאי מחליק ולסי חרנומו י"ל שזס שכהנו לחוף בו אינו נתר שחוכר בכחבו ולא שזוכיר רבא ואסי' האחר שחף לפי חרנומו של גאון י' לנו לומר שנתר מין פטר הוא וסס ג"אכול הוא כולל כל מיני מגלפין ופירש הרמב"ם ז"ל אלל ג"אכול וכן פירש רש"י ז"ל שהנתר מין פטר הוא וכן כפל ספרוך ז"ל ונמשכו אחריהס מפרשי המקרא אסי' יתי' כן י' לנו לומר שאינו זס הנסוב לחוף בו דהא אמרינן כפרי אין משפדין (לי"ג ע"ב) מאי כלי נתר ארי' בר אבין כלי משפורה של רי"ף וי'ס עמריס לחו' זיבך וימי אליוס וחד סייהס כליס סס עוסיס ממנו ומחא סקליד'א הקריס ספל כפרכ אין סמכנס לפשר מהס כליס וחק איס שיש מקלח מקומו' שפויס מהס כליס . (הג"ה אמרס כפי'ק דחפרי' (י"ג ע"ה) גבי הא דמריא מי שחכסווס אלכל' וכי' לא בנתר ולא בחול וכי' פרש"י ז"ל נתר הקפס הוא או אכן כפיין שקורין קליד'א בלע"ז ומדקאמר ז"ל כפיין שקורין קליד'א ולא אמר קליד'א משמע שאינו קליד'א אלל דומה לו זס ברור . שלמה כה"ר שמשון ז"ל) . וכן פירש הרמב"ם ז"ל בסירוש המשנה כפי'א ממשכי כליס וכן כתיב' שנה כפרכ ר' עקיבא אין גראה סיחו סכליס הפות' מהס בלחי' פולטין לפולס כדמשמע החס שלרוב חלקלקי ורפיומ אלא י' כן ואחי' אסי' חומר שהנתר הוא מין פטר אינו ממין זס סנקרא קליד'א וספ"ל וכן' רשוואת לרומייס ראימי' שקימו'ליא הוא קליד'א וקימו'ליא איס נתר כדאיתי' כדס פרק האשס (ס"ה ע"ב) וכירושלמי דשנה ס' רי"ע (ס"ס) פירש קימו'ליא קליא וכן פירש הרמב"ם ז"ל שהוא מלה אלקילי וכן' רשוואי מי'שמשאליס שהוא שיב אלפס"ז וכן' רי"ע בירושלמי (שס) אמרו נתר נטרין וכן הוא בלשון ערבי וכן' רשוואו' אמרו שהוא מחתך השער איכ אינו קליד'א ולא ספ"ל וכן' כירס (י' ע"ה) אמרו אין שפיין כשנה כלי כסף בנתר וחול ואין דרך הטרופיס לחוף כלי כסף בקליד'א אלל כנסרין ומל שסס מנלכין כסף וכן' רשוואת לי'שמעאליס כחוב שאן ספק כי קימו'ליא הוא ספ"ל והוא מיין מחמלפין לפי חלוף הארצ' וברי זס אחד משני דברים שאפשר לומר כוס . והסי' שאפילו חאמר שפי' נתר הוא קליד'א וספ"ל אפי' אין מכלן ראי' לאסור אותו שאינו מקטף מוצא דאיכא למימר דהרי גוזרי נתר סס האחד מקטף מוצא ואסור לחוף בו וממנו דבר רבא . וכי' איס מקטף מוצא ונותר והוא זס סהנוו בחרלכו (הג"ה אמרס סחכס אכן גמ' כי כפרכ השריסי ג' סירדסי' כסס הגאון ז"ל הוי' הוא אלג"ב וכן' הוא טרורין וכן' שהוא אלסס"זל איכ אינו מוסכס מהכל ובחמי' כנססוק הוא שהספל הוא מרכך השער וי' מין אדמס דומה לו קטר גסול ומקטף מוצא . שני' (ש) . ומנה חומרס דהרי גוזרי נתר יניחו הכי אמרי' כפרי'ס כשנה (י' ע"ה) וכן כדס ס' האשס (ס"ב ע"ה) גבי כנסס סימנין חתא נתר אלכסגדריס ולא נתר אלכסטר' ומשמע דנתר אלכסגדרי' מטבר ספי לכסס מנתר הבא מחכסי'סרס . וחק אנו נאמר סי' ג"כ תרי גוזרי נתר חד מקטף מוצא וחד לא מקטף מוצא ואפילו חאמר סרכא כל יתר אסר בין אלכסגדרי' בין אלכסטר'יס מלדל פריס דלאו ארחייו דאמוראי למקחמה למיתבי'סו והי'ל לפרשו' . מי'מ אפילו חאמר שפיין נתר אלכסגדרי' בין נתר אלכסטר'יס אסר רבא מלדל ס' איס לן למימר דמרוי'הו מקטפי מווי' אפי' דלאטבורי' כחס לא שודאי לא מקטף מוצא אלל חד מייביהו לא הוא אסר חד אסור חידך דלא הי'ל לחאמורי' כולי האי כהאי חפיפס דליס לחלל חוקס עורא כדאיתא כפרכ מרובה (ס"ב ע"ה) ואפילו חומרס כיון דחליפס דהוי' הוא כדלפי' מורחק כעור כמיס שלא יסא דבר מוצן בינו ובין הכי'ס כדאיתא כפי' הנחר ונדס (ס"ז ע"ה ע"ב) וכפ"ק דבוכה (ו' ע"ה) וכפ"ק דפירובין (ד' ע"ב) ואי מקטר מוצ'י' חדא אחדא הויא חליפס וכדאמרי' החס אפי'ס לא סוק לן לגנז' כולי האי דכנס ספי' איכא חדא דאפילו חתוף בנתר דלא מקטף מוצא שמה לא חתוף בנתר דמקטף מוצא . ואיל חתוף שמה לא יקטף וחת'ל דיקטף דלימא לא מקטר וחת'ל דמקטר שמה לא סחא לחת וכל ספרי'ס ימא לחת אינס מולת כדאיתא החס וסוד אפילו אח' כסנקסר' אינס

חולל אלל כמקלסו וכדמוכח בגמ' ובמקורו וכי' כרש"י ז"ל וסוד אפילו במקטפי איס חולל אלל ברובס מלאורי' ומדרכן הוא דגזר כמי'סוד המקסיד וכדא' החס (שס) וגם הרמב"ם ז"ל כ' כס' ג' מסי' מקורו' שאפי' נקשרו' כל שפתי' חדא אחדא איס חתוף אלל איכ לעקר פמכס גופס לחכ וכיון דאיכא כל הכי ספי' ליכא למימר דרבא אסר לחוף דבר שאינו מקטף אנו דבר המקטף שאפילו דבר המקטף חומרס יתירס היא וסוד שאי אפשר להחמיר בוס דאפילו מקטף אינו אלל מדרכן כיון שאי' אלל מי'סודו המקסיד ואי אפשר לבא לידי אסור מורה יותר מחפסי' מיר שהוא מן החורס וסמס איכפי'א לן אס אסור לחוף דבר שאינו מעיר אס השער אנו דבר השער דחק כזור כפרכ ג' מיין (מי' ע"ה) לא יחוף בחדמס מפני שמשפס חת השער כזור וחיכני' לן בגמ' מפני שמשפס חתן או מפני שמשפס חת למאי נספי' מיכס בגון דאיכא אדמס דלא משפס אי אמרמס מפני שמשפס חת סיכא דירשי' דלא משפס שפיר דמי ואי' מפני שמשפס כלל כלל לא וספקס הרמב"ם ז"ל לקולא שכ"כ פיה מסי' חירד' ולא יחוף בחדמס מפני שמשפס חת השער והאי ואס פשס כן אינו נוקס פירוש והאי דאי' גוקס משום דליכא לאו אלל כפרכ אכל מי'מ עכר על פשס גדלל פרע וכיון שנתר לא אסרנו אלל חומרס אדמס שמשפס ואי אשכחי' אדמס דלא משפס שרי' כיש כחסי' דפכילה דלפי' חומרס דנתר שאפילו רבא הוא ממין זס שקורין קליד'א כיון שזס שמהנו' בו כניסי' אינו לא מעיר ואלל מקטף מותר וכי' זס מפורש וכיון שאינו אסור מטפס קטוף וי'ס בו כמ' ממרכ' יותר משאר דברים ומפני זס כהנוו בו לפי שכן מקסידו' כנקיין ראשס איכ חיינו' סן לחוף בו דהא קי"ל דמי'סודו המקסיד פלוג חתוף וכדאיתא החס . ואפי' שיש כנים שאין נוהגו' לחוף בנתר כיון דפי' קפרי' וסי' לא קפרי' למתן דקפרי' חיי' למתן דלא קפדל לא חיי' סארי' כקפרי' חלילי' מילתא וכדמוכח החס כמקורו' וכי' כרש"י ז"ל אלו סן סדברי' שאפילו חת כסוף פיה דתרומו' אמרו בירושלמי אמר ר' אלעזר כסס שאסו לפסר חת ספמא קך אסור לסמא חת הססור וילאו דברי'ו כפססרס .

בגמ' דהיקר ר' בנימן בן עסאר ישיב'ו

שאלה כמ שאלם יין שנחפר בו מעט יין מבושל כשלי' שיפורו או כרני'ס וגעו בו פכרי'ס מהו . ואמרו כי י'ס מי שהחיר אוחו כלי'ו ס' כלו מבושל ואחס נקספקס דבר וגם מדברך יראה כי סמחיר לא נתן שיפור דבר ופי' סס מוכיס סימר על פי' ככל חפוכנת יין מבושל .

תשובה כמקרה לא סוזכר כלל מיין זס דחסס יין מבושל הוא סייין שנחכסל כלו על סן כ'ס לחקור כענינו . ואחי' אומר כי לפי מ"ס הרמב"ם ז"ל שמשון של גאורי' המשפס שחס נחפסר כיון של ישראל קטס שאלר ומפס דכס הויל' ואינו ראי' למזבח הרי הוא כמבושל וכשר ואי'ס מתכפר ומותר לשחוחו עם הסכרי'ס . וגם בארצ' האלס אי' רואס שכן סוכגן קולל על פי' . על כן לפי' זאת סכברא יראה לכאורס דכיון שיי' מבושל אי'ס ראי' למזבח וכדחק כמחמי' ס' כל קרנבי' הכזור (פ"ו ע"ב) דחק החס אין מביאין לא מחוק ולא מעושן ולא מבושל ואס הבי'א פסול . איכ הרי מפס יין מבושל כמעט דכס וכסס שיי' שנחפסר בו מעט דכס אינו נאסר כגמט עכרי'ס לפי דפח אלו בגאורי' סי' יין שנחפסר בו מעט יין מבושל אינו נאסר וזו היא קולל ימירס דמבושל כל שהוא מכסיר חמי'ס גדולס ואין דרפס סולל'ת כן . וכי' מעייני' כס שפיר אין סדדן דומס לראיס דאלו שאור ודכס סס פסוליס ככל שהוא וכדנפקא לן מקרא' כפי' כל המגמו' באות מלה (כ"ה ע"ה) אכל יין מבושל אינו פוסל עד שיפול ביין מעט שאס רואין סייין מבושל כאלו הוא מי'ס לא סיה לו מרסס יין וכחותה ששני' כפי' החפסרוני' (פי"ז ע"ב) דחק החס דס שנחפסר במיס חס י'ס בו מרסס דס כשר נחפסר כיון רואין אוחו כלי'ו הוא מי'ס כנפסר כדס כהמס או כדס חיה רואין אוחו כאלו הוא מי'ס וסכא מי' לא שאל דדס זכמי'ס ויין שקדס ככלי' שרת לנסכיס כי הדרי' גייסו וכי' סיכי' דבישין החס לפוסלו שלא ישרר לו מרסס דס כ"כ הכא אינו לפסל אלל איכ אינו מבושל אלו הוא מי'ס לא סיה משפס אדרלמו למרסס כיון כשכיל סייין אכל חס י'ס לו מרסס יין אי'ס נפסל וכדוכתי לענין מגפ הרי הוא נאסר . ואין לומר שלא נאמרו דברי'ס אלו אלל כדס זכמי'ס אכל לא לפנין אחר דהא בגמ' משמע דככל דוכחא אמרי' הכי דגרסי' החס (פי"ס ע"ה) ע"ק דהסי' מחמי' אמר רבא אמור רבנן כספסא' ואמור רבנן כרובא' ואמור רבנן כחופי' מיין כשאינו מי'נו כספסמא מין כמי'נו כרובא' וסיכא דחיס ליי' חופ' כמרסס משמע דככל דוכתי דחיס חוחחא אמור רבנן הכי וסי' כמי' אשכחן דמי' מקוה סס נפסל'ס כמרסס כראשון ממכרי' (ד' ע"ה) וזסו כל מה שאפשר להחמיר כדדון זס . ואולי' חאמר כי כשנחפסר סייין קודס שקידס ככלי' שרת אולי' נתר חופ' לחומרס שרואין סייין סהיס מבושל כאלו הוא מי'ס חס שילס מרסס סייין מבושל ולא נאסר בו מרסס יין הוא פסול כאלו הוא הרי הוא כשר ולפי' כמעט יין מבושל שנחפסר כיון הוא נפסל וכן כמי' לענין מגפ פכרי'ס לפולס אינו נאסר אלל כשרואין סייין כאלו הוא מי'ס וסיין מבושל לא נתן בו מרסס יין וחסיה זו קולל יתירס ג"כ כי לפילו כסחו' מעשירי'ס השיפור הוא משפס מרססו אלל שאינו קולל כרשונה כי לאתו המפס אין לו שיפור ענגבל ויין דרך זו לדרך רשוסס איכא אי' חלוקין כתר כפל או כתר מכלל ופולונחא דאמוראי' היא כפי' הקומין רבס (כ"ג ע"ב) גבי ככלס כסחו' ופס"כ"ב דיי' (ל"ה ע"ב) מייחו' לה' כחכחי' זס לפי' סכרת חוחס גאורי'ס ז"ל להגדיל חורה לא שחא דפמי' טוקס לוס שרי' האמרו'ס ז"ל דמו אוחס סכרי' כשמי' ירי'ס

ידיים בראיות ברורה ואמר שאין הדבר חלוי ברמיזא למונה דלדין סול
 דלמא חזקו מנכסי ליה וכן הרמב"ן ז"ל חומר שהיה שנהצרכו בו מסט שאור
 ומסט דבש אין ססולו למונה חלל מפני השאור והדגש המעורבין בו והוא יין
 וכשר לקדוש ולאחר כמנט שפ"ס. ואולי נאמר שאומדן אומדן יסא חלו היה
 הוא כלו אחר שנתערב בחור שנתכבד אורו מעט יין שנתערב בו הכי
 כח כלולו (נתכבד) [נתכבד] כלו ותו לא מחסר משום מנט ספ"ס. זה ח"ל אבל
 סס דברי נביאות: אבל יוחר קרוב שנאמר שאם נשתנה פסמו של יין בשביל
 ס"ין המנושל הכי הוא כשר ודומה ליינמלין שכתבו המפרשים ז"ל דבשלים
 סלסלין משתנה טעמו ואין בו משום י"י. זה יוחר קרוב אל הסברא חלל
 שקשה לי קלה כזה לפי שהראשונים ז"ל הולכו להביא ראייה בחבשיל שנתערב
 ס מסט יין ונגע בו ע"פ"ס שאינו חסור והביא ראייה הרב בעל התרומה ז"ל
 מאלותיה שהוא יין ומים ללולין ואפרסמון. כדאי נגמ' כפי אין מסמדין
 (לי ס"ח) והסא אין עומדין בו מעט יין שאלותיה כנרייהא אין כס אין כמו
 סט"י ריח ז"ל ונכח מירחה הס מערבין בה אורו מעט יין והסא סול דלא
 מתערב כמנט ספ"ס וכן נני חבשיל שנתערב בו מעט יין כיוולא בה ואלו היה
 דעת המפרשים ז"ל שצמטע יין מבושל בשלים או נדיע שנתערב ביון כל
 ששס פסמו אין בו משום י"י כמה היה להס פשוט שאם נתערב מעט יין
 בחבשיל שאינו נאסר. אבל יראה דבכבשיל וכיוולא בו הוא שאמר ובמנט יין
 אבל כפיין אחר אין לנו ויינמלין שפתיחו בשלים סלסלין סיינו טעמא לפי
 ספסלסלין לרוב חרוון הס מסיין נגמרי טעס יין מא"כ ביון מבושל. ויש
 מגדולי דוריי שסוכר כי ברוב יין מבושל סזה מחבטל סזה שאר ומדמן זה למא
 שפינו כמני כלאים (ס"ט ח"א) למר נמליס וליחר רחליס שטרסן זה כזה
 אס דוב מן הגמליס מותר ואס רוב מן הרחליס חסור מחלה על מחלה חסור
 וכן הקנבוס והספתן שטרסן זה כזה. ולפי שאין חלו בקיאיין בדרכי עבודתן
 ולאסר של חו ממניין מלנכך ח"כ היה כלו מבושל על כן רחוי למחי'
 בדבר ואל ינאסו קלות ראש כמא של חסור נהגו היחר עד סתה. ולפיין שיסור
 רמיחה ששאלה נעומתי נקרא מבוש' כבר ביארוהו הראשונים כי הגמרי ז"ל
 כפנו שמשפס שהרחה נקרא מבושל אבל הרמב"ן ז"ל חלק עליסס והביא ראי'
 שאינו נקרא מבושל עד שיחסר ממדו והרשב"ח ז"ל להסמיד דברי הגאונים
 ז"ל אמר שהכל הוא סנין אחד ושיסור אחד שפי' רחיחה הוא מתמעט:
שאלה 7 סוד שאלה מהו לביח תפילין של ראש על הגמגמט. ואחרת
 כי היס רחיה לך. שאין רחוי לעשו' כן מדלמריין (מנחות
 ל"ז ע"ג) והיה לך לאות ולא לחמירס לאות:

תשובה אין ספק בדבר שאסור ללאוכן ליטול כלום משמטון. ובגמרא
 בספר חזקו נכך (ס"ח ע"ב) לא מלאו סיפר חלל כשרואין
 הולך לפרוש לסכ"ס ומלאו שמטון ואל חסו. לי וחי מפלה לסכ"ס מס שאלה
 מפלה לו והסמידו חלל הסכ"ס והסכ"ס נחלה בדבר ונעל המטות מיד
 ראוין ומחי לשמטון וספר ללאוכן:

קסנטינא לדין רבי מיטון גיגאר ישמרהו האל

(כח"כ כפי' רמ"ב יש נעטיין זה ובח"ג ס"י סיס מעטיין זה)

שאלה לב שאלה בעיין הוליא כחכ ידו לגבי יורש חס יגכה בו
 שפועיין ליורש:

תשובה כפי' גס פשוט (קטיה ע"ב) שמינו הוליא פליו כחכ ידו ג' א"ל
 חייב לו גובה מנכסי כפי חורין וכחכ פלה סריף ז"ל דה"ס
 שנאמן לומר פרסחי כרין מלוה על סס דכיון דלא גבי מנכסי' משופדי' ליה
 ל"י דינא דספרי' כלל ואסילו לפיין לומר פרסחי וכן דפט הרמב"ס (ס"ח
 מהל' מלוה ולוה ס"ג) ז"ל וכן דפט הרב בעל הטעור ז"ל ודפט בעל ספר
 התרומות ודפט הר"ש ז"ל והרבה חכמים אחרים ז"ל אבל רש"ס ז"ל כחכ
 סס וכפי' חוקק דלספיין לומר פרסחי רח ליה דינא דספרי' וכיכ הר"ס ז"ל
 וכיכ כסס הרמ"ס ז"ל וסצמא דידהו אס"ג דליו גובה מנכסי' משופדי' ז"ל
 משום דליח ליה קלא חפי' לא מהימן לומר פרסחי כרין ס"ג בו ס"ד דחד
 טעמא רח ליה דמאי למימר ליה שטרך בידי מאי כפי' והסולקי' אומרי' דליח
 טענה כלל דמאי למיל' כיון שלא היה סס שערב קרקעות לא חששתי לבייח
 אלנך כיון שהייתי נאמן לומר פרסחי וחי משום חיוב שבוטס אסילו כמלוה על
 סס בלא כחכ ידו חיכא שבוטס וכיון שלא הייתי חושש שטרסן לקוחי' לא
 חששתי להיחיו אלנך וחי' ח"כ כי חק גובה מנכסי' בני חורין ליסל דגובה
 משמש דהלס כוסר ואס"ה גובה. וחיכא למימר דפיירי בלומר לא לויחי'
 דהחוקק כסרן אבל בלומר לויחי' ופרסחי לעולם חימא לך דמהימן. אבל הרשב"ח
 ז"ל ס"ל דליח נאמן כדפטו של הר"ס ז"ל וז"ל בחשוכס כך טעס דפתי'
 שאינו יסיל לומר פרסחי דלחו מסני שאינו גובה מנכסי' משופדי' רח
 חושש לגבי חורין ט"ס לומר נאמן כיון שאלו סס יסול לומר לו שטרך כ"י
 מאי כפי' אדרבה נאמן שהוא חושש מלהניח שטרו ביד המלוה ולפיכך מלי' ארך
 למימר ליה שטרך בידי מאי כפי' דכשלא כשטר ש"ס בו נאמטס ללוה סס
 יודס שהוא נאמן לומר לו פרסחי אי כפי' כשטר סקדק שהורה האמיניו
 כטענה נאנסו אינו חושש חס הוא מיחיו לפי שסומך על נאמטו אבל כן פי'
 החמיט ש"סמך על אמונתו חלל שאלה כח להאמיט מפי שיסו מקפיד חס
 נשאר שטרו ביד המלוה ויגכה בו פסס שיח מכני חרי ואלו מלינו כן לבפלי'
 הגמרא כפירוש היה מן הראוי לתמוה ולסולל למס כ"ס עכשוו שאין לו סיקר
 בגמרא שאין אומרים כן משקול דפט. ואס מפי שיסו אורה כסדי מלוה
 חת מברו פדמים לא לסשותן בדיין לגמרי חלל לגבי חרי ואמטעטי' בלבד
 ס"ל. וסוד האריך להרחות פריס לסברא זו כרואיח מהחלמוד וכדרי' טעס
 סן. וכן נראה קלא מדלמריין כפי' דכחכות (כ"ח ס"ח) ובסרק גט פשוט
 (קס"ז ס"ח) אמר חביי סאי מאן דמחי חחימא ידיה כפי' דינא לא ליחוי
 כסוסס דמניחחא דילמא מסכח לה חיכס דלא מפלי' וכחכ פליס מאי דכפי'
 וחי סוה נאמן למימר פרסחי מאי נקפא לן מיכס וחי משום דלא ליחי' לירי'
 חיוב שבוטס וחס אסילו טעיין ליה על סס מאי לאשכבוט' חלל ודחי' משמש
 דכחכ ידו לא מהימן למימר פרסחי ומס"ה לא ליחחיס חלל כריס' דמנחחא.
 ויס לדחוק לדסת הגאונים ז"ל דלכיי' פלס טונה קמיל דסמא אומר לו לא
 לויחי' כלל דפטחא לא מהימן אסילו כשבוט' חס י"ס עליו כחכ ידו שלוח והרבה
 חכמים ז"ל כספטקו בדין זה. ולפיין מעשה ששאלה אי אפשר לחוקק על
 הגאונים ז"ל וכ"ס כמקומות שנהגו להחנג ס"ס חבוריסס וספיקיסס וכ"ס
 היכא דליחא חסוקי' ממולח.

דענין

יורש כחכ בעל התרומות ז"ל ח"ל מלוה שהוליא כחכ ידו של לוח
 על יחומיו חסיס שסס מודיס שהוא כ"י חביסס חנו טועניין לסס
 שהוא פרוס וכשכעיין היסח שלא חמר לסס חביסס שחייב כחכ זה וחס היה
 חוך זמן או שהודה סחייב וליזה כחכיו שהוא חייב לו כך וכך כחכ ידו או
 נמלא כחכ כסוקס שהוא חייב לו או שדדוהו ס"ד שיתן ומח כנדדויו ולא נתן
 הוליא ומודיס שהוא כחכ יד חביסס או חביסס חס כחכ ידו יולא ממקוס חמר או
 שיס עדים מכירין כ"י גובין מהס חלל חס טעיפין היחומי' חלינו כ"י חביסס
 ואין כ"י יולא ממקוס חמר ואף אין פדים סיקיימוהו א"פ"ס שהוא חוך אק
 אין גובין אוחס מהס שמא מזורף הוא וכשכעיין היסח שאינו כחכ יד חביסס
 ס"ל. וכפטו של הר"ש ז"ל נראה שהוא דפטו של הרמ"ן ז"ל שהרי כסרן
 המוכר חת הכיה (ע"י ע"ב) גבי שטר כיס היולא על היחומיס דלסיק' חסס
 דכשכע וגובה מחלה פי' משום דק"ל דספוקא פלני' מלוה ופלג' סקדוק כדאי'
 כפי' המקבל (ק"ד ע"ב) ופלג' דמלוה גובה דהוא ליה מלוה כשטר ופלג' דסקדוק
 חינה גובה דקעיפין ליחמי' נאנסו כחכ שס פרש"ס ז"ל דמשכעטי' ורש"ס
 שבוטס המטנה שלא סקדו חכא ויס אחרים אומרים דמשכעטי' היסח ומלן
 עליסס הרמב"ן ז"ל ומסכברא ליה דלא משכעטי' כלל ואס"ג דחי' סוה חכוכון
 קייס סוה משכעטי' שבוטס חמורה וכ"ס חכא דליכא על חכוכון חלל שבוטס
 היסח דלא משכעטי' כלל ואס אמר חביסס כחייו שהוא פרוס ויס עדי' בדבר
 או מלאו כספוקא כחכ שהוא פרוס הרב פשוט שאין על היחומיס חיוב
 כלל לכ"ס ודבר זה לא יתן ליכחכ אבל מימ' חס לא מלאו כחכ כסוקס
 שהוא

תשובה אדרבה מהסס מוכח שמוחר דחא בשל יד לא מיחסר ליתן על
 בית חונקלי דהיינו על בית יד חונקו כמחון חלל מהאי טעמא
 סא לאו ס"י סרי. וכדלוחח כמגלה כפי' הקורא (כ"ד ע"ב ס"ט). אבל
 כמפילין שכתבס דליכא למידרש הכי שרי אדרבה הכי עדיף דכתיב כהו ודלו
 כל פני החרץ כי סס הי נקרא פליך ודרש' (ברכות ו' ס"ח) חלו תפילין
 שבראש וכן דפט הרשב"ח ז"ל בחדושו וכבר כתבתי חכס כל זה. אבל מה
 שרואי' כשפיר כזה הוא מה שאמרנו כפי' מנחיס. (י"ט ע"ח) וברלשון מערבין
 (ג' ע"ב) שטרו סרי חכס ביון כ"ז ומלנפט שסס מניח תפילין ומשמע דכל
 גבי לין ומלנפט לא וכבר חירלו כזה דהסס שאני לפי שאסור לחת כלי של
 מלוה על המנפט. אבל ככוסע של ראש שפיר דמי. ואחי לא מלאחי לבי לנכוס
 כן וגס הרשב"ח ז"ל בחשוכס כי שלא אמרו חלל לסכס. ונפי' כל הללמיס
 (מיד' ס"ח) מלאחי גבי עטרת מלכס שהקשו וחס כפי' אחמי תפילין וחירלו
 מקוס יס כראש שרואי' להיח בו שני תפילין ולא חירלו שיניח תפילין על
 הספסרה. ולא חויק לרבין קשישי דעבדי הכי וגס הרב ז"ל בחשוכו הסוכר
 ככס דפט. כל הגאונים הראשונים ז"ל אינו כן ובירושלמי ס' היה קורא
 ברסיין רבן יוחנן ב"ר ז"ל הוא תפילין ופין מיי' לא נקוט' ולא כסיחוח ס"ל ככס
 ר' אלישור תלמידו אחריו רבי יוחנן כסיחוי' דהוס חויק רישיה סוה לביס
 בדריס ס' חויק רישיה סהיס חלוס כי כן לשון הירושלמי ובגמ' לדין ס'
 סודר מן המנושל (מ"ט ע"ב) חויק רישיה עד חמא דעזרחא כי סוה שחי'
 ד' כוסות ליל הפסח ומפי' חולשת דאשו לא היה מניח של ראש ונראה שעל
 הסודר לא היה רשאי להניחה ואלו היה מותר להניחה על הגב לא היו אומרי'
 הסופס חסלחו עגולה כסכה ואין כס מלוה משמע שעל ראשו מניחה ואס היא
 עגולה דחוק על ראשו וכן לירי' כסכה. וגס סוגיא כפי' המקבל (ק"ה ע"ב)
 דנחא' משוי' מוכחא שפיר דשפיר דמי להניח סודרו על התפילין וכן הרמב"ס
 ז"ל ב' תפילין (פ"ד הכ"ג) וקוף פליסס מניפטו והמריסו על המנכעט
 ואחי' לובש בית ראש עליסס עליו נאמר הכסיל כחשך הולך שאינו מניחס על
 שטרו ואינו מגלה אוחס לקייס ורלו כל שמי חרין. וחי משום ורלו כל שמי
 חרין כיון שהוא כמקוס ורלו כל עזי' חרין שפיר דמי כדלמרי' (מנחות ל"ז
 ע"ב) כתפילין של יד דמקוס לך לאות ואס נתגלה זרועו שפיר דמי. וכן
 אין הקנ"ה מנכ"ה לישראל שיבואו החומות כרלסס לראות תפילין שעל ראשס
 חלל שיפטמו ורלו כל עזי' חרין הוא ושמעו כמו כל הסס רואיס חת הקולות:
שאלה לא עוד שאלה ראוין לוח מן הסכ"ס בערבות שמטון ושמתון
 היה חייב לראובן מטות וכשכתב ראוין לשמתון חת חובו
 אחר לו שמטון המתן לי ואחי חלכל לסכ"ס אוחו רביח שאלה מטלה לו
 ועמדו חלל הסכ"ס וסכ"ס לא רכס לפטור ראוין מחוכו חלל שמטון כשכתב
 לראובן והחכה עמו שימתין לו אוחו זמן שהעכ"ס ממתין לראובן ויסרע לו
 בריכ"ה שהוא מטלה לעכ"ס. וכשכיו הוא חוכע ראוין לשמתון הכיח שכתן
 לפי"ס חס הוא מותר או חסור:

המנוח את הכתב וכו' ולא הוכר תלמיד כלל ומה שאמר שם פליג' שמה לכבוד עלמו אין הרב חייב לנהוג וכו' לאו תלמיד שאינו חכם קאמר אלא חכם שרבו קיים כדפריש"ס. ויש לסמוך זה ממש בירושלמי שהביאו כר"ף ז"ל בפרק מרובה המכיים את הוקן נתן לו בושמו שלם ואין זקן אלא החכם כדפריש"ס ומשמע דה"ל לפניו נדוי והרמב"ם ז"ל הוה בפרק המוכר המדי אל הכשת וכיון שפירושלמי פירשו להענין בשם נציל זקן הוא הדין והוא הטעם לפניו נדוי כיון ששם שוין בדברי הרמב"ם ז"ל. ומה שפירשתי ח"ה שמה לכבודו תלמיד שהוא חכם יש לי ספק בזה מדאמרין בפ' אלו קשרים (ק"ד פ"א) אמר רבי יוחנן חיזוהו ח"ה שממנו אותו פירסם על הבורר זה ששאלין אותו דבר הלכה בכל מקום ואומר ואפי' במסכתא דלמה ובודאי דלפנייהא אהמר שידוע כל התלמוד ואפי' מסכתא זו שאין התלמידים רגילים לשתותה וזו נתן לב ונרסה וכן פירש"י ז"ל ומסכתא זו היא חיזוהו אחת המסתלות בזה בלא ברכה אכורה לבעלה כהנה והידוע כל זה חכם הוא וקראוהו ח"ה וכן נמי ח"ה האומר לענין נדוי נפיה שיהא חכם שראוי למנותו פרנס על הבורר לפי דורו מפני שידוע להשיב דבר הלכה ככ"ה. והא דאמרין חכם אמר רבי יוחנן חיזוהו ח"ה כל ששאלין אותו דבר הלכה ואומר למאי נפקא מינה למנוי' אי במסכתא באתריה אי בכוליה תלמוד' גריס מתיבתא. ומשמע לכאורה דפליגי הני חרי מימרי דר' יוחנן אהדיה דהכא קאמר דאפי' בחדא מסכתא ממנין לה באתריה איכא למימר דלא פליגי דמיירי הכא בשאלין שם גדול ממנו וקמ"ל דלא לירך לאהדורי אכתריה וממנין ליה באתריה אבל אי חיזוהו אפון דפריך מיניה לה ממנין ליה אלא"כ שאלין אותו דבר הלכה בכל מקום ואומר ואפי"ם שיש גדול ממנו ראוי הוא זה לך. אי"ל איכא למימר דההיא בפ' אלו קשרים קיימתה מיירי למנות פרנס על הבורר לדון ולהורות. וההיא בהריית' מיירי לאוקמי ברישא בני מדרשא (ההיא) וכיון דאתרוהו הני חרי מימרי אי"כ מנינו שקורין ח"ה למי שהוא חכם וה"ל לפניו נדוי והא דאמרין נמי בפרק האיש מקדש (מי"ט ע"ג) ע"מ שאני תלמיד אין אומרים כשמפון בן פואי כשמפון בן זומא אלא כל ששאלים אותו דבר אחד ואומר ואפי' במסכתא בלש. וההיא ודאי לגריותא היא דלא ידע אלא שהיא מסכתא לפי שאין בה שומק וכן פירשה רש"י ז"ל וגם ר"ח ז"ל והרמב"ם ז"ל פירש אותה לגריותא שהיא מ"ס שמתקסקים בה התלמידים שרוזין לדרוש בכלה דלול או בכלה דלודר כהלכו התל. לא קשה מידי דלפי דברי נמי דבהכי מקרי תלמיד. אבל ח"ה לפני מיירי פרנס וה"ל לפני נדוי כפי נציליהו"ה הדין דא"ל חלו קשרי' ולפיכך דגמרוהו נמי דייק דללו כי סודי ייבטו דנפקו אלו קשרים (שם) אמרין ששאלין אותו דבר הלכה בכל מקום ובפרק האיש מקדש (שם) אמרין ששאלין דבר הלכה בתלמודו כלומר במס' הסדור' לו ואלו בני האומר מי"מ שאני חכם (שם) אמרין כל ששאלין אותו דבר תורה נכ"מ ואומר וזה דומק לח"ה דפי' אלו קשרים מפורש הוא כגמ' תעניות כפי"ק (יו"ד ע"ג) דאמרין ויחס חיזוהו יחיד וחיזוהו תלמיד יחיד שראוי למנותו פרנס תלמיד כל ששאלין אותו דבר הלכה בתלמודו ואומר ואפי' במסכתא בלש. נמאלת למד תלמיד סתם הוא מי שידוע מסכת הסדור' לו ואין זה רצוי למנותו פרנס והכא הוא שקורין אותו בכל מקום ח"ה הוא שידוע להשיב דבר הלכה בכל מקום או רצוי למנותו פרנס על הבורר ומסתברא שאין מגדה אלא ח"ה הראוי למנותו פרנס על הבורר שאלו שמנינו שראוי למנותו פרנס נקרא ח"ה כדאייתא באלו קשרים ולבני מדי אמרין דח"ה יכול לנדות לכבודו מאסתברא שאינו מגדה אלא הראוי למנותו פרנס ואפי"ם שהתלמיד שאינו יודע אלא הרב מסכתא קראוהו ג"כ ח"ה. אין מחלק ראייה שתי' המגדה לכבודו הוא זה התלמיד שהרי גם הראוי למנותו פרנס קרוי ח"ה וזהו המגדה לכבודו מטעמא דפרש"י ובשדקתו בכל המדויים הני בתלמוד משאלי' בלש להכמים לא לתלמידים כההיא דפרק עשרה יחסין (פ' פ"א) דשמתייה רב יהודה להסוד גברא דלמר מאן הוא דין בר שישקול דשקיל כהיא מקמאי' ורב יוסף דשמתייה לרב אריה משום ח"ה לרביה לפרקיה כדאי' בפ' תפלת השחר ורב חסדא דאמר ליה לרב המנוח דלנצייסכו לפי' דהגרוניא משום דלא אחו לפרקיה כדאי' בפ"ק דקדושין (כ"ה ע"א) וכן רב הונא דאי"ל לרב ששה זיל אימא ליה ובשמתייה להוי מאן דלא אי"ל כדאי' בפ' מילתא האשם (ס"ט ע"א) וכן ההוא עבדא דאסתק ריה ברב סובי בר מתנה דלאמט אצ"י ויבא ושמתיה. וכן לענין חיפה דרבי חייה נבט חיפוחא כפשיס אשוס כבוד רבי וההיא דלא איבציג' מקמי' לורבא מרבק כדאייתא לכולהו בפ' אלו מגלחין (פ"ז ע"א ע"ג) רבי חייה לגבי רבי ומר עוקבא לגבי שמואל וכן לגבי רב יהודה כדאי' חכם בכלהו או חכמים כל התלמידים היושבים לפני רבותא. נמנין דלמדין שאין מגדה לכבודו אלא חכם שראוי למנותו פרנס על הבורר והלריסו בו המא"ס האחד שלמד כל התלמוד בעיני' הסהנים לאסוקי הלכתא למשיחא לפי שלא מאלו כל אנשי חיל ידעם ללמוד כל קר ורבה גד' אבנהו אי"ל אליהו לא חגי מר סדר טהרות כדאייתא בפ' המקבל (ק"ד ע"ג) וההיא נמי אי"ל רב אשי לרב אחא ברביה דרב יוסף כי מעית סדר קדשים מה אקשי לי וחד כיון שאין הריים הסם מהנן ואין גורסין אותם אלא משום דרוש וקבל שבר כדאי' בפרק ד' מיתות (כ"ה ע"ג) ובנכחים פק ביה שמאי' (מ"ה ע"א) ח"ה אפי"ם שלא ידעם ראוי הוא למנותו פרנס. ובירושלמי פק אלו מגלחין (ה"א) אמרו חיזוהו תלמיד חכם אמר רבא בר ממל כל שהוא יודע וידע וכלא משנתו ואפי' רבנן לן חבימין מבלתי ממתי' בראש ויהי' ויתלמד. וכן מוכח לטון כרמב"ם ז"ל שהוא כח כפ"ו מהלכות ת"ת המנוח את הכתב חכם בריס אפי' לאחר מיתתו מגדן אותו וכו' וכן החכם עלמו מדה לכבודו לפי הארץ שסקרי בו וכו'. עוד כתב על פשרים וארנסה דריס מגדן את האדם

ה"ן להחכם רבי משה גבאי נשרי' רחמנא

ענין לב קול רעמך שמעתי להכות את מוצב. וכן פליג' מהרוק ומרה ולא ימלא ידיו ורגליו לעמוד לפניך ולהתייבב. על אדות מדי ה"ד אברהם הכר כרסתי י"ו אשר נהגו בו קלות ראש וטענת בזה שתי טענות מכה דברך ויאלו' הרעיונה באשר הוא תלמיד לורבא מרבקן וחרף ומסולל ויש לו מצוה בתלמוד ובר דק וכן כהלכות וירא את ה' מרכים אלו הם דברך בלשונם. ועוד מקפ' בכם כהנה וככה רבות כספור שנחיו. וכן שאפי' לא ה"ל תלמיד לא היה ראוי לנהוג קלות ראש בנדויו שהרי שחש של בית רבי לא נהגו חכמי קלות ראש בנדויה (מ"ק י"ז ע"א). וכראה מדברך שהוא יורה האשם ההיא על פניה לא פל כנדויה כהיא. אמרת שנדויה היה על שיהי מבי כנו גדול (שם שם) אלו הן חורף דברך כדכתיב ללמדים י"ו וכבר השינוע על ענין זה שהוא אינו יכול לנדות לפי שאינו תלמיד שאינו יודע לפניו הלכה כפרש"י ז"ל וגם פירוש התורה לו ז"ל אינו מבי' אלו הם דברייהם ובהם הם מודים לפי סתמם הזה שאם יש בו כח כזה וכ"כ ביומר נידויו הוא פירו ואפי' לכבודו וגם לעטפה ה"ל לא השינוע דבר ואפי' חתמתי בכחם ההוא אחר שאמרת להם שאשם היודע ועד שאין הדברים כן ואף ככתוב לפיך מה שידעת שהוא הפך האמת. ואמרת להם שאלו ככתוב כן לזולתך לא הייתי חושב בו וקתא מסתומי' בקשו ממני לכתוב לך מטעמי ומטעמם לטעות כל מה שזכרנו מפני הבלות ויחיו עמו ותבישוחו בידרו לו דין אשר קבלתי זה מנצלות הקהל ובשאר העלילות חתמו לו שלבל הקבל שלם עמו וידון לכל אחד לבק אבות ותוסירו שינהגו כבוד אל הרב נר"ו (הג"ה אמ"ה הרב נר"ו היא רומן אל כר"ר יחאק בר ששה ז"ל) כי הכל תלמי' זהו ותשמחתי כי מדוי עשה רושם בציפתו בן האשם וסוף דבר ה' שומר את גריס. ולע"ן הגדו' לודיעך דפתי פנ דרך האמת :

נראה לי שאין מדוי מי שנדה לכבודו מדוי אלא אם כן הוא חכם גדול והא דאמרין בפרק אלו מגלחין (פ"ז ע"ג) אמר רבי חייה ח"ה שמה לכבודו נדויו נדוי ח"ה קאמר והא דמתי' מגדה תלמיד אינו מגדה לרב ואמרין לרב הוא דלוי' מגדה הא לביע' מגדה. ואסקי' דהיינו לכבודו תלמיד והוא חכם קאמר ג"כ אלא שעדין רבו קיים וקמ"ל שאין רבו חייב לנהוג בו מדוי כיון שלא נהגדה אלא לכבוד תלמידו שאין הרב חייב בכבוד תלמידו אפי"ם שהשיב עליו כשלו. ובירושלמי פק אלו מגלחין (ה"א) מאלתי בקשו לנדות את ר' מאיר אמר ליה איני שומע לכם עד שתאמר לי את מי מגדן ועל מה מגדן כלומר שמי שאינו יודע דיני נדוי אין נידויו כלום וכ"כ שאינו מגדה לכבודו והדברים מוכרעין ממקומן לפי שאין הגדו' אלא על כבוד מי שהבורר חייבין בכבודו שכן שחיבין בכבודו חייבין לנהוג מדוי כמי שהנהגה עמי כבודו ואף הבורר חייבין אלא בכבודו של חכם שנאמר והרבה פני זקן ואין זקן אלא מי שקנה חכמה ויבקו ויחכים קאמרין לא יקו ותלמד. וכן מוכח לטון כרמב"ם ז"ל שהוא כח כפ"ו מהלכות ת"ת המנוח את הכתב חכם בריס אפי' לאחר מיתתו מגדן אותו וכו' וכן החכם עלמו מדה לכבודו לפי הארץ שסקרי בו וכו'. עוד כתב על פשרים וארנסה דריס מגדן את האדם

אח"כ חזק יתקן מקום לשבור על דבריו שחייבו לדמות ואם לא נדעו מה

הוא חזק יתקן מקום לשבור על דבריו שחייבו לדמות ואם לא נדעו מה כדאי

אלמדי"א אל שי"צ ישמרו צו

שאלה ד

מי שמת והיה אשתו זקוקה ליבוס והיו לו ברכה אחת והיה הגדול לחלוץ אותה

תשובה יבוס זה לא היה נשוא חלה לנשואו ואם כן שם חסדיו

הנאונים ז"ל לנסוק דמנות יבוס קודמת למתת חליטה קמה יבנתו

שאלה ז

עוד שאלת שוחטין שהלם אחד מסן או נאסם או סך לעיר אחרת

תשובה נראה לפרש אונס או חילי שאין לו כלום שאינו מן הדין שום ידויה

נשעת השיטתו לפי רש"י הרמב"ם ז"ל שכתב נס"ד מהלכות שולחן ושוחטין שזה הוא

שאלה לו

עוד שאלת רצוף סך כדרך מרחוק והיה אשתו פגומה ואחר

תשובה חיו לא פהא כזאת כישראל דהא קי"ל ככ"י יוסי דאמר בפ"ק

פרק התקבל (ס"ז ע"ב) אח"כ אמר לביד הגדול שבידו שלם מנו גם

אח"כ חזק יתקן מקום לשבור על דבריו שחייבו לדמות ואם לא נדעו מה כדאי

מי שמת והיה אשתו זקוקה ליבוס והיו לו ברכה אחת והיה הגדול לחלוץ אותה

עוד שאלת שוחטין שהלם אחד מסן או נאסם או סך לעיר אחרת והיה הגדול לחלוץ אותה

תשובה חיו לא פהא כזאת כישראל דהא קי"ל ככ"י יוסי דאמר בפ"ק פרק התקבל

שאלה תשובה לזרח למאמב מגמר

אם אמו של ודל אי אנדלנו ואשכור לו מיקתה יסול לומר האב על כד ועל פסל ידי תלויי אלא הרי הכן ברשות האב רחם ירחמי. כאיש אשר אמו מחנמתו.

שאלה מא עוד שאלת ראובן פסק לחתנו שיתן לו נדויה באמירה בשלמה והסתכן כתב לארסוהו שער הפסוק בערכאות של עבדים הנקרא בלשונם נדאיק מפקר ידוע בלי שום תכלית ושיר ועכשו מטעם יד חמץ ואין לו מה לפרוע והיא תובעת תשובה הכתוב לה בלדאיק הוה והוא עושן לא כתבתי אלא מפני שגדר לי נדויה או תנו לי נדויהתי ואכנס או פטרוני מן החוב :

תשובה ח"ל קנין כמה שמוסק האב לתת לבנו כדליתא בפי הנושא (ק"ב ע"א) לפי שהן דברים הנקנין באמירה וגם אין רשות ביד הארוס לומר חט לי נדויהתי אם תרנו שאכנסו שכין שהאב פסק והיא לא פסקה יכולת היא שחאמר או כנס או פטור כדליתא בפי בתרא דתובנות (ק"ט ע"א) אבל ח"מ אם יפקר אותה אין לה פלוג כלוס מחיוב הדרתיא לפי שהל"חאק אינו עיקר כתובה שיעקר כתובה בשטר כתובה כותבין אותו שאלו הוה עיקר כתובה היחה גובה אותו אפילו מן האירוסין כיון שכתבו לה כדליתא בפרק ח"מ"ס (כ"ד ע"ב) ואפילו לדברי הגאונים ז"ל שאין לארסוהו עיקר כתובה היינו בשלה כי לה אכל אם כתב לה יש לה. אבל אין לזה דין עיקר כתובה אלא דין תוספת וכיון שיש לו דין תוספת אינה גובה אותו ח"מ"ס בכתבו לה מן האירוסין לפי שלא כתבו לה אלא על דעת לבוססה כמו שזכר בפרק ח"מ"ס. וכן כתב הרמב"ם ז"ל הילכך פותר אותה והיא קורעת שטר נדאיק שלה ואין לזה על זה כלום. ואם לא רצה לפטורה כונסה בלא נדויה וכתב לה עיקר כתובה מאחיס ולא דבר אחר ואם תשיג יד האב נדויה שגדר לו יבנה אותה ממנו :

שאלה מב עוד שאלת מי ששלח סכונות למשורכת שלו כמנהג העיר כדי לפרסם המשורכין וח"מ"ס טען בלפס קדושין שלחם ולא הביא עדים בדבר והיא אומרת לא קבלתה בתורת קדושין אלא כמנהג העיר מהו :

תשובה בפי קדושין (י"ג ע"ב) אמרינן ח"ר הויה חוששין לסכונות ופירוש רש"י ז"ל שחוששין שמה בתורת קדושין שלחם ור"ח ז"ל פי חוששין שמה קודם ששלח סכונות קדשה בפני עדים וכן לדברי זה וכן לדברי זה אין חוששין ואין כאן בית מיהוש כלל לפי שאין כהאן עדים ואין לחוש שמה בתורת קדושין שלחם כפי פירוש ז"ל שש"י הוא כדבריו אה"ל כי במקדש בלא עדים שוליה מקודשת. ועוד שר"י המנהג המקום הוא לשלוח סכונות ח"מ"ס בלא קדושין ואין לחוש שמה קודם ששלח הסכונות קדשה כפי פי"ר ח"מ"ס ז"ל שאין כן מנהג המקום והוא אינו עושן כן אלא שאומר שהסכונות שלחן בתורת קדושין ולא טען שקדשה ואח"כ שלח הסכונות ח"מ"ס בלא קדושין ז"ל בלא ח"מ"ס ר"ח ז"ל אין ח"מ"ס זו מקודשת כלל ואינה צריכה גע ומתרת ליתא לכל מי שמתרה :

שאלה מג עוד שאלת מי ששדך אשה וכתבו שער אירוסין ולא הזכיר בו שום קדושין אלא התנאים המקיימין האירוסין והנשואין ח"מ"ס במקדשה ח"מ"ס לכו :

תשובה אם לא כתב בשטר הרי אה פלונית בת פלונית מקודשת לי איני פלוני כן פלוני וכתבו מדעתה ולשמה וחזמו בו עדים לשמה ומסרו לה בפני עדים ואמר לה הרי אה מקודשת לי בשטר זה אה מקודשת כלל והכי איתא בפי קדושין (פי"ג ע"א) וכ"כ הרב רבי משה ב"ר מימון ז"ל בפי"ג מהלכות אישות :

שאלה מד עוד שאלת פכ"ס שחפס פה לפנמן בשנת והיו שם ישראל"י שלח היה להם מה לאכול בשנת ונחת להם הפכ"ס מאותו פה מהו שחפסו ממנו ולא יתענו :

תשובה נראה לי שמוחר ואפ"י שהוא פה של בעלי בתים שחפסו אסור בשנת מותר כדי שלא יתענו שאסור להתענות בשנת וכן הפירו הגאונים ז"ל כמו שזמנא בתשובותיהן ואפ"י שחפסו בשנת אין לאוסרוהו דהא אמרי' בפי כל כהני (ק"ב ע"א) שכל עושה העבירה בשביל עולמו מותר לישראל יש מחירין אפילו נעמנו העבירה בשנת ולא הוה נולד כיון שהוה רלווין לכוס קודם שנטמאו אבל בפי"ג ז"ל אחר אם נעמנו בשנת משום כולד ולא נראו דבריו כיון שהם ראוין לכוס קודם לכן ואף משום מוקא"ה לח"י שנת אין לאסור לפי שהקא"ה אינו ראוי לאכילה כלל דהא אמרי' בתם' ביה (כ"ז ע"א) דבגמרא בידי אדם ולא מחסר משום מוקא"ה לח"י שנת וגם בגמרא בידי עמיכ בש"א היא התם ולא ח"מ"ס דהא קוללה דהא דרשב"ג הוא וגם מפני הפנים לא ניתוסף ואפילו למ"ד יש שנת עמיכ שפיר הוכיחו בתוספת בפי בתרא דע"ז דלא אמרינן שנת פנים שנת אלא בערלה וכלאי הכרס דאשורין בהגאה וכדליתא בפי כל שפה (כ"ז ע"ב) אבל ע"י מוקא"ה דאיק חסורין בהגאה לא. הילכך אין לאסור פה זו ליהודים הללו לא מטעם פה של בעלי בתים ולא מטעם שנת ולא מטעם מוקא"ה ונולד לא מטעם ע"י מוקא"ה. וכתבו רבותינו הרפ"תים ז"ל שמועקה הוה ברי יחוק כר מדרבי ז"ל ואמר לו ר"ח ז"ל לאוכלו בשנת אבל בתוספי התירו אותו ומ"מ לריך שלא יכניסו הפכ"ס ברשותו לרשות ישראל בשביל ישראל שכיון שהוא עושה מלאכה בשביל ישראל דשיבול הולאה מרשות לרשות אסור לישראל ואפ"י שיש מחירין כיון שיכול הישראל לילך לביתו של עמיכ לאוכלו ש"מ נכון להחמיר וכל זה אינו אלא כשהעבירה חופה לעמלו אבל אם חפסו בשביל ישראל אסור כדליתא בפרק כל כתיבי (ס"ג ע"ב) ח"מ"ס ח"מ"ס ישראל לעמיכ לא לוחסו בשבילו ואפי' לומר לו כן

שאלה הרכנה וגם בנמרה (ש"ס ע"א) כשהמרט שאין נוחין נס עד ששמש קונו לא מיטע מזה אלא חרש שיכול לדבר מתוך הכתב אבל פקח והוא מי שיכול לדבר אם כתב בכתב ידו ה"י נראה שכוחין ע"ס כתבו אבל רבינו חס ז"ל היה חולק בזה וואמר שאין כוחין על פי כתבו שהרי בתוספתא חגי בהרי"ג ולא עוד אלא אפילו כתב בכתב ידו לכושר כתוב ולפדים החומנו ואף על פי שכתבוהו ונתקוהו לה פסול עד שיאמר לכושר כתוב ולפדים החומנו ואם כדליתא בזה הגט פסול כ"ש בדיקון הזה שהוא פסול שהוא לא כתב לכושר לכתוב ולפדים שיתאמו אלא שאמר לשלחו שיאמר כן לכושר ולפדים חודאי אין הכושר והפדים כותבין וחותמין ע"ס שלחו ואם עשו כן הגט פסול ויש אומרים שהוא בטל ואם נשאת חלה ובינה ממוזרים :

שאלה דז עוד שאלת מי ששדך אשה והיה יולא ובה לבית ממיו ואח"כ נשאת לאחר זה הראשון טען שקדשה בביתא בלא פד' והיא מכחשת מהו לחוש לדבריו :

תשובה אין בדבריו ממש ואפילו היא מודה בדבר כיון שאין שם עדי' ואפי' היה שם ע"א והכי איתא בפי האומר בקדושין (ס"ה ע"ב) דילפינן דבר דבר ממנון מה להלן ע"ס ב' עדים אף כהן ע"ס ב' עדי' וכן כתב הרמב"ם ז"ל בפי"ד מהלכות אישות המקדש בפי"א אין חוששין לקדושו ואפ"י ששכיב מודים ק"ו למקדש בלא עדים פכ"ל. ועשה מפורשת היא בכל החלומר שאין דבר שבערונה פחות משנים בפי"ג דניטין (ב' ע"ב) ובפרק בתרא (ס"ד ע"א) וביבמות פרק האשה רבה (פי"ח ע"א) ובמקומות אחרים. וראוי לגעור בזה שטען סיו לומר שקדשה בביתא דהא רב מיגד מאלן דמקדש בביתא בפי"ג קדושין (י"ג ע"ב) וביבמות פרק ר"ג (כ"ז ע"א) וגם בפרק האשה שלם (ק"י"ח ע"ב) אמרינן שהמקדש בביתא סגד איסורא בין לר"ס בין לר"פ. וכ"ש שאם היא ביהא בלא עדים שהיא ביהא של הפקר שיש איסור בדבר שהרי אסרו ייחוד דפטיה ביד של דוד כמו שזכר בפי"ג מפ"ז (ל"ז ע"ב) וכיון שמכין מכת מדרות למקדש בביתא וזה הפיו סיו לומר שקדש בביתא רואי הוא לגמרי ולנוייה :

שאלה לח עוד שאלת מעוברת שראתה דם מחמת חונם אם צריכה שבעה נקיים אם לא :

תשובה פשיטא דצריכה ז' נקיים שאין בין מעוברת לשאינה מעוברת לענין ראייה כלום דדוקא לפנין דיה שפחה אמרינן בפרק קמח' דנה (ז' ע"א) דמעוברת דיה שפחה אבל לפנין שפחה מכאן ולהכי פטי' דמטעמה ושמועות מפורשות הן וכן י"ח שקובעת לה וסת בימי עבודה כשאר הנשים והכי זה מפורש בהרי"א שהיא מטעמה ואין זה לריך פירוש אחר ולפינן כאלוה שאתה ג"כ אין בין המעוברת לשאר נשים כלום דק"ל שהגדה מטעמה בין בליוס בין בליון וכן בלחוד הוא דלמרינן שאינו מטעמין בליוס אבל דה וזה מטעמין בין בליוס בין בליון ושמועות מפורשות הן בפי"ג בנות כותבי (ל"ז ע"ב) ובמקומות אחרים וכ"כ הרמב"ם ז"ל בפי"ג מהלכות איסורי ביאה :

שאלה לט עוד שאלת בעל משכונה שלא כתב שטר ולא קנפ זמן ולא פירש כתיבתא אם היא קיימת אם לא :

תשובה בענין השטר אם לא נכתב כיון שהם מודים בדבר ותקיימה המשכונה ביניהן כראוי ח"מ"ס שלא נכתב השטר המשכונה היא קיימת דשטר לא ראייה בעלמא הוא והרי הן מודים בדבר דלא חיברו סהדי אלא לפקרי כדליתא בקדושין פי' האומר (ס"ה ע"ב). ולפינן הזמן שלא קנפ הא אמרי' בפי חיובה נשך (ס"ח ע"א) סתם משכנתא שחא וכתוב שנתו לא יכול לסלקו אם אין שם מנהג אחר ואם יש מנהג אחר ישנו כמנהגן ולפינן הכתיבתא שלא פירשו כתבו הראשונים ז"ל שאפ"י שהנו בכתיבתא לא אמרינן בה עשות סופר הוא אלא דין אותה כמשכנתא בלא כתיבתא ואסורה הילכך לפי"ג הראשונים ז"ל דמשכנתא בלא כתיבתא באתרי דמסקלי הויה רבית קולאה ובאתרא דלא עסקלי הויה חבך רבית וק"ל כרבי אלעזר (ב"מ ס"ח ע"ב) דאמר רבית קולאה יולאה דיינין ובחבך רבית כ"ס עורו דלוינה יולאה דייני' ח"כ שזה ראשונה אם אינו יכול לסלקו ממנה דינה דגמרא דסתם משכנתא שחא. אלא בה ועברה שנתו הויה חבך רבית ויולאה דיינין. וזה שאכל אבל ואם הוא בתוך שנתו יכול למחות בו שלא ידור כתיבו ואם מיחה בו ודר בה מעלה לו שטר משעה שמיחה בו ואיך. אלא שבעל העשור ז"ל אומר דלמרינן בכתיבתא טעות סופר הוא ומשנה ראשונה ויליך שהוא יכול לפרשו ולסלקו מהמשכונה וכן אפילו בתוך שנתו אם יש מנהג בעיר בסתם משכנתא שיכול לסלקו תוך שנתו הויה רבית קולאה ח"מ"ס לפרוע לו שכירות כפי שנתלים לשכור הכתים וכ"כ הרמב"ם ז"ל :

שאלה מ עוד שאלת חינוק שמתה אמו ורצה אם אמו נדלנו בחיקה ולשכור לו אשה מיינתה ואביו ואמר אין לך רשות בבני חיי אנדלנו ואשכור לו מיקתה נוסט מי :

תשובה הדין עם האב שאפילו יהיה אמו קיימת ונרשה בשלה והיא אומרת להיק וזהו אומר שלא להיק ה"י הדין עמו אלמלא שנתנו טעם בנמרה בפרק ח"מ"ס (ס"ח ע"ב) משום שיש לטר לאשה כשאינה מניקה את בנה אבל כי יתייה להאי טעמא הדין עמו. ולפי' אחר שנמלתו אמו יכול האב לומר אי אנדלנו. והרמב"ם ז"ל שכ' בפרק כ"ח מהלי אישות שיפמוד עם אמו עד שיהא כן שש שייס דהא דבריו הראשונים ז"ל בהשגות אלה שכתב יכולה האם לומר אי אנדלנה שאין דרך הבת להתגרל אלא עם אמה וכדליתא בפרק הנושא (ק"ב ע"ב) ואמר שכן הוא מתיזם טעם מוכל לומר

ק מע"ט אסור דאמירה לפסחים שטוח אטילו משיש כדאי צדיק וזכנה (י"ט פ"א ע"ט).

שאלה מה

עוד שאלה יאמרו שיהו שריים נממנה ישמאלה שקרי דוא"ר אם מותר לטולל ביום שבת ככל הדוא"ר:

תשובה

ביום שארץ מהמות יש להם דין חלוצה לפי שהן נמקומות סביב סביב ואין בגובה פשרה טפחים פרוק מצוי על העומד ולא פירש יתרה על פטר וכל כיואל בזה השיב שפיר מוקף כדאיחא נסיק דסוכין (ס"ז ע"ב) וכיון שכן אם ישראל אחד דר שם ה"ז מותר לטולל ככל אחר דוא"ר דק"ל כריז אליעזר בן יעקב דאמר כסרק הדור (ס"ז ע"א) דמד ישראל דלא שכיו דרייר כהדי פכ"ט משום דחשיד אשפיכות דמיים לא גזיר דבין דמדיחא דירה פכ"ט לא שמה ליה ובענין גזרו רבנן ואמרו הדור פס כסרי כחור הרי זה אסור וגזרו בן כרי שלא ילמד ממעשי ויכלד יפשו אם הם שיש לו יותר ישכרו הדוא"ר כדבר מוטע ואטילו כפחות משום מבטל דרו"א דלאמריק החם (ש"ס) הו' יודעין שסוכין מן הפכ"ט ואטילו כפחות משום ואחר שיכרו ממנו ישרבו ישראלים כפח ואם הם לזכילן על פלגן אחד אין גזיר א"ש שפתיים [דרים] כ"ז מקומי דק"ל מקום פא"ג ג"מ. ודאי יודע שכל זה הוא כפתיים הם שוכין הדורים לפלגן ואין לפכ"ט חפסית די כלל כדאורז דהר אכל זה ישראל הוא נכנס כהדר הישמאלתי ודר עמו ה"י אפסקי לבקל בלי שכירות בלי פרוק שאין כאן דירה מיוחדת לישראל וברי הס כדאורז שפכטו כחלוצה של פכ"ט שמטוללן ככל החלוצה שהיא רשות היחיד אבל קוב הוא לשכור כל הדוא"ר מבטל הדוא"ר ולפרט כפח כפ"ט וכו' הן מותרים לטולל בכל המהרה האו. ועוד יראה כי כל הדוא"ר לפי שיש בו הרבה אכלים ומתקיים זה מזה שדיו כ"ן מבי' לא כדן חרז וכל שאין ישראלים דרים כהדר אחד פה הישמאלים ארץ אוסרין זה על זה כמו שי' ישראלים שדרים ב"י חלוצה אפ"י שהם נבדלי אחד ואין הישראלים אוסרין זע"ז אלא כשדרים כהדר אחד ואוכל כל אחד לבדו אבל אם שיהם אכלים בשלגן אחד אינם אוסרין זע"ז וכ"כ הרי"מ כה"ן ז"ל בהנחותיו פ"ב מהלכות פסחים דא"ר ש"י חכמים לישראל הדור פס הנכרי. אלא כשהוא דר עמו כהדר אכל אם הוא דר כבדו אין כאן חיוב כלום:

שאלה מו

עוד שאלה אשה שיש לה מכות ופגעים שהמים הקרים מזיקין לה ואינה יכולה לטבול במקוה אם חובל לרחץ גופה במים חמים ומה"טא לנפלה:

תשובה

ה"ו א"ר טבילה בשלגן כלל ואמריק ב"י מי שמתו (כ"ז ע"א) ובי' יש טבילה בחמים והיינו משום אשה וכו' אמרי' ב"ק דתעניות (י"ג ע"א) ומשימות מפורשו' הן במקור' ואטילו שפוחים שפוחים כלה פסולה דק"ל כדא"ר דב"י רבייה והמשכה כדא"ר ב"ק דתמורה (י"ז ע"א) וכמו שהסכימו האחרונים ז"ל ואם המים הקרים הם קשי' לא יפשו לה תקנה כמו שהיו עושין לכה"ג ביום הכיפורים להחיל נו פשיות של גר"י וליחם במקוה כדאיחא כח"י יומא (ל"ד ע"ב). ואם אי' בתקנה זו חלץ מתחת כפלה כד' שלא יטול מפריה ורביה כדן אשה שרואה רם מתחת פשמים שכתבו המפרשים ז"ל שצריך לגרשה אר"כ יש לו אשה אחרת. ולענין כחובתה שחלת א"י יש לה אם אירע לה דבר זה אחר שגאה יש לה כתובי' ותוספת מפני שכתבם שדרה ואם קודם שגאה אירע לה ככה ולא ידע כה' אין לך מוס גדול מזה ואין לה כחובה ולא חוספת. ואם בכ"ז כה' גרש יתן כחובה לפי שר"ה לחזוק נכסיה וכן דעת הרמב"ם ז"ל בספר אהרן מהלכות אישות:

שאלה מז

עוד שאלה יורש שאמר לאלמנה ח"י לי כמסה ידך ואני אפטר אותך משבועת האלמנה אם ראו לפשות פטרס זו ביניהם ומהו ידירנה הגאה שכח הרמב"ם ז"ל:

תשובה

הפטרס טובה היא כתיב ומשפט שיש עמו של' היא ומשפט שיש עמו דרבא והדיין אינו משובח אלא כשהוא עושה פטרס ומצוה לפתוח בפטרס. וגם הירוש' שפטרין רואה לפטר אותה משבועת כנה עליו ברבה שהרי מן הדן אין משביעין אותה מפני שזוגע השבועה הוא חמור כדאיחא בספר (הירקון) [השולח ל"ה ע"א] זה הירוש' שכרזו סוטר אותה יפס הוא עושה ואין לחוש לבלום בפטרס זו. ופי' ידירנה הגאה הוא שהירוש' אומר לה איני משביעך אבל תאסרי עליך כנדר פירות פלו' אם נעלה כלום מכחונך:

שאלה מה

ומה ששאלת מהו כמד ש"י הרמב"ם ז"ל כהלכו מחלוקת אסורו גראה שהוא כוחה וכן הוא נקרא בלשון תלמוד כדאי' ב"י כל בספר (ק"י ע"א) הווא בר זינה דנטל לכדא דמכא וכו' אין מעמידין (ל"ה ע"ב) אי דב"י ליה לכמה והוה נפשה משת ומחלוב ומלה דל"י כפ' אלו עוברין (מ"ג ע"א) ולפ"ז הוא אסור כפחה משום חמין ואסור לזולתו שם כשר משום כשר כחלבו והוא משמא אח הפייס מפני המלך כמיס ב"י אלו עוברין (מ"ג ע"א). (הג"ה י"ל שזו אל מו"ר הרמב"ם ז"ל):

ושאלת מהו לשון אמתלה שבה' אישות. לשון תלמוד הוא (כתובות כ"ז ע"א) ואם נתנה אמתלה לדברים נאמנת ופירושו ראה ומשל ועסע ועטפה שמארין שק הוא האמת.

קטניא אל חדיין רבי יוסף בר דוד יצ"ו

כתבך

הכבד רחמי ושמחתי כי זכרת לי אהבת כלולי' ביטחתי בידים ובידך וכו' ואל לקראתך כחמין סוף לקראת כלל ועודים אהבו לך על כל ספק וספק ומעשי' אהבתי אפ"ן לך פירש תהום משימת נכדו מ"ס. אחי רחמי דברך אשר חורף ומקר כוונתך סוכב בהחללות אליו מפניו אשר אירשו ביקך וכן הכבד סה"ד יתקן כוונת שחוק נרו. מצדך כזה כמתנה גמרת חסידות ופתימות ושעה לפנים משורה דין אשר מקלות הארץ השגחה להחלל עלי ופי' אכ"י כי כביחתי עד הלום. ופתיס אחי דרך משא ומתן השיק לפען ההחללות ואם הוא מספיק אם לאו כי זהו עקר כתבך ולפען דה"ן כמה שגאחח ופתיס עמו לא אחר"ך כי אין זה עקר כוונתך וזלמו כמה שטוח מוכרח לפע"ן ההחללות.

כתבת

זה לשוןך כי סה"ד יתקן נרו' התי' ראה המקוה בניו הק"ן ומאל אחת חסר ואמר לנו למה אין אחס ממלחין אחרו ע"י המשכה. אמרתי לו אהבתי ממירין דב"ב. ועוד שיש חק מספיד נהרות ומי' חמין שליט הנשים לשם מקום שאין שם פוטר ושכ אטילו סי"י המקוה מלא קל הוא לכן לכתב שם. עוד שאלו שגב אחד שהיה משמש ככה"כ ביום שלשים שנה ואמר לנו שקודם היום כשיחאר ממנו מצטו ה"ס הדיין מרש' לי שאלפוך הנשאר. אמרתי לו פס היוצט יודעים שהוא מותר פ"י המשכה וזכרתינו מקודם ה"ו חוששין שלא יבא איש אחד וימלאנו שלא פ"י המשכה ואטילו אין שם רוב פכ"ל מתוך פכ"רים כ"ל שחכס ה"ו. לא הורה כן אלא כששאר רוב שיפור מקום במקוה אבל כלא רבייה לא החיר בהמכס וגם אחס לא נתקתם עליו כשיקר דה"ן אלא שחחס רואים להחמיר על פלמיס כזה. ומתחס אין להאריך כפקר דה"ן כזה זולתי מה שהיה הקדמה לו למס' שאלו צריכין לו כזה:

כבר

ידעתם שמחלוקת הוא בין הפוסקים אי שרי המשכה בלי רבייה אי כע"י רבייה והמשכה. הרי"ף ז"ל כי כע"י גדה ופי' כי דבועות והיכל לית בי' מ' פאה ואיחי מ"ס שאובין ואפשטיגן מאברא' שפיר דמי דבי אחא רב דמי אמר שזוגע שפוחים פארה (תמורה י"ב ע"ט) פכ"ל וכ"כ זה הלשון בשמו הראב"ד ז"ל ב"י בפ"י נפלי' נפשי' נפשי' שפוחים ה"ס שטוח אינו מחלק בין רוב לזעוט. אבל אי מלאפי כנסתי עלי מהלכתי שיש כה זה הלשון ופי' דאי' ביה רובא דהוא כ"א שאין כשירין ואני חושב שזה החוספת אינו מלשון הרי"ף ז"ל ומצינו פסרי' הוסיפו אותו שפיר כל האחרוני' ז"ל חולין כרב ז"ל סברא דלא כע"י רבייה והמשכה וכ"כ הרמב"ן ז"ל ב"י המוכר את הבית שזכו דעתו של הרי"ף ז"ל וכן יראה מכיון שכתב הה"א דרב דמי ולא הביא ה"ה דרבי אליעזר בן יעקב. (תמורה ש"ס ע"א) דתינא רלכ"י אומר נקוה שיש בו כ"א פאה מי נשמים ממלא כדקף (כ"ז ע"א) וזאתו למקום שאובים מספרת ברבייה והמשכ' מדליית הא' דר"י ואל ליימי הא' דלכ"י משמע דס"ל לרב ז"ל דאטילו כלא רבייה שרי. ולא עוד אלא שהרש"א ז"ל כי שהרי"ף ז"ל כי כאלכותיו הא' דרב ד"ג בקד הלכה ואטילו רובה ואטילו כלה פכ"ל הרש"א ז"ל ואין פסק שכן הוא דעתו ז"ל אבל חלקו עליו הרבה מהאחרונים ז"ל וקמ"ו כוונת על הגאון רב אחא שכתב ז"ל דב"י רבייה והמשכה כדא"ר ופי'ו הרי' לדבריו וקראו לפרש דברי רב דמי שלא יקשו על דברי רלכ"י כפי' למעלה כפי'ו י"ו והסכימו כ"ס שלא לפשות מעשה אלא פ"י רבייה והמשכה וכן היא דעת הרש"א ז"ל כשפר המ"ס שלו. ואני חושב שגם אחס עמדתם על שתי הדעות אלא מדברי הרמב"ם ז"ל בספר ד' מכל' מקורחות וגם הרב ז"ל הפסיק שלא לפשות מעשה אלא ע"י רבייה והמשכ' כמו שחבר'ו. מלשנו שם:

ומעתה

אי חודר לצ"ן מחלוקת שנטל ביימס שגראה ודאי מחוך דברך שחכס נרו' ה"ו' לא החיר כן אלא פ"י רבייה והמשכה ואף כזה נתקתם עליו לא שמאלחס כן כדברי סוס מחנר או פוסק שיאסור כן שלא מליט מי שחושש ברבייה פ"י המשכה דלדרכה יש מי שמיקל יותר ומתי' שזוגע כלה בהמשכה. אבל מה שהביא אחסם לחוק עליו הוא שלה בהנחם כן ור"ת אחס לחוק מנכג אבותיים בידכס כהארת טעם היוחס יודעים שהוא מותר פ"י המשכה ה"ו חוששים שלא יבא איש אחד וימלאנו שלא פ"י המשכה. ואטילו אין שם רוב אלו הם דבר"ך. והנה שגאה זו שכתבתי היא מוכרעת מפני ששמות האחת שמה ימלאנו שלא פ"י המשכה. ואטילו היא לא חסר רוב דדאי כה"י מפסיל דכל שלא בהמשכה מקוה שהוא חסר ג' לוגין ונסלו בו ג' לוגין מ"ס שאובין והשלימוהו עדיין הוא כפסולו כדאיחא ב"י דמקורחות וא"כ כל מה שלא בהמשכה אטילו במישוט יש לחוש. והשגחא ה"י היא שמה לא ישר במקוה רוב שיפירו וימלאנו אטילו בהמשכה דכיון שאין שם אלא מישוט ואטילו כאשר שם כי פאה אטילו בהמשכה לא שרי וכהשגחא רוב הפוסקים ז"ל. ואני אומר שאין זו טענה מספקת לממן עליה מנהג אבותיים שם ראוה' וזמר ששם ה"ו חוששין שמה ימלאנו אר"ס כפינו כפסול ויכחו להשכירו אין כיואל כזה חסוב מנהג. לחוש לכ"י אר"ס שיפירו דברים שיופיעים שהן אסורין. ודבר שאין הטיטקות עושין בו אין לפשות בו גדר תקנה ואם באחס לחוש בכל ימות הק"ן אטילו לא היה לפניכס בחוקה חסר כלל לשמה חסר שלא בפניכס וכל אחד והשלימו שלא בהמשכה אין מקום לחספה זו כלל דברי מקוה זה בחוקת טהרה הוה ובהתקת טהרה הוא ואין לך לפוסלו מספק. דדוקא היכא דנמדד ומלא חסר הוא דאמר"י כפ"ד דמקור' דכל עהרות שנטשו על גביו למרפס פארות ופי'ו טעמה כחוספתא ומייתו לה כנמנת כסרק כדאמר בקדושין (ס"ז ע"ב) משום דעמא זה בחוקה עומאה עומד פ"י שידע לך כמה נעסר ואטילו ככ"צ פלי' רבי טרפון ואמר דכל סהרות שנטשו על

ענין מה

בר אהבן ובר אוריין. ער בר נגר וריין כן דיי' פאר קטלנה ואכ"ן. ס'ן חיים למחזיקים בו ופריין. דכש אמרי טעס מאלו בו לאכול דיי' :

על גבי למטרם סתודות משום דמקוה זה בחוקת ספרה הוא עמוד ולפנים
הוא בחקוה עד שידע לך שטמא - אבל אם המקוה הוא שלם לפרט חסילו
רבי פקידה דלגו עליה דריס מורה דלמנין הסמידו על חקוה משום דשלים
היה ושלם הוא ואין לחוש שמה חסר וכמלה באסור איכ השעה זו אינה
כלום. ואם באחד לחוש שמה אחר שחצר נפיקם מלחמה אחרו מלא ולא
החמלה כפרים ואחם חושפין שמה החמלה באיסור גם זה אינו מספיק כלל
לסמוך בו מנהג אבותיהם שזה המקוה שיהיה חסר ונחמלה או החמלה כדו
שמים לו כדו אדם ואם החמלה כדו שמים כדו הוא כשר ואין לו לחוש
לסוכוב כלל דשמה דרך כלים פנדו המים ועשו שואבין בכלים לפי שאין
למים מציין שיכדו המים דרך עליה נדר שיסבלו משום שואבין. וכן נראה
החוסמה דמקוה דקתה החס לטור המקלה מים למקוה והמחמה נחמלה
כדו ספק מן המור מקוה ספק מן המכמה נאקוה ספול ממי שהפסול
מוכה ומשמש מהכא שאם אין הפסול מוכה אין חושפין לו כדו שאם החמלה
כדו שמים אין לחוש כלל. וגם אם החמלה כדו אדם אין לחוש כלל לפי שזה
שמילא אחרו או ידעו מי הוא או לא ידעוהו כלל ואם ידעוהו כשאל אחרו
כאם אמר ששכפר מילא אחרו נודאי האלן דשיא האמן באיסורין אפי' היכא
דלמחוק איסורא חסילו אין כדו לחקן כדמורה בחולין (י' ע"ב) ונגעין (כ'
ע"ב) וכיבמה (ס"ה פ"א) ונכתובות (ע"ב פ"א ע"ב) ובהרבה מקומות
אחרים. ואם לא ידעו מי הוא זה שמילא אחרו אף כזה ים לזון ולפטר לפי
שדוב מציין אלל מלה מנחמין סס כדליתא כפיק דחולין ג' ע"ב ושם ליתא
דדוב מציין אלל שמיטה מופחין סן אך מין ברין חולין פ"ז כסוגי' דשולח אדם ידך
לכדרי דריה גרסי' נגמ' הביא סס גם אלל מלח כן ואין לחוש לפסוים שאין
הכריס מציין אלל מקוהות וכ"ס שטרחה להשליטם. איכ י"ל נודאי שישראל
מילא אחרו ככשרות וכ"ס דשארית דרכא כדל"י נפי' המוכר את הבית (פ"ז
ע"ב) ובפרק מרובה (פ"ו פ"א) ובמקומות אחרים. ומהאי קטמא אמרינן
במסכתא מקוה שהניחו ריקם ונח ומלאו מלא כשר מפני שזכו ספק מים
שואבין וכדדרינן חולין לקולה. וכן דעה ר"י בעל המוספות מזה הר"י ואפי'
דספרה דריס מקרה דנפי מקוה כדו שמים אסמכתא בעלמא כדו שזלתי
שדושים שם הרה דכריס שמים מדרבנן מקרהו כמו מפטר יד וכדלחפון
מריס (י"ב פ"א) אמרינן דליתו אלל מדרבנן וכן בירושלמי בלחזון ממסי' חלה
(ה"ד) מני איסי כן סקרי' חומג מפשרות לירקות מדכריס אלל שריכו
שמשון ז"ל סי' דהא דלמרינן שאלוה דרבנן דוקא בשכסאר רוב שאינו שולוב
דכין שיש רוב דהיינו כי"א סאין אם ספק בו י"ט סאין מן השולוב כשר מן
המורה חסילו כלל המשכה אפי' דמדלור' בע"י מ' סאה וכאיש הראב"ד
ז"ל. אלל שאלוה כלה חסילו מה"ס ספול וזו דעה רבי שמשון ז"ל וכדו
ברשב"ם ז"ל. והא דלמרינן בקרב המוכר את הבית מכלל דשאלוה מדלוריתא
בתימרי. ולא נוקי' לה ככלה שזוב כיינו משום דעפוני קמרי לטור שחקוה ולכסוה
קצבו פוסל את המקוה דמשמש דככל פסול איירי חסילו בפסול ג' לוגין.
והראב"ד ז"ל מהלך בין שאלוה כדו אדם והיא חסילו מדלור' אסורה ובין
שאלוה כלה פ"י כלים והיא חסילה אלל מדרכין כללים לא כתיבי בקרה וכל
שכוח מקוה מים מפנמו כשר חסילו עבר דרך כלים אלל פ"ט חסילו לאמר
דשאלוה כלה דלוריי' אפי' מקוה שהניחו ריקם ומלאו מלא כשר משום פסוי'
דיכי כחוספתא דחוקת מקוהות כשרות ופי' רבי שמשון ז"ל דהיך דסתא
מקוה פשו להסביל בו ומספיקא חולין להכשיר דחוקת המטה מקוה עושהו
כשרות עכ"ל. איכ טעמיהן דלמרינן מהנהגם איך מספיקות. אלל מה
שאשכר לומד כזה הוא מפני שיטור ההמשכה שסתק לנכותיהם ז"ל אחרת
המשכה כנמה והיא נראה להם שיש לה שיטור גדול וחו לשה המשכה ככל
מקוה כדלמרינן כדורי' (י"ב ע"א) וכן כדרימות (ה' ע"ב) אין מושפין את
המלכיס אלל על המשין כדו שמתקן מלכותן ואמרי' באגדה חלק (ק"ה ע"ב
ע"ט) וכן בחפיות (כ"י פ"א) דבלגס בעי למימר לא חסא מלכותם נמשכה
וקאמר כחללים לפיו דמשמש מלאן דלשה המשכה במפי' ונחלים ממרחק היא
לפי שרבותיה ז"ל נמשכה ונחוספתא ובגמרא לא נחמו שיטור להמשכה זו
וגם הרמב"ם ז"ל נראה מהגיס על פי חבורו על פי' כזה כלום מפני כן
גדרו לנכותיהם גדר דכרה שלל להכשיר מקוה המשכה כלל. ואם באנו לזון
פי' הסכרית היה נראה שא"ל הגדול להמשכה זו שא"ל להאריך המשכה
למים שואבין הללו יותר ממה שהם נמשפין פי' הגשמים כשהם יורדים במקוה
ואפשר שחיה' עוקת המקוה סמוכה לג' קטן לר הרבה שממנו הוא החמלה
המקוה משפ מפע שפין ששאלוה כמיטוס אינה אלל מדרבנן אי"א שלא יתמידו
כה אלל שלא ימלא כנפק לטריא וישפוך לחוך המקוה אבל אם המשיק אחרו
שיטור מופט שהס נמשכי' כדו שמים ודאי שרו רבנן ככפי ונפי' אפי' בהמשכה
מופטו כל שהיא מותר. וכן מלאחי לזה ראה זה לי ימים רבי' כשהיייתו לומד
מסי' מקוהות מרחק כפי' ממוקוהות ג' מקוהות כזה ים פשרים וכוה ים פשרי'
וגנו כ' מים שואבין היה שאלוב מן האר וירדו ג' וטבולו ונחפריבו המקוהות
שהיהין והפסולין סהורין. ופי' הרמב"ן ז"ל כפי' השולך את הבית משום שארי'
אומר השמים הראשונים נחפריבו חמלה והיא מקוה שלם ושזוב אינו נפסל
בשאלוה היה שאלוב בחמלה המקוהות כמו שהן ובשאר הכשר כשר אף על פי
שהתפרס סם השאלוב ובהלי עטמא משום המשכה הוא וכן פי' רבינו שמשון ז"ל
וקאמר שאלים סקן זה גדל זה ואין שיטור הרחקה ביניהם כשאלו הכשרים
כפרים משמש דלא כפי' שיטור להמשכה כלל. ואחר זה מלאחי שהרשב"א ז"ל
כתיב כשהמשכה משפ סני. וכן נראה מדברי רבי שמשון ז"ל שהוא כתב דהיא
דמשקה בית מסכתא דשפחים (י"ז ע"ב) דחזו למסנל כזה מתחין ולמרות

אפי' דחזו שאלוב דמשים חזו משום דכל שטפל על גב קרקע נמשפין סן
קלה ומלינו לזון המשכה כשיטור מופט דלמרינן כדריטת (י' ע"ב) ממשפין
יין כלודות. אבל רבי פרו ז"ל כתב כשם ר"י בעל החפוסות ז"ל דלמי ג' טפחי'
וגרסה שפטימו ז"ל משום לבוד דכל פחות מני' הים כמחומר ולא קרי המשכה
ואפי' שיש לחלק דלא שיך ספמא לבוד אלל כמחלות. כדו הורה ז"ל אלל
מי'א סם אבותיהם לא שמים לכו לכה והסתפק להם שיטור המשכה זו כנמה
ועשו הרחקה כזה יפה פשו דלכו מאן דלא ידע להא לכו גכרה רבה הוא.
ואולי היה להם כזה טעם אחר. וכפי' המנהגות מלאחי ששיטור המשכה לריך
לסחת המקוה רחוק כדי שחכלה כה המשכה קודם שיגיעו המים למקוה ואפי'
שז חומרא יסירם ואין לזה ראייה ולא כפי' כולי האר וכדפרישי' אבל ים סוף
כזה מנהג אבותיהם שלא נהגו בהמשכה כלל לפי שהסתפקו כזה השיטור והיה
מנהג כפחות. ואם אחס רואים לעמוד על מנהגם משום ואל חפוס חרות
אמר אין עליהם כזה תשמה כלל וכ"ס מכיון שיש תקנה כדבר שיש מקוהות
אחרים וכמ"ס. ומן הדין אין לחלוק עליהם כזה אפי' שיש חוסרין כסכול
כנהרות משום שמה ירבו כוטפין על הזוחלין אלל כימי חשוי אין לשמי מנהגם
מחרי עממי מדה שאין אחס סוכנין כן אלל כימות הקין שחצר המקוה וברי
סן כימי חשוי שאין סם כוטפין ושדו שכל זמן שהגדר מימיו דוחפין כשהיו
ולא נאטנו כדל"י לא רבו כוטפין איכ אין מנהגם כשהם חשוי איסור וחיפין
אחס לעמוד פליו וזו חמורה המנהגות דכל כינה דליכא ליתא ר"י נהגו שבקי
לכו וכדליתא כפי' דריס (ט"ז ע"ב ע"ט) ודרבה כפי' חייבי לכו לקושי מנהג
אכפיהו כהסי' דכפי' גישן דלחמור אפשורו דלא למחל מלור לזין כפי' שיש
כדליתא כפי' מקוה שנהגו (י' ע"ב) ואפי' דשרי כדל"י כפי' דשנה (י"ט
פ"א) כיון דליכו אחרים אפשורו קאמר רבי יוחנן לבריכו דליכו נמי
אחריי משום ואל חפוס חרות אחר. וכן נמי בעי גיד כהנה (י"ב ע"ב) ארי'
לרב שמן גר אלא כימי חשיתא שרו ואל לא תיכול משום ואל חפוס חרות
אמר והכא נמי דכותה דכין שבותיהם נהגו איסור ככל המשכה אפי' דידי'
דמשכה שריא דולרי בקיחין היו ככפרי הרמב"ם ז"ל אחס חייבים לעמוד על
מנהגם משום ואל חפוס חרות אחר וכ"ס שאין אחר לגבור כזה אם אחס מחפיק'
כלחמו מנהג כיון שמונהג קבוע היה כמו שהשידו וקייסו וכמו שכתבנו.

ענין נ

מוד כתב ז"ל שהה"ד יחוק כריו הנו' דבר על פסרי מורה שמהל
רגל הקויף דוקא ואמר שימתק הדוקק וסטר לנו דקדוק אחר
שהיה להם כאלס והראה לנו כפי' הנוכס (ק"ד פ"א) שמיפיעס כזה ולחמו
פייענו כפטר הרמב"ם ז"ל ורואי שלא הוכיר כלל פכין הקויף וכן פייענו כמבוכרי
אחרים ולא ראינו שאוכירו כלל כי אם להאריך רגל הקויף שלא חסא גלית
כיהא ומפרי שאריות אבותיו הקדמונים שפברו על אלל ספסרים גם כל גלילי'
שלונו כמו קהל תריס ומרבינלוס י"ז שלא דקדקו כזה וגם ראינו שאין סרנד
פוסל חסילו לפי דכריו נתקפו לנו סרנד מחד סכיל' ;

וידאי שכן כתבו המפרשים ז"ל שגריך להסריד רגל הקויף כדמוכחא סה"א
דפי' הנונה (שס) דקא ייכי טפמא החס אמאי חליא כריס דקוי'
ופרישי' ז"ל שאינה דתקת סס גגה וכן באלמא ביח"א דרבי פקינא אחר ומפרי
מה רגלו של קויף פסוקי' ענגו וכו' וכיכ הרמב"ן ז"ל והכאים אחרייו ז"ל ולמד
הרמב"ן ז"ל לרגלו של חייו שגריך ליות דבוק לגנו כח"ס ולא סרנד כה"ס
מדלא ייכי טפמא החס לחלימו כדדייב לרגלו של קויף ודאי לפי דעה ז'
חסילו כדפינד פסול שלא נאמר כזה שלמחלה לריך לעשות כן ואם לא עשה
כן כשר שהספס ארנו אלל מפני שהיה אוח ארזיה אוח ואם אינה אוח חס'
כדפינד פסול ולא פריך מקולו של ייד שהוא מפכד כדליתא ספרי הקויף
רבה (כ"ס פ"א) וכיכ הרמב"ן ז"ל בחזושי כפרק הנונה שאם שיה לורה
האוחי' פסול וספסר הכל. ומה שאמרת שהרמב"ם ז"ל לא הוכיר זה אין
זה מחזיק מנהגם דלא רחיטו אינה רחיה ואין חומרים למי שלא ראה את
החדש שינד ויפיד אלל למי שראה את החדש. ומה שאמרת ונכחא רחיה
מחבורים אחרים אינה רחיה לדברך כלל אבל הוא יותר קרוב להיות ראי'
להסך מסכתך שפין שאמרו שגריך להאריך לרגל הקויף שלא חזמה לה"ס
ולא קאמר שחזמה לחיית מכלל שגריך שחיה נפרדה כרגל סה"ס. אלל מה
שאמרת שכל גליליותים אין חוסרין מה ים לדון. כתב הרמב"ם ז"ל בקרב
י' מהלכות פסול כל אוח פריך חפיותו של ייד שהוא מפכד כדליתא ספרי
פסולה לפיכך לריך לזיהר בורות האוחי' שלא חזמה הירד לוחיו ולא וחי'
לייד ולא ברית לכ"ף ולא כ"ף לביית ולא דליח לייים וכן כל כאלא כזה עד
שירין כל הקורא בהן עכ"ל. נראה משפט דכריו שאין חרות נפסלה אלל כשהיא
דומה לורה אוח אחרת כפרי' שחיותו דלא חס' ולא טפס קורא אוחה כלורה
האוח האחרת אבל אם לא נשתנית האוח לורה האחרת אינה נפסלה אפי'
שהיא אינה נכתבת כהלכתה ולפי' אם לא הסריד רגל הקויף אפי' שגריך
שהסרידה כשהו וסי' לפי זה אם הסריד רגל סליכף לו רחשה גליליותים וכן
נני חוך ספיין והשיין והסי' אם הסריד מלמנועי כשרים כיון שחיותו יסל
לקרות שפין שחלה הפסול בקריחת חיותו לורה אוח אחרת וכן אנו לריכין
לומר לפי זה - ואי' והרי קולו של ייד מפכד אפי' שחיותו קורא אוחה ייד
אפשר שהוא אינו מפרס קולו של ייד וחומו חג קטן שבראשו כמו שמשפרי ריש
ז"ל אבל הוא מפרס כשיי' ז"ל שהוא רגל הירד ומשי' מפכד לפי שהחיותו
יתשוב שהיא נקודה ולא יקראנה ייד. ונראה שהוא מפרס ה' דחרי כפי' הנונה
(ק"ג ע"ב) וכתבתם שחטה כחיה חמה שלא יכתוב אפי' פיינין וכו' ככלל
ופרס שאין ככלל אלל מה שכתבו וכל פסול לורה האוחיות שהוא משום כחיה
שאינה חמה קמרי כהיא בריתא ואין להפסיק עליהם ואוחין פסולין הן ששפתם
האוחיות

האחיות לערות אחרות אבל אם כפינו נשתנו שהמיוק לא יפסיד קריאתו
 לא מפני כפי ואלו דת' תני כפופין פשוטין כפופין כפופין והם לא
 כפופין האות לערות אות אחרת שאי הם דלוא משום כתיבה שחיה תמה
 מפני אלא דקיון דהלכה למטה ומיני היא שיהי כפופין כפופין ומפני
 לכפוף וכדליתא נפ' דמגלה (ג' ע"א) ואיזה הדבר רצו הוא שישל פ"ח
 בזה כפופין פשוטין כפופין פשוטין (וכתב כשר) [וכתיב השי' כדלית'
 הם אבל כפופין אחר לא. ואין זה נכון כלל שלא הוכר בגמ' תימך דלא הם ולא
 טעם אלא כשורת האות נפשיה כאלתה ועין אחר גורם להפסידה כגון נקב
 בהיא אמרי' זיל אייתי תימך לא הים ולא טעם וכו' כדליתא הם כפ'
 הקומן רב (כ"ט ע"ג) אבל אם האות לא נפשיה כתקנה אפי"ם שהמיוק
 קודא חתה אינה כשרה וזה לא הורך להוכיח כדליתא ומיני לו לרבינו ז"ל
 להפסיד כן. ואולי נאמר בלמוד וזאת דביתא רגל הקוף שמה שאמר בגמ'
 אחי חתה כרעא כרעא חתה פתחיה לומר שאם חתה כן חתה פסולה
 וזה מדק סברה שהרי בודאי כל האותיות לריכות לטיות דבוקות קאמן בקלתן
 שמשני כך היא אות אחת ולא שמים שכל חלקיה נדבקין זה בזה אלא יש
 הפרש בין דביתא להפסידה כתי"ת וכו' והוא דהתם דלא לרד להפסיד ה"א
 שאין פשוט אחת ה"א אלא אות' הפרד' וא"כ שאר אותיות הם הפסידן הספידן
 והרי סן. פסולות ולפ"י ה' לנו לעולם להדיק רגל הקוף ולא להפסידה אם
 הפסידה פסולה שאין כל בכל האותיות מי שדומה לה שפולקן הספידן כמו
 שאר כה"א והיא לנו להדיק פולס כמו החית' והת"א ואחר רחוקין שאין
 הסופרים מדקדקין בכל זה אלא שלפעמים מפסידין אותה ואין הספר נפסל
 בזה. מפני זה שאלו מיני לו רמז בזה שלא לפסול בהפסד' והשיבו מה שהשיבו
 כדליתא הם. ויאל לנו מזה הפ' להדיקיה לכתולה שפיר דמי ולא הפסיד'
 אי' נפסל' כדן מפני שיש בה אותו רמז לפתחי תשוב' לרשע וכו' נתקיי' מהנב':

לכבוד התורה והסוקה ולא ת"ח נחש הגרוע על מתוך (שבת ס"ג ע"א) וכ"ש
 שהוא לרד ולא פפמים שלש תחרסם אליו ועודו מתוך כמחוק' אלה את
 נפשך הגלת. בזאת לא ידעו כלל מפני מחלוקת' אלא מתוך כתיב' ואין
 לתת עליכם עון אשר חטא מכל הדברים אשר יאישו בייכם מן יד' תמיד
 עמכם ומתו תמיד מן העלכין וארסם שולכין שמשני הפרשם וארסם
 משפין. ודי למכין. ותחמתי שמי שמעון כה"ד למת הכ"מ :

עוד לקטננות לחכם רבי מימון גיבאר יציו על ענין רגל הקוף הגוי

ענין נא על אדות רגל הקוף. רוח על פני יתלוף. יאל מגוב וישלוף.
 כרעס גבולותיו חנים יקוף. מרעיש הספיד והמשקוף. ואחר
 הרעש אש לטרוף. פורח באייר כל עוף. סגיט כבוד לטרוף. ואחר האש
 כקול מים רבים מהלים לטרוף. כיום סגירל סבית ילוף. ישבר מלכות
 מוכחות יטרוף. וארל דמות אדם כלאיה יכסוף לטרוף. כלר וכתף יטרוף.
 אף הוא כחתף סן יתמוף. במסחר יארוב לטרוף. כדור ילפני לטרוף. כלגמון
 ראשי לטרוף. וראש ייקוטי יקסוף. מטס וכוסמת טכס קבוסם ולוף. ושית
 חמס יטרוף. ואחו כערפי' וללח יתקוף, לא ירעי' אם לא מלחי יטרוף.
 וכמטר לקחי יטרוף. יראמר לי מדוע אחת מסתחר לפנים מן האנוף. ורגליך
 אל המטס תאסוף. נשק בר סן יאקף חלף. חפט' חפיל קנאה ומלפנת
 בר חנוף. סן חתף הארץ חנוף. כי יאל סהקף על קולנו יקוף. ובאכן נבך
 רגלינו לנגוף. ולפסול לחותיו יאשוף. לא חסס עינו לכבוד עיר ואל יפס
 נוף. וגסי כפיו קאת וקפוד עורב וישוף. ויפיריני אציריס לסוף. במלי
 להקיס כושל וכסוף לטרוף. וכרי ריבות אסיסם אסוף. וכי מה חפלי שלום
 לרדוף. יאלחי במחול משחקים בחליל וכמוף. כורס כדורלה חמלה וסוף.
 חלי היריעס בחפלה לפני כי יטרוף. וכדברי שלום ואלחי היריע' חעדוף.
 כסיתי בחכמה ולכי נעבר ועלמי ירחוף. ונפת דברי הקדמונים שפתי חנוף.
 ואם איני כפיהם בקוף. ומעלי להציב המהג דשן יטרוף. כי חמלתי סן
 יסו ספדים כאי' יאין יתלוף. וכל קישון לוחס יגרוף. לכו משוד תקבדם
 מוף. ואחחר להוליאם אל היבשה ולחוף. ועתה יוספו עלי לזוף. בזמרים
 עורך שחר ושמס אותו ישווף. או עבר רוח קדים הלון וטרוף. אורל יסם'
 וקמה יטרוף. יקון פליך הפיס וימרוף. ובמקל יד אשר פסל ויקלוף. רחוקין
 בכל וחשף מחשוף. וסן יסו יושבים לפני ה' ככרי גנבים רוח וטרוף. אכרוב
 רובי תורתי חוכס אהבה חרוף. ואפרוש את האהל כסכת שלום על קלטיס וקמוף:
ל מראש כסתר דברתי בשאלתך על תליית כרעא דקוף' בלחמך כי מה"ר
 יאמן בוגל שמרוך כר"י הראש לכס מהגנ' שרץ לתלותה ואחם אהמרתם
 אליו כי מאחר שאפי' לפי דבריו אין נדבר עכוב אלא למנוח בלמוד אין
 רלוכס לפסול ספרי תורה שלכס עוד החוקים בזה שאין בדברי הרמב"ם ז"ל
 זכר לזה וגם אין בכל גלילותיכם זכרון מזה וזה חורף הדברים ולי השיבתי
 לחכם דבר על הטענה הראשונה שהייתי תמה על החכם כר"י ואין אחר לכס
 כי אין עכוב בדבר כי בודאי יש עכוב בדבר לפי הדעת הזו. ולפיין הטענה
 השנית ראיתי שיש להחיש בדבר שלא יהיו הראשונים הנוהגים היתר בדבר
 קטלי קטלי כלגמא ועל זה הרחמתי מעט להחזיר הדבר שקול שאין ראיה
 כדורה בדבר לפסול ואחר שהחזרתי הדבר שקול אמרתי כי המנהג מכריפ
 להכשיר אלו סן חורף דברי כקונדריסי הראשון חפיון בו הגה הוא ביד הדיין
 הכבד רבי יוסף בר דוד י"ו. ועתה הוספת ידך שנית כי הרב ר' יאמן
 בר ששת כר"י כתב לכס כי האמת הדבר כי עכוב יש בדבר ולרדן לתקן
 הספרים וחזק דבריו כדליתא ולפי שהשתם לדבריו הפמדתם הדבר תלוי
 ועומד עד אשר יתבררו ויתלככו הדברים ובקשת ממני להוסיף ג"כ ידי שנית
 בענין זה :

כבר כתבתי לכם כי כן כתבו הראשונים ז"ל וסמכו בזה על אותו דפ' הכונה
 (ק"ד ע"א) דלמרי' החס אמאי (לא) תליח כרעא דקוף' ותפסו כפשיסו'
 שכיון שרץ לתלותה אם לא עשה כן הפסיד לורת האות והרי היא פסולה ולא
 הביאו בדבר זה ראיה אחרת. ועתה הרב כר"י הכ' דלה מים מבורות פמוקים
 והביא רא' לפסול מתיאח כפרת הכונה (ק"ג ע"ג) דהה"ן חת"ן מפסלי ואע"פ
 דתליית כרעא דה"א אינו אלא מטעם תליית כרעא דקוף' כדלית' כפרת הקומן
 רבה (כ"ט ע"ג) וכיון שטעם תליית אחד ואם לא תלה כה"א נפסל' ה"ה. ה"ה
 והוא הטעם שאם לא תלה בקוף' נפסלה הקוף. ואין זו רא' דליכא למימר
 ה"א כדליתא וה"א כדליתא וטעמים שנאמרו על דרך מדרש אין לרקק מהם.
 כל כך. ויפה השגחת בזה שאמרת דה"א אינה מילתא יתירתא למיפסלה
 והיינו משום כתיבה שאינה תמה שלא תדמה לחית' מה שא"כ בקוף. ועוד
 שאפי' כה"א יש ראיה להחזיר וכמו שאכתוב בס"ד בסמוך. אבל מכיון שאלה
 מפיסם לא ראשונים ז"ל היה ראוי לחוש אלמלא שאין מנהג מקומ' וגלילותיכם
 מוסכים ליה. כבר כתבתי לך שיש בחשונה לאחד מן המחורטים והוא
 מתייר אפי' כה"א ואפי' דתני' דהה"ן חית"ן לא ישעש. ועכשו אכרר לך
 הענין. דפ כי הרב המובהק ר' ש"ט פלג"ן ז"ל נשאל על רגל הה"א האחרונ'
 של שס בן ד' אותיות שנדבקה לנגה מה יש לעשות לה כי נראה לכאורה
 שהדבר קשה לגדרה שלא יראה כמחוק את השם ושלא ויתן בדבר הרב' שאין
 לחוש כדליתא בזה למחיקת השם כיון שהוא מתכוין לתקן וצקוף דבריו הפלה
 כי אין תליית כרעא דה"א מסבכת והביא ראיה דלמרי' כפ' הקומן רבה
 חוינא לכו לפסרי דוקי דתלוי לה לכרע' דה"א ואחרי לנגה דחית' ומדלמרי'
 סברי' דוקי עבדי הכי משמע דליכא עכובא במילתא. וה"ת דה"א תמיא כדרי'
 דהה"ן חית"ן לא ישעש וקמתי פלה יגמו'. ותימך הרב ז"ל דבי קמתי יגמו'
 אשארע ע"כ דבריו. ולפי דבריו איכא למימר דלחידי דתנא הה"ן חית"ן לא
 ישעש ובההיא בודאי איכא עכובא תנא כדליתא. סם סה"ר יאמן בוגל
 פתחוק סה' לפי דבריו ואל תדקק עמו ביותר מדאי ותהי מפני על מדותיך

עוד

כ"י מחסרי לה נמי וכו' עמודי גולה נראה שהוא מפרש בין המסדר בין התלמי' לספרי דוקא וכמו שכתבתי לטוב למעלה. ואחר שדחינו אלו הכתובים נשאר הרצון מפורש להכשיר ויתר הוא שלא תמוע :

ועכשיו אכריע כן לפי ד' ממקום אחר הרכבה ממורה דודאי כל מה שדרשו בה"א וקוף למאור אחר ולא לפיכך דהכי אמרי' בה"א כפ' הקומץ רבה (שס) מאי ספמא תליא כרשא דה"א דאי הדר בתשוב' משיילי ליה וכו' ומ"ס איה ליה עגא אחר הקב"ה אם חזרו בו לוי קושר לו כתר כמותי וכו' הלשון בעלמא אחר בקוף כפרק הכונה (שס) ואין לך לומר תגיה דקוף וד"א לפיכך אחר חדא דפוק חזי מה עמא דבר . ועוד שהרי נראה דברי הרמב"ם דלא כהו אחריו של בד"ה ח"ק שצריכות להיות ממוינות ע"פ המדרשות הלא תמאלס כלס כספר המנהיג והרי תג של ח"ת יאל לנו מהמדרש הזה דספרי דוקאלי חסרי ליה לגביה דח"ת והיא דלא למאור אחר וכו' לאיך. ועוד לא י"ו אחריות אלו זמר חמורות מאחריות שפעילי' ג"ו דאמרי' כפ' הקומץ רבה (כ"ט ע"ב) ח"ד' אחריות צריכות ג' זריין ואע"פ שזה הלשון מוכיח דלפניכך אחר ח"ת כ' הרמב"ם ז"ל (פ"ה מה' תפילין ה"ג) דלמאור בלחוד אחר ח"ת וכו' אחריו של בד"ה ח"ק שפ"ד המדרש נאמר שזין בהם עכ"ז . וכיון שגם ד"א דקוף למאור אחר ולא לעכ"ז ה"ה לתלמי' כרעיוו דלא מספק' מדרשא ככניה חריפא . ואדברא יוחר היה ראוי לפסול אם חסר תג של ה"א וקוף שהוא מהסר כתר של הקב"ה דאמרי' החס (שבת ק"ד ע"א) קוף קדוש ומס ושלוס להסר כתר ואע"פ לא מייספל ממח' אחריו מסרין כ"ש שאין לפסלו מפני דביק' כרפא שאינו אלא פתח תשובה לרשעים דאפי' ה' לא משכחי ההוא פתחא משכחי פתח' אחריתא כדאמרי' החס (שס) וליפול בדרך ואפי' מנרקא ספי ע"י אפשי רחמי משכחי ליה ושיילי כיה וכו' ע"ד אחריו מדרש . וזו הכרעה נאמרה לתלמי' כרעיוו דקוף וד"א דלמאור אחר ולא לפיכך אלא ח"כ יש בה"א טעם אחר מפני כתיבה שאינה תמה המחבר בדרייתא דהס"ן חית"ן אלא מפני טעם המדרש הוא לא . ולאו באלו לפסול אחריו שלא נעשו ע"פ דקדוקן שאלו מפ' הכונה וממדרשו' אחרים היינו פוסלין כמה ס"ה ומאלף צירוף כפ"ק דמגלה (ה"ט) . כשי מקומי' רב ירמיה בשם ר' חיאל בר אבא וד' סימון חריהון אמרין תורה הראשונים לא היה ס"ה ומ"ס שלסן סחומים . ח"ה וסמ"ק סחומים וזה טעם שאלו לפסול אחר תורה מפני דביקת רגל הס"ה שאינה דומה לח"ת ממש שארי לא לא הדורו' שוק בפתיחה ואלו ה"ה עכ"ז בדבר לא היו עושי' הדורו' ככך וכ"ש בתלמי' כרשא דקוף שלא נאמרו הדברים אלא לספרי דוקאלי וכדכתבינא והגיד ל' שמואל חלפיו י"ו שהוא היום שליח נבור בנכש"ך והיה שליח נבור של קהילו קבל מיורוק"א קרס בהגיה ויעת כי קבל גדול היה יומר מאלף בעלי נחיס והיו שם מקדש רב"י וחכמים גדולים מפורי' אלל ור"פ ותקולוג"א והיו שם יותר מששים ספרי' חדשים ושיס' והעיד על כי היו בהם הרבה שרגל הקוף היטה דקוקה . עוד שמעתי כי הרב ר' נסים גרונדי ז"ל שטי' בדברנו י"ו והיה רנס של רבתי ז"ל שכתב ס"ה לעלמו וסו רגלי הקוף דקוקה נגמס ואמילל סופר שטי' ש"ך במיורוק"א שאל אחריו על זה כמדותם לו שהוא פסול ושחק רב"י ז"ל ולא פנהו . ודע כי אם טעות הוא להדיק רגל הקוף לבגו טעו' קדוש הוא שסרי החס ר"א חכן עורא ז"ל כתב בספר הקדמה למחז' זה לשמו דע כי כל אות יש לה נורה אחת והטעם שהוא דקוקה חון מהס"ה שהיא שר' לנורה והנס היא קו בלורך קו ברוחב כי הקו הוא בין שתי נקודות ואח"כ עמו קו אחר מפורד ולדבריו אין רגל הקוף מפורד . עוד כ' שם אין אות ואלא מפורד מהכתב למסה רק הקוף והנה הוא כלמ"ד הפוך עכ"ד . ואע"פ שהחס ז"ל לא היה רב כן בדיון אלא כשר ה' לעדו' ומעדותו למדנו שכן היו הספרי' הקדמונים . ובתלמוד יש כעין ראיה שאפי' הס"ה היא דקוקה דאמרי' כפ' המגדש (פ"ה ע"ב) ולא לכתוב למחך דשמענ חובל אלא למחך ומשמע לכאורה שכתב הס"ה אפשר להוציא ערער על הגט הגריכו להפרידה אלא שאר הס"ה לא לר' דבין . דקוקה בין נפרדה ח"ה היא ע"פ החילוק שפשיחו בין שתי דקוקה בעו"י לדקוקה דקיק' ח"ה שבגט כל שתי דקוקה כלל בין אח' דקיק' י"ו . למחז' בערער . אלא כפ"ה כיון שאינה דקוקה בעו"י דלא דקיא לח"ת כשרה זה נראה דמה רכינו ז"ל (הג"ה) אחר הכותב קרוב לזה שם שכתב שם הטום (הרשב"א ז"ל) . ואין לנו לריכין לדחוק ולפרש כמ"ס הראשונים ז"ל דלא לכתוב למחך דלתלמי' לרע"י שפיר דלא ליתחמו' למחך דח"ת וזה דוחק שכל שהוא נסרד מעט לא משגיח' בערעורו דכפ"ל ואלא דלא שזו דעה הגאונים ז"ל שהשמיטו מחבוריהם מדרשות אלו של תלמי' כרעיוו דה"א ודקוף ואלו היה עכ"ז דבר לא היה להם לכתוב אלא לפרש . וכך נ"ל דלא דעת הרמב"ם ז"ל וכמו שדקדק מדבריו הר"ן הכבוד ר' יוסף ק"ר דוד י"ו כתבו ששלה אלו זהו הטעם כידי בדבר זה . ולפי שחלתי פני קלודר כזה פ"ה הרב ר' יחנן בר ששה נר"ו עשייתו כן ודברתי עמו בזה"כ וזהו חוקק עלמו בדברי ספר יורה דעה שכן כ' בפירוש וכן נראה מתשוב' כרשב"א ז"ל . ואם עשו הישר בעיניכם . אלא אם יזמין לכם חילוק ורשימו' עליו אינו מספיק להפריד רגל הקוף מגנן משום דהוי חקק תוכות י"ו היא כתיבה כדליתא גביסין כפ' המניח תנין (כ' ע"א) שהרי כשהפריד רגל הקוף נפשיט האות מלגיה חקוקק סביבות האות ותוכותיה האות בולטת מאליו ואין כעין חק יריכו' שיחוקק האו' עממה וירכותיה שהיא הכתב בעלמו נעשה כידי אדם ולא מאליו סלכך לר'ך לנגוד כל הרגל שהוא נפשו בספול ואח"כ יכתוב על הגרד . הרגל תלוי והשחא שפיר חק יריכו' שה"ל מנחלת' קן ה' נפשיט שהוא כותב' יוף סקוף ואח"כ כותב כרפא והשחא לא היא מק תוכות שקן הוא ודך עשייתה וכו' משום של אחריו הסרד אר"ב לבי

פ"ד יש לחין כרעיוו חייבי כחד גולה ואפי' לפסול כדיעבד והיא דספרי דוקי היא בנזנה אחריתו כרעיוו חייבי כחד גולה ואפי' כרעיוו פ"ד כרעיוו דלא מייסכלה ספרי ח"ת ממורה היא אלא לא לה דביקת בעו"י אלא דקיקות איה נפסקת כן דשפיר מיכרל ה"א אלא ספרי דקואלי הוו חלו לה למאור זה תרמי' מסכרל . ואח"כ מנחמי מי שכתב כן כזה הלשון ורגל השמאלי של ח"ת יה' מדיק ועב למעלה בגג הח"ת כדי שלא יטעה בה' שהי' ה"א על כן לר'ך שידבק רגל השמאלי בעו"י לגג הח"ת עכ"ל זה הפירוש . וארי זו רציה מפורשת שרגל הס"ה גס הקוף אין נפסקת אס לא תלה אותן ונראה שזו דעה ספר עמודי גולה שכתב וז"ל . וספרי דוקאלי חסרי לגגה דח"ת פרטי' ז"ל כזה ק' ויש מפרשים כזה ק' ורבינו תם ז"ל פ"י כזה ק' וסוד לפשות כזה וכו' ואלו לכרעיוו דה"א ודקוף עכ"ל זה הספר ונראה מדעתו דתלמי' כרעיוו דה"א ודקוף שוות להטער' נגח דח"ת מדכר'ך ותי להו כי הדדי ואין לומר שכתער' נגח דח"ת יסכל ס"ה שא"כ לא תמאל ספר כשר שהרי לא נהגו כלל בשום חסרה לא כזה ולא כזה ועוד דלספרי דוקאלי היא ולא לפיכך דברי זה הספר קב ונקי וכדאי לסמוך עליו ככ"מ וארי זו מפורש וכיון שמזינו רב לסמוך היתר עליו אין לחוש לאחורן ולשמות המנהג . והרב גר"י הכור דחה בקודמיהו אשר שנה לכס רציה כרב רש"י פלקוף' הנו' ז"ל כשי פנים . ולכרע דה"א דספרי דוקאלי היא להיות כפשטה ספרי שנינו כפירש דהס"ן חית"ן יגזו וא"כ על כרעיוו איה לכו למיתלי כרעא דה"א דלא חסוי כח"ת . אלא ה"ק דספרי דוקאלי היו חוליס כרעא דה"א יומר משאר הקופרים כדי שיהא יכיר אותו רמו של בעלי תשובה הרומו בתלמי' הס"ה . ולישנא לא משמע שבי ועוד שהרי רש"י ז"ל פירוש כפירוש מנחות שלו ז"ל תלה לכרעא דה"א שלא היו מדיקין רגל הס"ה לבגה וכן פירש הס"ה דכרעא דקוף כפ' הכונה וכן פ"י בעל הערוך חסרי . וז"ל ח"ה אפרש כן כלל שפרי זה הלשון בעלמו אמרו דב"ה כפ' הכונה גבי כרעא דקוף וכל אותו עיני הסוכר כה"א כפ' הקומץ רבה חכר כה"א כפ' הכונה והקוף אין לפרש אחריו חלוי כרעא דקוף כרעה ספרי עדין לא שמענו שר'ך לחלות כלל שילטרך לחס קעס למה מרחיקין אותו הרבה ואחתי לא שיהא' אפיקתיה אלא דלא חס' לתלמי' כל שהוא שרגל קוף תלמי' כדמוכחא בלס"ה בית"א דר"ע הוצרכו לאותו טעם וא"כ ספרי דוקי למה ליה למיתלי כרע' דה"א ספי משאר ספרי משו' ה"ס הא בתלמי' ומופתח בתלמי' כרעא דקוף דח"ת לאחי רמו . ועוד שאפי' לפי פירש הרב גר"ו אין תלמי' רגל הקוף ומכנה שבתלמי' רגל הס"ה מליו כרעיוו מפורשת שר'ך לחלות' שהיא דפרק הכונה הס"ן חית"ן וכו' והיא דלא לפיכך היא ולמח' בלחוד ר'ך לחלותה הרבה לפי פיר' זה והיינו שהיא דפרק הקומץ רבה דספרי דוקאלי ובאחריו סגנון שנאמרה לספרי דוקאלי כרעא דה"א נאמרה כרעא דקוף וכי הכי דלהסם למאור נאמרה חס' לפי פירו' זה הכי נמי לכרעא דקוף שלא מליו שהיא פתח תשובה בתלמי' כרעא דה"א אלא לספרי דוקאלי וזהו הוא הטעם לתלמי' כרעא דקוף שהרי שיהא שזין רמו לפתחי תשובה ודי הכי דכ"ה ליה אלא מנהג הכי נמי כקוף . והפירש שיהא פתחיה דמה הרב גר"ו ראיה הרב ר' ש"ס פלקוף ז"ל שהוא אומר דספרי דוקאלי היו חסרי לגביה דח"ת ואפי' הכי חלו לכרעא דה"א ואע"פ שכיון שחקרו נגו של ח"ת אין כזה משום הס"ן חית"ן חס' הכי חלו לה לפי שעכ"ז יש בדבר בתלמי' הס"ה ואפי' היכל דליכא משום הס"ן חית"ן מפני אותו רמו וילא מזה דה"ה לכרעא דקוף שהרי שזה באחריו רמו . והנה כפירוש זה דיפל חית"ן עלמו שהביא דהריהו דספרי דוקאלי לפיכך אחרת מהס"ה דהס"ן חית"ן כמו שכתבתי למעלה . וספרי כפירש זה שהיא דהס"ן חית"ן היא כחד גולה היכל דלא חסרי' לגביה דח"ת והא דספרי דוקאלי איהא בנזנה אחריתו דחסרי' לגביה דח"ת וא"כ סדרה בעיין לדוכחה מאל' לן דספרי דוקאלי לפיכך ענדי הכי ולא אשכחן כרעיוו דאמרה הכי יש לבטל דעין לומר דלמאור אחר ולא לפיכך מדיקן שסינו לריכין לראיותו שפירא ונהפסקה כפירוש זה . ועוד שפירוש עלמו דחוק ואינו כדאי לסמוך עליו חדא דלישנא לא משמע הכי דהכי הוא ל"י נמימר חסרי' ל"י לגביה דח"ת ואפי' חלו לכרעא דה"א . ועוד דנמנרה מוכה כפיר דחסרת גביה דח"ת ותלמי' כרעיוו דה"א כי הדדי יניחו כדרייתיה דהכי אמרי' החס חסרי' לגבי' דח"ת כלומר ה' כדמו' של פולס ותלו לכרעא דה"א כדכרעא מייסה וכו' ומוכה אזי לישנא דלא ודא חד הוא למאור ולא לפיכך . ועוד כיון דתלמי' כרעיוו דה"א לפיכך היא חס' היכל דליכא למייסליה משום כתיבה שאינה תמה משום האי רמו ח"כ פשיטא דהוה לכו למיתלי לה אפי' דחסרי' לגביה דח"ת ולא הוה ליה למיימר דספרי דוקאלי ענדי הכי דפשיטא דחיה לכו למעבד הכי כיון דלא ענדי הכי מספיל ס"ה ומה עיין לתלות זה בחקלא ח"ת דספרי דוקאלי והוא ליה למיתלי פתחא עמודי דתלמי' כרעא דה"א להחאו רמו דפתח תשובה . ועוד דולתי כרעיוו דח"ת הס"ן חית"ן וכו' בכל פירן חמיי' שלא ידבק רגל הס"ה לגג דח"ת ולא מסלגה כרעיוו בין חסרי' לגביה דח"ת בין לא חסרי' וא"כ משום שהיא כרעיוו גוסה איה לכו למעבד הכי ולא הוה לריכין לפתחא דפתח תשוב' דמיימי ענה . ועוד היאך היה עולה על הדעה דחסרת הח"ת יכשיר דביקת דה"א שזין לריכין לפיכך אחר והלא חסרת הח"ת אינו מעכ"ז וא"כ אפשר כ"ו להכתוב ח"ת בלא חסרת גביה וכיון שכן אם שדיקו רגל של ה"א כבר עשו מה"א ח"ת בלתי מחוסר ובין מחוסרת בין שאינה מחוסרת ח"ת היא ומה אלטר'ך למימד דלא ענדי הכי כי חסרי' לגביה דח"ת . ועד שמסרה ח"ת לפרש"י ז"ל אינה משנה לורחה כמו שכתבתי נגס הס"ה יש לה אותו תג כדלית' כפ' הקומץ רבה (שס) ואדברא כשהא דמח' ספי ס"ה לח"ת כי מחסר' מלי לא מחקלא ופשיטא דלא לא חלו כרעא דה"א דח"ת לח"ת

יורה ז"ל וכ"כ תלמידי הרשב"א ז"ל. (הג"ה ח"מ"ה ה"א"ש ז"ל נשאל כלל ג' ס"י ע"ז על מ"ס פתוחה שנדבק' פתיחתה והסתמחה אם יתור עוב שיגידו כל המ"ס ויתבאר אחר' במקומה או יגידו הסתימה ויעשה פתוחה והשיב יגידו כל המ"ס ויעשה אחר' במקומה אבל גירדת סתימתה אינו עושה אותה אחר דה"ל מק תוכות ונשאלה הא' עומדת מעטמה ולא כתיבה היא שכי לא עשה מעשה בגוף הא' ונעשית הא' מעטמה שב"ש ז"ל. והסכימה דעת דעת הרב המהר"ר ז"ל כנכר בסמוך בלות הקו"ף) וגם יש לדרקק בזה שלא יוסיף התקון סבול מעט' מנומ' מפני הגרידה וכדלמרי' בגנין (ל"ד ע"ב) גבי שם שנכתב שלא לשמו דשמעביר עליו דיו לקדשו. (הג"ה ח"מ"ה כה"ן חלק עליו נכדו ה"ר למה ז"ל). מיהו בתפילין ומזוזות ח"א לפשו' כן אחר שכתב האות שחבר הקו"ף דבעיני שיהו כתובים כסדרן והתמתי שמי שמעון כה"ר למה הכ"מ: עליו נכתב כחור מורס מעט נשיא חלקים בתוכו. כמוהו כלל הפס' אין נכון והכס. ה"ר מימון עב"ר נר"ו :

ב"גאיה אל האישי אשר בא משם ושאלה זו בידו

שאלה נב

יורדי משכן חזרו ביד ישמעאלי וסך המשכיל היה קק"ס דינרים חדשים חמ"כ מת יהודי הממשכן ונשאר בנו יורשו וזה חליו הישמעאלי הנושא והאחר לו אם תרצה שחזיר לך בית חזק תן לי עתה מלי הכך או שלישי' והבשאר אתן לך זמן שתפרעני מעט מעט בכל שבוש ובכל חרש אז הבן הירוש נתן לו מאה דינרי' חדשים והבשאר נתן לו זמן לפרוע אותו תוך ה' שנים לפרוע אותו מעט מעט ככ"ש וככ"ה כמסת ידו. ח"מ"ה בזה המגפה והסך לו הבן הב' חזן לעיר לעשות מלאכתו והתפכך שם קרוב לשנה תמימה אז הישמעאלי ראה למכור החצר הב' מכה שטר המשכיל שנידו מהזקן בעל החצר שמת כי כח ורשות היה בידו למכור ובאותו הזמן היה המגפה חזקה וכל היה שום אדם רולה לנקות קרקעות ואשילו אם יהיו צול גדול בשמות ומלי היה אחר חזק אלל הישמעאלי ואמר לו מכור לי החצר הב' מכה ההרשאה אשר בידך בהרשה אחרך אזי הירוש הב' והלי אתן לך ק"ס דינרי' חדשים שנשארך לך על הבית השיבו הישמעאלי וז'ל מה הפשה לכן הירוש אשר כבר נתן לי ק' דינרי' חדשים אם יתבטי דבין על המעות אשר קבלתי ממנו וגם על אשר אמכור החצר פחות מכדי שריו אז ענהו יהודי ואמר לו אני אעמוד לך מנגד ועלי לסלק ממליך כל פרעור וזקן והפסד שיוזמן לך מזה הירוש הב' אז תרצה הישמעאלי ואמר לו החצר בסך ק"ס דינרים הנשאלים וככס לו יהודי ערב מכל נזק שיקרה לו מזה הירוש. חמ"כ מת יהודי הקונה והשאר החצר ביד בנו כיון ששמת הירוש שנמכרה החצר ב'ל ומלא הישמעאלי חולה ונוסה למות ח"ל הירוש החזיר לי הק' דינרי' חדשים שנתי' לך או החזיר לי החצר ואלי אפרע לך קק"ס דינרי' הנשאלים אז ח"ל הישמעאלי אזי מכתתי החצר ליהודי הב' ופשה לי שטר מזה שהוא יתיב' לי מנגד מכל תביעה שיש לך עלי והסמתי לי עד שאקום מחולי זה וזו תבא לרון עמי ורחה ויהיה לך עלי יהיה לי גם אני נגד יהודי הב' ואחר זה מת הישמעאלי והלן הירוש דינינו ולטרקף מהירוש החצר אשר זה אם יוכל הירוש לטעון נגד יהודי דינינו ולטרקף מהירוש החצר אשר בידו אחר שהשמעלי היה מחזיר החצר בדיני ישמעאל ויבאר לנו הדברי' בחר היעב כי הוא חכם כמלאך האלקים עד כאן נוסח השאלה :

תשובה

דינינו מנר זה הוא בעל מנמה טעמים. האחד שיש סעות ואונאה במכירה זו כנראה מלשון השאלה מפני שפעם בזמן המגפה שאין דעתם של בני אדם לנקות כי אם בזול גדול והע"ג דק"ל (ערכין כ"ד ע"א) דאין להקדש אלא מקומו ושעתו ובראי דהוא הדן לעכר וכ"כ הראשונים ז"ל היינו דוקא כשנושע המכר בזמן הראוי למכור אלא שאין ממתנין זמן אחר שיהיה ראוי יותר מזה אבל בזמן כזה שאינו ראוי כלל היה זה כמובר בלא אכרזתא שאפי' ב"ד שמכרו בלא אכרזתא אין מכרן מנר כדלמדין בפרק אלמנה זונת (ק' ע"ב) ב"ד שמכרו בלא אכרזת' נעשו כמי שטעו בדבר משנה וחוזרין וה"ם גליה כדלמדין עלה דהביא (שם) נעשו וראי פשו' דתנן שום היתומים שפטים יום ושום ההקדש שלשי' יום ומכריון בבקב ובפרט ח' מההיא הוה אמינא ח"מ שליח אלל ב"ד לא וקמ"ל דאפי' ב"ד וכו' שליח לר"ך להכרוז וישמעאלי זה בשליחות בעל קרקע מכרו ומכרו בזמן שאינו ראוי למכור אין מכרו מנר. והע"ג דלמדין החס (סס) בדמקום שאין מכריון כגון בהרדע' ח"ל להכריז ח"מ במקום שאין מכריון כלל משום דקרו לכו בני אכלי נכסי דאכרזתא אלל כגון זה בכל מקום אין עשה זו דאזיה למכור קרקעות וכ"ג לא חמרי' אין לך אלא מקומו ושעתו. והכי מוכח בפ' שום היתומים (כ"ד ע"א) דתנן החס ח"פ' שאמר עבדי' נמכרי' בכסותן לשבח שאם תקח לו כסות לשליש' דינרי' משביח הוא מנה וכן פרה אם ממתנין אותה לארטילים (ה"ה ארטילים פירוש בעל הפרך שזהו שוק קצבות ויש שם פלים נעולים וברזלים מתוחים בהם ותולין השאר) שנכתבתי היא וכן מרגילת אם מעלין אותה לכרך משבחת היא. אין להקדש אלא מקומו ושעתו ומדקדק' לה כהני גווי משמע דדוק' כי ה"ג שאי אפשר שישיבו במקומן ושעתן בלא שום מנשה יותר ממה ששם שרין עכשו הוא דמזכירין לכו בהסוד דוכתא ובהסוד שפתא אלל כנרון הוא שאם ימתיו עד שיעבור זעם זמן המגפה יבוס השטר למקומו בלי שום מעשה ולולו. זה אינו אלא ממתנת שאין דעתן של בני אדם לנקות עכשו אין מוכרין אותו עכשו וראי זה כמובר בליה או כמכריז שלא בשעת הולאת סועלים והכנסת סועלים וראי לא לשמעין כה"ג וכ"כ הנהו גווי' דמתני' שאין לנו ללמד ממשנתיו מה שהוא יותר גרוע מלוחן דדין שאכירה וחזת דק"ל דאין אונאה לקרקעות

ובדליתא בפרק הזהב (ל"ו ע"א) ח"מ כמובר עלמו אלל בשליח שפסח חסי' כפחות מכדי אונאה חזר כמסלולין וכן בקרקעות ובדליתא בפ' האיש מקדש (מ"ב ע"ב) משום דמלי חזר ליה לתקוני שדרכתך ולא לעומוי. והשיי שום הישמעאלי מנר קרקע זו מכה כהשאלת המוריש אחר שמת ואין מכירתו כלום הגע (כ"ט ע"ב) גבי שליח נגד כלכו מכה מאן קאתו מכה בעל ח' איתיה לבעל איתנהו לכלכו ליתיה לבעל ליתנהו ואמרי' בפ' הגזל ע"א (ק"ד ע"ב) לקדף ח"ל חסי' כתב לך התקבלתי נמי לאו כלום הוא דילמא אדליתת שכיב ר' אבא ופסי' זוזי קמי יתמי והתקבלתי דרבי אבא לאו כלום הוא. והרמ"ב ז"ל כתב בפ' הספיכה בשם ר"ף ז"ל שאם מת המשלח בעלה הרשאה. ולא עוד אלא חסי' בחיי המרשה לא היתה מכירת הישמעאלי המורש' כלום דהא ק"ל דאין שליחות לפכ"ס כדלית' בפ' האיש מקדש (מ"א ע"ב) ובפ' איזוהו נשך (פ"א ע"ב). עוד יש לרקף לזה טעם אחר שלוקח הוה כשעתיד אל הישמעאלי לסלק מעליו כל פרעור הכל לו ממתנת יורש הממשק לפי שזמן הדין לא היה יכול למכרו מפני הפשרה שהיתה בניהם שיפרעו לו זנינים וגם מפני שמוכרו כפחות מכדי שריו וגם מפני שכבר קבל ממנו מאה דינרים ולפ"ו לא תרצה הישמעאלי למכרו לו אלא בשעבוד זה והרי הוא כמכורו לו ע"מ שירלה בעל הקרקע וכו'ן שלא תרצה הירוש במכירה זו. ולולי שמת הישמעאלי כבר עמד עמו דבין על זה אמלא שמכרו בעל ובכ"ג לא בעי תנאי כסול ולא שאר דיני תנאים אלא אומדן דעתא סגי דכיון דגלי דעתיה ללא מוזין אלא ארפתת דהכי לא הוה זכירי חסי' הי' יכול למכור מן הדין ובדלית' בפרק האיש מקדש (ל' ע"א) גבי ההוא דזכנייהו לנכסי' ארפתת למסק לארעאל וכדאי' החס וכן נמי בפ' אלמנה זונת (ל"ז ע"א) בהביא בלרתא דזכנייהו כ"פ לאפדנייהו כדלית'. החס וכ"כ המפרשים ז"ל דנגלו דעתא סגי ולא לריכי' כה"ג לדרקוקי תנאים כלל. והע"ג דלחזיק האי לוקח בקרקע זו שרי חזקה אין חזקה כלום לפי שחזקה זו מכה מכירה זו בלא וכו'ן שאלי' כלום אף אהו פסולה לזכנה חזקה. וכן כ' הרשב"ם ז"ל בפ"ד מהלכ' טוען האוכל שרי חזקה ממתנת שטר שיש בידו ונמלא השטר בעל בעלה החזק' החזרו השרה פס כל פירומו' לבעלים. והע"ג שקרקע זה נפל ביד יורש הרי דינו כאלו אביו היה קיים ללא חמריין בכל כה"ג טוענין לירוש דאין נטעון עליהם טענות שקר כמה שאנו יודעין שהוא אינו מחזיק בקרקע זו אלא ממתנת מכר זה שהוא בעל יתמי' דאכלי ללאו דידכו זילכו בתר שנקייהו (ערכין כ"ב ע"א) דהע"ג דק"ל טוענין לירוש כדלית' בפ' חזקה (מ"א ע"א) בפרק המוכר את הבית (פ' ע"ב) לאו בכל מיני טענין לכו אלא במיני דבעיני אכלי במיני ללא שכימי אפי' דאבוהו חי הוה קיים הוה טעין הכי חזן לא טענין אלא במידי דשכיח. והכי מוכח בפרק המוכר את הבית (ל' ע"ב) גבי שטר כ"ס דטענין לכו החזרה ולא טעני' לכו נאכסו ואפי' בדברים שאם אפוסרופוס הוה טענין הכי הוי מקבלין טעמיה אן לא טענין לכו אי לא טעין אפוסרופוס כדמוכח בפרק שרי דיני' גזרות (ק"ט ע"ב) גבי ההוא דשפחה סימן לאחר וכ"כ רבינו אשר דקונטב' זרק ז"ל בתשובה וכן כתב הר"ם ז"ל. מ"מ נראה שאפוסרופוס יכול לטעון הכל כדמוכח בהיא דתובות וכן כתב הר"ם ז"ל בפ' הגזל בתרא אלא שאין כאן שום טענה לפי נוסח השאלה. וכו'ן שמכר זה הוא בעל בדיניו חסי' היה מתקיים בדיניהם אלו מבעלין אותו דלמדין בפ' חזקה (ל"ה ע"ב) ח"ר יהודה ישראל הבא ממתנת עב"ס הרי הוא כעב"ס וכתב הר"ב בעל הטעור ז"ל הרי הוא כעב"ס דקאמר בכל דוכת' כאלו אותו עכ"ס דאם בלא ישראל לרין ותניא (ב"ק ק"ג ע"א) אם אמת יכול לזכות בדיני ישראל וזהו דיני עב"ס זכרו. וכן יש מהאחרונים ז"ל שכתבו כן וכו'ן שאנו בא העב"ס לפנינו השתא נמי לכא' ישראל דלתי ממתנת חמריין ל' מקדש יכול למכור בדיניהם השתא נמי לכא' ישראל דלתי ממתנת חמריין ל' מקדש בעל וכ"ש חסי' בדיני העב"ס המכר בעל כמו שפי' בשאלה הילכך מחזיר יורש בעל הקרקע לירוש הלוקח מה שהוילא ויחזיר לו קרקעו עם הפירות שאכל כדן המחזיק בקרקע שאינו שלו דהדרת ארע' והדרי פירי:

שאלה נג

ברישך לה"ר שמואל בר דוד הלוי ז"ו שאלת לפרש לך מה שכתבתי' בו במ"ש רש"י ז"ל בפ' כי חבא כפסוק והקמות לך אבנים גדולות שכתב ז"ל והקמות לך בירדן ואח"כ תוילחו משם אחרות ותבנו מהם מזבח כהר עיבל. מנאלת אומר ג' מיני אבנים הי' שנים עשר בירדן וכנגדן כהר עיבל וקפלוס והביא'ו לנגלל במלון כדלית' במס' סוטה (ל"ה ע"ב) והוקשה לך בלשונו שלא מנה את שני מיני אבנים והשלישי'ם לא מנה. עוד כסתפק לך לשון וקפלוס מהו האם יאמר וקפלוס באבנים וכי בגדים הם שיאמר בהם קפול כמו פתילת הנבר שפלה (שבת כ"ח ע"ב) וכמו היואל בעליה פתולת (שם קמ"א ע"א) תשובה נראה שיש חסרון בפירוש ז"ל לפי החסופת' שבת' סוטה דהכי תירא החס ומייתי לה בגמ' בפרק אלו לאמריין (שם) מנאלת אומר ג' מיני אבנים היו אחד שהקים משה בארץ מואב. שאל' בעבר הירדן בארץ מואב והואיל משה באר את התורה הוילא לאמר ואחרי' באר באר כתיב הכה באר את התורה וכתבי' החס וכתבת על האבנים את כל דברי התורה הוילא באר היעב מה להגן אבנים אף כאן אבני'. ואחד שהקים יבושע בתוך הירדן. ואחד שהקים יבושע בנגלל שגאמר ואת שמים עשית האבני' האלה אשר לקחו ען הירדן הקים יבושע בנגלל ע"כ גמרא. מנאלת סדר המשנה כך הוא משא רבינו ע"פ כתב כל התורה כלס על האבני' כמ"ש יבושע כמו שלמדו בכותיו

דמותו ז"ל ע"ש שאכרחי ואלו הן מין אחד מנ' מיני אנשים בתוך הירדן תחת רבי ז"ל וכשעברו ישראל את הירדן הקימו י"ב אנשים בתוך הירדן תחת מנצ רגלי הכהנים נושאין ארון הצבית ויהיו שם עד היום הוא וכללו האנשי לא יחבב בהן כלום ולא הקימום אלא לזכרון ואלו הם מין ב' משלש מיני אנשים. עוד הוציאו מן הירדן י"ב אנשים אחרים כי כן כתוב בתורה והיה ביום אשר תעברו את הירדן אל הארץ אשר ה' אלהיך נותן לך והקמות לך אנשים גדולות וגו' וכתבי' ביהושע קחו לכם וגו' שנים עשר אנשים יצא אחד איש אחד משפט וזו אותם לאמר שאו לכם מזה מתוך הירדן ממנצ רגלי הכהנים הן שמים עשרה אנשים וגו' ואלו האנשים הם ממין השלישי מנ' מיני אנשים. וכללו האנשי' וכתבה התורה באר היטב כמו שאמר בתורה וכתבה על האנשים את כל דברי התורה וזאת באר ספר. וכתב החכם רבי אברהם אבן עזרא ז"ל בשם רמב"ם רבי סעדיה ז"ל שכתבו עליהם מין המזות כמו שכתובתם כס"ג כפין אוזרות ויהיה לפ"ה ספ' מה שכתוב באר היטב שתי' הכתיבה מנצרת וכתביה תמה. אבל רז"ל במסכת סוטה (ל"ג ע"א) אמרו שכתבו התורה בשפנים לשון שנאמר באר היטב וכן נמלא בספר תנאי היתה כל התורה כתובה בסם מבראשית עד לפירי כל ישראל בתנאי' וזויה ומשם שפיקו התנאי בכל התורה. וכתב הרמב"ן ז"ל שיתכן שהיו האנשי' גדולות מאד אז שהיה מתעשר נסים כמ"ל. ואלו האנשים סדו אותם כשיד כרי עיבל מאד בתורה והיה נכבדים את הירדן וקימו את האנשים אשר לאנשי מזוה אחתם היום כהר עיבל ושרת אותם כשיד ואלו הן שבו מן מזבח כמ"ס ובניה שם מזבח לה' אלהיך וכ"כ רש"י ז"ל בפירושו ע"פ ואלו האנשי' (ל"ג ע"ב) שכל המזבח שבו מאלו האנשים כתבו התורה וכן הוא מסופר בחומש פתחא וכ"כ בספר יהושע אז יבנה יהושע מזבח וגו' אנשים שלמות וגו' וכתוב שם על האנשים וגו' אחר שכתבו שם התורה והפעלו עליו עולות וזבחו שלמי' הסבירי' למלון בגלגל עליו שם והניחו שם שנאמר ויפזרום עמם למלון ויירוחו שם והכי תירא הם (שם ל"ו ע"א) ברא ורעה כמה נסים נעשו בלוחות היום עברו ישראל את הירדן וכלו להר גריזים ולבר עיבל יתר מששים מל וזין כל בריה יכולה לפמוד כשיהיה ואלו הכיאלו את האנשים וכו' את המזבח ושדוכו כסיד וכתבו עליו את כל דברי התורה בשפנים לשון והפעלו עולות ושלמים וזבחו ושתו ושמו וברכו וקלנו וקסלו את האנשים וכלו ולו בגלגל. ופירוש וקסלו ר"ל שהסירו הסיד מעליהם והוא לשון מורגל בתלמוד בפירי הסרת הסיד כמ"ס ע"פ דברי ר' אבהו (ל"ג ע"ב) קסולא מידע ידע כלומר הסרת הסיד מעל הכותל היא יבנה רז"ל לחוש שאחר שפשו אותה חותה לרע מי בנה הכותל שפין שני שכנים בנקבה זין לחוש שאחד יקפל הסיד ויאמר שפין שיהיה הוא משום דקפול הסיד דבר יכיר הוא ואם יקסלוהו יאמר מקומו יכיר וכן נמועד קטן מיימי לה ע"פ (ק' ע"ב) דפ"א בתנאי' אשה חכר לשון זה בספרת הסיד. וז"ל שהוא הפוך מלשון קלוף מתרגום ואת הבית יקליט מניית ואחרי הקלות את הבית שם מתורגמן לשון קלוף והוא הסרת הסוד. וזא"כ מלאכה לרש"י ז"ל ע"פ אלו טרפות (מד"ע"א) שכתב היקפל אקסולני קמו אקלף ודומה לו וקסלו האנשים דמסכת סוטה ע"כ. ומימינו נמשך הסוף זה בלשון קלוף דומה ממשכת שוקלים לקפל ככלאים כמו לקלף ובראשון ממעשרי' הפוך אחר הכלל משיקל כ"א משיקל. ומה שהוקשה לך לדברי האומר שכל האנשים כתבו אותם ואלו סדו אותם כשיד מה חשבת היתה בראות כתיבה אחר שכתבו אותם כשיד זין זו קושיא כלל דוגרת הכתוב היא שיהיה כן וכבר נשאו ונתנו בזה בגמרא והכי תירא הם (סוטה ל"ה ע"ב) כיצד כתבו ישראל את התורה רבי יהודה אומר ע"ג אנשי' כתבוהו שאמר וכתבה על האנשים וגו' ואלו סדו אותם כשיד אמר לו רבי שמעון לרביך הפוך למדו וזמנות השולם תורה אמר ליה כינה יתרה נתן להם הכ"ס ושגרו ופסרין שלהם וקסלו את הסיד וכתבוהו. ומה ששאלת למה קסלום הם הטעם בזה שאמר שפשו מעשה הקרבנות והשמחה והברכה והקללה ולא נשאלו האנשים אלא לזכרון כמ"ס בספר יהושע עבר זמן מלות ושרת אותם כשיד ולא היתה אלא מלות שפשו וקסלום כדי שיהו יכירין לארץ שמן הירדן הוציאו: כבר כודעתך ספירת החכם אלה מני ה"רר למח הכ"מ רבך הירדן ע"כ נעשו ככאן שמים עשרה השכנות מני דרשות וקניות וגם כמיוקל' שבו דרשות וקניות כבוד גדול לחיי הוותיק רבי נסים י"ו ודרש הרב מרדכי ל"ג צאל י"ו לחשוב שבכל המקום אשר דבר המלך ודחו מניע אבל גדול ליהודים. נאם החותם ס' כי ידעתי את מלאכותיו הנעלם שמשו כס"ד למח הכ"מ:

אל מדיי' לזון מנהיג חקאל אשר שם ישמרוהו האל

כתב הדידן ישמך האל קבלתי ושמתתי מחד על שלומך שיגדל ולהטיק לזיך אחיבך מלין לשאלתך מה שיראוני מן השמים:

שאלה נד

אמר' כי ארצו ביניכם שני מעשים נעזין חלול שבת לזורך פקוח נפש. האחד שאשה אחת היתה יולדת יום שבת ושמד בעלה ובשל לה תרנגולת. עוד פסם אחרת מחפץ מתנו ליל שבת וקסל הר בידו ואחיה האשמת אותה וירע כעייך זה המעשה מפני שהיו שם גש' רבות והיה אפשר להתחלל שבת על ידן ולא ע"י האיש כ"ש מפני שהוא יודע לקרות וכו' והשיב אומר כי הרמב"ם ז"ל כתב (ס"ב מה' שבת ה"ג) שאין עושין דברי' אלו על פקוח נפש ע"י נשים אלא ע"י גדולי ישראל וכתביהם:

תשובה

יש עשה האיש שהוא ויפה השיב אותך שכל דבר שיש בו סכנת נפשות הוריו הרי זה משובח ומי שנמנע מזה או מונע אחרים כרי הוא בכלל שופכי דמים שדך אמרו גירושמי' (ימח"ס"ה) הוריו כרי זה משובח והשאל כרי זה מנוגה והשאל ה"ו שופך דמים. ויודעת העין נש' שסבורה אמרה אשר יששה אותם האדם וחי כסם ופי' מל' (זמ"ס"ה)

ע"ב) וחי כסם ולא שימות בהם א"כ שבת נעזין סכנת נפשות הרי הלא דמיו' או מותרת וברי' היא כחול לכל דבריה ומי שהוא זרין בזה הרי זה משובח מפני שהוא סכנת נפשות ומי שאינו זרין בעמנו אבל מחיר לאחרים השואלי' אותו לפשות ה"ו ענוהו אש"פ שהוא מחיר לאחרים כשהוא נשאל כיון שהוא זרין מתעסק בזריות במנוה זו ומי שאינו רואה לחלל שבת עד ששאל את חכמים ויתירו לו ה"ו שופך דמים לפי שאפשר שימות החולם בעבורו לפיכך כל הקודם בהם זכה ואין לו לרחוץ על חלול שבת שהקב"ה שואר במנוח שבת הוא היה לחללו לזורך סכנת נפשות וזכות גדולה היא לו שהגיל נפש אחת מישראל ומוטב שיחלל שבת אחת כדי שימיה זה החולם ויקיים שבתות הרבה ולא שימות החולם ולא יקיים שבתו' כלל ואין לזכר לומר דבר שיש בו ודאי סכנת נפשו' אלא אפי' ספק נפשו' דומה שבת ואלו' אומר ולא רופא בקי אלא כל שיועד שיש בזה ספק נפשו' אי נסתפק לו אם יש סכנת בחולי זה מחלל עליו את השבת ואלו' הוראת כ"ד דת"ר מפיקין פקוח נפש בשבת והוריו ה"ו משובח ואינו לזכר ליתול רשות מנ"ד וכו' כפי"ד דיומא (פ"ד ע"ב) ואפי' לא יהיה אותו מסוכן מפני חלול זה אלא שעה אחת ואח"כ ימות מחללין עליו שבת אשילו כשיביל שעה אחת ונפטי שגדול הוא המקום הלל' נפשות אפי' הללה מושקט כחי שפשו' שבת שפשו' סקולה כנגד כל התורה מחללין עליה. ומה שאמרת האשר ה' ע"י נשים יפה השיב לך מדברי הרמב"ם ז"ל והכי יאמר ע"פ בחרת דיומא (שם) אבל לזכר לפרש הטעם למה אם אפשר הדבר ע"י קטנים למה תחלל ע"י גדולים. ואם אפשר ע"י נשים למה תחלל ע"י אנשים. דע כי אין הדין שזה בקטנים ובנשים כי לעולם אין עושין הדברי' הנכריין לחולם ע"י קטנים ועכו"ם אלא ע"י גדולי ישראל ואין פירוש גדולי ישראל החכמי' כמו שפי' הרמב"ם ז"ל אלא ישראל גדולים בשנים ואלו' שאין גדולים בחכמה ולנו לומר שאין עושין דבריהם אלו ע"י קטנים אלא ע"י גדולי' ויהיו ישראל ולנו גוים וזהו פירוש גדולי' ישראל כלומר ישראל ולא פכו"ם גדולים בשנים ולא קטני'. ולכן הירושלמי מוכיח כן דהכי גרסיק הם אין אומר' ישו דברים הללו בקטנים ובכ"ס אלא אפי' גדולים אפי' ישראל כ"ס כל כתבי' (ה"ו) ומפני מה אין עושין דבריהם אלו ע"י קטנים וכו' לפי שאם היינו עושין דברים אלו של סכנת נפשו' ע"י פכו"ם וקטני' יבואו הרואי' לומר שאין פקוח נפש דומה שבת ע"י המחוייבין במנו' ושמה בזה הדבר ששאלו ימלא פכו"ם וקטני' לא ירע לחלל את השבת ע"י ישראל ויהיה החולם ויבואו ירדי שפכות דמי' הליכך אין עושין אותה כלל ע"י פכו"ם וקטני' מפני שאין מחוייבין במנוח ויבואו הרואים ויאמרו כך. אבל ע"י נשים לא אפשר שיאמרו הרואים כך שהרי מחוייבין הן במנוח שבת כאנשי' הלכך עושין אותן אם נודמן הדבר ע"י נשים. מ"מ אין מחייבין מלאכה זו להם לומר התעסקי פלונית במלאכה פקוח נפש וזהו לפי שמה תשיביר האשה בלבה שדבר זה אסור אלא שאמנו מכשילין אותה כן פירשו בזה הראשונים ז"ל הלכך אסור לישראל להחלול בחלול שבת לזורך סכנת נפשות וחסדן בזה על פכו"ם ונשי' ואפי' אם יש ע"י ישראל אחר אין לו לפשות עמו חסדן לומר מוטב שחלל ע"י אותו ישראל ולא ע"י לפי שהריו בזה ה"ו משובח ושכרו גדול מפני שחדרו והחלמין בהלל' נפש אחת מישראל. ואלו' סקולו הר' שה' מותר לפשות שהוא זרין אסור אלא מדרבין אלא אפי' הדלקה והכערה שהיא מלאכה נגמור' ויחייבים עליה סקילה וזאת עושין אותה כשיביל חולה שיש בו סכנה אפי' שאין עיקר רפואתו כהדלקת הר' אלא שזריכין אותו לזכרי רפואתו והכי תיר' ע"פ ממזין במס' שבת (ק"כ ע"ב) ת"ר אם היתה לריכה לר' חבדת' מדלקת לה את הר' והקשו על זה ואמרו שפירא ותירו' א"ל אפי' לא נרכסה אלא לבסומא מהו' דתימי' כיון דלא חזיא אסור קמ"ל יתובי מיתבה דעתה סב"ל אי חיבת מדי חייין חבדתאי ועבדין לי. מכאן נראה שאפי' מפני ישוד דעתו של חולם ואפי' זרין לזכר לרפואתו אלא ישוד דעתו מדליקין את הר' אפי' שהוא קומא וזרין נכסה מן האור וה"ס לשאר מלאכות שהחולם מחייב דעתו בכן שפושין אותן בשבת וכו' מה שז"ל להשיבך בזה ותן לחכם ויחכם עוד. ומתוך דבריו ל"ל שאותו האיש הוא חושב שאין לפשות מלאכה פקוח נפש אלא ע"י החכמים והיודעי' לקרות אבל ע"י אחרים אסור. וזו טעמו גדול ואפשר לנח לזכר מכלול גדול שז"כ אם אין כהן חכמים ימתיו ע"י שיבואו וכן כך וכן כך ימות החולם אבל אין הדבר כך אלא הכל חייבים בזה האנשים ונשים חכמים ופמי הארץ ומי שמייר וחדרו בזה הרי זה זרין ונשכר בין איש בין אשה בין חכם בין עם הארץ ומי שהוא מחלל בזה הוא שופך דמים בין נשים בין אנשי' בין עם הארץ. ומ"ס הרמב"ם ז"ל שאין עושין אותן דברי' אלא ע"י חכמי ישראל כבר פירשתי שהכונה לומר שאם יש כהן' אנשי' ונשי' לא יאמרו האנשי' נשים התעסקו אחס בזה שמה יבואו לחשוב שאמנו מכשילי' אותם כעברו' אלא האנשי' הם מחפיקין עמם והחכמים עם עמי הארץ אבל דבר פשוט הוא שאם אין כהן חכמי' שאין עמי הארץ ממתיין שיבואו החכמים ולאומר כן סופה ושופך דמים אלא כל הקודם זכה ואם עם הארץ יומר זרין מהחכם מוטב שחשפה ע"י הוריו ולא ע"י החכם השפיל ויכלתו זרין. וכבר פירשתי כי מ"ס בגמרא גדולי' ישראל אין פירושו גדולים כהאמנו דברי' הרמב"ם ז"ל אלא גדולים בשני' ונעזין זה כל הגדולי' שוים בין החכמי' בין עמי הארץ ומ"מ אם החכם הוא זרין ומתיר לאחרים והוא זרין פשוט. אין עושה יפה ואלו' אמרו בשאל ה"ו מנוגה. ולמה חיי' שימך אלהי' מסורין סתקרימין למנוח ויתן לך שכר' ארצה מאד כנפשו החשובה ונפש איש ברייתך מזומן למותך אחיך שמעון כס"ד למח הכ"מ:

בינתי' להי' בנימין בן עסא י"ו ולהי' סימן בינאר י"ו

ענין נה למענטס אחי ורעי מי שלום זכי לזכר וחדשך לאשר נשאלתי דרך משל ועמנו באהבה מפורחת ואתם הדנקים במורשי לבכי תחמנו

יחזקנו עוד להשקיט מימי רע ויהי זה שלום . הוגד הוגד לי כי הנכבד ר' יצחק י"ו פרנס סקל י"ו ליה להמרים סתם כל מי שהוליד לפע על הנכבד ר' יעקב אליעזר י"ו שהיה נתן שחר אל שלום י"ו לפוע בריכו הנכבד רבי מחבוב חכים י"ו דרך בנין ומרמז ואח"כ הם מפלגים ומבאים כי סתמן כפרתו כי משם פלגתי דבר כהן בלתי נאמיר אותן הדברים ואלו מהם כי הוא מותרם תחת הולידו אותם הדברים מכח אותו המרס שהסילו סתם :

וראי שלח כדן החרימו סתם כום מפני שני סעמים . הא' כי הוא לא הסיד כד' כזה שיתחייב מפני זה לעודי וכמפשה דמריס חינוך כדלית' כס' עברי סעמיס (ק"ג ע"ב) דגדיה רב ספס לזיגד דלסקיד על עוביכ דמטח ולא הוה אמר כדדי' ואל' סובי' ספס וזיגד מיגד אל' כיון דליכא אמר כהדך שס רפ הוה דמסקת עליה . ועוד שזו שס רפ שאינו שס רפ הוה דשלוים לאו דין הוה שהחבר מלקבל שחר וקף אס קבלו אין בידו להסות הדין והרי כפל דבר פלמו רבי מחבוב חכים הו' היה שס והוה עסן פענחוי ושלוים זה אפי' ששכרו רבי מחבוב ליהוה מעורבי הדיין שלו לא היה בידו להפלי' כלל מטעמיהו מלי אמרת אפי' לאו שפיר עבד שתייה דעמו נוסתה לדעת שכגוד משום לפע כזה שהוליד עליו משה הו' חייב נדוי שלח חשדו כדבר חיבור מן החיסורין וכיון שכן פכשו שאמר משה הו' להס"מ ולא היה להס להמרים סתם שחרס סתם תקנת הגאונים ז"ל הוה כדבר שאין בו חיוב שכופה שאס יודה בו יתחייב ממנו ותקנו חרס סתם חלי יודה ויתחייב אבל כדבר שאין בו חיוב כלל אף אם יודה אין להמרים סתם וכ"כ סרמ"ס ז"ל כפרק א' מהלכות טוען וטעפן ז"ל כל הטוען וכו' אלה האלה עלי שס רפ אל היו דברים מעולם אין מתחייבין ס"ו וכו' ויש לה סוכה כס' שנוסתה הפדות וזה כבוד . והנה מקרנו סה אם יש אפי' חך אמר דברי' אלו ולא נמא רק עד א' והוה כמי שאינו ומ"מ אף אם יודה משה הו' כזה שהוה דבר סס אותו עד אין לנדוהו על כך חסילו היה הדין לחייבו נדוי אם אמר כן לשנים . ואם יש חיוב כדבר חנו אלה לאותו אחד שספרי' להמרים דכל מילתא דלא מתאמרה בחסי תלתא חית כה משום לישאף כישא חדיחא כפרין (ע"ו ע"א) ובחוקה (ל"ט ע"א) אלא שאין לה ולא לה חיוב כלל אפי' החמירו כפנין זה מפני כבודו של הנכבד רבי יעקב אליעזר י"ו . ואומר ארי כי להחללתו היה מספיק שחרימו סתם אם הוה נתן שחר לשלוים וכזה היה כבודו מונח במקומו אבל להמרים סתם על האומר ככה חוץ למקומו דרך שיה' חנו כוכן שאס באלו להמרים ולנדוה המלמדים לשונם לדבר שקך אין נקי ויהיה כל הארץ חרס על כן לכבוד האמת ולזיוה' דבי דיעה חיישי' . אמרו בבית הכנסת כי הנכבד אל הפרנס הו' שהו' משה לא הוליד דכה כלל על כן אין עליו משפט אותו חרס ופי"כ לא ריחי' לכחוב כי אם אליכס ולא למשה פלגתי' ותקדווי בשלום הנכבדים ר' יצחק ק' סמא"ס ור' יעקב אליעזר ורבי אשתרוק גנא"ר ואחרון חביב הדייר רבי מרדכי גנא"ר י"ו ואחס שלום :

ומה שאמרתם ק"ס לכתוב לפי שלמחר נמאזו תבניות הנשאר' מכתוב' כמז' שהיו דלמחר' לא סרמ ומכסי הכל ליתא שאין נסחה סאכן ע"ס תבניות קרדיס סתימה ומה שהחזיקו חנו אלא אורחא דמילת' וכ"כ המסרטיס ז"ל . ומה שנתקתם בין אס סתמו הגנבים לטיות תבניות' סתמו' חנו כוכן סכין שהדין חותן לחוש למגע סיכא דליכ' אלא חד ספק' וכדמוכה כעובד' דנאדרסח כדכתבינא מה לי סתמו מה לי סתמו' סתמות וכן כך וכן כך ספק נגע ספק לא נגע דלא כיון דרודו גנבי' פ"ס חנו כיהו ודחי פאל וליכ' אלא חד ספק' וזו כבוד למכין . ומה שהוכחתם מלשונות הרמב"ם ז"ל והרשב"א ז"ל דכפתחו דוקא פסקין אין מכאן סוכחה משום דליש' דנמרה נקמ' ובגמ' עובדא הכי הוה ואס סיה זס סתמוק אחת ס"ל לפרושי הכי ולא הוה סתקי מיניה . הלכך חי לאו סעמ' דישמעלאיס לאו פ"ס' ויכחו חמרה סוה חסיר :

והרמז ע"י הסוד ר' חיים סוסאן יצ"ו בבאו משם

שאלה נו שאלת מהו לומר קידוש היום על יין למוק' ואמרת כי יש מורה אחד האלכס שהורה לחסור :

תשובה דבר פשוט הוא שהוא כשר לקדוש ולהסדלה ואפי' שאומרים עליו כהמ"ז ומכריזין עליו כהמ"ז דגרסי' כס' המוכר סירו' (כ"ז ע"א) אמר רבי זוטרא בר טוביה אמר רב אין לומרין קידוש היום אלא על היין הראוי לנסך ע"פ המזבח למפוס' מלי חילית' למפוס' יין מנחו סא חתי רבי חייא יין מנחו לא . יביא' ואס הביא כשר וכיון דלאס הביא כשר אכן חסילו לכתחלה אלא למפוס' יין אל מרתק ואל למוק' והא' חתי רבי חייא לא יביא ואס הביא כשר ודברים כדורים הם אפי' יודע וסא נפל הספק ומה יראה האוסר לחסרו וחולי חלס פלמו כמ"ס הרמב"ם ז"ל (פ"ט מה' שבת ס"א) ויין למוקס מקדשין עליו והוה שיהיו למוק' שאס ידוך אותן ילא מהס דכס עכ"ל . (כ"ג א"ח מה' סוה סוה) אכרתי בכנסרה לעשות יין מלמוקין שלסס לטיותו יבש ביותר וכ"ס לארבעה כוסות ולא קבלו ממני ואמרתי לשלית נכוד שהיא ברכה לבסלה ופובר על לא תשא ולא קבל ממני והסלמתי סין מהס מוסב שיהיו ור' סר"ן כ"ס ז"ל) . וכ"כ הגאונים והרי"ף ז"ל והש"ך ז"ל האוסר כי אין כל הגמוקס שוים ולמוקס אלו אין יולא מהס דכס והלכך אין מקדשין על היין הספשה מהס . ואינו כן שלא כזו אלא למפט' למוקין שתיבשו כל כך שכלה לחלוה' שבהן מתמת יסא אפי' שהיו יוולא מהס יס לו טעם יין אין מקדשין עליו דקיום' כשלמח' הוה ודמי לשמרים שיש כהס טעם יין אלל למוק' שאין יבשים כ"כ אפי' שאין יולא מהס דכס היין יוולא מהס כשר לקידוש כיון שאין דרכן כקך והדבר נראה לפינים דלאו קיוסא כשלמח' שברי הוה מתרשן ומתחוק כמו בישונו ואלו היה קיוסא לא היה מתקיים אלא ודחי לזו קיוסא הוה וברי הוה כיון של ענבים ומהכנה כ"ז יוכיח ואפי' דהיה הלכה רופפת אין לטות מהכנה וכמ"ס ביר' כס' אלמנה לכ"ז (ה"ב) וס"ה ממפשר שני (ה"ג) אס הלכה רופפת היא בידך רחם הילך סכבוד כוסג וכסו כמותן וסיה לו למורה סוה לבסל דפתו מפני שהספשות מהכנה וכ"ס שהדברים הם פשוטים ומבוארים . ושמה טעם המורה סוה כמ"ס גבי יין של שמרים רמח תלתא וחתי תלתא לאו כל' הוה כדריחא כס' המוכר סירוה (כ"ז ע"ב) וכיון שהיין שפשה מאלו למוקין חנו יולא כמי מדתו אין לומרין עליו קידוש היום ואפי' כהמ"ז אין מכריזין עליו אלא שהכל . וזו שגגה שלא אמרו כך אלא כשמרי יין שכבר ילא כל היין ולא נשאר שס רק משע לחלוה' ויין יוולא מהס הוה יין מונג ויהיו דלמריקן פלס רכס לעטמיה דלמר כל חמרה דלא דלרי על חד תלתא לאו חמרה הוה אלל יין למוק' אפי' שנוילא סתוח ממדתו כשר לקידוש כיון דכתיבן בנפשייהו ולא יבישן וכד פלרת לזו נספא מישיבו לחלוה' וכמ"ס כהלכו' הרי"ף ז"ל משמיהו דרבנחא' ז"ל . ודכס שהוכרד כרפס"ס ז"ל הוה סירוה זס דלאו דוקא שיהא דכס ז"ל אלא לחלוה' מופט חס לא היה כדחי לספות בו חסי' אחד מהמתחייבים סילכך ליכא סמוק' כלל כיון של למוק' . ומס שהביא אל המורה הזס לססתק בו לפי שאינו נסוג כארט' ארוס כמו בחרוה סללו ולפי שנתקו מלותן מקומות למקומות סללו הוקסס עשייו לעשות מפשה כמה שלא נהג עד פתח ויותר היה לו לססתק כיון קפטיכס סהנו בחרוה סללו מפני כ' דברים סלחד מפני סתרוכחו וסב' מפני מרסחו לס מפני סתרוכחו לפי שמפריזין בו דכס וכבר כ' כזה הרמב"ם ז"ל ז"ל שתי דפות וסכרישו גדולי האחרונים ז"ל כדברי המכשיר . ואס מפני מרסחו לפי שהוה לכן ואמר' כס' המוכר את הסירות (כ"ז ע"ב) דחמרי חירולין לאו חמרה הוה דכתבי אל מר' יין כי יתחדס וכ' כהמב"ן ז"ל דלסי' כדיעבד לא ילא ידי קידוש ולדידי קשיא לי סך סכרה דמין ז"ל מדתקנב' כל קרבנות סלכוד (פ"ו ע"ב) אין מביאין יין ישן דברי רבי ואמר' בגמ' (פ"ו ע"א) מ"ס חמר חוק' דלמר קר' לככס יין מה ככס כן שנתו אף יין כן שנתו אי מה ככס כן כ' שנים פסול אף יין כן כ' שנים פסול וכי תימא הכי נמי והסריח יין וכן כ' שני' לא יביא ואס הביא כשר מאן שפשה לי' דלמר לא יביא רבי וקאמר לכוס' הביא כשר אלא אמר רבא יהיו טעמיה דכתיב אל תרלין כי יתחדס כולמר דכפיין יין כשעת ארמימותו ואס עברה שנתו אין בו כל ארמימותו ומינה לחמר חירולין דמוכה לה דכה גוסייה מהאי קר' לאו למפסלי' כדיעבד אלא לכתחלה ואס"ל דלא אשכחן בקידוש לא יביא ואס הביא כשר הדבר מוכרח כהן אי מוקמי' לה להאי דחמר חירולין בקידוש דלא מספקין קר' כסכינא מריס' דכיון דמחד קר' יליפיין יין ישן וחירולין פסולן שוה וכ"ס הוה שאס לנסוך מוקמי' לי' לכתחלה דוקא כ"ס לקידוש . ואפשר דכתיב דחמר חירולין לנסוך דוקא היא כרפשו של רשב"ם ז"ל אבל לקידוש כשר חסי' לכתחלה והאי דכבי חמר חירולין מהו אליכא דרבנן דפליגי עליה דר' יין ישן הוה דכסי' הכי ופשיט ליה דין כי יתחדס כפי' וכסא מיהא מודו רבנן לר' וססתא

שאלה נו ועוד לזכרים י"ו . גנייס נכסו לחלוצות של ישראל בלילה

והיו שס תביות של יין שלא היו סתומות כרתי' אלל היתה אכן אחת מונחת ע"פ כל אחת מהס ולקחו מהס הגנבים שפס או שלשה ולמחר כשחיו תביות הנשארות כמקומן סומדות ומכוסו' סאכן פ"ס כל אחד ואחד כמו שהיו לא פחות ולא יותר מה יהיה מהס סכורות או סתומות :

תשובה אין ספק שיהיו מותר בשתייה שאפי' שרוי גנבי ספיר סס כהמ"ס לפי שכבר הסכימו הגאונים ז"ל שאין מגע אלו הישמפלאי' חוסר כהנאה וכיון שאין מגען חוסר כהנאה מיוחד אללן יין הדין כזה כבר מושב דתינא כפייה דפי' (ס"ד ע"ב) דייק כשמקן ומיחדין אללן יין וה"ס לאלו הישמפלאי' שהרי אינן עפ"ו ואין מנסכין את היין ארביה סוה מלום להס ואסור וכ"כ החאורוים ז"ל וכיון דמיחדין אללן יין ולא חיישינן לספק מעטן . הדבר כבוד כדון חס שאין לחוש כלל וזה מספיק להפיר יין . ולפוען דבריהס כמה שאסתפקתס אס לומר' כ' כפייה כזה כמו שאומרים כמקומוה המרס נתסס עליו כגנב כיון מותר בשתייה אפי' שאין חנו לריזין למר' זה לספיר יין זס אחרין מעט בו להסתמר בו לגנבי' פכו"ס . ולי' דלא חמריקן הכי סכא וסרואס מדלמריקן כס' כתר' דפי' (פ' ע"א) סהוה גבר' דסליק ופתח תביות' אמר רבא חמרה שרי רוב שאורי ישראל כיהו וחי לאו האי סעמח חמרה אסור ואמאי יימא כיון דנתסס עליו כגנב מידתת ולא נגע . וכ"ס שאר הכה דפתח וכיון דפתח ודחי נגע אי נמי כנגע ודחי פסקין סא ליתא דלמרי' התי' (סס) סוה עובדא כהרדפס' אמר שמואל חמרה שרי כמאן דכרי אליעזר דלמר סוה ביאה סבור דתין סכנסס לכקסס בימות כגמ' ותוסאס כשדה פלוגי' ואומר הלכתי למקום סלו ואיני יודע אס ככנסתי למקום סלוגי אס לאו רבי אליעזר מטהר שתי' רבי מאיר אומר סק כיהס סהור ספק נגע עמא . לא שאלי חתס כיון דפתח דרעפתח דממו' כלומר כיון דמורתי דחמר' סוה לא נגעו סוה ליה סק ספקא כלומר ספק עאל פכו"ס סקס ספאל ישראל ואל' פאל עכ"ס סקס נגע סקס לאו נגע ע"כ גמרה וממנה אמה למד דכס' נגע עסקין . וכיון שכן אס איהא דרעפת' דמירחת מהי ככזולא כזה למה לן למימר תרי ספקי סוה חסי' ליהי' אלא חד ספקא כודחי פכו"ס סקס נגע סקס לא נגע סוה לן למישרי מטעמ' דמירחת וכעובדא דריה למס לי טעמ' דרוב ישראל אלא ודאי ליתיה להסוה טעמח סכא וסיונו סעמח לפי שאין לומרין אותו טעם אלא פכו"ס כהנאה בין הסכיר' כעובדא דסוהוה ארסיזיא (סס) דלשתכח עכ"ס כיל' די ואין ידוע אס הוה נגד אס לא חבל כודחי נגד לא סהרי' כל עמא לאו כה אלא ליגע ומעשו מוכיחין דלא מירפת וכן נמי כולשת שכנסה לעיר לין להס פלאי לנסך (שס ע"ב) לפי שסס סרודס כיותר מתח' כגונג כלינה ומשי' חלשיכו כגמ' לספמי סחריי

ובשאלה ח"ט נגח פשים ליה מדר' יוסה דאמר כס' ערכי פסחים (ק"ח ע"ב)
 פד שיפח כספ' טעם יין ומלאה יין דהכי דר' יוסה לאו לנכסיה דאמר
 ונפיק לנכס' היא ובידו' מוכח דכדיעבד כשר . ושם נאמר לדעת רבינו
 סלמנ' ז"ל לפרוקי קושין דפ' כל קרבנות הצביר דאמר' (סס) דהכי קאמר
 רבא הוה דמחא קרא משמע דין שאינו ארוס לאו יין הוא כלל דכי יתארס
 כלי' וכיון דלאו המלא הוא כי לימי' ארוס ופגרה שנתי ואין צו כל אדמימותו
 לא הוי מן המוכר ומיכו סיני מילי לפנין קידוש אבל להבדלה כשר וכ"ס
 שמכרכין עליו כספ' דהא יין נמור הוא . והש"י יראנו נפלאות מתורתו .
 גאס המוחס שמעון כה"ר אהם הכ"מ :

ספח' גאונים . הגי' הלפאן . אל הדינים אשר שם ישמח צורח

ענין נח על תביעת השטרות ימיון שה' חובב כח הרשעות אביו ודודו
 שסס במיורק' כאלום השטר נכסיה שהפקדו אברהם ימיון
 ואשתו אל הסומרי' ר' אברהם שפורטס ור' אברהם מנדיל מדעתם ללכת
 ממונה השטר ממיורק אל הארצות האלה ומת בלונס והניח בת שמתה
 למריו ואשתו הוליא עטר נוואה פשויה צברכאות במיורקא שהוא הינה כל
 נכסיו לבתו ואחריה לאשתו ואשתו ימיון זה מכה הרשעות הו' הכאים מכה
 קורבה רנה לכות נכסיה' שהיו באלו הארצות והכס' ר' משה נבאי נר"ו
 סדר מזה שתי שאלות אל הרב ר' יחזק בר ששת נר"ו והוא השיב מזה שיחזרו
 הנכסיה אל האשה ואשתו ימיון נח מפירו הגין אשר הוא נג שם פד כלן
 ופיים ממני שאכתוב דעתי אל הדיינים וגם קאמס שלחוכו אלי כי לא הית'
 דעתם נוחה בתשובת הרב נר"ו אך לא מלאו כח בידם לסחור דיוו' אל"כ
 יסמכו ב' . ואלו ומלאכת שלי' ילדות היתה כי ופשויה פני ברב מוסלנ בזקנה
 ובחכמה שלי' כן תשובתי בזה הגיון :

איין לדין אלא מה שפיינו רואות . ואם להצדיק לדין יהנה לפנות פל ר"ב
 לו במלוכה תאות . ולהעמיד משפט זקק הוליא תולא' . ונתן מוסת
 ואות . תחשב לו לזקקה ומאת ה' ישא משאות . יודע כמביא למעלה אלך
 עלות ורז תבואות . ואם בתשובותיו נשאר מעל ויהי כעמא וכבד עדים
 וזללות . תוכחותיו לנמות דקות רעועות ולא כריאות . אין רז ומעברו לת'
 עגרה ס' מקל ידו לאלות . שרי האלמיה ושרי המאות . רזן שכרו לאו
 ופועלתו על הכפאים ופל במשאות . כי במלחמתה של עורה יעט כמעיל
 שרין הקנאות . ואלא ידי חובה . כעוסק בסויות דאביו ורבה . כי יתחרה את
 הכוסים שרי הרכב שרי נבאות . ולהוליא כלי למעשהו . דייגי המקומ' בשכלי
 יכחמוכו לוארס נתון בקולר ושלשלאות . וה' אלהים נבאות . בלדק יעגנו מוראות.
 יגלה עיניו להביע מתורתו נפלאות . אמן :

כתוב בקוודרים בשאלה השנית כי הבא לירש מחמת קורבה הניח עדי'
 ששמעו מנפתלי המת קורא לחביו של ראוון קרוב ושאלו לו איוו
 קורבה ביינים וענה נפתלי בני' לשי אחיה אחיו ונפגסו השואל אם יספיק
 עדות כזה להחזיק ראוון קרוב לנפתלי אחר שלא נתפרסמה קורבתו נדבס'
 אשר היתה ראוי' להתפרסם ויהיה הליך לרבי' יותר חזקה כהכיה דאסי'
 כן יהודה (ב"מ פ"ג ע"א) הא יש רואת יבית ראה וכו' :

ואני חומר שאין כבאן ספק כלל שאין אחר עדות עדים כלום דתרי כמאה
 יניכו והיה דאסי' כן יהודא לא שייכא כלל הכא שלא אמרה אלא
 לפנין שומר עלמו אלו הוא נאמן בשבועה או לריך להכיה עדים וכבר אסי'
 שלא האמינה תורה שומר מסתמא אלא במקום שא"ל לכרר עענתו . וכבר אסי'
 אבל אם אפשר לברר עענתו בעדים לא מהימן מסתמ' ומטרחין ל"י לאיתוי'
 פהדי וכו' מוכח כס' האומיין (סס) כסופו אבל לפנין עדותם של פדים
 פדים שריב מפעדים שוב אין אלו תוקפין להכיה עדים אחרים ומתימנין לכו
 כ"ל שאין הכפסה בפדותו או הסנה אם יאמרו אחרים אפי' היו שם לא ראיו
 עדות זו לא מבטלין עדות המפיעים מפני אחרים שלא ראו ובהיה דאסי'
 כן יהודה נמי אם באו שם פדים והעירו שלא פסע השומר לא היינו נוקפין
 לפדים אחרים ואפי' יאמרו לה ראיו ואפי' שם' במקום מפורסם . וכבר אסי'
 אמריין בפרק ב' דכתובות (כ"ג פ"א) שים אומרי' נתקדשה ושנים אומרים
 לא ראיונה שנתקדשה כרי זו מקודשת דלא ראיונה אינה ראה ואפי' דדייר
 בחל' אחת משום דפניי אינשי דמקדשי בננעו וכו' נמי לכל מילתא דלא
 רמיא עליה דאסי' רי אחר איני יודע עדות זו אין אנו מבטלין עד' המעדין
 שהם יודעין אותה עד' מפני אחרים שאין יודעין אותה ודבר ברור הוא
 שבפנין קורבה חזקה כו' לא משנמי אינשי לידע אותה וכ"ס בני אדם הדרים
 בכרך גדול שאין להם פרכוס גדול . ועוד דהיה דאסי' ליתא אלא במילתא
 דתליא ברבי' דודאי שבמקום דריסת הרבים אירע דבר זה אם אחת הוא
 ודאי ראוהו רבים ויבואו ויפידו אבל בדבר החלוי בדיעה כלי ראה לא אמרי'
 הכי שאפשר שלא ידעו רבים דבר זה וקרא אין רואה כתיב ודבר זה ברור הוא:

עוד נסתפק השואל כי בחלוי לא אמר נפתלי כן אלא כדי לחבב איש את
 רעהו ופסומי מילי וכו' :

ואני חומר שאין כבאן ספק כלל שבדל' כל מי ששמענו אותו קורא לאמר
 קרוב אחי' דרך שיהם בעלמא מחתיין ליה להסוה קרוב כנכסיה ע"פ
 אותו עדות וזו היא חוק' שמורדין קרוב עליה בירושה ואפי' מפני קריאת
 אהדים שקורין אותו קרוב לפלו' וכ"ס מפני קריאתו של בעל נכסיה פלמו
 בדאמריין כפ' יש נוהלין (קכ"ו ע"ב) הסוה דלמחא לקמיה דרבה בר רב מן
 ז"ל מוחזק חני כזה שהוא בכור אל' מנה ידעת ז"ל דהו קרי ליה בוכר'א
 וכו' ואמרי' נמי התם (סס) גבי קריא' הקרוב עלמו הסוה דלמחא לקמי' דר'
 תינח' ואמר ליה מנעק אחי כזה שהוא בכור מנה ידעת דכי הוה אחא לקמיה
 דאצור' הוה אח' ליה זילג' נגבי שכתת כרי דמפי' רוקיה דבוכר'א בר בוכר'א

הוא וכמו שהוא מוחזק בכבוד מפני קריאה בעלמא בין של אביו בין של אחים
 כן הוא מוחזק בקורבה אחרת בין מפי קרוב פלמו בין מפי אחים וכל דבר
 הוא שאם בכבוד שהורס כמו שאינו נוטל ברבי' כנמוחזק בחזקת דכרי כספ' וכל
 ושאר קרובים שנוהלין ברבי' כנמוחזק לכ"ס וק"ו זה הו' בגמלא שם אל
 בעיני' אחר . וכיון שנתברר שאפי' בקריאה דרך שיהם בעלמא אנו מחזיקין
 אותו קרוב מפי בעל נכסיה ז"ל אין להסתפק כלל במה שנסתפק השואל
 בהיה דאסי' ב" שברי אפי' העירו אחים שאינו קרוב כיון שקרובו כפל
 הנכסיה החזיקו בקרוב אנו מאמינין אותו וכ"ס מסתמא . וכ"ס הרמב"ם ז"ל
 כפ"ד מה' נפלות ז"ל האומר זה בני או זה אחי או זה אחי חני או שאר
 הירשין אפי' שהיה כנאשים שאינם מוחזקין שהם קרוביו ירשנו וכו' ונרי'
 שאפי' נכסיה שלנו מוחזקין שאינן קרוביו ואנן אפי' שלא פירס כן הרמב"ם
 ז"ל אבל הרין דין אחת היא וגם דדוקא הוחזק בקול בעלמא ככר הסכימו
 המפרשים ז"ל הרשב"ם ז"ל כי שאפי' הוחזק שהוא חני בכורו בעדים ואפי'
 הוחזק מפי פלמו שהוא חני בכורו ואנן לומר בכור הוא חל' שהרמב"ם ז"ל
 חולק בהחזקת מפי פלמו משום דכיון שהיה שוב חני חזר ומניד אבל מ"מ
 מודה הוא ז"ל שאם הוחזק מפי אחים שאינו קרוב והוא אחר פליו שהוא
 קרוב ואנן אפי' שאמר כן דרך שיהם וכמו שהוכחתי למעלה ואמר שכן הוא
 אך נסתפק בהיה דאסי' להאריכו פדים אחרים שאפי' העירו שלא כדבריו
 איין נאמנין . ונתבאר זה :

כתוב בקוודרים בתשובה של שאלה זו ז"ל פריין יש לפסק בדרון זה כי
 ח"ל שהמשנה וגם הרמב"ם ז"ל לא דברו אלא בני שאומרי' פליו
 שהוא קרובו כפת שהוא ראוי לירשו כגון שאומר פליו שהוא אחיו כפת שאין
 לו בנים או שהוא אחי אביו ובפת דבורו אין לו קרוב ממנו שאו הוא כאלו
 אחר פליו שהוא ראוי לירשו אבל בפעליו זה שאמר על ראוון זה שהוא קרובו
 בשפה שיש לו בנים ראויים לירש או קרובים אחרים קודמים לו בירושה אפשר
 שלא היתה כוונתו על דעת שירשנו ומילי דכרי ייבאו דלא פליק אדעתיה
 שימותו בניו בחייו או שאר קרובים הקודמין לו ויבא זה לירש ומילתא דלא
 רמיא עליה דאסי' אחר לה ולא אדעתיה וכו' :

ואני חומר שאין טעם זה עקר לפי דעתי שלא מפני הודאתו של נפתלי
 הוא שזוכה קרובו בירושה זו בירושה ממילא קאחיא וממון הקגו לו
 מן השמים ודבריו אין אלו לריבין להם להקנות לו נכסיו שיערד שאמר כן
 בשפה שהן ראויין לו ומה שאנו לריבין לדבריו אינו חל' להחזיקו שקרובו וכיון
 שזה אין אנו לריבין עדות אלא חזקה בעלמא אפי' הוחזקו בזה קודם שיהיו
 נכסיה אלו ראויים לו הריא שפיר חזקה וכשתת בלא בנים ממילא הוא זוכה
 נכסיהם אלו ודבר זה ברור הוא ויתבאר עוד מפני פנים . מדא שאם ה' זה
 אחת לא היה אחרים נאמנין בחזקה זו אלא בעל נכסיה עלמו שהרי אפי' בעל
 הנכסיה פלמו אינו נאמן להחזיקו בכך אלא בשפה שהוא ראוי לירשו דאי
 כמחלק נכסיו על פיו ואפי' הלא ריבין נפתלי זה שאמר על ראוון זה בידים נלמק
 נכסיו זה . והא דלא ליתא שארי החזיק בכור רבא . דבר רב מן אפי' אחרים
 דההוא דהו קרו ליה בוכר'א וכדכתיב' לעיל . ועוד שאם מפני טעם זה הוא
 נאמן כפל הנכסיה לא היה הרין להאמינו אלא כשאומר כן במתכין למלה
 אבל במתכין לדבר אחר לא היה מן הרין להאמינו כמו שאינו נאמן בשפה
 שאינו ראוי לירשו . והא נמי ליתא שרי חזיק בכור רבא . חזיקא החזיק בכור להסוה דאמר
 זילו נבי שכתת כרי דהו בוכר'א כרי בוכר'א אפי' שלא היה מתכין בזה
 למחא כפיו על פיו ואפי' הגיון הזה שאף ע"פ שהיו לו בנים ביותו זמן נאמן
 להחזיקו בקרוב . והטעם בכל זה שאנו הנכסיה אינו זוכה בהם אלא הירוש'
 מפני דבורו שהרי מן השמים זכורו כהם ודבורו אין אנו לריבין לו אלא
 להחזיקו קרוב ובכל דהו מתחזק כדמוכחי הנהו דכתיבנא לפיל .

עוד כתוב בתשובה ז"ל שאף אם נאמר שגם בפנין זה יהיה ראוי לירשו
 שכונת נפתלי היתה שירשנו כ"ל שלא יהיו לו יורשים אחרים קודמים
 לו מ"מ כיון שלא נודע בפרסום ובא להוליא מיד אחר לריך להכיה עד' שהוא
 קודם בירושה ואין אחר קודם :

ואני חומר שאין אנו לריבין לפדים שהוא הקודם בירושה ואין אחר קודם
 לו . אלא כל שאין יורש קודם אחר בפנינו אנו מוכדיין לנכסיה ולא
 נחוש לקרוב יותר קודם כיון שלא הוחזק וכו' מוכח כפ' חזקת (ל"ג פ"א)
 דאמריין התם קריביה דרב חדי בר אבין שכיב ושיבך דיקלא אמר ליהאוי
 לקריבאי אחא רב חדי אמר קריב' אלא אחא הסוה גברא אחר קריב' ספי
 וכו' ויש שם חלוק גרסאות ויש גורסין לכוף אתו ססדי דאיוהו קריב'יה ולא
 גרסי קריב'יה מפני וברי לפי זה כהסוה דיקלא החזוק רב חדי כיון שסיה
 קרובו אפי' שלא היה בנו ולא אחיו אלא שלא היו יורשים שיש שם יותר קרוב
 ממנו ולא אמרו בפני' הנמ' שלא יירש עד שיבדר שאין שם יותר קרוב ממנו
 אבל החזיקוהו כנכסיו מסתמא אפי' שם' שם אחר שטוען אפי' קרוב יותר
 ממנו . וכן נמי לגרסת הרבא"ד ז"ל לכוף מורי' ליה דהוה קריב'יה ולומר ולא
 חודי ליה דקריב' עפי' ואפי' כיון דהסוה גברא חודי לרב חדי ורב חדי לא
 חודי ליה קם ליה בחזקת קרוב והאמר בחזקת רחוק ואפי' שהיה אפשר שיה'
 יותר קרוב ממנו מפני וברי ליה רב חדי ואפי' רבא ס"ל
 דמבדר ליה פירי דאכל הסוה גברא דכיון דחודי חודי וכדליתא התם וברי
 ככאן הולאת ממון מסתמא אפי' שאין אנו יודעין אם יש יותר קרוב אם לא .
 ואפי' המחזיק טוען שהוא ראוי בהן יותר מהתובע כ"ס אם הנכסיה הם כיד
 מי שאינו טוען שהוא קרוב ואף התובע יש לו ראה שהוא קרוב דודאי מחזיק
 ליה כהסוה נכסיו כל כמה דלא אחי מאן דקריב עפי' חוה ברור בלאות' סוגיא
 אלו הגרסאות וכן הרין גרזן שלא נאבד זכותו של זה הסומד ולווח לפיינו
 מפני חשש אחרים שאינו לפיינו ואין אנו יודעין פסויה קרובים :
 נמאל

נמצא שלם צדינו מכל זה שראובן מוחזק קרוב יורד נכסי נפתלי וכו' ששטרותם הוא שנפתלי וראובן הם ממשפחה אחת שראובן חריבה המתייחסים לה לא היה שתי משפחות הלוקות ואפי' שאינו מתפרסם לד קורבנם היאך אכל מ'מ מוחזק הוא שאין לנפתלי קרובים רחוקים יורש בקורבה יותר קרובה מוז שספידו על ראובן כי לא היו אחים לאביו גם כן אין לו זכזה אלו מוחזקין וכיון שפרים מפידים שראובן הוא קרובו במדרגה כסמוכה לזו מדין משמש נחלה אין לספק בקורבתו כלל :

ענין נש כתוב בקוגדרים בשאלה השיי ופל מה שהסקיד' אשת נפתלי לאשר ושינוי נפ' חוקה (ל"א ע"ב) קבל מאשה יחזיר לאשה וכו' ונסחקה אס היא היתה נושאת ונותנת בתוך הבית שהכל משל בעלה וכו' נראה שהפ' היתה נושאת ונותנת בתוך הבית מ"מ יחזיר לאשה כ"מ שנטל יחזיר שהרי לדעת הרמב"ם ז"ל שכ' בפ"ב מה' מלוה אין האשה נאמנת לומר על מסות שזירה שהם שלה אלא ח"כ הביאה ראייה שהם שלה והעט"כ כת' בפ"ו מה' שאלה וסקרון קבל מן האשה יחזיר לאשה אלא שאם מתה יחזיר לבטל גם הרמב"ן ז"ל כן דעתו שאין האשה נאמנת על מסות שזירה לומר שנחתו לה נמנתה על מנת שאין לבעלה רשות בזה והעט"כ למקום שנטל יחזיר אלא שאח"כ יכול לטעון הכפל שיש לו בזה אכילה פירות ודיונו פס הא"ש פ"ב .

דרי אינו מתייבז זה היאך ח"ל שאם לקחה עבדים וקרקעות ואונות וטקטרי' ויולדן של שמה אלו מוחזקין אותה בחזקה של בעל ואם הסקידה ביד אחרים יהיו בחזקה אין אלו אלא דברי תמה. והראיה מדעתו של הרמב"ם ז"ל שאפי' שסובר שכל הנכסים שהם ביד האשה סן בחזקה הכפל והעט"כ כ' שאם קבל סקרון מן האשה יחזיר לאשה אינה ראייה לפי שהוא לא כ"כ אלא באשה שאינה נושאת ונותנת בתוך הבית שנכסים שזירה סן שלה ואין לבטל בזה אלא פירוש שכ"כ בפ"ב מה' רישות אפי' שבפ"ב מה' מלוה ולה נראה שהוא סובר שהן של בעל לגמרי . והפטר שהוא מחלק בין מעות טמויין לשאין טמויין כמו שחלקו בפ' חוקה בפנין אחר או בין כרשומה לבין חפסן הכפל כמו שחלקו אחרים . אבל באשה הנושאת ונותנת בתוך הבית שהן שלו לגמרי יחזיר לבטל וכו' הרמב"ן ז"ל בחרושי וכו' הרשב"א ז"ל והעט"כ בשאל' שאינה נושאת ונותנת ל' בפ' חוקה וכן בשבועה שהוא נושא לדעת האומרים דאשה נאמנת לומר במעוה שזירה שלי סן ומשום הכי יחזיר לאשה אכל בתשוב' אחרת כחז שהוא חושש לענין מעשה . ובאשה נושאת ונותנת ל' בפשיטות שהן לבטל לגמרי שא"ל . לומר יחזיר לאשה ואח"כ יקחם הכפל דאפרכי מטרחה גמרי י' זה לשונו ז"ל ודברים ברורים הם באשה נוכחת ונותנת :

נמצא הנו' חייב להחזיר הסקרון ליורש נפתלי ולא לאלמנתו וכו' שהרי בשאלה הראשונה נזכר בפירוש שקלם הסקרון נתן נפתלי בידו וקחתו נתנה לו אשתו כד"ש שהדבר שטרותם הוא היו נכסים לאשת נפתלי לא מני' נשא ולא נשאר קרוביה ואכן שהדי נכחי ומי לא ידע בכל אלה וודע בשערים שהיו לבטל ח"כ בהם יורשו :

ענין ס כתוב בקוגדרים בשבועה הראשונה ולכן בנדון זה מוזיאין מן הנפקד ומגבין לאשה בין לכתובה בין לאשה בין למונות פ"כ .

ואפילו לפי דרינו היה ז"ל שהיא אריכה להראות כחובתה קוד' שיצנו לה כחובתה וגם קודם שיפסקו לה מונוות וכו' הרמב"ם ז"ל בפ"ה מה' רישות אפי' שערב בעל הפטור ז"ל כחז שא"ל למונות משום דהטעון אחר מעשה ב"ד לא אמר כלום אלא שדברי הרמב"ם ז"ל יותר נכונים . אבל ח"ל כיון שהבעל הודה לה בשעת מיתתו כחובתה שאינה אריכה להראות כחובת' אכל אין זה נזכר דשמה אחר מיתתו נפרעה מכחובתה וכן זה פוסקין ליורש וכו' הרמב"ם ז"ל בפ"ב מה' רישות אכל מ"מ אין הרין להגבותה כחובתה ומונות אפי' כשהיא כחובתה דין וכן לפי דעתו לפי שהיא בחזק' סברים מפני שהמד וק"ל בפ' השולח (ל"ד ע"ב) דאין אלמנה נפרעה מנכסי' יחומים אלא בשבועה' וזו ח"ל להכפייה כב"ד ולא חזן לב"ד ולא להדריה שהרי חשורה היא על כל התורה כלה וכיון שאינה כשפת אינה נוטל' . והע"פ שהבעל הודה לה כחובתה וזו שימחה לה מנכסיו מזה ליתרה כבינה לחובת' ונשר זכויותיה אפי' אינה נוטלת אלא בשבועה דלא פדיפת האי הודאה גנאלמוות שכתב לה נדר ושבועה אין לי פליך ואפי' יורשין משביעין אותה אם נפשיה אטורופא אחר שמת בעלה כדאיתא בפ' הכותב (פ"ו ע"ב) וזו כיון שנפשיה אטורופא' כמו שנתראה משטר הנזאה ונשאר כל נכסי בעלה ברשותה אינה נפרעת מן היורשין אלא בשבועה וכו' הרמב"ם ז"ל בפ"ב מה' שנותן ושותפין ואפי' מונוות אין לה שגם למונו' אלמנה אלו ריבין שתבעת תחלה כדעת הרמב"ם ז"ל בפ"ה מה' רישות וכן לדברי הרמב"ם ז"ל שכתב דאלמנה למונו' לא כפיא שבועה בתחלה. יודע שר"ך שחיה האלמנה נאמנת על השבועה כשנשכר אותה בסוף מיתה כפיא וזאת לאו בת שבועה היא כלל ומ"ה אינה נזונית ואפי' לדברי בעל הפטור ז"ל דלמונות לא כפיא לאסוקי כתובה אפי' כל שחפסה ממון היורשין אחר מיתה בעלה אינה נזונית עד שתבעת וכו' כספר אבן העזר ונחבאר זה :

ענין סא כתוב בקוגדרים בשבועה הב' מה שכתבתי שהחריך לאשה אחר מיתה כבה אינו כלום וכו' זה אמת ה' אס ה' זה נעשה בין היורשים במקום שזירה דייסה כדני ישראל . אבל המזוה הזה היה דר במיורקה בחזקת פכ"ס וכן האשה הבאה לירש מנה הנואה גם היא בחזקת פכ"ס וכן הללו הכאים לירש מהמת קורבנה גם הם דרים שם בחזקת פכ"ס וגם ביהדותן היה להם לזון כדניי פכ"ס כי כן נהגו מפולס קבל מיורקה וא"כ אין ילך יורש ממקומו אחר משתי הכמות וילך ארץ מתקיים שידונו לו כדניי יראתו ויצלו למיורקה לפי שהיה סקין פלגם שהוא סובר ומי שזוכה ויחזיקוהו סמ' נכסי המוריש הוא היורש פ"כ :

ואלו דברים בלא ראי' ואין דעתם פוניתן כלל שהנכס' הללו כחן נפתלי וכאן היו ומה שהוא ברשות ישראל ח"ד שזיאל אחיו מרשותו לנכסיה זכות ישראל תובע ולמוסרו ביד עכו"ם לדונו כדייניתן העולות יראתן להיות אריביו ליה לים לא תהא כזאת בישראל ומה שזיאל ברשותו אלו היה אפטר להזיאלו מרשותם לדון כדניי ישראל ה' קדוש השם כ"ש שלל נזילא מה שיש לנו יד חקירה שליו לדון כדניינו למוסרו ברשותם לדונו כדנייהם . ומה שז' אלו ואלו בחזקת פכ"ס הם ולכן ראוי להחזירו ביד פכ"ס לדונו כדנייהם אולם טענה כלל שמפני שמדותן אינו משתנה ק"ן ירושתן כלל וכרי הם כנכסים הללו אחר שזד כקודם שזד וכמו שביהדותן לא היה אפשר לנו להחזירו שם שלא בלזון החובשים כלם הכי נמי בשמדותן דהא ק"ל בכהמדרין (מ"ד ע"א) דאע"פ שחטא ישראל הוא וקדושו קדושין אפי' נגר שזור אסורו כדאיתא בפ' החולין (מ"ז ע"ב) ובכבודות (ל' ע"ב) וה"ל מוכח בפ"ק דקדושין (ל"ה ע"א) דישאל משומד הוי כישאל גמור לירושה דאמריק החס ודילמ' ישראל משומד שאני והוכיחו משם דישאל משומד יורש אביו ישראל ואין דיו משתנה בירושתו מפני שמדותו ואם יש לשנות הרין בזה אינו אלא להסקיפ הירושם מן המשומד כדי לתת לבניו מן הישראלים או שאר קרובים כדפ' הגנויים ז"ל וכמו ש"ה הרמב"ם ז"ל משמם בזה' נחלות יש האכחה לזה בפ"ק דכתובין (ל"ה ע"א) דאמר' נבי כתובה גירת שנתגיירה פחות מנה ג' שנים ויש אחד ויסיבין לה דחזיל וחיכול בניוחה בתמייה וכיון שבנדון זה אוחו שהוא יורש דבר תורה הקנה אותה ירושה לישראל ראי' ליורשו הנה מה טוב וחס ושלוש להסקיפ זכותו למפבר ביה תרתי לירושתא לזון-כדניי פכ"ס ולאכד זכות ישראל . ומ"ש כי כן נהגו מפולס קבל מיורק' גם כי יס' הרב כן אין מביאין ראייה ממנהג של חיסור ותא חזי מה סלקא בכו ועוד שאין ספק שלדון כדניי עכו"ם אינו אלא משום דינא דמלכותא דינא ושמא סן היתה מלכו מקדשת שידונו היסודי' כדניי פכ"ס ולא כדניי ישראל וכיון שמפני טעם זה היה המנהג ההוא יש לנו לומר בנדון הזה שאין למסור ממון זה לדיייהם לפי שאין המלכו' מקפדת אלא על נכסים שהם באותה מלכו' אבל נכסים שהם במלכו' אחר' אינה מקפדת וכו' שאם המלכו' סן מקפדו' זו ע"ז דארכה יש לנו לומר שלא לדין בלוחו דין מחמת דינא דמלכותא כדי שלא תקפיד מלכו' זו שהנכסים שהן במלכותה ויש באותה מלכות תובעין שיש בזה זכות שיסודי מקפדין זכותן מפני דין מלכות שכנגד תובעין סן באותה מלכו' . ועוד אפי' היה הרין נותן להחזיר הממון שם זה ה' אלו היינו יודעים שידונו דין אמת בזה אפי' לפי דייניהן אכל אס אלו יודעין שידונו דין שקר איך נסייע ידן לדון דין שקר זה דומה לדין שידע בדין שהוא מרומה שר"ך להתרחק ממנו משום מדיבר שקר תרחק וכדאיתא בפ' שבוט' העדות (ל' ע"ב) ובנדון הזה בלא ספק אס ידונו פ"ס אוחו לואה שנפשיה שם ודאי ידונו דין שקר לפי מה שהסוד כב"ד של מקומו זה שהפרכי הוא מקבל שחד שהרין נותן ששטר הפול בערכאותיהן הוא פסול וכיון שאלו יודעין ז' אין לנו למסור ככפי ישראל ביד פליייהם לדון בהם פ"ס שטר פסול אפי' היה הרין נותן בשטר כשר לעשות כן וזה מבוחר הרבה :

עוד כתוב שם אפי' ז"ל וסוד שאם יתן הנפקד הסקרון אל הבא לירש ממנה קורבנה חף אס יהיו לו פד' שהוא הקוד' הנה האשה מוילא ממנו כדניי פכ"ס ואין מן הרין שיהא הנפקד לוקח בעד הסקרון כמ"ש הרמב"ם ז"ל בפ"ו מה' שאלה וסקרון שהנפקד אכל חזירו ורלה הנפקד ללאת לשירה או לים ואין הנפקד כפיר שלם אפי' הסקרון לב"ד נסטר מאחריו ושמיחתו שאין חוסרין זה במדינה זו מפני שקדונו של זה ואין מחייבין אותו להוליכו עמו שלא יארשו אונס ויהי' חייב באחריותו וא"כ כ"ש שאין מחייבין אותו לתתו בפנין שיהא נפסד לפרוש הסקרון שני פעמים ע"כ :

ואני אומר שאין הנדון דומה לראיה שזו יש לו תובע והנפקד מחוייב לקיומו מלוא השנה ואין טענ' זו פוטרתו מלהשיב שבשפה שקבל הסקרון שכתפד להשיבו לבפניו כשהתבענו ולאו כל מתייה שמתן שמה יכה מי שיצונו ממנו כנגדו ואדרב' איסכא איכה לומר שאין חוסרין סקרון כגו זה ביד זה מפני יראתו. אבל נודה לרוחא דמיתלחא שיש לחוש להספד הנפקד. אבל ככהן אין חשש כלל . וגם השואל לא נחטורר בזה בשאלתו שידע הוא בודאי שאין לחוש שהרי יודע הוא שוכסו של נפקד בנשחון המלך ועל אמונתו הם במיורקה ואם האשה תחבע לשם מנכסיו הסקרון הוא יכול לטעון שם טענה מתקבלת שהסקרון הזה כשהסקידו נפתלי אלו על דעת שיביאנו בארץ הוא הסקידו אלו ובארץ הוא פלוי תובע שדרי הנוכח בארץ האחת וזה בו והזיאלו מרשותו . ובדאי בטענה זו יאל זכאי מתיביבת האשה :

עוד כתוב שם אפי' ז"ל אכל מה שראוי לעשות שיטלה הסקרון למיורקה וכמו שאם ה' המפקד בחיים היה מחזירו אלו יפטר עתה שהוא מת ואלו באים לירש ואלו באים לירש יתן הסקרון כב"ד שלהם שהוא הסובר לתתו לראוי לו ויחלק ע"כ :

ובאמת שהרין שזן שהסקרון הוא דין היורש בו דין המוריש דין יסא הוא אכל לא ילא מה יסא שיחזירוהו למיורקה שאלו ה' המוריש חזי ויהי' טעון חזי מקבל פקדויו במיורקה אפי' מחזירו לו שם אינו מוחזר ובאחריות הנפקד הוא והטעם בזה שהמפקד המוריש הנו' כשמסרו הוא והשתי הסקרון הזה לנפקד מסרו פ"מ שיקבלהו בארץ האחת כי לדעת שילא מהשמד הסקדו לו הפליו ולכיו וכוין שלדעת כן הסקד' אלו לא נתנו ליחבע אלא במקו' שילא לא במקום שנמש' הסקדון ומשנה שלמה היא בפ' הגזול בחרא (ק"מ ע"א) דתן החס הגזול את חזירו או שלום ממנו או שהסקד' אלו בישוב לא יחזיר לו במדבר פ"מ ללאת במדבר יחזיר לו במדבר וכדיון' הוא ג"כ אס להחזירו במיורקה היה הפסד למפקד כמו שיש הפסד ליורש סוב ליי מפקד בישוב ומחזיר

חמישית אם יוכל לתבוע לחתמו שלא יאמרו בכלל יורשיו הם :

תשובה החתמים חייב יורשים וגם לא נשותיהם כל זמן שיש בנים אבל מ"מ אפי' היו בכלל יורשים אם התביעה היא מחמת הספקון שביד מותנה הרי יש שם מחילה ואסור לתבועם ואם התביעה היא מחמת ספקון אחר מותר לתבועם וזה יתברר ג"כ מנוסח שטר המחילה כמו שכת' למעלה . נאם החותם שמעון ב"ר אבא רמח הכ"מ :

זה כתבתי על היין ששלח חפזו של ה"ר פשה עטאר יצ"ו

ענין סג ששלח אליו בהיותו עדיין באונס השמד במיורקה ושאל מזה אל הרב ר' יצחק בר ששת נר"ו וגם לשאר בעלי הוראה שביד בכאן ולא אמרו בזה לא ירסור ולא היתר מפני שהיה בתחלת האונסין. ונתנו הרשות אליו לשאול ממני ע"ז ולהתנהג ע"פ הוראתי ולא רציתי לאורות בו כי אם ע"פ הכתב :

מה שרצית לעמוד על דעתי ביין השלוח ממיורקה אני חייב כדאי שתשאל את פי וכו"ש בפני רבותי אשר חייב עפר תחת כפות רגליהם אבל למלאכת שמים אגיד לך מה שדעתי נוטה אליו ולפניהם בקרקע אני אדון ולאטרינו :

ואומר כי ה' אפשר לומר כי ימנע אליו האנוסים אסור בהנאה אל"ל י"ס ויש סמך בזה במ"ש הרמב"ם ז"ל בפ' ה' מה' יסוה"ת ז"ל אבל אם יכול למלט נפשו ולברוח מתחת יד המלך הרשע ואינו עושה הנה הוא ככלב שב על קיאו והוא נקרא עובד ע"ז במדור והוא נעדר מן העולם הפה ויורד למדרגה התחתונה של גיהנם עכ"ל והלא הדבר נראה לפניהם כי האנוסים היו יכולים להמלט על נפשם לברוח כאשר עשו רבים מהם . אבל קשה הדבר לאמרו מהרבה עמים על כן אני אומר זאת עליהם . ואומר דמסתמא אין לסמוך על דעתו ולומר כבר היו יכולים להמלט על נפשם והרי הם עכו"ם נמורים אבל יש לנו לתלות עמידתם שם לאחר המאונסים הידועי' לנו אם לקולר ידם מהשיג שכר תופסי' משוע כי רב הוא או מיראתם לנפסם שמה יגרסו החטא ויתגלה הדבר והוקרס עון ועונם גוף בזה . או שהשתדלו בכל מאמצי' כחם לברוח ואולי יערפלו השעה ולא עלתה גידם או מיעפה אחרת ודברי הרמב"ם ז"ל התוקמי בדליכה הד מהני עעמי אבל הוא נודע בזכורו שהי' יכול לברוח ואינו עושה. ועוד אני אומר שאפי' נודע לנו שאין לנו יראה מלברוח עגון שמלך הרשע ההוא העביר קול בכל מלכותו מי בכס בכל עמי יחי אלהיו עמו ויעל אפי"ה אין לחוש למגעו של זה הנמנע מלאכת ועומד שם ואשיג דבפ' נערה שנתפתחה (כ"א ע"ב) אמר רב יהודה הני נשי דגבני גבני שריין לגביריהו דכל דעבדין להו מיראה עבדי להו אבל שבקינהו ואזנן מנפשיהו ודאי אסורין פי' דהשכי' להו מזידות ומזנות ברזון אפי"ה איכה למימר לנדון שנפשינו דלא דמי להא דהתם כיון דכל שאר דהאשכר למעבד להו גבני לא היו אלא לשבוייהו כיון דשבקינהו הוה להו למימר דמיראת איהו דבר אין חירות מיראת שבי הא שבויים ועומדות הן . אבל בכאן איכה למימר דשמא יראים שהרשות הנתונה להם אינה אלא לנסותם אם הם משומדים באונס או ברזון ואם יברחו יברגום . ועוד דהתם איסוריהו לימים אלא משום דאזנן להו מנפשיהו דהוה גבני בתר דשבקינהו אזלי לרובחא חרינה ואינהו אזנן לגביהו מנפשיהו דהשתא ודאי ברזון קא עבדן אבל ברזון הזה כיון שאחר תניית הרשות לנאת לא הלכו ממקום השמד אלא שנאשרו שם אינו כענין הזה ולא מוכרח מילתא דברזון קא עבדי וכל זה י"ל למימר באנוסים אלו לפי שהדין נותן כן דכיון שתחלתו הוכיח כי אנוסין הן העמידם על חזקתם עד שתרצה אותם עובדים על ד"ת שלא במקום סכנה דחוקה מזוורת היא כחזקת נקואה וכחזקת פנויה שאין להוציאן מחוק' אלא בדבר ברור ויש לתלות עמידתן שם לאיזה אונס בלתי נודע לנו . אבל לפי שדברי' אלו מסורים לנבו של אדם ומי יודע לבות בני האדם אם לעקל אם לעקלקל' על כן אמר הרב ז"ל שאם הוא יכול למלט נפשו ואומר אני יכול אל ישוב שבין שתחלתו באונס אל יחשוב ה' לו עון בזה אלא הוא נעדר מן לנו לעולם הבא ויורד למדרגה התחתונה של גיהנם . לפי שהוא יקרא עז"ל במדור . אבל אנו אין לחוש משתמא דשמא יש לו איזה אונס ולב יודע מרת נפשו ולישכיה הכי דייק שקראו עז"ל להטיר מן העו"ב ולירד במדרגה התחתונה של גיהנם דבר המסור לתוכן לבו וזוכן כליותיו אבל לדבר המסור לבני אדם לא עד דתתרע חזקתיה . וגדולה מזאת יש לבעל הדין לומר שאפי' אם יאמרו האנוסין עגמן שכל עקר עמידתן שם אינו אלא מחמת אונס עגמן שלא יגלוהו יתבס אינו יקרא עז"ל במדור דהא לר"א (פסחים כ"ה ע"א) מי שממונו חביב עגמו מגופו מואהבת נפקא ליה וחי מזיד הוא ל"ל בכל מאדך הרי הוא הייב מיחה אם יעבוד ע"ז מפני אונס עגמן ומזיד הוא לאבי דכ"ל בפ' ד' מיתות (ס"א ע"ב) ופ' כלל גדול (ע"ב ע"ב) דהעובד ע"ז מיראה ומאהבה יחייב וליחא למימר דר"א ס"ל דפטור כרבא ומ"ה אלתריך קרא דככל מאדך להינבי לגומבד נפשיה אפי' בכ"ו דל"ה ס"ל לאקשויה מיניה לאבי אלא ודאי בין לאבי בין לרבא כלוה מה' ס"ל הא דר"א אליועוד ושמי' מינה דעובד ע"ז מאהבת עגמן לא מוד הוא ומ"ה אלתריך קרא למימר דר"א לנעור ממונו על אהבה אל אבל אם לא מסר אה"י דלא מיחייב דלר"א בכל מאדך מידידיש כי היכי דמידידיש בכל נפשך זה למי שגופו חביב וזה למי שגופו חביב. זה ה"א אשכר לומר אבל ודאי הא בורכא ודמסתא ללנן מהאי דעתא . והביא דלבי' הויה חיובתיה שאיך שהפרש מאהבה ומיראה או מאהבת אדם ויראת אדם בדברי המפרשי' ז"ל או מאהבת העז' ויראתה כפי' הרמב"ם ז"ל בפרק ג' מה' ע"ז אי אונס עגמן מיקרו אונס לא הוי ליה לחיוביה אביי כיון שלא קבלו בלאו

הראשונה אם אפשר שפקד שחינה רוצה להראות פנקסו ליורשי מפקד שהדין לא יכריחוהו בזה דבשלמא אם היה משא ומתן של סחורה ביניהם היה אפשר שאם נתפשרו שלא יראה חשבון שתהא הפסדה קיימת אבל בפקדון שמה אם נאשר בידו כלום מה זכות יש לו בו לעכבו ולמה לא יראה פנקסו ואפי"פ שיש שטר מחילה ביניהם למה לא תפסל : **תשובה** לעולם אין הנפקד חייב להראות פנקס ולא מתכבד ונאמן הוא לומר דוכך הפקד בדי אלא שהוא חייב שבועה בטענת בריא שיותר ה' הפקדון . וקטענתו שמה ליורש ליכא אלא חרם פתח ואם נתפשר ביניהם כך וכזה שובב ליורש לנפקד ומחל לו כל זכות שיש לו אפילו היה ביד הנפקד יותר ממה שהחזיר אין ליורש המפקד כלום על הנפקד דהוי תנאי שבממונו וכל תנאי שבממונו קיים ורצה לזווג בנכסיו . ואיני יודע מה יש להכתוב בזה ודברים פשוטי' הם :

שנית הרי שבשטר המחילה כתוב שהיורש לא יוכל לתבוע לא לנפקד ולא ליורשו אם בני הנפקד בחייו הם בכלל זה או לאו עד שימות ואם יש תביעה על בניו בחייו אם מותר לתבועם ולא יהיה היורש נכסל במה שקבל עליו שפתו פת כותי ושאר קבלות השטר :

תשובה שאלה זו מסותרת שאם תביעה זו שעל בניו היא מהפקדון שנתפשר הנפקד עם היורש בין בחייו בין במותו אסור לתבועם שהרי מחל לאביהם כל זכות שיש לו על פקדון ומחילתו קיימת כמו שכתבתי בתשובה הראשונה שלמעלה ואם תביעה זו היא מהפקדונות אחרים שהפקד מורישו של זה לבני זה הנפקד אפי' לאחר מותו יכול לתבועם וכי"ש בחייו מפני מנה ליורשיו אלא שאלו זכות שיש לו עליהם לא נמחל מפני מחילה ששעה לאביהם ודבר זה יכול להתברר מלשון המחילה ואיני יכול לכתוב דברי נביאות במה שאיני רואה :

שלישית הרי שמליתו שנתן לנכדו ספר אחד מהפקדון ולא יכולנו עמו להחזירו אלא ששם אותו כרצונו והרי החורה אמרה אם לא שלא ידו במלאכת רעהו :

תשובה גם בזה אני אומר מה שאמרתי בשאלה ראשונה שאין אחר קנין המחילה כלום וכיון שיש מחילה ביניהם כל עשונות שהן על הפקדון הן בטלות :

רביעית המחילה שנתעית בכל אותן חזוקין הנו' היתה באונס שהמחיל היה עומד וזוה ויהי מבקש למי שיעשה לו שטר מודעה ולא מולא לפי שהיו יראים מהנפקד ועל כרחו הולך להודות במחילה זו ונודיענו אם היא פסולה ואם יש מודעה בערכאות שאלן אם תהבעל המחילה :

תשובה אין טענת אונס לבעל שטר בדרי וקיים כלום אלא"כ כי שם מודעה שטרי אמרו תחמים שכל זמן שלא מסר מודעה אנו אומרים שנתרצה כדי לנאת מלוחו אונס ואם יש שם עדים ששמעו המודע' ומפני יראה הנפקד לא חתמוהו או ידעו שהוא אנוס מתחלה ועד סופו דהא קי"ל (ב"ב מ' ע"ב) דתלויה ויהיב לא הויה מתנתו מתנה והי' למחילה יעירו ככ"ד ב"ק אם הוא אמת אבל לא נאסרו ישראל על כך לכבוש עדותן מפני יראה אדם . והמודעה הנעשה בערכאות של עכו"ם הרמב"ם ז"ל הוא פוסל אותה וככל מקום שמתנהגים ע"ש ספריו אין להכשירה :

אלא שסובדו מלוכס יראה אז חוסם אהנה ועוד דמיכ דכטות (י"ח סינ) אמרי דמדיס שאמרו אמורין היינו מחמת ממון שאין לאמורין סי וסו דרמי ולין אדם משים עמו רשע וינן שיאמר שיהיו כהה סוה מערי ממון שמתח להס אז מיראחס של יגלוכו מהס הכל כוה סוה ועוד דמכא דרי"א ליכא לחוכמי סי כלל דהא רי ישמעאל לא דריש קרא דוהסנה שימסור גוסו וממונו על אהכס האל וסי"ל דלמי על סי"ו ח"י כסס ולא שימות בסוכדליות' בסוכרין כפ' ין סורר ומורס (סיד סי"ח) וזי חסס אונס ממון לא מיחייב מיחס לרי"א ומי"א אלריק קרא למכס כלל מדריך ח"כ מסיכא מיני חיובא למסור ממונו לרי ישמעאל ואל משמע דכהא נמי פליגי דלרי"א מקרי חוסס ממון אונס ולרי מיקרי וזון וכן נמי לא משמע דריי חיה ליה דלסילו חוסס ממון חיותה ככלל וזי כסס וזה פשוט כהנה . אלח ודאי כי היכי דלריי מחייב משום חוסס ממון סי נמי לרי"א דקיל כותיה . וכי תימח ח"כ ליל לרי"א קרא דזככל מאדך וכלח חייב מיחס חס יעבוד סי"ו משום חוסס ממון . וח"כ למימר דקרא אחל למימר דמלוה למסור ממונו על אהכס האל וברי כוה חוכס חח האל כוה ולמנוח טקס אחל קרא . וח"ה ח"כ דכי אפטר למידרש ככל מאדך לדרוש נמי ככי ככל נספך וימח דלסילו עפ"י משום חוסס גוף חייב מיחס אלח דקרא דוהסנה אחל למימר שח"כ מטר גוסו על אהכמו יס לו שטר טוב הוה לא אפטר דנותן זרעו למולך כח"כ וימחי פני כלחס ההוה ודרי" (כסרי) קדושי פריי זי"ד . ההוה ולא חוסס ולא שוגג ולא מעטעס . וחכתי חיכא לאפסויי דכיון דזככל מאדך לא אחל חלח למטס ימח ככי ככל נספך חלח דכי היכי דררי"א ייה ככל מאדך לחומר' לומר שחס עבד חייב מיחס ואס לא עבד טסה מלוה דררי"ה דוכל נספך לקולח וימי דלכתילה יס לו למכוד משום וזי כסס ולא שימות כסס חלח מיכו חס לא עבד ומטר נספך קייס מלוה זו . וי"ל דסי"ל לרי"א דלא גריעטא סי"ו דחמירי דכל המודה כה כטוסר ככל התורה כלה מעריות וש"ד וכי היכי דבנהכו יסרג וכל יסבור קדנסיין ון מקרא ומסבר' כפ' כל טסה (טס) סי"ו כפי"ו וקרא דוהסנה להכי אחל וכה סי"ו עקר פלוגמיהו דרי"א ורי"י . ועוד שאין סברה לומר דפי"ו ושאר מלוה לכו ככלל ומי כסס ואלו כשאר מלוה חלו כהנגז ולא עבר עבד חיסור' בודאי ומחייב כנשעו וכפי"ו לא וחדרסה נקרא חוכס חח האל ומשום הכי ס"ל דפי"ו כלל כלל יתיח ככלל ומי כסס ועימ עדיין הדבר צריך למודעי דלהאורה משמע דגוף וממון שאין הן לרי"א כהכבי יותר :

וארי שלמדנו זכות על מנוס . ללמד זכות על יינס . וסנה מה שאפטר לחוש כו הוה מפי שאפטר סגן השודין גביר ומסנה שלמה מינו בכסרות כפי' עד כמה (ל' סי"ח) השגור דבר לא דנו ולא מידי וכן כפי' יח לחוש כו משום דלח קדמי על מנע פט"ס וכיון שכן יס לחש ליי"ו וחדתה ס כפי"ו אין מפורדין (ל"ח סי"ח) השולח יין כד כותי וכו' וחי מבר וחתמי וכו' ותמנו מותר וסמתי דמילתי דלמיג דסתי לא מוסך לפ"י חיכו לא קפיד על מנע סכויס וכדלמי' הכס . ולפנין החמד מלח דמשום השטח בעלמי' לא מיקרי השגור דלפי"ו דנכסור' כפי' כל פסולי הגוקדשין משמע דמשום השטח בעלמי' מיקרי השגור דלמרי' הכס (ל"ח סי"ח) אמיל ר"ס לחיי לרי"א דלמר השגור דבר לא דנו ולא מפידו וחומר ר"מ השגור לדבר אחד השגור לכל התור' כלה כסי"ו הי' דלח דריי דיחא וכי תימח סי"ו וסכתי ופל סי"הס י"ה כל ריב וכל גנפ חימר דלמר ר"מ לחשטח לחחוקקוה מי חמר ומשמע דמשום השטי' לא דן ולא מפיד . החס שלחי דחשט מלי הוא לכהיסי שיעילו מוס ככסור משום כהנח דמסי' לדיחה דכחי שמשא ומנח משחתי' להו חלח כהה מה רחיה לחשט ולפוסלס מתחמת . וח"ה חי חשט מלוי הוא שיעילו כהיסי מוס ככסור ומשחכתי כהיסי דכדי הכי ח"כ ר"מ דבעלמי' חייש למיפוט' (גיתין ב' סי"ג) כוה ליה למספלינהו למיקן דיחא כיון דלחי ליה השגור לדבר אחד השגור לכל התורה כלה כהורה כלה י"ל דלפי"ו דרי"מ כוה חוכס כלוחו דבר עמונו משום מוטק לקסכו ולפסלו ככל התורה כלה לא פסליין ליה עד שיחא מוחזק לנו שהוא סוכר על אותו דבר וכי כפי"ו י"ל וזי חמר ר"מ השגור לדבר אחד השגור לכל התורה כלה היכא דמוחזק לן דעוכר על אותו דבר . אחד אחד ולפינן חשט מנע עכויס נמי חיכא למימר דבעלמי' גבי כותי חיכא למיחס דלדיחה לא מחסר עליה וליה ליח נמי ולפי עור לא חתן מכשול חלח זכ הלוחס כיון שאינו השגור דבר דודאי קפיד על מנע עכויס שהוא יודע דמנע עכויס נאחר פלוי וחיכו לא חסדי ליה דהא לא חסדי ולאחריי לא סיפי חיסורח דכח חייה ולפיני סור לא חתן מכשול ועוד שאפילו חמלי לומר שאלו החוסין הס השודין על יין נסך חסי"ה יין שולחין לישראל ואומרים שהם עבאוכו כטורה הן לאמורן דהא קי"ל כרטיג' . דלמר חלמן סוה על של חכרו' ואינו חלמן על שלו דהכי פסקי' כדרי' כפי' כמחא דיומח (סי"ח סי"ח) ולא קי"ל כרי"מ דלפיג עליה ולא כססח מחתי' דפי' עד כמה (ל' סי"ח) וכיון שכן כל שאין הגאה לוח השגור כנעדו חלמן דהא דלמר כרטיג' דליו חלמן על שלו היינו טעמי משום שיהי סכנה המנעת לידו חלל אלו חומו כמהנה לחמר חפילי על שלו חלמן דלין אדם חוסא ולא לו דכיון שאין לו שום הגאה כמה שחמן כשכו על חכירו מקרי ולא חייס כרטיג' לא לגומלין ולא לנגימח שהיא הגאה הגאה לחמר מיכ משום ערות זו ואינו נספל זה השגור חלח כשהסגאה היא מנעת לידו עכשו כזה הסרות ובגן כבור של עמו שכבר נתנו לו הישראל חלל חס חן הגאה מנעת לידו עכשו כזה הסרות מהימן והרפת נוחת כן שאס נחמד לחכול לא נחמד להחיל . ואפילו ח"ק דפליגי עליה דרטיג' לא פסליה על של חכירו חלח משום חייה סכנה שתניס חלו וכדלמרי' כלישי' קמח מימר חמר כיון דקא ערמי' ביה לא שניק לרידי ויכי' ליה לחמריה וכהן לכהן נמי משום דקא מישיין לגומלין

הוחוס שמעון כה"ר נחם הכ"מ :

שאלה סד שאלת על מה ששכרך הפסל י"א לירד לפי הסיבה וללמד חינוקותיהם וחס שוכרים אונס משנה לשנה . ועתי' כשרלו לשכור חי"ק לשנה זו התרת עתהש תמלים הרבה לחמד שאף חס יחלו החינוקי' או תחלה אחת שמתול שכרך משלט . והכי שיפסוף מדי שבת בשבת . והג' שיפסוף מדי שש"כיים לך קלח מאכות החינוקי' משכירו' טנה שעבר

ברשך לה"ר שמואל בר דוד חלאוי יצ"ו

שפירא מלאך ופד שש טעופה . ונסתת כפייהם שלם לא ישלמו הפרעויות פכיד הכי שחילא הילדים אשר לא ישלמו אבותיהם הפרעון מניה הפסד ולא תחזירם פד שילמו הפרעון ואפילו מזמן בטולם . והקבל ואכות התיוקאי קבלו עליהם מניה חסד ולא וכהנה עתה זמן הפרעון נחשבו קלה מהאכות לפרוע והולאה כניהם מניה הסכר ולא וכהנה עתה עד שפרעוך משלם כחשך הי' תחיל ביניהם . וכהנהאחס מניה הספר רציה לחזור משכירותך כיון שלא היו משלמי הפרעון כמותה כניהם לוי שוקני הקבל סיימו אומך שלא תניה הקבל כלאן אשר אין להם רוטה וכה עשו ערכו לאכות התיוקוא משכירות למוד כניהם ואפילו מהזמן כטל וכלית לדעת אם ית איסור ומגוד עבירה משכירות הזמן כטל אם לאו :

תשובה מה שהחריט עמהם שאם יחלה התלמיד שיפרעוך משלם תחיל קיים הוא ואפילו בלא תחיל הדין נותן כן אם התלמיד רגיל שיחלה ואין התלמיד יודע ולא היה לרד להמנות בזה אבל מ"מ התחיל (החיל) בתלמיד שאין רגיל להיות חולה או שרגיל והתלמיד יודע שאם לא היה שם תחיל היית נוספיד שבר הזמן שימכטל ועכשיו הועיל התחיל שאיך מפסיד כלום וכ"כ רבו הרפטים ז"ל והביאו רציה לזה מלחמתי כפי השוכר את האומנין (פ"ז ע"א) אמר רבא האי מאן דאגר אגרי לרולא סי' ששכר פועלים להסקות לו שדה מנהר פלוגי ופסק נהרא בפלגיה דיומא אי לא הוה רגיל דפסיק פסידא דפועלים הוה רגיל דפסיק בני מתא פסידא דפועלים פ"י אם הפועלים מהטיר ויודעין דרכו של נהר להפסק . לאו בני מתא פסידא דפועל הבית וכן הדין נמי למלמד שאם התלמיד הוא רגיל באותו חילי פסידא דפועל כניהם אין התלמיד מביד בו או שהוא נעיר אחרת שאינו יודע שהתלמיד זה רגיל באותו חילי . ואם אין התלמיד רגיל באותו חילי או היה רגיל והתלמיד יודע כן פסידא דמלמד ומ"מ אם התנה שאפילו יחלה יפרעו הו פסידא דפועל הבית דמאי טענה אמרי דברגיל פסידא דפועלים משום דכיון דרגיל הוא למפסק ומכני מתא כינהו הוה לכו לאתנוי . וכיון דלא אתנוי אפסידו אפסידוהו וכן סי' הרמב"ם ז"ל אבל אי לא אתנוי הוה פסידא דכניהם כדון רגיל ופועלים דלאו בני מתא הילוך כדון זה שהחריט כן עמהם כפירוש הועיל התחיל לתלמיד שאינו רגיל שיחלה ולרגיל שחלה יודע רגילותו ותיב כניהם לפרוע למלמד כשהחלה בו היכא דהוי פסידא דכניהם שברו משלם ואין אומרים בזה מה שלמו אומרים כשאר פועלים (שם פ"ז ע"ב) אינו דומה הנא טעון לכא ריקן וטענה מלאכה ליושב בטל כלומר שמתין מי ששכיר עצמו לתלמידי או כמה היה רוצה לפחות משכרו ולישב בטל וכך יבנה לו משכרו דלא אמרי הכי אלא כשאר פועלים שהם חסדים לנות יותר מלהחשב לולי אורך מזונותם ומשום הכי משערין להם כך אבל מלמד אפילו לא היה לו אלא תלמיד אחד וחלה ששכרו הוא כטל לגמרי אין ממכין לו כלל ככופל בטל שכרי הוא חסד יותר בתלמוד מלישב בטל ודומה זה למ"ש שם כפי' הכי (פ"ז ע"א) אמר רבא האי מאן דאגר אגרי לפסידתא ושלם פסידתא כפגנא דיומא אי אי' ליה פסידתא אמרי' דיתח מניה אי נמי דיתח עבדי קשיא מניה לא עבדי אבל כותן להן שכרן כפועל בטל ואי אכלוסי' יכירו דאי לא עבדי תלמי' כותן להם שכרן משלם . ופי' אכלוסי' חופרי אדמה שהורגו בעבירה קשה וכשאיך עובדין כן תחשין משויה כותן להם שכרן משלם וכחך ר' יוחנן הלוי ז"ל דהיה למלמד שהכטלה גורם לו חולשה וכ"כ ר"מ דרוסנורק ז"ל וכ"ש שאם התלמיד יש לו תלמידים אחרים מלמד התלמודי שחלה שחייב לפרוע משלם שרי כל כך הוא יגם כשתסה תלמידים כמו בפשטה וכ"כ רבו הרפטים ז"ל :

ובן מה שהחריט עמהם שאם תחלה שיפרעוך משלם תחיל קיים הוא ואפי' בלא תחיל כחך ר"מ דרוסנורק ז"ל שכותן לו כניה שכרו משלם והביא רציה מלחמתי' כפי' קמא דקדושין (י"ז ע"א) גבי פיש חלה ג' ופגד ג' אינו חייב לשלם ואפי' דגבי פועל שחלה ולא השלים מלאכתו מוכח כפי' האומנין (פ"ז ע"א) שאינו נטל אלא שכר מה שפשה אפי' מלמד יש לרמותו יותר לפגד שכרי משאר פועלים דחד טעמא אי' לכו דפועל שאין שוכרין אותו אלא ליום אחד לא מסיק הרפטים כניה שיכא חלו אונס שיפרעוך להטות עמו ומש"ס אין לו אלא שכר מה שפשה אבל פגד הממכר לשם שנים כלי טעמא ידעי שא"ל לו שיעבור כל הזמן שהוא שכר רגיל הוא פועל שיחלה פוך זמן גדול ומיה אם חלה לא ישלם לו אחר שש והיה נמי למלמד ששוכר עצמו לטעם שחשך שכירותו משלם אף אם יחלה כיון שלא התנה עמו כניה כ"כ קמא מרבותי' הרפטי' ז"ל . ומ"מ אם החלה כפי' שלא יבנה לו שכירותו כל ימי חילו תנאו קיים :

ובן מה שהפנינו עמהם שיפרעוך מש"כ אפי' שחלה שכר שנה הועיל תחיל לענין לפגד על בית פועלה שכר שאם לא התניה פמה' כלום אלא ששכרוך לטעם לא היו עובדין על כניה אלא לטוף השנה דקיל (כ"ט ע"א) דשכירו אינה משתלמת אלא לטוף ותכן כפי' המקבל (ק"י ע"ב) שכר שנה שכר חדש שכר שנה שכר יום כיו' גובה כל היום וכו' ועכשו שהחריט עמה' שיפרעוך מש"כ יש לך דין שכר שנה לענין שאין יסולן לחזור ככה שאין כניה יכול לחזור בו כהמלך ומתו ויש לך דין שכר שנה לענין שאם שכר השנה ולא פרעוך אחר שתבעת שכירותך כפי' עובדי' בלא דלא תלין ופשה דכיומו תתן שכרו ומכאן ואילך סס שוכרים בכל יום משום כל מה שפשה שחלמי' אל תאמר לרעד לך וטוב כדליתא תהם כשכר המקבל (ק"א ע"א) .

ובן מה שהחריט עמהם שאם לא יפרעוך תוך ששה שבועות מה שחייבים לך שתכטל הילדים מלמודם פד שיפרעוך אפי' מזמן בטולם וכשכמה של זה כניה' וקבלו תחיל זה עליהם תחיל קיים הוא אפי' שחלה קשה

כטול ח"מ שהוא יותר קשה ממכול בנין כיהמיק ושכרו יותר גדול מהלנת נפשות ומכטלו מכדור אב ואם כדליתא בשלמי פיק דמגלה (פ"ז ע"ב) וגם ענישו יותר גדול ממכול קרבנות כדל"י כפי'ק דמגלה (ג' ע"א) ופי' הדד (פ"ג ע"ב) וכפי' נגמר הדין (מיד ע"ב) ואפי'ג דההוא בתיא דרביא מוקמי ליה במגלה (שם ע"ב) מ"מ ח"מ דחיותוקאי חמיר טפי ולא נפיק תחילי אלא שאין העולם מתקיים אלא כככל פיהם של חיותוקוא דלוי דומה הכל שיש בו חטא לכלל שאין בו חטא ואפילו לבנין כיהמיק אין ממכטלין חיותוקוא של ביד כדלית' כפי' כל כתיי' (ק"י ע"ב) אבל אין עונש ע"ך פלוג כלל שכשמה שכשמה לא היה עולה של דעךך שהאכות יוללו כ"כ כטול ח"מ של כניהם וכשכמה לרזי אוחס כדי שיפרעו' וכשעבר הזמן ולא פרעוך הם נרמו כטול המגזה שהיה להם למשקן כליהם וללות מעות לפרעך וגם הכסופ' חלה ע"ךך שאין זה נכשע לכטל את המגזה דמגזה לאו ע"ךך רמיא אלא על האכות היא מוטלת מגזה ח"מ לשכור מלמד לכניה' וכדלית' כפי'ק דקדושין (כ"ט ע"א) . וכיון שחלה שכוסה זו וגם אין ע"ךך עונש עליה וכדפרטינא נסוב לענין התחיל שהוא נודלי קיים שהרי קבלו עליהם שאם יכטלך מהלמוד כסנת איחור הפרעון שיפרעוך שכר בעלתך וזה דומה לזה דתכן כפי' המקבל (ק"ד ע"א) המקבל שדה מחכירו ומשוכ' בה הכירה שמי' אותה כמה היא רציה לעשו' ונותן לו שכר כותב לו אם אוכיר ולא אפסיד השלם כמיטבא ואמרי' בנמרי' (שם) ר"מ היה דרוש לשון הדיוט אם אוכיר ולא אפסיד וכו' ופרטי' ז"ל דאפי'ג דרימא אי' ליה דבעינן תחילי כפול וסכר כל דאי לא קני הוי אסמכתא הכא היה פושט לשון השטר כד"ה שאין לריבין חוקן ומקיים אפי'ג דאינון הכא וליה ביה תחילי כפול והרמב"ן ז"ל דהא פירוש דהכ' ליכא אסמכתא כדלחמתי' בנמי' (שם ע"ב) דכיון דלא אמר מילתא יחירתא שלא אמר אם אוכיר השלם אלפא וזו' אלא השלם כמיטבא וכדור הוא לעבוד אותה אי'כ אין כאן אסמכתא וכן נמי בכאן אין לורך לתחילי כפול אפילו בלא דרישת לשון הדיוט לר"מ דלא בעי' ר"מ תחילי כפול אלא ככנון האומר לחכרו שדה זו אוונה לך במתנה אם אעשה דבר פי' דסי' לר"מ דלא אמרינן מכלל כן אפס שומם לאו הילכך אם לא כפל תנאו לא משמע אם לא תעשה דבר פלוגי לא תידיה שדה נתונה וכ"כ וכ"כ תנאו בטל ומעשה קיים והשדה נתונה בין יעש' ובין לא יעשה אבל כמקבל שדה לא שייך ביה תחילי כפול ואפילו תימא דשייך ביה תחילי כפול כ"ש דחייב הוא לשלם שכרי כיון שלא כ"כ תנאו תחילי כפול והעשפה קיים וישלם לו כמיטבא ואפי'ג כול הובירה לר"מ דכרי הרמב"ן ז"ל ומכאן תלמוד לרדון זה שאין לורך לתחילי כפול אפילו לר"מ לחייב כותן בעלתך ואפי' יש לורך לתחילי כפול כ"ש שחייבין לפרעך בין תכטל בין לא תכטל וגם אין כאן אסמכתא שהרי לא אמרו מילתא יחירתא שלא חייבו טעמן כיומר משכר פטולתך ובידס לקיים שרי' יש בידס ללות מעות לפרעך ואפי' אין כאן אסמכתא וכו' תחילי שמתמון וקיים . ואפי' והלא לא היו בדברים אלו קנין ולא עסק והיאך יתקיימו תחילי אלו . דפי' כי שכירות פועלים אין לורך לקנין כלל אלא בדברים בעלמא הם נשכרין ואם חזר בו כפל הבית קודם שהתחילו הפועלים במלאכה אם פכבן עד שפס שאינו מולחין להשכיר טעמן ודלוי כותן להם שכרן ואם מולחין להשכיר טעמן ילכו וישרדו טעמן ואין להם עליו אלא תרשומת שמסירתן לחשב אחר מי שיכור אותן ואם איך מולחין לשכור אלא כפחות ממה ששכרן כ"ה ישיכרו טעמן ומשלי' הוא להם פד כדי ששכר שקבל עליו משלם . ואם התחילו במלאכה אפי' שקודם שהתחילו במלאכה לא היו מולחין להשכיר את טעמן כנון שאין במקום שמשכרין פועלים . או שה' פועלי' נשכרין בשלשה והוא אמר להן ליתן פשרה כיון שהתחילו במלאכה נתחייב משכשו ליתן להם שכרן משלם כמו שקבל פלוג שכשם ששאר דברים נקנין כקנין כך שכירות פועלים נקלה בתחלת מלאכה זהו דין כניה בחזרתו אבל פועל אפי' שאינו יכול לחזור בו כל זמן שיש פסידא לפי' בחזרתו אבל מ"מ אם אין פסידא לכניה בחזרתו חזר בו ואפי' תחילי כפול . שאלמך ר' ל' בני ישראל שכרים . ולא שכרים לשכרים וכו' ופי' מה כח תחילי כפול כניה וטעמא דמלתא דכיה לא מפסיד מיד בחזרתו של פועל היכא דליכא פסידא מתחמת חזרת הפועל דאי לא עבדי השתא עבדי למחר אבל פועל הוא פסידא שכירותים יומיה וכבר נשתעבר לו כניה בתחלת מלאכה כן סדר כל זה הרמב"ן ז"ל בחזרתו ומעשה כדון הזה כרי אחת שכיר שנה לאששים אלו והתניה עמהם שיפרעוך בכל שנת על תחילי שלא תעשה מלאכתם כ"ז עובד הפרעון ושכר שנתך לא תפסיד הרי הם נשתעברו לך בתחילי מלאכתך בתחילי זה ובין תלמד ובין לא תלמד נתמת איחור הפרעון כפי' לא תפסדת ואין כאן משום רבית כלל כמו ששמעתי מי שהורה כן שלא שכר מעותין כשליש אללם אחת לעל אלא חובך ושכר בעלת טעמן אחת נפרם שנתחייבו לך בתחלת השנה בכך וכך כל השנה על תחילי זה קיים . ועוד שכיון שכשכמה כפי'גם כרי נאקפת כלמוד כניהם וכיון שאלקפת מלהשלים מלאכתם חייבים לפרעך משלם וכדליתא כפי' האומנין (פ"ז ע"א) השוכר את הפועל ולחילי היום ששם שמת לו מת או שחלמוהו תמה אם שכיר הוא נותן לו שכר ואפי'ג דהתם ודאי אינו נותן לו אלא שכר מה שפשה לא שכרו משלם וכדמוכה התם אפי' כדון זה חייבין ליתן לך שכרן משלם שהרי כתב הרא"ש ז"ל דה"מ דאינו נותן לו כל שכרו דוקא שנה לו השוגם תחילי היום האחרון אבל אם בל לו היוםם תחילי היום הראשון ואחר ששכר האונס קבלו כניה ומלאכתו סתם נותן לו כל שכרו ואינו מוכס לו מה שביקל בשכר האונס קבלו כניה ומלאכתו כיה ג"כ כיון שרוב השנה כשאר אחר הכפול הזה וקבלוך עליהם סתם חייבי' לשלם לך שכרן משלם . וכ"ש פכשו ששפירוש נפגד לך זמן הכטלה ושד אפי' נסתמלת

כל המה נשכר סכום המסרן חייב לשלם לך סכך משלם. דלה אמרין
 כמאן שאינו מוטל אלא מה שפשה אלא בשלם נאום מפני כים אלא מפני
 דברים אחרים כגון אחוזה וכו' וכו' אלא אם כים פלגו בשלם חייב
 לשלם לו כמו שהחכה עמו אפי' נתפסל כל זמן שהיה סכך אלא דלה כפני
 ואינו יכול לפשוט מלאכתו וכדון הסו ג"כ הרי הן ידעו ששכנסה ולי' אפשר
 לטבור על שבושתך אפי' סכנו המסרן אי' הם האסוך מלפשו' מלאכתן
 ואפי' מכדון כל השנה לא הפסדה כלום משכירותך כיון ששכדוך לשלם
 ושהחלה במלאכתן. ועוד בר מן דין ובר מן דין הרי נתפסלה זמן מרובה
 מלגמור כניהם ואפי' סייסוך לחזור לנמסר ולא נחסייסת אלא אי' יתנו לך
 סקבא דדינרי ונתנוה לך מה חשש איסור יש בדבר מדפחה נהנו לך מה
 שפלה ואין כאן דין אונאה כלל שאין בשכירו' פושלים אונאי' וכ"כ הרמב"ם
 ז"ל בפ"ג מה' מכירה העובר אלא הפוסל לעשרי עמו בין בקרקע בין במטלטלין
 אין לו אונאה מפני שהוא קונה אותו וזמן עבדים אין בהם אונאה וכן ה"ה
 כפ' הוהב"ג (יו"ט) וסוד שכרי אמה שכרי הקבל אלא שמייכו בין פרסון שכירותך
 על אמה החיובות כפי מה שהחרי עמכם ואם אבחה החיובות הסנידו
 פניך את הדרך הקהל חייב להפמיד הדין עליהם כדי שלא יפקדו שכרך.
 וכן פשו הזקנים שגששו ערבי' כשליטה לחזור משכירותך וששו מה שרצו לפי
 סדן שמוטל עליהם לסקח ככל זכרי עליה נכור שלהם כי כל הקהל הם
 לארצך וערבאין זה לזה כתיב כפ' חזן משפט נשם הראש ז"ל כפ' קכ"ו
 וכ"ו שנתלת הילדים מנמולד לא נתפסלה מלפשו' לרכיש' ואינו דרין שפסיד
 משכרך אפי' מרובה אמה ועוד כשעכנו הפרסון ורית' לחזור דך משכירותך
 אפי' עמן הדין לא הייה יכול לחזור כ"ו שלא מלאו עליה נכור אחר פד מוח
 שנתך אלא מ"מ כשריטה לחזור משכירותך סייסוך כל הקבל שלא חניסו ולא
 חפסיר שבר שנתך אפי' אם לא ילמדו החיובותי' מפני ששכנסה שלא חלמס
 עד שיפרעון ומפני סיוסס עמדה עממה ופרעון משלם אי' מה חשש איסור
 יש בדבר ובי' מפני הלוואה מעותך הם נוהגין לך אותו שכירות וכו' ולי' אלו
 אמרה להם הריני נכר עמכם ככ"ו נכסה ואם חפסכו הפרעון חתנו לי'
 צומר כודאי הים זה רנית אלא אמה שכרתה להם כסך ידוע לא נחוסף
 בשביל העוכב אלא ששכדוך ממלאכתך בערממה חינו מן הדין שחפסיר כלום
 משכירותך.

שאלה סה עוד שאלת הנותן מפני לחכירו בסקדמה על סמורה כפשו'
 מכדי דמיה כגון אלו הנותנין דינר וזכ על הסו' אה כדי
 לקחם כה כ"ה ליפרווח או סתות או יתר והיה שזה בשפה נתינה המעות
 י"ד או פתי אפי' יש בזה משו' רנית.

תשובה דבר זה אסור הוא דלמרי' כפי' איזוה נשך (פ"ג ט"ז) אמר
 ר"י ה"ה מאן דהייב זחי לקריח וקא חזן ארבעה ארבעי' ואמר
 ל"י יסיבנא לך חמשה חמשה שרי' ותיבא אסיר פשי' לא לריכא דלית ל"י אשראי'
 כמאן פבו דתימא כיון דלית ל"י אשראי' כעד שריכא בני' או אמלא סתתא דמי
 קמ"ל כיון דמחוסר גוביאנא כמאן דליתנהו דמי וכיון דליסורא איכא במילתא
 חייב להחזיר המוכר לקונה מעותיו וכו' ולי' אלו נתקיים המקח בקנין או בחד
 מדרכי ההקנאה אם שפק על יתר מהשער הי' המקח קיים ויחזיר לו המעות
 ורי' רבינו סחי' גאון ז"ל דריכא דלית ליה ליסורא דלוסוף משום אנג נטר
 לא כסלן זכרי' אלא קיימין בין על לוקח בין על מוכר והכי' הרעבין ז"ל
 דלית לדבריו מהא דלמרי' כפרק איזוה נשך (ס"ה ט"א) מאן דמסיק כדברא
 זחי דרכי' ויהי' ל"י גלימא גרוהו כי' מסק' מייה גלימא מסק' מייה מי'ס
 כי' ה"י דלה לימרו גלימא דמכסי' וקחי' גלימא דריכא דריק מינה הרב
 ז"ל דוקא מהאי עממא הא נמי' דאריכא המקח קיים אף על פי שנטשה
 באיסור והכי' מוכה הסם ותינה למוסך על השער באיסור שנתקיים המקח
 ופמן לו כשער על סיר. ומיכו כחז הרב ז"ל נשם הגאון ז"ל דלה
 אמריק ה"י אלא כשנתקיים המקח בנא' מדרכי' ההקנאה אלא אם
 גא נתקיים המקח אלא לפנין לקבולי' מי שפרט כגון שנתן לו מעוה ולא
 סקסו לו כסודר שאין המקח נקנה כדך אלא לפנין לקבולי' מי שפרט כיון
 שנטשה המקח באיסור בטל לגמרי' ולא מקבל עליה מי שפרט הילכך כדון
 סוז שאין המקח נקנה שגדי' לא ה"י שם קרין אלא מתן מעוה בלבד ואינו
 קונה אלא לפנין לקבולי' מי שפרט וכו' ולי' גמ' (פ"ד ט"א ט"ב) וכפי'
 סוכס (מ"ד ט"א) כיון שיש איסור בדבר בטל המקח לגמרי' וחייב להחזיר לו
 מעותיו מיד ואינו יכול לומר לו אמן לך שואיה כשער של יתיר לזמן שקנפתי
 ומיכו אם עבר המוכר ונתן לקונה כשער של איסור אין הקונה חייב להחזיר
 לו מה שנתן יתר על השער ההיטר משום דלכך רנית הוא שכרי' אין כמכר
 רנית קאנא דשמא כך ה"ה השער כפי' שפסק עמו ואכך רנית אינה יואנה
 בדייטין (כ"מ ס"א ט"ז) :

סיוקה לה"י מרדכי ג'נאר ישמרוהו אל

שאלה כו שאלת ראוך סיטר י"נה של נכרית שקלמו ממנה וסין ה"י
 כניה אחד כחלצה של נכרית והיא סיחה דרה בלוחו חזר
 והוא ה"ה ישב ומשמר פד שטוליא אח י"נו משם והשאר מהיין ה"ה יתר
 מהסך שקנה ממנה כניה ה"ה ולפי' שהנכרית ה"ה רזונה למכר היין ההוא
 לישראלים מכרה מפחה כניה ה"ה בדי' יהודי' אחד שה"ה משי"ס לראוין ה"ה
 כסכרה היין ועמד יהודי' בלוחו ככר שה"ה שם היין ומפתח כירו והנכרית
 שלחה כיר כנה ליסודי' אחד אפי' ראוין ה"ה שיקנה י"נה סגשאר שהינה בנו
 בהקנה סכרה בשמירת' יהודי' השומר ה"ה וכן הנכרית מכר לאפי' ראוין

ה"ה כחוקה סכור אחר זה נא השומר ה"ה כפי' ראוין ס"ה הקונה
 ואחר לו השומר לך סן חקונה היין סכור כי' סוף אסור ואפי' ראוין ס"ה אחר
 לשומר ח"י יודע לחקור אותך לך ולמס הוא אסור נא לפני פלוני סכור כדך
 ויחקור אותך וכן עשה וחקרו ארבו שמיס רך י"ה היין ס"ה מחוקה סכרה
 ואמר להם סכור מעיד בזה פדות כדורה שלא יכשלו היין כיון כי' סוף
 ה"ה סוף המסיר סכור למחז מפלו וה"ה חושש שלא יכשלו רכי' בלוחו יין
 סכור אסור ומסר פדותו כניהם שהוא אסור לפי' שהכיה ס"ה ש"ה ס' ס'
 היין ה"ה י"ס כו' ג' פתחים אחד לרשות כרית' ודלוחו' ונפלות מכפתי' וכ'
 פתחים למוך חלצה של נכרית כעלת היין ס"ה דלוחו' ונפלות מכפתי' וס"ה
 כעלותו מכלון מסכר הנכרית ודלוחו' פתח ה"ה מפתחו כירו ודלוחו' של ז' ז'
 פתחה ה"ה רעופות ויכול ארם ליכנס בין הדלת והמזוזה וגם המנעול אי'ם
 כרצוי' לריות והגוי' יש לה שייכות כניה ה"ה כי' כל כלי' ומחוסרה הוא כניה
 ואמר השומר ה"ה כי' הוא הרגיש כי' הגכרית היתה נכנסת להם לפשות
 לרכיה והיא הפלימה ממנו וכרצוהו כל זה השלך לה מפתח הכ"ה ולא ה"י
 שום ארם עממה כזה אלו סן דברי' השומר ואפי' ה"ה לו לדרס. עוד כשה"ה
 חוקרים אותו חך הוא אסור ה"ה אומר להם אל תשמו ממנו כי' אסור הוא
 ואפי' ה"ה לו לכפר ההוא והואד לנו' ששמו פדות השומר שהוא ה"ה מהג'
 הימר בין ה"ה' ומפתחו' אולר היין ס"ה כיר' כחוקה שמירי'. וסוף סמך
 בשמפו זה שלא אל ה"ה' אם אמה שתיין אסור אם לא ואמר לו שאין ספק כדבר
 סכור אסור וזה להם שיכתבו לני' שיזרה משמתי' היין ההוא כיון שנתברר
 להם שהוא אסור וכן פשו'. ואפי' הלכו היסודים לכפר סוף ונדקו ככפר אם
 יש שם יין סכור ואמר להם לוי' ה"ה' כן ורכלה להם לוי' ה"ה' וגם ראוהו
 להם הכתב אשר שלחו לו שהוא אסור ויהודי' ה"ה' מקר' כענין היין אם
 הוא אסור כדברי' הכתב או מותר כדברי' לוי' ומלאו אחד מהאספי' שסיד להם
 כי' הוא ה"ה נמלא עם השומר ועם הנכרית כשהחזיר לה המפתחות וסוף
 לקחם מירו וסודר כירו וכחוקה שמירי' הוא היין לללו אז הלכו היסודים עם
 האונים ה"ה' ומלאו הפחה סתתו לרשות כרית' שהוא נכסל מכלון ופי' כו' ב'
 מפתחות ומלאו כ"ו הפתחי' הפתוחי' לחזר הגוי' נפלי' מל' פתי' ודלוחו' ה"ה'
 חוקי' וכן ה"ה' כדברי' ארס' אחרים כדברי' האונס הוא וזו הפתח היין ושמו
 ממנו. ועכ"ה לפל מתלוות כניהם יש עמאמיני' חוקי' כי' דבריו כבוי'ם
 יתר מדברי' יהודי' השומר לפי' שכן מלאו פתחי' האולר ההוא היפך מדבריו כעו'
 עמי' למפלה. גם אפשר שסידר כן כדי לפסקיע זכות הגוי' מפל הקונה אפי'
 ראוין מהכר כי' היין החמין כרשות הקונה ולפי' שהחרי' לשומר ה"ה' שייסד
 כן כדי שפחה טענה לקונה ה"ה' שאינו כרשותו שהוא לא קנה אלא יין כשר'
 וכיון שהוא אסור אינו כרשותו חז' אמרו דך סנדל לא שחי' יודעים ה"ה'
 פדות כלל וחוקו סנדתם ה"ה כי' ראוין כן סקונה בל' אל הנכרית ואמר להם
 אדם לא חתנב אפי' נדרי' הפכ"ס ותחפשי' עמו הסוף ה"ה' הוא יפרשך ולא
 יפסון עוד שהוא אסור וזה מראה כי' לא ה"ה היין סכור אלא איסור אלא
 הקונה כמו שהוא מעיד שכשו אלא ודאי הדכרי' הם כדברי' האונס ששומר
 היהודי' מסר לו שמירת' היין וסרי' הוא כשמירתו פדין וכיון שהאונס מחד'
 כך ה"ה הוא לאמן כן כי' הם סוכים לסמוך עליהם כסרתה היין. וגם מאמיני'
 כדברי' השומר היסודי' ושיני' נסילת הפתחים אומרים שאינה ראי' שהחרי' שקר
 שאפשר שאמר שהינה היין בלל שמירה כגוי' שחזירה אל האונס ותקן
 כרצונו וגם אין להשוד יהודי' השומר שהסיד שקר לאבד זכות הגוי' מפל'
 הקונה לפי' שחייב שכתבם כעיר כמאן ימא לעוגי' הוה כשהסיד שהוא אסור
 שהקונה אמר לו למש הנתת י"ל בלל שמירה והוא ח"ל אסור הוא. וגם היין
 בלוחה שפס שהסיד שיהא אסור פדין לא סתמין ולא סתמין אלא כפניה זה
 הסכוכ שאלו אומרים אסור ואלו אומרים מותר וכן כך וכן כך סתמין ואפי'
 אין להשוד אותו שהסיד שקר לסלחה הקונה. ומה שאמרנו שראוין כן הקונים
 ה"ה משי"ס לנכרית שחפסער פס אכ"ו ראוין הוא הכחש כל זה ולא חז'
 דברים מעולם אריכא הקונה ה"ה' הוא מפרסם כפי' הסוכן והקבל כי' חזון
 אסור. ולפי'ן לאמנות האונסים הם אומרים שאפסי' ששם לאמנין אלאם
 כשאומרים מפלוני יהודי' קנינו זה היין או כשאר הם פושים אותו כניהם
 אבל כשמירת' היין אין מנהגו להאמיני'. כפי' מפני אונסין אין יכולין למונע
 פכ"ס מל"נע היין ואפי' מקטידין כמנפם פכ"ס' ומפסי' הם בכל יום שאינה
 לאמנין כשמירת' היין אפי' ששם דורכים כנה עם ישראל והמנהג הוא להפקיד
 היין ביד ישראל ולא ביד אונס וכיון שכן יותר ראי' לסמוך על ישראל ששומר
 ולא על זה האונס. ועוד שאם זה השומר יהודי' הוא השוד שמפי' אספסוף
 של הקונה או מפני תקר הוא מעיד שקר אי' הילך יהא לאמן כעברתו סדי'
 האונס אינו יודע שהוא טכור אלא שאומו יהודי' השומר אמר לו שהוא סיטר
 אותו וכיון שהוא סיטר חך יהא לאמן כעברתו ולא לאמן באיסורו :

תשובה לא נחפשי' יסם כשאלה זו אולר על יין אם ה"ה בו אפילו
 לנכרי' האונס חותם מלכד השקי' מפתחות אם לא שאלה לא
 ה"ה בו אלא ש"י מפתחות כמו שגראה מלשון כשאלה היין אסור בלל טענה
 אחרת דלה אשכחן מאן דמיקל כולי' האי' לפשות שני' מפתחות כחותם כחוך
 חותם ואפי' דקיל' כרי'א דלמרי' כפי' אין מפתחין (ל"א ט"א) דמפתח וחוחס
 סני' ולא כפי' כ' חותמות היינו דוקא מפתח וחוחס דכיון דל"כא חוחס כדרי'
 מפתח לא עורה ומזייף וכן דעת הרמב"ם ז"ל דרי' מפתח וחוחס כפי' אכל'
 מפתחות בלל' חוחס לא מלינו וכן כתב הרשב"א ז"ל דשני' מפתחות אינן כשמי'
 חוחמו'. וכו' וסרי' שכן ה"ה סוכין שם שלא לסמוך על שני' מפתחות אלא אם כן
 יש חוחס כדרי' מפתח. וה"ה יודע שיש מי' שסוכר לר"ה מפתח ולי' חוחס סני'

לאחר ה"ן או מפני שהיה האור סמוך ויכול בזה ומתחת כמותה של האור
 לו אחר הפסדה י"י נתן טענה זו וכו' נבכחה כדריקה לא הויה הכחשה
 דזה אחר דביוטא פלוניה זה אומר דביוטא מתחונה מלטרסין כדאי' (בפי' ק)
 [בפי' ג] דכסדרין (ל"א ע"ה) וכו' שזהו כשהו חוקרים אותו היטב אחר
 אל מתישבו לחקור כי ה"ן הוא אסור ואחר פדות זו אי' למתיר ה"ן אל"כ
 נאו שנים פדים ואמרו לא זה ידעו מתחת ידו של זה השומר משנה שטיבר
 ה"ן פר שפה שילאו המתחנות מתחת ידו אבל בל"א לאמן לאוסרו .

ורעני

לאמנותו של אגוס במקום אחר ודאי אם פוחד פ"ו הוא שלא
 במקום אגוס או מחלל שכחות בפרס"א שלא במקום אגוס נמי
 אינו לאמן כלל ומגפו נמי אסור . והכי איחא בפי' דתולין (ה' ע"ה ע"ה)
 אבל אם אינו פוחד שלא במקום סכנה ומשעב שנה נשוק כשאין שם אגוס
 אין מגפו אסור אבל י' לחלק בל"א מתחתו שאלו הוא שותה י"ן נשך ק"ל דחסד
 דכבר אינו לאמן בשלו ואלמן בשל אחרים דבפ' ג' פסולי המוקדשין (ל"ה
 ע"ה) פליגי ר"מ ור"י בנ"ה נילמח ור"מ ס"ל דחסד דכבר לא דנו ולא
 מעידו ור"י בנ"ה ס"ל דלאמן הוא של על הכירו ואינו לאמן על שלו ואיסיקא
 הלכתא כדרי' בפ"ה דיומא (ע"ה ע"ה) כרש"י ואפי' דבפ' פד כמה (ל'
 ע"ה) איכא סתמא במתניתין כ"מ הא אפימור רבוחא ז"ל דתסא ואחר כך
 מחלוקת הוא ולא סמכין על ההוא סתמא אלא כפסקא דגמ' ולפי' זה לאמן
 הוא האגוס לומר י"ן זה של פלוגי מותר . וכל דוקא כשאין טועל שכן של
 שמירתו אבל אם הוא טועל שכן של שמירתו הרי הוא כשלו וק"ל שאינו לאמן
 בשלו . ודומה לזה מ"ש הרמ"ב אין בתשובה וכו' הרב בעל הספור ז"ל
 וכו' בספר חשן משפט כפי' ר"י ז"ל אפימור וכו' בשם תשובת פלוגי ז"ל
 שמורשה שנוטל שכן הרשאתו חלק ידוע ממה שיוציא מהלוח שאין קרובי
 המורשה מעידין בזהו ר"ן משום דהו' נוגע בדבר משום שכן ה"ן כיון
 שזה השומר אינו טועל שכן אלא אדעתא שיהא ה"ן כשר משום שמירתו הרי
 יש לו חלק ב"ן וחלקו מעורב עם חלק הלאחר וכיון שאינו לאמן של שלו כך
 אינו לאמן של האחר ואפי' דתסא מוכח דרש"י לא חייש לנגימא שאני סכא
 ש"ס של שכן וכשוקף דמי ולא דמי לנגימא דהנאה דלאחר מיכן ה"ו ואם
 אנו יודעין שזה האגוס הוא סוחר מ"ן נשך אלא שאינו מקפיד אגוס פדים
 י"ו ג"כ אסור ודומה למ"ש נפ' אין מעמידין (ל"א ע"ה) כדאשונה היו אומרי'
 י"ן של פ"ן כושי אסור וכו' ואמריק החסם משיקרא סבור ח"ן כמי מקפיד על געפ
 עובים ל"ש פתוחי' ול"ש סתומות ולכסוף סבור כי לא קפיד אפתוחי' אסתומי'
 מקפיד קפיד דמשמע דמילת' כולה כמאי דחא מייבחו כמאי דקפדי שרי כמאי
 דלא קפדי אסור . אלא שיש לחקור בעיקר דשמא אפי' דלא קפדי אגוס פדים
 [קפדי אלפסי סור] וכתובים ח"ן (סוכרים) [מקפדין] של ולפי' עוד לא תתן
 מכאול . ויש בפי' לאמנותו ומגפו דבר קשה מאד לא אסביר סבורות כזה .
 אבל לחכוכי לך לשון הרמ"ב ז"ל שכתב פ"ה מהל' יסודי התורה אל האגוס'
 ויל' אבל אם יבול להמלט ולברוח על נפשו ממחת יד המלך הרשע ואינו שומע
 הנה הוא ככלב שכ על קילו והוא נקרא עפ"י כבוד וכו' נטרד מן הסולם
 הנה וירד למדרגה התחתונה של גיהנם עכ"ל :

ורעני

הדון הזה בענין האגוס אם הוא מקפיד כמגעה של נכרית אם לא
 נראה. שאפ"י שה"ן הוא כאלוהי סתומה לרשות הרבים ולא להרבה
 שאלו הם ביד ישראל השומר ה"ו מותר הש"י דהו' ביד אגוס אסור לפי מה
 שאמרו רובי' מעריבי' וממהנבס עם הפ"כים שהרי זה האגוס פדלי' כיון
 דכמותו עבדים הוא אלא הנכרית היא שומע לה שאם יעמוד בפניה האמר לו
 פד"ן אהי יסודי ודפחך קרובה אל היסודים יזמר מהע"זים וכיון שכן אינו
 לאמן בשמירתו ודומה זה למטהר י"ו של פ"כים ודינתי אלא אריסו' שהיא
 אסור כדאמריק בספר רבי ישמשאל (פ"א ע"ה) כי פרוק רוסילא אומרי'
 חמרא גבי אריסו' סבור רבנן קמיה דרבא למימר כי חיישינן לגומלין ה"ה
 כימי דהאי מותיב גבי האי והאי מותיב גבי האי אבל האי כיון דאריסו' לאו
 דרכיה לארבותיה גבי כי פרוק רוסילא לא חיישי' לגומלין אחר להו אדרבה אפי'
 למיד לא חיישי' לגומלין ה"מ היכא דלא מירתת מיניה אבל הכא כיון דמירתת
 מיניה מחשי' פליה ובלחון הזה אפי' שסתמא סתומה לריבוי וישראל' דרים בביד או
 יש רובלין הסחורין בפירי דכהני בני כמפתח וחותם ולא בני שיהא יושב ומשמר
 כיון שיש רשות לשומר האגוס הזה ליכנס באלוהי הזה [אמנם כיון] שיש פתחי'
 בחלשה של נכרית אל האור' הנה בודלי' אחר שזכר האגוס אם רתת הנכרים
 ליכנס באלוהי דרך פתחי' הסתומים ונראה לא אגוס מונפה וכיון דמירתת
 מיניה שלא תאמר לו פד"ן אהי נובג מנהגי יסודי מחשי' ענה אם נגעה ביה .

נמצא

שה"ן הוא אסור מכהא פשמים . האחד שהדבר נרא' מלשון השל' שאל
 שלא היה באלוהי הזה אלא ב' הפתחות בלא חותם וכל שאין שם
 חותם לא מצי' מידי לפתחו של הרעפים ז"ל והסכמת הרשבי"א ז"ל ואף לדעת
 רבותינו הרשפים ז"ל פסוירי' שסתמא אחד בני אפסר שלא אמרוהו למשנה
 אלא להלכה ומגפו של ישראל חורה היא וכבר נהגו שלא לסמוך אלא כמסתמא
 וחותם וכדעתו של ספר יורה דעה אלא שר"ך להתישב בטעם זה ולעמוד
 בזה כמה שאמרו מוכי'ן בו ומימי אפילו נהגתם עד עכשו לסמוך על הפסתחי'
 בלא חותם חייבין אהם לחזור ממנהנבס וליהרץ חותם מכלול ולהלכה :
ודישני שהרי יסודי השומר ה"ו הוא אסור ואלמן כזה ואלן הכחשה
 האגוס כלום להחזיקו בטעור כמו שכתבתי . וכ"כ שאין פדומו
 של השומר יסודי פדות כיון שלא הפיר כן כד"י . והשתא מיהא לא ליחיה
 קמן דכשיליס ונשעך של השומר האגוס שהוא אומר שהוא כשר דהשתא הא
 ליחיה מלן דמכחש ליה הא ודאי ל"מ דכפדות ליסורין לא כפי' שסתמא כד
 אלא

זקן פשטי ז"ל וקשה עליה שחרי כמותה מקומות מליט צמי לרכב כהרוא
 דחו מלרי' חותם כפוך חותם ואפילו כלי הסכים וק"ל כריא וכתוספו'
 הו מתלויס כדי שפמדר פירוש של רש"י ז"ל דכי בני פסתחא לא חותם כיוו
 בישראל שחתמו אחר וירא חותם שלו דכס"ג פ"כ"ס מירתת ולא מתי' כלל
 וכי אמריק ככלו סוגי' דכפי' חותם כפוך חותם היינו בשולח י"ן לתכירו
 ואינו מודיע לו פד"ן חותמו א"ך הוא זהו חותם הסכמת הרש"י ז"ל לפ"י
 היה ראוי לומר דכפי' הפסתחות או אפי' בחותם אחד כל שחחר של מקום
 הסגול ויראה שלא נתקלקל הי"ן מותר אבל כדברי הרמ"ב ז"ל היינו מוכי'
 שם . וכן כפסר יורה דעה כחוב כעכל מקום הם מוכי'ן ב' חותמות ושלין
 להקל בפ"ל . וכן היא הסכמת הרשבי"א ז"ל דחותם אחד לא בני כלל ולפי'
 שלא חקר זה כשאלתק לא רליה להאריך בזה וזלמי להזכירך לפתוח של הפתח
 פה ופשוט אגוס לפעין הפסעות שפלו בניכ"ס :

גרסי

כפי' הסקין (פ"ד פ"ב) היה עושה עמו כטורות ואמר לו סהרי
 שפשיטי פתך נעמאלי היה עושה בזכמים ואמר לו זכמים שפשיטי
 פתך נתפגלו שורת הדין לאמן אבל אם אמר לו סהרות שפשיטי פתך ניוס
 פלוגי נעמאלי זכמי' שפשיטי פתך כיוס פי' נתפגלו אינו לאמן . ופרכינן מ"ש
 רישא ומ"ס סיפא אחר אב"י כל שביד לאמן . רבא אחר כעון דאשכחיה ולא
 אמר ליה ולא מידי והדר אשכחיה ואלי' ור"מ ז"ל הקשה דבפ' האומר דקדושין
 (פ"ו ע"ה) פליגי אב"י ורבא גבי אשמו שזכמה בפ"ה והלה שותק ומוכה
 הנה דמריסו מודו דער אחר אומר לו נעמאלי סהרותך והלה שותק לאמן
 וכן אמר לו פד' א' אכלת חלב אפי' דלויס בידו וקשה דל"כ ארזאני' אפי'
 מדרכא נמי קשה דל"כ דמיהמן ליה היכא שאינו בידו אי אמיל כומנא קמא
 דאשכחיה היינו משום שהי' תחלה בידו אבל היכא שלא היה בידו מסולם לא
 חזירן הוא ז"ל דבפ' התקין מיירי במכחישו ומשי' לאב"י אינו לאמן כל שאינו
 בידו ולרבא כל היכא דלא אמר ליה כומנא קמייתא . והנה בקדושין מיירי דשותק
 דכסודאס דמיא ומתוך כך היה אומר ר"ח ז"ל דאף המתער י"ו של חכירו ב"ן
 הסכים אי' אשכחיה כומנא קמייתא וא"ל נתנשך י"ך לאמן דק"ל כרנא
 לגבי אב"י בכל דופתא בר מייעיל ק"י ואפילו במכחישו כיון שסיה בידו . ויש
 דומין תירוטו של ר"ח ז"ל ומתלוי' קשה זו שהם מחלקין בין פוסל לדוריס
 אחרינא דלמא דכסרק היזקין מיירי כפוסל שכיון שפלו לפשותו כטורה
 אינו לאמן דחוקה מ"זר וז"ל ואינו לאמן על עצמו שפס או קלקל אלא איכ'
 יש בידו לעמאל לאב"י ולרבא אפי' אין בידו כל שאמר לו כספה ראשוי שמאלו
 אבל אם אמר לו לאחר מיכן אינו לאמן שכיון שפועל זה מתחלה היה לו
 לומר אבל איניס אחריני' דלמא ודאי לאמן ככל ענין דשמא לא הבר בשעה
 לאשונה דלאו פליה רמיא . והשתא כדון זה אפי' תאמר שהשומר הזה הוא
 פוסל של זה הסוקס שקנה הי"ן הרי הוא לאמן לומר נתנשך י"ך ב"ן לתרוט
 של ר"ס ז"ל ואפי' ה"ו מכהא הקנה כיון שהי' בידו ונזמי' קמיית' דאשכחיה
 אמר ליה ב"ן לתירון האחר שהרי י"מ כשעה ראשונה שמאלו א"ל שנתנשך
 י"ו ושלל יקנה אותו וכו' שזה אין לו דין פוסל כלל שהרי כשעה שהי"ו
 לזה השומר לשמור הי"ן לא קלאו פד"ן הישראל סיחיה זה פוסל שלו אלא
 הנכרית שכתרו ולגבי דידה לא איכפת לן אי הו' פוסל אי לא שאין שתיקחה
 וכשעתה משלה ולא מורדת כטורה הי"ן ולגבי ישראל הרי הוא כעד נעלמה
 דלפולס מסימן לומר זה הי"ן אסור ואיכ' יסם (קמא) [פשה] מורה שאמר הי"ן
 פ"ס פדומו של זה השומר .

ונשוב

למה שאירע אחר פדות זו ואמר האסור הזה הפיר אגוס אחר
 שהוא היה כמפתח אחד עם השומר כמסתמא המתחחות ביד הנכרית
 ושלא זו מתחת ידו מכלל ח"ן פדות זו כדאי להכשיר הי"ן ולפי' ה"ו
 זה האגוס כשר שככשרים דלפי' דפי' לאמן באיסורין דבר תורה היינו דוק'
 דל"כ מלן דמכחיש ליה אבל אי איכא מלן דמכחיש ליה לא והרואה מדאמרי'
 כטורה נפ' אי שקנא (ל"א ע"ה) ע"ה אומר נעמאל ופי' אומר לא כמסתמא
 שותה . ואפי' דהאי דאמר נעמאל לאמן מן התורה כשרים אפי' כיון דמכחיש
 ליה סגדא אחריני' לא מסימן והיינו דמקשיק החס (שם) זכיון דמדאורי'
 פד' אי' לאמן אריך כימי מכחיש ליה וכתאמר שלא כל מקום שהאמיני' תורי' פד'
 אי' כ"י כלא שנים ואלן דנרי' של אחד במקום שנים . ומתל' ל"ך כלא כנה
 אחת כלא כזה אחר זה ובלחון הזה הו' כנה אחת . ועפי' מכת אחת
 שברי מקודס שמשפטו פדומו של האומר שהוא כשר כוחסו לו כליסור פ"ס
 פדומו של שומר ואיכ' א"ך יהיה לאמן הפד' האחרון לסכחישו ומה שפסידו
 האגוס' האחרים כדברי זה האגוס אינו לגבי סהרת הי"ן [דלהו] כשרים אומרי'
 פהור ופי' אומר שפא שברי האגוס' הם אינם מפד"י כטורה הי"ן שאין שומר
 לייך אלא זה האגוס כדנז' . ועוד דמהיכא דעולא איכא למימר דלפי' אומר שפי'
 פהור הוא אינם לאשנן להכחיש הפד' האומר עמא דכיון דבהו אחר זה הם
 כרבובן האומר עמא הו' כשרים והוה ליה כשרים אומרים קמא וכו' אומרים
 סבור דלא שריק ליה :

זמה

שחמדי שדברי הפד' הראשון הם מוכחשין מליילין שברי הוא הפיר
 שהדלותו היו נעלות הפך מה שרצו' אח"כ . אין זה כלום שברי לא
 כעידו פדים שכתובים שם שפסיד כן כ"ו הפך מדנרי' אמם ושמא אחר פדומו
 סקסס הנכרית פתח אולרה של הדרך שאלמא פתח ועוד אפי' ה"ו שלא כדנרי'
 שפסם בלואה שסא אפי' אין פדומו נשכל מפני זה דכא ק"ל דלג"י דברא
 פסיק דסנהדרין (פ' פ"ב) גבי פלוגי רבנו לגו' וכן כפי' דכסדרין (כ"ס
 ע"ה) גבי לריי' אורף . נכריחא ופי' פלוגי דברים ואלמן כמי' שה"ן הוא
 פהור אפי' שדנרי' מוכחשין כמי' שהדלותו הו' רשותו דשמא כלא אחר

אלה כל המעמד מפ' הפד האמון כפר נמי וטרי טיה כער פלמו . ויל ראי
 לזה מדלממיקן כפ' המדיר (פי"ב ט"ח) נבי האכילתו שאינו מעשיר טיה דמי
 חי דידע כפרוש וחי לא ידע מהל דיע לא לריכ' דלמנה לי ס' כסן תיקן לי
 את סכרי ואלו קייליס ואלהתכה שקרא וכולה סוגיא דתסא ומשמע דדוקא
 טיה דשיילי ואלהתכה שקרא אכלי מסתמה סמך אלה דלחחוק
 דלמיר דלמיר טיה לומר פלוני אמר לי שיהן זה אסור דדיסי כמד גוסיס
 ממנו המעיד מפי פלמו ולכסון הוה כמד הרמב"ן ז"ל כפי' דחולין שכל פד
 אחר האמן בלמירין בין מפי עלמו בין מפי אחרים והנה פלוני תיקן לי את
 סכרי פכ"ל . וכבר כתבתי דפי"ה בהכחשה לאו כלום הוא וכיון שהפדי' ששמו
 מפי השומר הם מכחישים האמון אין פדונו כלום וטרי טיה אסור .

דדלשישי אפילו בלה הכחשה אין האמון האמן כיון שהוא העוד בלוחו
 דבר וגם נוסל סכר על הסמירה דהשמוד בדבר חיט האמן
 כמס שיש לו הנאה בלוחו דבר שנתחד כשהוא מעיד פלו .

ודרביעי שיהן שיש פתחיה בלוחו לדר התר שסכריה דרה שס אפי"ס
 שאיך נפתחין אלה מלך האורז אין לפסוק על האמון מלכס
 בלוחיה וכיון שנתכנס לשם אלו לומרים שלא מנע מליגס בו כיון שנתחקה
 פכ"ס הוא אללה ומירתה מינה מחפי פלה כדי שלא תחזיקו כשיראל :

עוד יש לאסור טיה סוה אפי' לדברי החולקים לפי שלא פלוני שם ליסור
 שיהן כשנדונו של שומר אסור האוסר ויפה פשה וגם אחר פדות
 האמון להחזיקו בליסורו וגם המחירי' הינם גדולים ממנו כחכמה לפי שסודתהי
 שאתם אסרתו וידע אתי שאין שם גדול ממך דחיי' אין הסתיר כלום ולא טי'
 לשם להחזיקו אחר שנתאסר וטריה מדלממיקן כפי' דפי"ו (ז' ע"ה) כשאל
 נחמס וקמא לא יחל לחמס אחר ויטהר' ויטירס טרהכ"ד ז"ל דקמא ממוס
 דכיון דלמירה הלאשן טיה חתיכ' דליסורא וישיב אין להחזיק ואלו המחירה
 טי' הינם מותרת והיינו דחילא כפרק אלו ערפות (מיד פי"ב) חמס שקמא וכו'
 אין חזירו רשאי להחזיר טי' סכר ז"ל שאפילו החזיר חיט מותר ואפי' הי' גדול
 ממנו כחכמה ובמין דמדקאמאר ואם הי' שיש אחר לומר ואחר מחזיר אם
 טי' אחר גדול ממנו כחכמה ובמין הלך אחריו מכלל דהיכא דלה סו שיש
 בנת אחת אלה שהאמר אסר כפי' עלמו אין חזירו רשאי להחזיר אפי' גדול
 ממנו כחכמה ובמין . וכן דעת הרשב"א ז"ל וכן מלה דעת הרמב"ן ז"ל וכיון
 שכן כיון שלא הדבר כפי' האוסר לאסור אין מה בהם אפילו גדול ממנו
 להחזירו ואלו המחירה חיטו מותר ואפי' דלה אמרי' טי' אלה טי' דלה טסה
 האוסר אלה בשקול הדעת אבל אם טסה דבר טמא מחזירין אותו וכדלי'
 בכבודות (כ"ה פי"ב) ובסנהדרין (ל"ג ע"ה) וכאם טי' אלה כפי' טסה דבר
 טמא שנתפס שאסרו לא טי' ידע טי' פדות אחרת להחזירו ופכ"ו טי' אלה
 פדות זה י' נחמס להחזיר דלה הוה חתיכה דליסורא . הא לימא דודאי אם
 אפילו פד זה שהפדי' בין זה שהוא אסור שהוא פסול בפדות זו או שהפדי'
 שקר מפי שיש שמעידין כן הוה הדבר כן אבל חיט כן אלה שהפדי' שקול
 להכריע האחד על האחר שהרי אפילו לדברי החולקים אין ראי' ברורה ששקר
 הפדי' השומר אלה דרך שקול דעתם וטבחה וגם אחר שהפדי' האמון החזיק
 האוסר כשנכרתו ויבטלן דעתו להאמין השומר על האמון וכיון דשקול דעת
 אחר שיש לומר דשקול דעתו אלה בנת אחת למי שגדול ממנו כחכמה על
 ואפילו הי' אסור לומר שקודם שנאסר פי"ס חמס הי' אסור לפסוק על
 שקול דעתם להאמין זה האחרון כיון שנאסר פי"ס חמס כ"י חי אסור דהא טי'
 חתיכה דליסורא כמילתא דתליא בשקול דעתה מי טוה יוסר האמן זה או זה
 וכיון דכמילת' דתליא בשקול דעתה כיון שנאסר פי"ס חמס כ"י חי אסור להחזיר
 כלל ואפילו טי' הפד האחרון פד כפר לגמרי אלה שפדות שפיהם שקולה .
 ויש לפרין ז"ל סברה אחרת שלא אמרו זה אלה לפי כבודו של חמס ועוד כ"י
 שלא תראה חורס כחיי תורות אבל אם שמו ראשון טעמיהו של טי' יסל
 לחזר מאיסורו אם מודה לו טעמם בשקול דעתה א"ל לא הורה לו אלה שסכרי
 גדול ממנו מחזיר טי' דתלמוה על ראשון ומחזיר לו מס שאסר . ולפי' אלו לא
 טיינו מלחין טמס לאסור יין זה אלה מפי' טענה זו הי' אסור להחזיר למה
 שגדול ממנו כחכמה אחר שנאסר אבל הוא ז"ל לא אמרה למעשה אלה להלכס
 והנה חושש לדברי הראשונים ז"ל בזה וכ"כ שאפילו לדבריו שקול דעתה טסה
 דעתה האוסר ואין להחזיר . ולי נראה דעתה הראשונים ז"ל דממש דהוה
 חתיכה דליסורא טוה דחיי רשאי להחזיר . ומה שספקה ריין ז"ל אמאי לאסרין
 רב סנדא (בסנהדרין שס פי"ב) לוקומי מחיי' דכבודות לטמא את סכסור
 בדלגס בו שרן דעמיהו הא לא חנפ בו שרן מה שפשה פשי טוה אחרת
 דכדנוריה מתפרא דהוה חתיכה דליסורא . הא לא קשי' מדי' דהוה לאו
 ממוס זה שפשה פשי לאסרין לאוקומי . כפי' דלפלו לא אפס בו שרן מה שפשה
 פשי דהוה חתיכה דליסור' אלה ממוס מוק דמעלם מביחו דחי' לא אפס ככו
 שרן אפי' דלמסדה כדורלחו לא מיקרי' זויק לשלם מביחו פד דכדי' מעשה
 כ"דים ככ"ל להמיר דברי טרהכ"ד ז"ל והגמשים :

ודענין שאל טענות החולקים דחיי' אין כמס ממנו ומה שהם לומרי' שיש
 גנלים לדבר שלמים דעתו של קושה זה טיה מסכריה פשה כן

לאסור מה שהוא בחזקת חזיר ואפי' הוה אסור לומר שהוא יסא אמן
 ואם אחר הפדי' כן להחזיר לוחו שהוא טוה שכרו לפדי' שקר י'יחא בלחיה
 ונזירא בשמי שמיא לדיר' לא חזיקין ליה כשקרא ולחחריה ממוס לחא רידי'
 חזיקין אין זו סברה כלל . ופי' חיימה הא ליסורא שארי דלוח' ביה ממנו
 ובמנוחה כפי' טרי ולא מסימן מה . הא לימא דממוס של פכ"ס אין
 פדות של ליסורין משתנה ועוד אפילו ביראל מסימן כפי"ג מדלממיקן כפי' זה
 כור' (ל' ע"ה) נז שבה ואמר רחמי' את אפי"ס שהסמן מעשה כפיה
 חתיכה ומגדל ואמר של טי' הם של מספר טי' הם בנית לא אמר כלום כפיה
 דבריו קיימין זה הכלל כל שנידו ליסלו דבריו קיימין . ולכאורה טיה קי' אמאי
 לא מסימן אפילו אין בידו דהא מעשר כ"י ליסורא טוה וכל טיה דלימ' טיה
 מסימן אפילו אין בידו וכמ"ל . ומירן כפי"ג ז"ל דשאי' מעשר דליסורא
 דלוח' ביה מעולה שהוא מולא עמון מרשות פדונו לרשות נכוס ועד חי' לא
 מהימן אלה בליסור גרידא וכו' מירוש' של רבי' ז"ל ולפי' אפילו בליסורא
 דלוח' ביה ממנו מסימן כל שנידו ואפילו טוה לומר חי' יודע וכדון שלמיט
 ג"כ חז"נ דליסורא דלוח' ביה ממנו טוה כיון שנידו לאסורו להיט טיה
 בלה שמירה כלל לאסר ככך האמן לומר נאסרין ומה שהחזיקו החולקי' כדעתו
 של האמון חיטו כלום ואפילו הי' כפר שבכריהם שאפילו הפדי' אמת זה האמון .
 שהפדי' השומר החזיר המסתה אל סכריה כפי' ולא זו מחמת ידו חיט שומר
 פדונו של שומר דשמת' קודם שמסר משתה אל ליסור' על טיה מפני שסכריה
 נכנסה שם שלא כפי' השומר כמו שהפדי' השומר ואין האמון יכול להפדי' על
 מה שפיה קודם מסירת המסתה בידו וכיון ששומר מסר פדונו דחיי' שיהן
 לאסר מה יתן ומה יוסף פדותו על החמס שהרי קודם שנתפס שומר לאסר
 והוא לא ידע . ומה שפעתה אחת כזה טיה ששומר אלו חזירין לוחו שהפדי'
 שקר הוה יחא האמן כשהחזיר טי' טוה סיהר לוחו ומה נפסק חי' מסימן
 כשהחזיר ואלו המחירה בליסורו והנה שהחזיר טוה טסה שאסר ואם חיט האמן
 בליסורו הוה יחא האמן כשהחזיר וכו' דלי' שפעתה זו כמקום אחר טענה .
 וכיוצא בה אמרו כמס' דמאי כמס' כמס' ד' דתן חמס המפקד פידי' אלל
 טס הארץ טי' הם בחזקתם למעשר ולשביעית וקמרי' סופא נעלמים ומהחיי'
 ישימס חמחיסם מתוקיים חמחיסם אם אחת מלמינו שנטל האמינו שנתן ואם
 אין אחת מלמינו שנתן אל האמינו שנטל פי"כ . וכן כפי' מה שרלו בגמרא
 (כתובות כ"ב ע"ה) ללמוד מהפסוק שפיהם שאסר טוה טסה שהחזיר אמרי'
 כהא סברה טוה חי' סמכת דריבוריה קמא סמוך נמי אכתרה וחי' לא סמכת
 אכתרה אקמא נמי לא סמוך וכן כפי' הלאשה שנתלמנה (כ"ו פי"ב) כפי' סמכת
 שהורגה כשחלקו ורמקה כפי' משתה כפי' משידי' טיהם שלא נכתרה
 ושלל קמא אחרו להם חמכיס' אם מלמינו טיהם שארונה האמינו שלא
 נכתרה ושלל נעמא ואלו אחת מלמינו טיהם נכתרה ושלל נעמא אלה
 חממיט שהורגה והיא כפי' ממי' פדיות וכן כידועלמי' בלוחו שנתלמנה ואלו
 זה כפי' טוה וכן טוה . אמרו אם אחת מלמינו טוה כפי' האמינו טוה ככך
 ואם אין אחת מלמינו טוה ככך אל האמינו טוה ככו . ומשמע דלה
 מהימני' ליה להלחין אפילו טיה דנסיק קולא מסימנטיה כ"כ טיה דנסיק
 מידי' חומרא כ"י הכא אבל זאת דחיי' טיה סמל' מספקת דהנפ פלמין שנתכרר
 כפי' פדי' שהפדי' שקר כמה שהפדי' שהוא אסור ופי' מפי' כ"י יחא נפסל
 כמה שהפדי' שהוא כפירו' פד אוחה טיה שהפדי' שנתפסך טוה דחיי' לא טוה
 בחזקת כפדות (הוא) פד אוחה טיה שפסל כפדותו של פדי' דקיל ככאי'
 (בסנהדרין כ"ו ע"ה) דלמיר פד זומס חשטה שהפדי' כפדי' נפסל ולא דמי להטוה
 דדמאי' דמס הארץ טוה בין כחחלה בין כסוף וחי' מסימן ומסימן אבל כהן
 אין אלו לריבין לוחה טמס שלא מלינו שתייה הכחשה מבוררת כפדותו
 ומפי' סברה ומתשוב' לא לחזיר ליסורין . ומה שהחזיקו החולקים שמלחו פעילת
 השפריס הקד' פדות השומר אין זה מכחישים פדונו מפי' הטעמים שכתבתי . ומה
 שהחזיקו החולקים כשפנתה טעמנו כ"י כנו של קושה טיה טי' מפי'ס לנכרת
 להפסד פס אפי' כ"י . שלא יטעון שהוא אסור חיט טענה כלל כיון שהוא
 מכחישים הדבר פד אפילו הי' הדבר אמת אין זה מחזיק כלל שהשומר הפדי'
 שקר כיון שהשומר בחזקת כפירו' טוה עדותו קיימת ואם הקושה טיה מסימ
 לנכרית להפסד פמו טי' טענה זה להסתרה מנתרשות דבריה ועבד דמי'
 דזין דיניה כדלמרי' כפי' חזקה (ל' פי"ב) ואחיל' טיה טענה כ"י למוכר
 לישראל גם כדלי' הי' רואה להכשיל את הרבים וכיון שהפדי' השומר כפירו'
 וכפי' אחר שיהין אסור טי' טוה בחזקת ליסור' וטוה פחיד ליתן את דקין אם
 טי' משתדל למוכרו לישראל ואין פדונו של שומר נפסל "ככך ולא עוד אלה
 שאפילו לומר שכתבו זה קושה זה טיה כפר והשומר הפדי' שקר כפי' לוחו
 טי' לפי שקבל ממנו שחד חיטו האמן ככך שיהן שהפדי' לכו מחחלם שהשומר
 אמר לו שהוא אסור אם אומר אחי' ששקר דבר השומר לאו כל כפי'ה טיה ככך
 אין בלה טוה שפמכוכ' להחזיר יין זה וטרי' טוה אסור זה יל כפי'ן הרי' ברור טוה:
וי"ש לרקוד במהגכס כחחמסת האמנים שכתבה שחמס סומכיס' עליהם
 כשהם לומרים מפלוני יסודי קיינו או כשהם עושים לוחו כביחם אבל
 כשמירת יינו של פכ"ס אין אחס סומכיס' עליהם ומנהג של חיימה טוה שחם
 הם כפי'יכס דלה קפדי' למנפ פכ"ס אפילו יין ששושים כביחם טיה לכס
 לאסור ככתיבים כדלי' כפי' אין מעמדין (ל"ה ע"ה) וגר ומושב כדלי' כפי'
 ששוכר את הפוסל (סיד פי"ב ע"ה) וחי' קפדי' אמאי אין סומכין עליהם
 כשמירת יינו של פכ"ס שהרי חיטם שפדי'ס כפי'יכס' שיאפילו אפכס ליסור
 ואם לכו ולפני עוד לא תתן מכוול ועוד לא בררת אם כל האמנים כדלח'
 מחמת ממתיכסו שברי' אלו רוחים מלוחם ככתיבים ככין טיה מהם שהם פטי'ס

הסרה דקדוק אחד שלא הרגשת בו והוא שאף אח"ל שאיסור הסירוס הוא מן התורה אם אנו חייבים לחזור אחריה אם לאו דשמה ח"ו הרינו טמא כן אלא שאם חבא לדינו נאסור אותה ואם לאו ח"ו חייבין לנתק אחריה כמו שאין אנו בודקין אם ייקב קרום של מוח או ניקבו הדקין אפי"ם של נמללו נקויין אסורין .

תשובה

לענין המוקדשין הדבר ברור שבמהם ערפם אסורה לגבוה ונקדש"י שיש בהם חלק הדיוט ח"ו ריבוי הכתוב דו"ל משום חלק הדיוט אסורה ואפילו בקדשים שהם לכהנים כמקראת ואשם וכ"ש בקדש"י שהם לבעלי"י כשלמי"י וכיוצא בהם ורואים לדברי מדלמתי"י נפ' התכל' (מ"ה פ"א) כל נבלה וערפם מן העוף ומן הבהמה לא יאכלו הכהנים ההרים הוא דלא יאכלו הם ישראל יאכלו אמר רבינא סד"ח הו"ל ואשתרי מליקה לגביהו חשתיי נבלה וערפם קמ"ל ומכאן שלא מלינו מלינו היתר נאסור נבלה וערפם אלא במליקה בלמוד עשה מעשה נבלה אבל שאר איסור נבלה וערפם לא יאשתרי כלל לגביהו וכ"ש לגבי ישראל שאפילו מליקה המתרת לכהנים היא אסורה להם וכיון שקדשים שיש בהם חלק הדיוט בין כהנים בין ישראל הדבר ברור שאיסור ערפם נהג בן כהנא' הולין ולא היתר התור' לריכה ללמדנו שזוהי בהם איסור ערפם וא"כ אוחה רחיה שהבאת שבקרנן פסח הוא נהג איסור ערפם אינה מספקת לעיקר השאלה בזה שמה משום חלק הדיוט הוא יוכיח בה איסור ערפם אבל ביצולה שכלה לגבוה עדין היא השאלה במקומה בקרא ובשר כשדה ערפם לא תאכלו ח"ו אכילת מוצה כמשמ"ס. אבל בחורה כהנים מייתי לה מריביה דקרא ובתבה רשי"י ז"ל לברייתא בפירושו נפ' ויקרא ובגמ' מייתו לה להביא דברייתא בפ"ק דמח"י (ה' ע"ב) וסבי מתניה ההם ת"ר כשהוא אומר מן הבקר למטה שאין ח"ל להוליא ח"ה הפרשה פ"י דמן משמש מיטוטא וכלבו מן דהסי"א פ' אהו למיטוטא ומייתו ממספין רובע ורבע ומוקלש ועמד ומילי אחריי ואשתירי אם פולה קרנבו מן הבקר ורשיניה מן הבקר ולא כל הבקר למטע את הערפם ופוסה דברייתא הכי היא והלא דין הוא ומה כפל מוס שמונת להריוט אסור לגבוה ערפם שאסורה להריוט ח"ו דין שאסורה לגבוה חלב ודס' יוכיחו שאסורין להריוט ומוחרין לגבוה וכ"י כשהוא אומר מן הבקר למטה שאין ח"ל להוליא את הערפם ובסופא דהסי"א סוגיא אמר' דתלחא קראי אלטריי בליסר ערפם לגבוה ח"ה ח"ה דאמרין ואידך ממסקנא שרלא דכתיב ביחזקאל ומפשי"י לה ממונת לישראל כלומר שאין מותרין לגבוה ח"ה מדברים המותרין להריוט ואידך כל אשר יעבור תחת השבע פ"י וערפם אינה עוברת . ופרשי"י ז"ל במס' תמורה נפ' כל האסורין (כ"ט ע"א) כגון שנחטבו רגלים מן הארבעה ולמטלה וכן פ"י נפ' ראשית הגז (קל"ז ע"ב) ובפ' מעשר בהמה (נ"ח ע"ב) . ומינה יליף שאר ערפות ואפי"ן דלחולין לא אלטרין קרא למיסר ערפם וברוכי קאל ומשער בהמה כחולין הוא אפי"ה אלטרין ביה יעוועא דגמרינן ג"ש מינה לקדשים נפ' בתרא דכבודות (נ"ז ע"א) דכתי' הלא תחת השבע וכתי' במקדשין תחת אמו ודייני ג"ש דתחת תחת ונריבי הלא תחת קראי דלי ממסקנא שרלא הוה אמינא דוקא ערפם מן הבטן כגון שטולה בשבת חמס רגלים כתיב נפ' במס' המקשה (פ"ב ע"ב) שלא הימה לה שעת הכושר דומיא דערלה וכלאי הכרס דקרא דממשקא ישראל דרשינן ליה כהני פ' אלו עוברין (מ"ה ע"א) משייה איטרין כל אשר יעבור תחת השבע למיסר אפילו ערפם אחר שטולה ואי מהאי קרא לא הוה אסרינן אלא היכא דערפם ואחיכ בקדיש דבש"ש שבקדש"י לא הימה ראויה לעבור תחת השבע אבל הקריש ואחיכ נפרסה ח"ה דבשתי קמ"ל מן הבקר להוליא ח"ה הערפם ואפילו ולד ערפם קאמר ר"ה בפרק אלו ערפוי (נ"ח ע"א) ובפ' התערוכות (ע"ד ע"ב) דלא יקרב לגבי מוצה ורבי יהושע דשרי עמייה משום דס"ל זה חזק גורם מותר אבל בערפם עגמה מורי ובזוחים פ' המוצה (פ"ד ע"א) ובמהרה פ' כל האסורין (נ"ח ע"א) ומייתו לה בפרק הערל (פ"ד ע"א) ובחז"י (נ"ח ע"א) ובזוחים פ' התערוכות (ע"א ע"א) ופ' פרת חטאת (ק"ב ע"א) ופ' סבול יוס כהדי רובע וריכע שפסולין למוצה ובמנחה פ' התורה (פ"ח ע"ב) שריו חטת ומנחת ערס' לא קדש הלחם ואפי"ה שאין נהג בקדשים אלא ערפות של דרוסת הו"א אבל ערפות הבט מנחת חולי לא אסרה אותו התורה בקדשים הא ליחא דהא בגמ' בפ"ק דחולין (י"א ע"א) נפ' למנמר דאולינן ב"ר מראשה של פולה דאמר קרא ונתח אותה לנתחיה ולא נתחיה לנתחיה ואמרי' ויחוש שמה ייקב קרום של מוח כלומר ומדלא חיי"י להכי תכלל דמלמדוריית' אולינן ב"ר ורוב בהמות אין קרום של מוח שלהם יקב הא לאו הכי הוה אסרינן לה ושמינין מהבא דכלבו ערפות המוצה בחולין ונהגות במקדשין ואין ח"ו לר"ך ראויה אמרה . אבל עדין יש לנו לבקר איסור הסירוס אם הוא דבר תורה או מומדא מדבריהי שהוא עקר השאלה .

כתוב

בחורה ובשר כשדה ערפם לא תאכלו ונדרם בהרבה פנים שמכאן למדנו לעובר שהוליא ח"ו ידו שאינו יתר בשמיחה חמו כדא"י נפ' המקשה (ס"ח ע"א) ולמדנו זה מוכתיב בשדה שערפם בין כהני בין בשדה אסורה ולמאי אלטרין למכתב בשדה אלא לאשמועינן דכל כשר שילא חוץ למחילתו ה"ה כערפם וסי"ה לבשר קדש קדשים שילא חוץ לעורה ובשר קדש"י ביה לוקח משום ערפם דבר תורה ובפ' אלו הולין חוץ לעורה בכל אלו אם אכל בהם צ"י שאל מן העולה לפי זריקת חוץ לחומה ולפי נמי משום ובשר כשדה ערפם . וה"ל אמרי' כזוחים נפ' התערוכות (פ"ב ע"ב) וכן נמי מי שחחק אבר מן הבהמה כפי"ן שאין בו אבר מן הס"י יש בו משום ערפם פתרי י"ל חוץ

גמורים ואיכ מי מסיס מי הוא כשר ומי הוא פסול . ועוד נראה שאיכס חששים לחלול שנת כפרהסי"ה לפי השמעת רובין וקרוב לבלן ואפילו אוחו שהיו סברי' מזה החמילו ואינן נזהרין כלל . ועוד נראה שאין אדם חוששין כלל לפסוק שם אחר נמינה רשות לנחא אפילו לאוחן שהן מהררי' בלבן יריאה כלל וכו' להם כתיב ולקחו לבניהם נשים וכו' ומהי"ס נחשו לאכזרים ועוד אוחה שכלו כבאן ובגזרות חזרו לשם מה יאה עליהם דינס כרין אוחה אפי"ם או לא וכל זה לר"ך תיקון . וי"ל שחם סבורים שאין פסוק מוליאן מחמתן ולשמו עפ"ז נמוזד כמ"ס הרמב"ם ז"ל וכמ"ל לפי שדבריו אלו הם במלך שהוא אונס אוחה יוס יוס לעפ"ז לא ירפה אוחה אפילו שסא ח' ואינו מריח אוחה לנחא מלאהו אונס אבל בגזרות אלו ובפרט בלאוחו מקום הם מקילין על האמוסים שיטעו בלונס ואין אונס אוחה לעפ"ז וכמ"ס שכתוקא יסודים הם הלום עד שהם נוחים להם רשות לנחא כהפ"ס ואינו ח"י עפ"ס ח' רוצה לנחא משם וישוב לדת משה אפילו היה נומן כל מומן שבעולם לא היו מניחים אוחה ואדרבה היו ממיחין אוחה ומהו נראה שהם נחזקת גמורים הם אללם אלא שמיחזב דתם הוא שמי ששחמד אפילו בלונס אינו יכול לחזור לדת ישראל לכהי"ה הם מעלימים עינם מהם ואין להם כשמוחם אלא ששמוחיהם כשם כפיטיה' היתר גמור העובד שם ונמלא שחמקת' קלקלת' שהיתר היליא העמיד' אוחה על חזקתם והרי חקתם בזה הפסוק לא שיהא כן דעמי :

יענין

החלול כפרהסי"ה הוא משומד לכל התורה כלה הי"מ כשעושה זה לעבור על ד"ת אבל אם עושה זה כדי להראו' עולמו לעכו"ם שהוא כפוע"ס כדי שלא יעלילוהו שהוא יודי וכשהוא בדיחו משמר שבו בלנעוהו אינו משומד לכל התורה כלה ששמרו בחוק ביהו ואפילו בדבר קל מוכיח שהוא בלנעוהו בחוק ביהו ממתיק אותו שאינו חסוד לחוהו דבר אלא שאינו הוכחה כלל דהוא בחוק ביהו ומתיק אותו שאינו חסוד לחוהו דבר אלא שאינו הוכחה כלל לכל התורה כלה בין משום ע"ז בין משום חלול שנת כפרהסי"ה ואיכ ח"ו מנען חסוד וכשאר לחקן בענין חסוד בלאוחו דבר עולמו דהיי"ט שתיית' יין נסך בודאי בלא אונס הם שותים אותו והיאך הם האמינים עליו ואפילו על שלהם ונ"י שאחם ורואים מהם אפי"ם שהם חסודים בלאוחו דבר לעגלם אינם חסודים להכשיל שום יסודי והם כזה העך מחגרי סוריא דאמרי' נפ' ח"ו מעמידין (לי"ט ע"ב) שאין לוקחין יין מריים חלחית מלח מלך גביהו אלא מן המומחה וכלם הם התאחרת אלל בעל הבית מותר וכן אם שגר' לו ב"ה מותר ופרשי"י ז"ל דגמרי סוריא ח"ה היו חסודים לנחא אוחה דכריס אסורים והיו חסודים ללוקחם הם העכו"ם ולמוכרם לישראל ומי"ה ח"ו לוקחין אלא מן המומח' שאינו חסוד ומתאחרת אללו אפי"ו אינו מומחה וכן אם שיגר' לו כה"כ מותר שאינו מאכילו אלא ממה שהוא אוכל וכן פ"י ברש"י ז"ל ואלו האמוסים הם הכהן שזוחים יין נסך ואינם משקים ליסודי' וכן פ"י הר"ה"ה ח"ה דגמרי דסוריא שהם היו אוכלי' דברי' האסור' אבל להכשיל לישראל לא היו חסודין ויסיי"ס מנהגים נפ' זה . ואפי"ם שאין לזרית ההלכה מראה כך אלא כפרשי"י ז"ל אבל בין סי"ה הסי"י כן או אינו כן אנו ח"ו אלא מה שאנו רואים מהם בזה שהם חסודין ח"ו אנו סומכין ובמה שאין חסודין סומכין והרי לא נחשו דהוה אוחי בחזקה שאם אינו יודע בבירור שלא נגע בו פ"ים לא ה"י מכשיל בו ישראל וכן נמי כשאומרים תיחודי פ' קנינו כ"ש דנאמינס דאפי" חסוד בעלמי' דאינו נאמן על שלו נאמן כהני וכדאמרי' נפ' כל פסולי המוקדשין (נ"ז ע"א) האומר למי שאינו נאמן על המשער קח לי ממי שהוא נאמן או ממי שהוא מעשר אינו נאמן ואם אמר ממי' פלוני נאמן ואמרינן עממי' משום דמילת' דעבדא לאיגלווי לא משקרי בה אישי' אלא שיש לחמוה עליכם שאם פל יינו נאמן למה אינו נאמן אפי"ו אינו אומר מפ' יסוד שאם הוה חסוד לשקרי אפי"ו מפ' יסודי לא יאה נאמן דשמה אחר שאלקו נגע בו עכו"ם ולא מינכר בודאי שאם יינו כשר אינו לר"ך לומר מפ' יסודי לקחתיו אלא אפי"ו כפסחא מיהמן . ומה שאיכס סומכ' עליהם בשמירת י"ו של פכו"ם כבר כתבתי למטלה סמך לדבר זה י"ל חקון וסעד למנהגים . וכשאר לחקן מנין החתרים מכאן על עקב כשחם ככלב שב על קילו וענין המשומדים גמורים שלא מלאח' להם תקון דנראה שאפילו מנען אסור ואם יש לך דבר בזה בודיעני . שלום תורתך יגדל כנפוך שבטך . וכפ"ס זה דודך וזה רשך העלוב שמעון כה"ר נחם הכ"מ . ועל הכתב . לדיק מושל יראה אלהים בו יכתיר . ופחה ואין סוגר ואסר ואין מחיר . החבר הותיק הה"ר מרדכי ניצאר יע"ו .

ברשך לה"ר שמואל בר דוד הלא"ו יע"ו

שאלה סו

שאלת להודיעך דעמי אם איסור ערפם נהג במקדשין אם לאו וכלל בשאלתך אם איסור הסירוס הוא דבר תורה או מפי גדרין של חולי דוקא ואיכ הוא שמדכנן הם אם הם נהגות במקדשין אם לאו לכשתמלא לומר שאיסור ערפ' עובד בהם בערפ' דלורייתא והארכת בזה ודפתך נוסף שהסריכו' כן בחולין בין במקדשין אסודי' דבר תורה והבאת בזה ראויה לכ"י אדם הבועטים והמתפקדים כנגד חולי' שאומרי' שהם ז"ל גזרו עלינו גזרות שאין אפי"ו יכולן לעמוד בהם שאיסור הסירוס נהג הפסד ואיכוד גדול כמנוסם של ישראל ואחם הקיות את שיהיה בלחיות מדברי המחבר' ז"ל שאין תלוותיה' בזה על חולי' כי אם על הסי"ה ורזית לעמוד בזה על האמת בלחיות מהתלמוד שנסם אהם רפויי מירסא בידך . והנה שאלתך

מן ממחילתו קודם שחיטה שכל זה הוא בכלל וכשר בשדה כדאי בשלי גיד
 כשה (ק"פ ע"ג) ומצי' פיקריה דקרא כפרס שטרפה כזבד הוא וכו' ודנה
 כשה מפי' שדבר הכתוב כסוד כדאי במחילתו וכן נמי אם יש בה מולי
 שמפי' אותו מולי תוך למות תוך י"ב חדש דק"ל טרפה חינה חיה י"ב חדש
 כדאי נפי' אלו טרפות (מ"ב ע"א) הכי נמי מחסרה דבר תורה משום טרפה.
 וי"ל שיש ראייה גמורה לזה הא דאמרי' הסם (מ"ב ע"ג) ההוא נקב דסתמיה
 חלב סמא דתחא לקמיה דרבא אמר רבא למאי יתחוב לם דמא חיר שעת חלב
 סמא פותם ועוד התורה חסה על ממונם של ישראל ח"ל רב סמא רב ואיסורי'
 דאורייתא וזה אמרת התורה חסה. פי' רב ס"ל חלב טמא ח"ו סמא. וכן
 כשה המקשה (פ"ו טע"ב) נמי אמרי' הכהו גידיו רבין דלמא לקמיה דרבא חיר
 למאי יתחוב לה חדא דאמר רבי יוחנן גידין שפוסין להקשות נמנין פליהם כדמי
 ועוד התורה חסה על ממונם של ישראל ח"ל ר"ס לרבא ר"ל ואיסורי' דאורי'
 וזה אמרת התורה חסה וזהו דנשבר פלס אמרת. ובפי' דחולין (י"ז
 ע"ב) גבי מנין לדריקה ססקין מן התורה אמרי' כיון דלא חייקבס מחסרה
 פשיטא לדריקה דריקה. הו' למדת שנגיכות האיברים ושאר טרפיות ח"כ
 איסורא דאורייתא ח"כ דליכא דרוסה האזו והאזול כו' מנשר כשה שטרפה
 סמא מהטרפיות שפנו חו"ל לוקא וכ"כ הרמ"ב (מ"ב ע"א) חנה רבי ר' שמאל
 אסורות וזה דאמרי' גריס פ' לוקא חסיה אחר לא תחליל אלו שמה עשר טרפיות שנאמרו
 בן חסיה הנאכלת וכן חסיה אחר לא תחליל אלו שמה עשר טרפיות שנאמרו
 לגמס כסיו' לאו למימרא דאיסורן של י"ח טרפות לא כל כפי' ככתוב אלא
 לומר שפירושן של טרפיות ח"ו כפי' ככתוב אלא הלכה למשה מסיני דומה
 למה שאמרו בפיר' השו"ס (כ"ה ע"א) רבי אומר כאשר לוייתך מלמד שלטורה
 משה על הו"ט ועל הקנה ועל רוב אחר בפוף ועל רוב שני' כשה ודאי
 שהאזול מנחמה שלא נשחטו בה רוב שנים לוקא משום נבלה ואפי"ם שלא נכתב
 כפי' ככתוב פי' האזול מנחמה נקובה הו"ט דרך הללו לוקא משום טרפיה
 ואין סברתו כשה כה וכבר הסיב הרמ"ב ז"ל עליו כפי' המלות שלו ואין
 כהן מקום להאריך. וכיון שלמדנו מן התורה איסור פרס ח"כ כשה מני'
 טרפות שאין דרוס' הוא ממילא ח"כ לן דמקודשין סו טהרין דכין דממסטיין
 מקרא טרפה למזנה ממילא כל שהוא אסור להדין משום טרפה אסור לגמרי
 וכי' מוכחא הו"ט סוגיא דפי' דחולין (י"א ע"א) שהזכרתי דאמרי' בראש
 של עולה וישיש שמה יקב קרום של טהו. וגם מכלן יש ראייה שטרפות שמו
 יתחייב דבר תורה ח"כ מכוון שחקרנו למע לא משמו כהו נקרבנות וספלינו
 משום דרובא דאורייתא והכי' סריטת הריאה דכין בחולין בין במקודשין אסורות
 דבר תורה וכבר כתבת אתה ס' בשאלתך ששרי הסרבה חינה אסרת אלא
 שמתם נקב או מפי' שאין ס' כלל נקב כמו שפירש' ז"ל או מפי' ששחיה
 ליתבב ונקובס דמיא וכמו שפירשו בחוספת וכן דעת הרמ"ב ז"ל וכיון
 שמתמת נקב נאסרת כרי הו' אסורה דבר תורה ששרי אמרו (חולין מ"ג
 ע"א ע"ג) ששרי' שיקבס הו' הלכה למשה מסיני וכל מה שכתבתי כזה עולה
 בהוגן וממילא ח"כ לן דכין בחולין בין במקודשין הו' אסורה שכל שחאמר
 בחולין משום טרפה נאסר במקודשין וכמ"ס.

ואותן בני אדם הנושאי ומתקשרים בה על החכמים ז"ל לא יסם סם
 פושים ואין לסם מפנישם והרי הם בכלל אפי' קוראי' שאין לסם
 חלק לנשי' וביחוד קל מזה נקראין אפי' קוראי' דאמרי' כשרק חלק (י"ט
 ע"ב) מצי' להכי לן רבנן מפולס לא שרו לן פור' ולא אסרי' לן בר יוסה
 משי' סו אפי' קורס ואין לו חלק לפור' וכי' אי אמר קא מפסדי' לן רבנן
 וכי' שאין תלוטתי' על החכמי' שלא החמיצו כהו כלל אלא שהלכירו לבדוק
 חלבי איסור טרפות פלמו אחר שנמלאת כשה' טרפה מהי' סוה וכיון שכן
 הו"ט סוה עם הספר פשו לו החכמים אדר' אנו לריבן להחיק לסם
 סוכה שפי' דיק' שפי' מלותם הפרישות מליסור תורה שנמלאת דיק' ו
 חללו כשהו וז' נטרפות ופוד' גדולי' הו' וז' שקדשו נמלאתם מהתלל
 בחיורי' תורה וחי' הו' נטרפס עליהם מהתנהגותם אוחס ואשרייה ושרי
 שפוחה נמי' את דברי'ס ואין וכו' למספר אחר מנחם וכמה סמוי' שפיהם
 של בני אדם אלו סהס מאכרי' עונתם ושנחם על אדם כראשן על שמירת
 המלות יומר ממנו וכמו שהזכרתי במדרש של ילמדו וסס אומרי' אין לו חלק
 ומהלל באותו שנה ושל כיוול' באלו נאמר באמור לסם סס ה' אלו ומארי'
 יאלו ושל השמתי' במלות ומתרחקים מן הכיסור ומכיוול' כהו נאמר ויאמר ח"י
 סכדי' אסם ישראל. אשר כך חתפאר. מפי' שנקשת ממנו להשיב לך כפי' רחב
 הארכתי אפי' שכן הדין כ"י לקאר כהו לני שהזכרתי מטרופי' סס ומרפי'
 בכל חפוזת הגולה :

שאלה סח

עד שאלת ריאה לנשל בקדרי' חי' פני' במליחה כשאר נשר
 או כפי' סכסכו כמו סכדו ובהתקפת כהו מפי' שלא מלאת
 דברי' המחברים ז"ל שהזכירו בפירוש כמו שהזכירו שאר דברי' והשפת
 שמה בכלל כדו הו' חייס כדיו :

תשובה

הרוב פשוט דפי' לם במליחה וכן נאנו וכן כתב הרמ"ב ז"ל
 בפירוש בחרותי חולין כפי' כל סכר כשהמתי' וכדבר מה אמת
 כ"י (ק"י ע"ב) ולא שפי' הדבר גר' לפרס אלא דרך גברי' כתב כן דרוק'
 ככדו פלס סהלי' מפי' שדמו מצובה חלבי' ריאה פלמם לא נחמק כהו ארס
 פולס. ומה שאזכירו לנ וסחול וכי' מפי' וניסי' דנדי' כפי' ולא הזכירו ריאה
 סיינו משום דבר שנחמק כהו ששרי' הלך י' כו' סס כהו וסחול כרא' שזהו
 דס. וכי' מפי' אין מחויקין דס וכי' דגילי' לחלק בין חרישו ללל חרישו
 והאזול לפרס דחייקו כמו שפירשו דיני' סכדו שסוה פלמו דס חלבי' ריאה אין
 כה פני' ופר' נאמר כשר שיתקרו לפרס דינה כמו שלא פירש דין סליות
 וסמוה. ותמה א"י מהרמ"ב ז"ל שכתב כפי' מהלכות מחלכות אסורות
 שמתב' פשוט להכנה סמוה. ואינו כרא' כן 'מקוני' דשמתח כפי' גיר סהס
 (י"ג ע"ב) גבי רישא ככנשא ולא כ"כ המערי'ס ז"ל דודאי מליחה סני' ליה
 וכן אנו נוהגין להכשיר סמוה במליחה ואין אנו מארי' כן סכסכו אלא לכדו בלחוד
 מפי' שדמו מצובה :

שאלה סט

עד שאלת זה שנהגו לחתוך כשר דק וקו וסחין אותו
 בקדרי' מני' מים אחר מליחה וסחמה ומכשילין אותו כחומר
 וקורין

שאלה

תשובה

סע ע עא עב

וקדין איתו שרי קדין בלשון קדר כלומר ללי קדר אם הוא מותר לו אסור. וגם זה שנהגו למלואות כדליי בין עור ובשר לעשות ומבשלים אותם בקדרה אחת תמה הלאך פסע היתר זה שנהגו לך שהוא אסור מלשון הרמב"ם ז"ל שכתב ז"ל שפסות שהינן שלמים ומלי' חללן בשר וביצים ובשנן אסורות שהרי דם יורא לתוכן ואפי' שמלחן יפה ואפי' ה' הבשר שכתובין מהטל או שלוק או לזר ואם ללאן הרי אלו מותרין אפי' שהבשר בתוכן הי' ואפי' פיהם למעלה פכ"ל. ונראה לך לחלק בין המינב לדבריו שהוא לא אסור אלא בשמלח חללן והמבבש איתו אלא למלואות בין עור ובשר וגם נראה לך כי הרשב"א ז"ל הוא מפורסם הכל וגם הוקף לך עיני הבשר שפוסלין. איתו ככלל שקורין פח"ד"ה הלאך הוא מותר :

תשובה

גיל שהביאך בכל אלו הפסקות שזרע אחד והוא מים הרמב"ם ז"ל בפרק ששי מהלכות מאכלות אסורות ז"ל אין הבשר יולא מידי דמו אלא א"כ מולחו יפה יפה ומדיחו יפה יפה כיצד הוא עושה מדיח הבשר תחלה ואח"כ מולחו יפה יפה ומניחו כמלחו כדי הלוך מיל ואח"כ מדיחו יפה יפה עד שיאלו המים זכים ומשליכו מיד לתוך המים רותחין אבל לא לפטרין כדי שיחלוקן מיד ולא יאל דם פכ"ל . ולפי סברא זו ודאי איתו ללי קדר שכן הו' נקרא בלשון רבותיו כפי' דמגלה (י' ע"ב) ובפי' כל שעה (מ"א ע"ב) ויבדולמי פי' כיצד לולין הוא אסור שהרי אין נומנין בשל אסור מליחה והדחה לתוך המים רותחין וכן הבשר הפוסלין ככלל כשהוא הי' אין מלכנין איתו ברותחין וא"כ אסור הוא . אבל איני יודע מה י"ל לך להסתפק בפסות שמלח איתם כדליים בין עור ובשר שפוסות אחר מליחה והדחה מלאו איתם כמותו מילוי של ביצים וגם נחמו איתם לתוך יורה רותחת מה חשש יש בדבר זה . וגם לשון הרמב"ם ז"ל איני יכול להכלמו ולכוונו יפה וכבר השינו עליו הרא"ב ז"ל והרמ"ך ז"ל וכל האחרונים ז"ל בין בפנין הלבון בין בפנין המילוי ולשון הגמ' כפי' כיצד לולין (פ"ד ע"א) כן הוא אומר רבא מוליחא שריא אילי אביי הא בלעא דמא אומר לי' ככולטו כן פולטו והלכת' מולייתא שרי . ואפי' פומא לפי' והביא זה הר"ף ז"ל כפי' גיד הגשה ודוק לללי כעין הפסח שהיו נומנין לתוכו בני משו' אבל לקדרה לא ופירשהו הראשונים ז"ל בשמלח הכהמה או העוף בבשר שלא נמלח ומש"ה לללי מותר שכשם שהבשר בולט מהמוליית' הדם שהוא פולט כן הוא פולטו עם פליטת דם עלמו אבל לקדרה אסור שפוסל מולייתא לא נמלח הרי הוא פולט דם ונבלע בבשר ואסור ולפי פי' זה מולייתא שאנו נוהגין אין אסור בדבר ששרי מולחין הבשר ומדיחין איתו ואח"כ מהתבין איתו ומערכין בו ביצים ותכלין וממלחין בו העוף והבהמה ואפי' בתוך החלל מותר וכן הכרכשא שממלחין ומפסולו אחר שמלחה מותרת וכ"כ הרשב"א ז"ל כמו שכתבתי אבל הרמ"ם ז"ל נראה שאינו מפרשה כן שאלו הי' מפרש' כן נמה אסור בקדרה אם הבשר שנתוכו מבושל או שלוק או ללי דודאי בתיבה נמשל אחר מליחה והדחה דלאו כרשיעי שפיקין ויזון סבן אמאי אסור . ונראה שהוא מפרש איתו כשמלחו בשר המולייתא ואפי' בקדרה אסור ולא מפני המוליית' שהרי אפי' תבשלה המוליית' הוא אסור אלא שהוא סוכר שרריך למלוח הבשר מב' לדין וא"כ לריך לפתוח העוף או הכהמה כדי שימלח מהלך שפכ"ל להפליט הדם שאלו לא ובהוא ממלח איתו הוא מירחם שלמים דאי אפשר למולחם מב' לדין ומ"ה אסורן וזהו שאמר שפוסות שהינן שלמים וכי' וה"ה דכלל מולייתא אסירי אלא דלורח' דמילת' נקט שאין דרך להסיתן שלמים אלא משום מוליית' ולפי דבריו הא דאמר אביי הא בלעא דמא הוא לומר שהמוליית' בולעת דם מהכהמה והשקט ממלח אלא הפסימי' שלא נפלה ואשאר בו דמו ואף לפי דבריו ז"ל אם מילח בין עור ובשר כדליי' או בבשר שיאל מיד' דמו מותר שהרי א"כ למלוח שפי' יפה חוונה כמה שהלקת בזה לפי סברא זו וכן הכרכשא הי' אפשר לומר דמותרת לפי' דעתו ז"ל לפי' שאין מחזיקין דם בכני מים וכמ"ס הוא ז"ל אלא שפי' מה שאמר הרשב"א ז"ל שרריך למלוח איתו מלח חוק שמפני השומן שיש סב לריך מליחה אין הכרכשא מותרת אלא אם מלחו איתו מהלך הפסימי' שאין שם שומן אבל אם מלחו איתו מלח השומן ומלחוהו מלח הפסימי' אינה מותרת. כל זה לדעת הרמב"ם ז"ל שמתריך מליחה מב' לדין ובקדרה אבל לללי מולייתא שריא לללי כלל כפי' מליחה דעת האחרונים ז"ל ואפי' לדבריו ז"ל שכתב מליחה לללי מליחה כל דהו סני' ומ"ה הרב ז"ל בשבלי מותרין אפי' שהבשר שכתובן הי' ה"ה אפילו לא נמלח כלל אלא שהוא אילי לטעמי' כלל' לריך מליחה ומ"ה נקט הרי' לישנא לאשמועינן דאפי' דמליח' בני לבין ברותחין לא בני בקדרי' זה ללי' לפי' דבריו ז"ל. אבל מ"ה לא הפסימו עמו בשלש דרכי' האחד כמ"ס שחמר מליחה לריך לבון כמים רותחין שפוסל כמלחו שיעור מליח' שוב אין חוששין לפליטת דם ואפילו ראינו שפולט משקה אדום איתו דם אלא זיר בשלמי' וכן הורה רש"י ז"ל לבתו וכן הפסימו האחרוני' ז"ל ולפי' ללי קדר מותר ורז"ל היו אוכלין איתו ושמו מוכיח עליו שהוא עושה כעין זה שאנו עושין היום . והשני כמה שהלריך מליחה לללי וכן נראה דעת רש"י ז"ל וגם דעת הרא"ב ז"ל אבל הגאונים ז"ל וכן דעת הרמב"ם ז"ל והאחרונים ז"ל שאלו מליחה לללי שהרי האש יפליטו כל דם שיש בו ודכריהם מרזין ללא שאין להלריך וכן נהגו . והשלישי כמה שהלריך מליחה משני' לדין ואפי' כדיעבד אסור כמו שגירסא מדבריו כמו שפירשתי דודאי לכתחלה לריך מליח' מב' לדין וכדמוכה כמותות כשרק הקומץ רב (כ"א ע"א) לדמייקן החם גבי מליחה קרבן כיצד הוא עושה מולחו והופטו מולחו והפסלו ואמר אביי וכן לקדרה אבל מ"ה אם לא מלחו אלא מלח אחד איתו כאשר נקט שפיר חתיכה גסה שפוסות סני' לה מליח' מב' לדין ואפי' שהיא עבד יותר מהרבי' חתיכי'

דקות וכיון שנמליחה שני לדין סני' למתיכה גסה אך לאסור חתיכי' דקה אם לא נמלחה אלא מלח אחד וכן דעת הרשב"א ורס"ן ז"ל והרמב"ם נכונים כעסם הן. ולפי' כל אלו המולייתות שאנו נוהגין וכן נמי הפח"ד"ש זהוהו הבשר שפוסלין איתו ככלל כן מותרות שפוסלן שנמלחו בשר המולייתא כראוי הוא מותר בין כליי' בין בקדר' ואפי' מילח חללן ולא נמלחו הפסות מלח פנים כיון שנמלחו מלח חוק כהלכתן :

שאלה ע

שאלת מי שקדש אשה כפי' נשים והיא מודה בדבר אלא שאומרת ששטת הייתי כך כיון שהייתי יודעת שפסות נשים איני כלום מהו לחוש לקדושו :

תשובה

זו שאלתך של נשים היא שדבר ברור הוא שאין נשים כמות פדות כלל כדלית' כפי' שפוסות הפדות (ל' ע"א) מדכתיב ועמדת שני האנשים ולא נשים ובפדים הכתוב מדבר כדלית' החם וכן דבריהם דיומא פרק שני שפירי' ילפי' לה גנ"ש שני שני דכתיב ע"פ שני פדים ולא מליח פדות חשק כשרה דבר שפסותו אלא להפחיר אשה לישא כשומרת מת בעליך והסם קולא דרבנן היא משום ענווה אבל בשאר עדות ערוה לא דהא קי"ל לדין דבר שכתובה פסות משנים כדלית' כפי' האשה רבה ביבמות (פ"ח ע"א) ובדין גטין (ב' ע"ב) ובדוכתי' אחריי' ושמה נסתפקת בזה משום דקרי'ל כתיב האשה' נאמנת מלח נשים כפי' דמי' אחר דמי' כדלית' בכמותות ובכימות (פ"ח ע"ב) ובסוטה (ל"א ע"ב) וכיון דליתא מ"ד כפי' האומר בקדושין (פ"ה ע"ב) שהמקדש בעד אחר מושבי' לקדושו הי' מושבין . והא דדאי לימי' חדא דלא קי"ל הכי אלא כמיד' שאפילו שניהם מודים אין חוששין לקדושו וכן פסקו הגאונים ז"ל והפסימו עמם האחרונים ז"ל שהרי שטה מפורשת היא בכל התלמוד לדין דבר שכתובה פסות משנים. ועוד שאפי' לדבריו כול ספר המלות שחוששין לפדות עד אחר לפדות נשים לא חיישינן כלל דעד אחר עדיף עמי' מעדות נשי' דהוי' לאטרופי' כהדי' אחר וקם הוא לשפופה אבל נשים לא. יעד שאפי' בעד אחר לא חשק החושש אלא כששניהם מודים אבל אם יש הכחשה ביניהם אין חוששין לקדושו וכ"כ הרשב"א ז"ל וכיון שהאשה עושנת שלא כמות קדושין לקחה איתו ומשטה היתה בו ליכא מיד' חוששין לקדושו אפי' בעד אחר המכחישה וכ"כ בעדות נשים :

שאלה עא

שאלת מי שקדש את בתו בוגרת שיאלה משני נערות והרי הוא בת י"ד שנים ולמעלה וכששמעה בקדושין שקבל אביה מיתתה בזה מהו לחוש לקדושו אביה :

תשובה

אין האש' יולאה מקטנות לפירות אלא בשנים וסימנין אבל סימני' כלא שנים ושנים כלא סימני' לא כדליתא כדנדה כפי' בא סי' (מ"ו ע"א) והביאה הר"ף ז"ל בהלכות יבמות ובפי' ג"ס וכ"כ הרמב"ם ז"ל בפרק ב' מהלכות אישות ואחר שיאלה משני קטנות לפירות אחר ששה דלית' היא בוגרת לחמרי' כפי' עשרה יוחסין (ע"ט ע"א) אחר שמואל ח"ן בין נערות לבגרות אלא ששה חדשים בלבד וכ"כ הרמב"ם ז"ל בלכות סי' י' ובפדות הקמינים אלו סומכין ע"פ נשים דקי"ל (נדה מ"ה ע"ב) דכל הנדקות נדקות ע"פ נשים שפוסלן כלאו לכלל שנים אלו סומכין ע"פ נשים כסימנין משום דלאו עדות הוא אלא גלוי מלחא בעלמא כמ"ס הרמב"ם ז"ל אי נמי משום דמכתיב אחוקה דרבא דאמר (שם) קטנה שהגיפה לכלל שתימה חוקה הריאה סימני'. ומ"ה נדיקת נשים בפיו וכל שלא נדקו ע"פ נשים לא סומכין אלא חוקה אלא להפחיר ולומר גדולי' היא שלא חמלן אבל לקבל ולומר גדולה היא שתחלוק לא וכן היא החם וכ"כ הר"ף ז"ל והרמב"ם ז"ל ומתקן לומר דדוקא לעדות סימני' אלו סומכין ע"פ נשים משום דלית' חוקה דרבא אבל לפדות שנים אלו לריכין עדות גמורה ואין סומכין בזה ע"פ נשי' והכי' מוכח כפי' האומר בקדושין (ס"ג ע"ב) דאמר'י החם נאמן האב לומר בני' זה בן ר"ג שנים הוא ובתי' זאת בת י"ב שנים לנדרים אבל לא למכות וכו' וכ"כ שם הרמב"ם ז"ל וכ"כ כפי' החרומה . וכיון שכן אם האשה הוא שקדשה אביה יש לה פדים כשרים שהיו לה בשעת קדושו יותר מ"ב שנים וששה חדשי' כשיעור שני נערות ובגרות . ויש עדות נשים שראו לה קודם הקדושין פחות מששה חדשים סימני' נערות המפורשים בגמרא כפי' בא סימן ובהלכות אישות כפי' הח' ודאי אין חוששין לקדושו וכללו אחר הגאונים כי ר' מנחם ור"י נפ"י היו תלמידי ר' חייאל אביו של רבי חמאל וביניהם נפסק הגאונים והתחיל הכתובת ואחריהם הי' רבינו אלפסי ז"ל והיו בדורו כספרד חמשי' רבנים גדולים כלל שם יחמק שנים ספרדים ושלישי' קרוב להם ושנים צלח מרח' אחרת והספרדי' הי' אחד רבי יחמק בר ברוך . והשני רבי יחמק בן גיאת בעל השלישי . והשלישי רבי יחמק בר משה מקבל דריא והלך מליח' לחרץ פסגה ונסתך לבאחן פל כשא' רבינו האי ז"ל ואפי' שלא הי' גדול כהדבריו הרבנים האחרים כי אחר פטירתו הרב רבינו האי לא נשאר שם ושאר' לתלמודו בחרץ פסגה . והרביעי הי' רבי יחמק בן ראוון אלכריגלוי שכא' מבדלוגא לחרץ דריא שיהיה שם קהלה גדולי' והי'

ענין עב

ועתה אודיעך איתו פרטים שנתפסקת בהם אחר לאחד . שאלת להודיעך אם רב משה גאון ז"ל שהזכיר הר"ף ז"ל בהלכותיו כפי' יצרה שנתפסקת אם הוא הרמב"ם ז"ל אם לאו . דע כי רב משה זה אינו רבינו משה המחבר ויש ביניהם קרוב לשלש מאות שנה כי רב משה זה הי' מהדור החמישי' לגאונים ז"ל בתמא' מחסיא והיא בנות ד' אלפים חר"ן וסמכו רב כהן זקן גאון ונסתך גאון עשר שנים ומתלה בנה' ר' שמו רב משה כהן בר יצחק . ורבינו אלפסי ז"ל הי' אחר הגאונים כי ר' מנחם ור"י נפ"י היו תלמידי ר' חייאל אביו של רבי חמאל וביניהם נפסק הגאונים והתחיל הכתובת ואחריהם הי' רבינו אלפסי ז"ל והיו בדורו כספרד חמשי' רבנים גדולים כלל שם יחמק שנים ספרדים ושלישי' קרוב להם ושנים צלח מרח' אחרת והספרדי' הי' אחד רבי יחמק בר ברוך . והשני רבי יחמק בן גיאת בעל השלישי . והשלישי רבי יחמק בר משה מקבל דריא והלך מליח' לחרץ פסגה ונסתך לבאחן פל כשא' רבינו האי ז"ל ואפי' שלא הי' גדול כהדבריו הרבנים האחרים כי אחר פטירתו הרב רבינו האי לא נשאר שם ושאר' לתלמודו בחרץ פסגה . והרביעי הי' רבי יחמק בן ראוון אלכריגלוי שכא' מבדלוגא לחרץ דריא שיהיה שם קהלה גדולי' והי'

זה רב גדול ופייטן וחבר האחרות המתחילות וזוהי מקום בינה. והרב ר' משה בר נחמן זקנו של מורי חמי ה' ממשפחתו שכן כתוב בה' דברים שלו שהוא קורא אותו לדוננו הזקן ר' יחזק בן רחובי אלכר'גולוי ובהדושי בתרא שלו כתב עליו ודקאמר מרן ז"ל נראה שמשפחתו ויולאי יריבו היה וא"כ בני הס מיוולאי יריבו של זה הרב, והחמישי יוחזר גדול מכלן רבינו יחזק בר יעקב אלפסי ז"ל מקלע"ה חמא"ד ומפני מלשינות ברה ונכנס בספרד בשנת ד' אלפים תתמ"ח ועמד בקר"טכא זמן מוטעם ומשם הלך למדינת אלכסאנא ועמד שם עד יום מותו ונפטר ביום ג' בשבת בפערה ימים לירח סיון שנת ד' אלפים תתס"ג והוא ה' בן ז' שנה ואומרים כי בימי רבינו אלפסי ה' נדרפת רבינו שלמה בעל הספרות' ז"ל ונולד לפני ר' אלפסי ר' יהוסף הלוי בן מלגש ז"ל וישב על כסאו מיום מותו עד ימינו שנת תרבעת אלפים תתק"ח ל"ח שנים והי' רב גדול ורבו של רבינו משה המחבר ז"ל ה' ונכ"מ שהוא אומר בהכורו וכן הורו רבותי ז"ל הוא רומז לרבי אלפסי ורבי יהוסף הלוי ז"ל וכן תמלא בהלכות שאלה ופקרון בפ"ה שכתב חז"ל וכוה הורו רבותי רב יוסף הלוי ורבו עכ"ל וכ"כ במס' אבות בפ' בן זומא ז"ל וכבר הורה בזה רבנא יוסף הלוי לריש א' בברא"ל"ס וכו' וכן בפתיחה פ' המשנה כת' שכלו היה מבטל וכו' וכ"כ במקומות אחרים. ומלאתי כתוב בשנת אלף תת"ו לשטרות נולד נדעש יוסף בקרע"בא ונפטר בשנת אלף תתק"ז בחדש טבת במאריס ונקבר בט"ר"ח שני חיייו ע' שנה וחבר חבורו כמ"ש בשנת ד' אלפים תתקל"ז לירייה שכ"כ בפ"ה מה' שמעט ז"ל ולפי חשבון זה שנה זו שהיא אלף ומאה וצדע לחברן שהיא פ"ח ואלף וד' מאות לשטרות שהיא שנת ל"ו ומשע מאות ד' אלפים לירייה היא שנת שמטה וכו' והיה באותו פ' בן ל"ד שנה וכשתעתינן גמורו פ' יתבאר לך מה ששאלת מתי מתחילין למנות שנות השמטות ומנין השטרות. וקודם לזמן זה התחיל לחבר חבורו הנו' שהרי בסי' קדוש המדש הוא יושע יסוד לחשבונות משנת ד' אלפים תתק"ו. ומה שאמרת מתי היה רבי אברהם אבן עזרא ז"ל ומתי היה הראב"ד ז"ל. דע כי כלן היו בזמן אחד ובזמן ר' יעקב הרפתי ז"ל בן בנו של רש"י ז"ל והיו ישישים בימי ר' משה בן יצחק מלוצ'ה ששנה ר' משה לר' שמואל בן תנן ז"ל. ובפ' קבלת עשה המצוות הסכים ר' אברהם אבן עזרא ז"ל והשלים כן. להשנות היודעי'. העדות שמשועשע. למה מאות, יש עס. לשיעור ארבעה. ובהשוכה הראב"ד ז"ל מלאנו האומר על ר' משה הוא נער ואנחנו ארבעים. ואומרים כי ר' משה ראה שהשנות שהשיג עליו הראב"ד ז"ל ונבטן הוא אומר מימי לא נלחי אלא בעל הגמרא אחת כך שמעתי אבל לא ראיתי כתוב כן בשום מקום. אבל ראיתי שהרמב"ם ז"ל כתוב ז"ל בא לפני תלמיד אחד שלמד לפני הרב ר' אברהם בר יוד ז"ל הרב הגדול אשר נפישק"ר"ש זה לשונו ז"ל. זהו ל"ל מספיק לכל אותן שאלות אשר שאלת ואלהה שלום.

על ענין מעשה שאירע כאן הוצרכתי לכתוב קונדריים ה'

ענין עב להוליא מלכין של אותן שהיו דנין הסך מסגרתו בעינין ההוא כמו שיכתב בקונדריים בפ"ה. והמעשה הוא שאלה אחד העיד עליו עד אחד ועכו"ם מסיחין לפי תומן שטעב במים שאין להם סוף והיו לו נכסים צופקדים ביד אחרים וקרוב היה לו ראו לירשו והורדתיו לנחלה. זה קונדריים שערך דמן חכמים מוטות עול המוסר שבר. ונפחולי אלהים נפחל עמו גם יכול הרים ידו וגבר. בעמק ים התלמוד הוא עמק ים האמת עם דורשיה וזכר. ונכריה נחלי דבש הגאונים הכניס יורש לנחלה נחלה עבר. ולהוליא ה' ל' ומעשהו כי מורישו אינו בחומת האמת שבר. ואם בחובו לפעמן רוע י"ב ומסקמים וקטורים שמה קבר. אל חלקים הוא יודע אשר ממנו לא יכחד כל דבר. עם עקש דנו לחובה יתפל ועס נבר. דנו לכך זכות יחבר :

וה מבינה יאל גוה וישלוף. על פני יחלף. שערך בשרי תסמר. דממה וקול כחוב וריש מכאוב. אשמע קול עמת על מחלה נשנות לא קול שנות מלח ומזמר. ויעירני ויחמר לי לשים נפשי מרכבת. יושבי בשבת והיא יושבת. תחת תומר. ללחח בעקבות האבות הן הן המרכבות. המריקים באלן תלאכות. מי נושא לכוכות. ולנפשות. נשנות חסד ואמת מן ימורו בעומר. ואען כרונו קולי הרף ממני ועתה הריחה לי. אל תשלי במושב זקנים להושיני מן תהיה לי למחשה. להוליאני מן השטת להיות לחכמים כעם וממר. ומנשורי ועד הלום איני נמוג הולך והלום. לרדוף שלם כנפך ססיר ויהלום. לא אשקיע כי אם אסוך שמן. מקרן בן שמן. וכמר והאלות שלמותי לגמר. ועתה איככה אטנפס. ובאש דברי ריבות אשרפס. ותחת רדפי טוב להיות חריב. אביא עלי דנת רבים מגור מסביב. וכי מדותי טוב ברע אמיר המר. שפיר יביצני שם הרהיבוני. זאת רפתך כי מר. נער אחי אם תחמר. כי לא רבים ייכמנו להוסיח בשער וככסין לעשות. אך רוח היא באלוש. ולהשיב אמרים אמת ה' יתן אומר. ואשר יגורת מפני האף. לבכך לא יחרך. כי היא הנותנת. ברית שלם נאמנת. ובמחולות יענו לך כרס חמר. זאת שנית. בחרב ובחית. איני עייתי כי איני לא שיתי. ואם שיתי לא ששתי. ואם שלשתי לא שמשתי. ועל גבי הסכרות לא חרשתי. לחור כשלאמה שמועתי. ודעותי להלבין כמר. ואיככה אוכל לצבר הלכה. שמורה ופדוכה. ואם לשאלו בענין. לא חלק לי בדינה וקין. ואף כי להיות עם החמי' בנימן. כמנה וגומר ולו הקשבה. וממלמדי השכלתי. כבוד בחורי חמדי ישיבתי לשמע כלמודים. לריות דודים. כמלקט כסלים. ואין מכלים. לכמוס עמדי ובחולותי אולר. מאשר מלא כפו קולר. וחלו מעמר. ואין יוכל. פתי וסכל. להוליא סברה. ממולות ים הגמרא. ולדון מעלמו קל וחומר. לבי עלי ימלך. אחר כוות הלכ הכל כולך. אחד המרכה בישיבה. ואחד הממשיע מן החובה. גם הוא קורן מחמר. דרך אמת לפיהם ישרה. פליה תוסע נהרה. ילכו

במשור. מחזיק כנפך וככישור. רוכב הסוס ואחר בהמות מחמר. ואלה השיב אל לבי. ואם הוא שכר בקרבי. סליון נחמוי. להדרש כאשר לא שלולוי. על כן אפרון ואחת. והודי כן משחת. ופן ללשונות שונות אהיה מדרך. לכבי ירך. לא אוכל השקט והשמר. ועוד אחרת. תחיה תעמוד הכרת. סוגרת ומסוגרת. אריצים בשער כי ידברו. וכל פועלי און יחאמרו. ולכ אשי ללן ארנין. ישיחו קרים כי פשינו פלמנו כעורכי דייריין. על כן אמרתי. מחסוס לפי אהיה שומר. שחתי ורלה או בנפשי. שקר פשיתי. אם לאלם פה לא פליתי. ואם ארחה גוה מלכו. ואפלים עיני כו. כמעט עושי יחאלי. ופן להמות תשכני. זאב ערבות ומר. סכה בלחי או אמרתי. וכבר תלני אורתי. ומרכבת הענות חסרתי. להוליא מלכי כדי בי מילים כושל יקימו. ומסילותיו יהמון. פן יהיה נחפש בחוקה. בשחת השתיקה. כתוח מכמר וזמר. חולי בעת רלון. חשיק מה' רלון. ותהיה לי נודעת אהבה יתרה וכהה. למלוא הפתח כסומא בחרובה. להוליא הרין לאמנו. ולהעמידו על מתכונתו. לקבץ בו מסמר. ונפש נענה אשיבי. ומשפטא לחור עמים ארביע. וכדי שופר תחמר האח ורע תרע. ולשברא אמליח דהה. תחת רוח כהה. כממר על הכבור חמיר. ממשיי התלמוד אשכח. ולמי ברכת הגאונים אחאב. ודם עכירמו שחת חמר. בין עמריס. ופניו דכריס. לחחוק ללקוט. ולא אחז ולא חשקוט. לשחת מעשר חמר. ויודע תעלומות לבי. יראה אם דרך עולב כי. וינחי במעגלי דק. לרדפו עד חוב"ה לחוק הכדק. מלכתי חקרו לי שול שול. לשמרי מסער ים הספוסים ונחשול. ירים מדרכי מכשול. לכל אהיה כטיעות מקץ וזמר. כה דבר. כיושבת על המשגר. מנחלת החכמים השלמים ירח וחרד. ולפניהם כקרקע לדון יורד. ירחם על פניו וככבודם מחימר. שמעון כה"ר למח זל"ה.

תורף העדות

ענין עב שני אנשים ישראלים יאלו מב'גאיה להפליג בים בלרבה אחת בחברות ישמעאלים מהיני הארבה ההיא לבא לאלגוז'ייר ובהיותם קרוב למחוז פלס יאלה להם דוגית אחת מארץ ארום ומיראחס שלא יפלו בידם בשני נמלטו על נפשם הישמעאלים דרך שטה על פני המים כי קרובים אל היבשה היו. וגם הישראלים ההם אחר מהם השליך עמו בים ובהיותו בים ראה כי לא יוכל להגיע אל היבשה אחר אל הארבה והח"כ נעשה לו גם ודחק גל הים הארבה אל היבשה ועמלט. הישראלי האחר נודע לנו על פי זה הנמלט כי הוא ג"כ השליך עמו ולא היה יודע לשוב על פני המים. והעיד בב"ד כי ראהו מנעבט במים והמעידי הזה היה עדין בלרבה כשהיה זה מנעבט והח"כ כשנמלט אחר זה בלבו לראות מה היה לו ועלה לראש פסגה אחת וראבו קף על פני המים בלחי מתנוטע כאבן דומס ואמר חבל על זה הפלוב שמת והכירו כטיעות עינא שזהו אותו העלוב חפ"ס שהיו פניו כלפי המים ועדות זו העיד חקף ביאתו באותו יום שבו נמלט קודם שהעיד בב"ד וכשהעיד בב"ד אמר בעדות כרורה שאין ספק בה עלת נדורא. עוד באותו יום פלמו שנמלטו הישמעאלים באו קלחם במקום הזה וכניסחסם בעיר פנפו ביהודים שהיו מטיילים על פתח המדינה כי יום שנת ה' ואמרו להם לכו קברו פ' שהי' בא עמנו בלרבה אחת. ואחמנו נמלטנו והוא טעב ומת והיהודים ההם חקף שהזכירו בשמו חפ"ס שלא הזכירו מיכתו אמרו פ' הוא שהיינו מחכים אותו שיבא בכאף וזה העידו בב"ד גם נתפרסם בכל העיר הולח שלם נפקד מאותה ארבה וזלתי יהודי אחד טעב כדברו המדגות. עוד נודע מפי כתבים שאלו מב'גאיה סמוך לשמוע קודם שזודע להם ענין זה מהמקום הזה כי שם נודע מפי ישמעאלים מסל"ת כי ארבה אחת שי"א מב'גאיה. יאלה אליה דוגית אחת מאדומים והישמעאלים נמלטו לנפשם ויהודי אחד מהם טעב בים כדברו מהם. וכששמעו הקהל י"א אשר שם הדבר הזה נפתקו מן משני הישראלים מת ומי מהם נשאר וזה ישראלי אחד משם לפני שני נכבדים גדולי הקהל י"א ואמר להם איני יש לי בידך כך וכך מפלני' שהלך מכאן בלרבה והזאת אם הוא טעב במים תאמרו למי שהוא יורש דין חורה ואם האחר נטעב והמפקיד הוא המפקיד הוה בשלוי אחר' נודע להם מכאן כי המפקיד הוא הנטעב. עוד העיד ע"א שהוא היה בשרשא"ל והגידו לו עכ"ס מס'לת שהדוגית ההיא עברה דרך שם ודברו עמהם ואמרו להם כי נודמה להם ארבה אחת וכל אנשיה נמלטו וזלתי יהודי אחד טעב. עוד אירע שברה מהדוגית ההיא ישמעאלי אחד שהי' שם והעיד בפני ישראלים והוא מס'לת כי אנשי הדוגית ההיא לא נודמו להם לשבות מהארבה ההיא חפ"י נפש א' לא יהודי ולא ישמעאלי. עוד נודע לנו שאלה המלע הארבה הזאת נודמה אל הדוגית הזאת ספיה א' מהישמעאלים היתה כהה מכנא"ה לאל'גאיה ויהי זה סמוך להמלט בלרבה ההיא ועדיעת הישראלי ההוא ושלנו של רב ושבז שביה גדולה וידענו אחר כן מפי ישראלים שבהו ממויקה שראו שהביאו שם השלל והשבי זה הטעב לא הזכירונו לא במיתה ולא בחיים. ויש כהן יורש שירוש להכנס בנחלה פ"פ עדות אלו ויש ממון מופקד בדי אנשים נאמנים ורואים להחזירו ע"פ הדין ללחח ידי שמים ודי הכריות.תחתי אל לבי לדרוש ולחור דנין זה ובינותי בשפרים ומלחתי בו שני דרכים האחת קלה וארוכה והשנית ארוכה וקלה. אמנם הרוב הרשופה היא קלה כי ימלאוה אפילו החלמדים המתחילים בנקלה והיא ארוכה לפי שהיא רחוקה מהסברא הנכונה. אמנם הדרך השני היא ארוכה כי לא ימלאה מי שלא הורגל בסכרות ולא מי שאינו בקי בחדי התלמוד ולא יודע דרכיו והיא קלה כי ימלאה מאן דחריפא סכריים והיא קרובה אל האמת ולכ כל חסס לכ יקח'.

והחס בעל סכרות נכוחות ישבחה :

ענין עב הדרך הראשון היא שאין פדוית אלו המעידין עדות מספקת ולא

ואם ראי' כצורה להכניס זה הירוש' לנחלה זו כיון שאין שם שם פד אחר המצטרף עם זה האחד וכו' הרמב"ם ז"ל בפ"ו מה' נחלות ז"ל אין הירושין כוללין עד שיביאו ראיה שמת מורישן אבל אם שמעו בו שמת או שבאו עכו"ם מחיטין לפי תומן אע"פ שמשויאין את אשתו על פיהם אין הירושין כוללין ע"פ פכ"ח סם ומשנה שלמה היא פ"ב האשה שלום (קט"ז ע"ב) דתמן התם בית שמאי אומרים תנשא ותטול כתובתה פ"ז זו שאמר' מת בפני וכו' אומר' תנשא ולא תטול כתובתה אמ"ל ב"ש התרתם את הערוה החמורה לא תתירו את הממון הקל אי"ל מנינו שאין האמין נכנסין לנחלה על פיה פירש והט"ו דמהמנין לה להתירה ליש' לענין נחלה בעינין עדות גמורה. ואפי' ב"ש דפליגי בכתובה מודו בנחלת אחין והא דרמב"ו לה כתובה היינו משום תנאי כתובה שב"כ לה כשתנשא אחר תטלי מ"ש ויכי ויהי נשאת וכו' נחלה חזרו להודות לב"ש משום היט' נמאל דכלהו שוו בזה דלענין נחלה בעיה עדות גמורה ואין האמין נכנסין לנחלה ע"פ ומכאן נלמד לפכ"ח מס"ל דעכו"ם לאו בני עדות ניבשו והט"ו שהאשה נשאת ע"פ אין האמין כוללין ע"פ ואין בין זו לזו הפרש ואין זה נר"ך לפנים וכן נמי לענין עד אחד הדין כן שאף ע"פ שהאשה נשאת על פיו אין האמין כוללין ע"פ והט"ו שלא הזכיר כן בפיר' הרמב"ם ז"ל אבל דין פשוט הוא. ומלאתי לו ראיה מפורשת בגמ' בפ"ב דכתובות (ק"ו ע"א) דאמרין התם מי שהלך למדינת הים ואשתו תובעת מנוזות ב"ד יורדין לנכסיו ומפטרטין את אשתו אבל לא בניו ובנותיו ומפטר כ"פ טעמא התם דמייירי בשמעתו בו שמת בעד ח' איחי דאי בעיה לאלוסבי בע"א מכנסא מזוני נמי יבדין לה. בניו ובנותיו דאי בעו למנחה לנכסי בע"א לא מלו נחתי מזוני נמי לא יבדין להו. ואת היא הדרך הזאת ופשוטה היא חפילו לחינוקות של בית רבן.

ולפי דרך זו י"ל דהני נכסים לאו רעושי' ניבאו דע"פ דבפק המפקיד (ל"ט ע"א) מפרש רעושי' מדעתה. ונוטוין דעל כרחן והאי מדעתיה פסק אפי"ה לאו רעושי' ניבאו דע"פ בדר טעמא דמ"ט אמור רבנן דכבי רעושי' אין נוקדין להן משום דאיבי' מדעת היא ואין נוקדין לה ובדון הזה אע"פ שיאל לעת לאו אכירה מדעת היא שדעתו היתה לחזור לנכסיו וכ"כ הרב בעל העטור ז"ל וז"ל מי שטבע במים שאין להם סוף וכו' אין הבנים יורדין לנחלה והרי הן נכסי' שבוין דקי"ל (ב"מ ל"ח ע"ב) מורידין קרוב לנכסי' שבויו עכ"ל. וכן ראיתי בנמוקי אחר מהאחרונים ז"ל וז"ל ובכל יכסי' נעושי' מי שאלך על דעת לחזור ולשוב לזמן מועט כדרך הסוחרים ונשבע שם דמטיי שהי' רלונו לשוב לא יבוא אבל רעושי' וכו' עכ"ל. ואחר שתבאר זה י"ל עוד שזה שמעו בו שמת מיקרי' דלא תימא דלא הוי שמעו בו שמת עד שיאמר דאיכא סהרי' בזה שמת מיקרי' דלא תימא דלא הוי שמעו בו שמת דאי קושטא האי שמועה היו נכנסין אחין לנחלה אבל בכה"ג לא אלא בזה כי מיקרי' ספיר שמעו בו שמת וכ"כ המפרשים ז"ל בפי' דשמיטה בע"א היא שמיטה לענין זה ואפי' בקלא בעלמא וכדאמרי חוכמי' מית חבדך שרא' ופי"ג דלמיתא לא חיישינן כדאי' בפ' כל הבט (ל' ע"ב) כבר תירץ זה הרמב"ן ז"ל אין יורך ככאן לכתוב תרלונו. ואחר שנתבאר שאלו הנכסים דין כדן נכסי' שבויו שמעו בו שמת ז"ל בזה דהאי יורש חשיבין ליה ודאי יורש דהא בתלמוד (ב"מ ל"ט ע"ב) בעובד' דרבתא אהרין לאוין לאוין שמעו דאיכא חבד' אפי' תלתא יבדי' לחמת' ואיך אמרין לאוין שמעו דאיכא חבד' אפי' תלתא חבדי' תלתא יבדי' ויורש חריף תלתא יבדי' ליוקא פירש ולא מוקמי' אפטרופוס' ליוקא דמייירי בקטן חריף וכן פירש ז"ל ואיך תלתא יבדי' ריבוקא יבדי' לחמת' ויורש חריף אפטרופוס' אלמא דיוקא בזה' דיוקא דמחמת אחתיה דאשתבחי' שלא שמעו בה שמתה מוקמי' לה אפטרופוס' אבל תלתא דמחמת סבת' כיון דשמעו בה שמתה יבדי' לקטן גופיה ולא לאפטרופוס' וכ"ש לגדול דפי' משכחין אפטרופוס' איחו עדיף דיון דשמעו בו שמת חשיבין ליה ודאי יורש וכו' הרשב"א ז"ל וז"ל דפי' דמטלטלין חשיבין ליה ודאי יורש תדע דנכסי' שבוין לא מסלני' בין הית עכ"כ לגדור לנחלה ללא הית דכלהו יורדין קרובין ולא מוקמינן אפטרופוס' ופירות העומדין ליתגם דינו כמטלטלין בכל דוכת' וזהו דעתו של הרמב"ם ז"ל בלא ספק שהוא כ' ז"ל בפ"ה מה' נחלות שבויו ששבעה וששמו בו שמת וירדו יורשיו לנחלה וחלקום בניהם אין מויליין אותם מירש וכן הבורה מחמת סכנה וכו' עד כאן ולא חלה כלל בין קרקעות למטלטלין. ויש קאת תמה בדבריו ז"ל מלבד מה שחמה עליו הראב"ד ז"ל בהשגותיו למה לא הביא סיפא דברי' (שם ל"ח ע"ב) דהיא שאמר' שמת שממשמשי' ובחין וקום ותגש ואלך הרי זה זרי' ונשכר והיה נראה שממשעות דבריו שאין ב"ד מורדין אותן לאותן נכסים אלא הם מפלגים יורדין אליהם והיינו דאיכא בין נכסי' שבוין לנכסי' נעושי' דכשבויין יורד הירוש' מעלמנו ובנוטוין מורדין אותן ב"ד וכן נ"י ממ"ש בפ' שאח"ז ז"ל כשמורדין הקרו' לנכסי' שבויו או הבורה לו לנכסי' היואל לדעת ששמעו בו שמת וכו' לא הזכיר ששמעו בו שמת אלא ביואל לדעת ממשמע שבויו ששמעו בו שמת אין ב"ד מורדין הקרוב לנכסיו אלא הוא מעלמנו יורד ולא מחמת גריעות' אלא שאין נר"ך לב"ד ובדאי יורש דעלמא שא"ל ב"ד להכניסו לנחלה. וכיון שהודענו דעתו ז"ל שכן ב"ד חקקי' לך כלל ממילא הית לן שאם קדם ותגש קודם שבא השבויו שהוא זרי' ונשכר שהרי לא ברשות ב"ד ירד שיהא נר"ך לימלך בהם אבל עושה כרלונו זה ל"ל לתקן דעתו ז"ל וזהו נתקן ג"כ מה שחמה עליו הראב"ד ז"ל בהשגות. אבל כבר הסכימו המפרשים ז"ל דה"ה דמורדין אותן להם הא קמ"ל שאפי' ירד מעלמנו בלי רשות ב"ד אין מויליין אותן מירד והביא ראיה' לזו ולפי' אין בין נכסי' שבוין לנכסי' נעושי' אלא שבנכסי' שבוין אין שמעו שממשמשי' ובחין. ובנוטוין שמין הן שלהם ואפי' אותן שאכלו אדם ששמעו שממשמשי' ובחין. ובנוטוין שמין להם כחכיים משעה ראשו'. ואם חשן משפט שלא חלק בין נעושי' לשבוין לא נראו דבריו ואין כן דעת הראשונים' ואחרונים' ז"ל והרשב"א ז"ל סובר על

ענין עו הדרך השנית אקדים אליה הקדמה ואומר' יש לשאל שישאל ודאי שבעדות כו'. ראוני לומר לענין המעידין עמ"ל ואפי' בפחות ממנה היינו משיאין אשתו ע"ז והט"ו שבענין עדותיהם לרקתק אפי' לומר מת וקבדתי' היינו להשיא אשתו אבל לענין ירושה אינו ענין וכמ"ס הרמב"ם ז"ל בפ' הנו' וכיון שעדים אלו נלמדין להשיאה נחזור לקושייתן של ב"ש שפסק האש' שלום (קט"ז ע"ב) שהבאתי למעלה התרתם את הערוה החמורה לא תתירו את הממון הקל ומה שתיירו בזה ב"ה ואמרו מנינו שאין האמין נכנסין לנחלה על

שאי' בנוטוין אין שמין להם כלאים אלא משעה שממשמשי' ובחין אבל פירות שאכל קודם הן שלו ואין כן דעת הראשונים' ז"ל וגם האחרונים' ז"ל לא הסכימו עמו לומר להראב"ד ז"ל ג"כ יש לו דעת אחרת בזה בהשגות. ודאי היראך אפשר לומר שאפי' במטלטלין חשיבין ליה ודאי יורש יורד להם מפלגמו כדעת הרמב"ם ז"ל או אפי' ב"ד מורדין אותן להם כדעת המפרשי' ז"ל וכמ"ס. והאמר רב יהודה (שם ל"ט ע"א) שבויו ששבעה והיית קמה לקדור עובדים לגזור תמריס לגדור ותים למסוק ב"ד יורדין לנכסיו ומעמידין להם אפטרופוס' וקולר ובולר וגודר ומוסק ואפי' מורדין קרוב לנכסיו דחיישינן דילמא שמיט ואכיל להו. הא לא קשיא דהיהא דכלה שמשו בו שמת היא דהכי מוכח מדפרכי' ונוקי אפטרופוס' כו' ואי דשמעו בו שמת אי אפשר לומר כן אבל תירא דברי' דקרויבס' יורדין אליהן ולא אפטרופוס' ולא חקשי' עלה אמאי' לא מוקמי' אפטרופוס' כדמקשי' עליה דרב יהודה הכא וכן דעת הרמב"ם ז"ל שהוא כתב שבויו ששבעה ויורה שבת מחמת סכנת נפשות חייבין ב"ד להתעסק בנכסיהן פירות והאי בזה דכלה שמעו בו שמת ה"ו דבשמעו בו שמת כבר פירש דינו בכבא שקודם זו ועל זאת הכבא שהי' שלא שמעו בו שמת כבש נשבע השבויו וזכר המסוק והיית קמה לקדור וכו' וה"ה בחלרות וכו' דשמעו בו שמת דכלה שמעו בו שמת הוא דמוקמי' אפטרופוס' למטלטלי' אבל דשמעו בו שמת לא. ודאי ח"כ מנינו שהאמין נכנסין לנחלה במטלטלין בלא ראיה גמורה זו אינה ראיה דלא חיישינן לנחלת נכסים שאין להם אחריו' אם ירדו לה אחין כיון ששמעו בו שמת. ובנחלת נכסים שיש להן אחריות נמי לא חיישינן לפירותיהם אלא שלא ימכור הקרקע דומה קאת למ"ש בגמ' (שם ל"ח ע"ב) גבי בניהם מבקשי' לירד בנכסי' אביהן ואין מייחין אותם דמייירי לירד ולמכור אבל לירד ולאכול אי נמי במטלטלין לא איכפת לן ולא מדקדקי' כולי האי להאדורי' בחר עדות כצורה. ומאי דחשיבין בגמ' דרך שקלא וטריא דחיישינן' לכווי' קרנא היינו בנוטוין אבל בשבוין' לא שאין אחריו' המטלטלין' עילינו לחוש שמא יפסידו הירוש' ותהיה השמועה שקר ופי"ג כדדון הזה יורד זה הירוש' במטלטלין אלו מעלמנו ואין ב"ד מונעין אותן כפי פשט דעת הרמב"ם ז"ל ולפי' פירש המפרשי' ז"ל אף ב"ד מורדין אותם להם ולא מוקמי' ליה אפטרופוס' אם הוא חריף אפי' שהוא קטן כדמוכח עובדה דפכתא כדכתבנא. וכ"ש שאם הנפקדים יריחי' שמים ורואים להחזיר הפקדון יורש מפני שמועה זו שסומכין עליה שאין לב"ד לנחות בידם אדרב"ה יש להם לומר להם שנגלאת ידי שמים חייבין להחזיר אפי' תמלא לומר שאין ב"ד מורדין אותן על כיון דאינה סמיכי' ענה שמועה זו מחייבי' בהשבת הפקדון יורשי' בעליו והלאו דברים ק"ו הערוה התרנו משום דאיחי דייקא ומנשכא. ממון הקל היכא דדייקי' הוי נפקדים לכ"ש לנלאת ידי' שמים חייבי' וכו' שאין ב"ד מוזהרין למונעין מזה אדרבה יש בזה משום עכוב מלוה ומשום אל תמנע טוב מעבדיו זה ל"ל בענין זה והוא לפי דעת הרמב"ם ז"ל. אבל ראיתי האחרוני' ז"ל בהסכמה אחת דמטלטלין דחיישינן לכווי' קרנא לא חשיבין ליה ודאי יורש ודבריהם תלויין ואין להם כמה שיסמוכו. וגם הרשב"א ז"ל כ"כ בלשון אפשר. וכ"ש שאם רלונו לסמוך עליהם כדדון הזה ונשכר ואלך הירוש' ויאלך שישאלו הנכסים אלו ביד הנפקדים לעולם ועוד אם אמרו כן בשמועה קלה כגון קלא וכיואל' בו לא אמרו כן בשמועה חזקה כו' שהדברי' הם נראים שאין לחוש שישוב עוד לביתו וכל כה"ג יש לנו לסמוך על דברי' הגאונים ז"ל שדבריה' דברי' קבלה ועל כיואל' בזה אמרו (ברכות ט' ע"א) כדאי' הוא ר"פ לסמוך עליו בשעת הדחק ואין לך שעת הדחק יותר מזה שהדבר נראה שום מת ואפי' ללא בדיעה זו ברראה יותר כצורה מזה ולאו דרך שביאו הנכסים ביד הירוש' ויאלך שמים ירלא לנלאת ידי' שפיהם יש מלואה עול' עול' לז' ארם נקפו בזה יורש פירווחין דאחריות נכסי' אחר מלוהביו דמשפו נכסי' שאם יבא השבויו הזה שיחי' הקרן קיים על נכסי' אותה איש והשתא אכיל הירוש' פירי' ונל' כליא קרנא לשבויו הזה אם הוא קיים או יהא קרקע ויאלך פירותיו. ונמה שנרי' דרק שיכולו למלא דורסי' דרק בזה והכל לפי ראות ב"ד שיאלך הירוש' הפירות והקרן קיים למוריש (הג"ה אמרי' כיואל' בזה כתב הרב בנו ז"ל סי' תר"ח על ענין אלמנה שחפסה נכסים הרבה במונותיה שישיאו ויחננו בקרן וזהו' מונית מהירות ולא יכלה הקרן) כשיבא וחי לא משכח אפטרופוס' לנכסיו ולא במשכנתה ולא בתקנה אחרת שיאלך הירוש' פירות ויהי' הקרן קיים יבדי' לכו' לאפטרופוס' שיחא נאמן ע"פ ב"ד ובדלון הירוש' אבל אפטרופוס' שאינו נות' לירוש' לא מוקמינן ובמתחתו תליה מילתא דהא ודאי יורש משוי' ליה היכא דלא כליא קרנא וכדכתיב' לפני' ואפי' בקרקעות לדברי' האומר דפי' משכחין אפטרופוס' לא מוקמינן' ליה היינו דוקא במתחתו של יורש אבל אם רנה יורש ככך מוקמי' ליה וכ"כ הרא"ש ז"ל שממע ש"ד זכות הירוש' ורלונו על עושי' בכל זה כל היכא דלא כליא קרנא ודברים שפועים הם ואין לריבין הכרע דכיון ששמעו בו שמת זכות יש לו בנכסים אלו בספק קרוב לנדאי' אפי' לדבר' כל חולק והיראך אפשר להעמיד לו אפטרופוס' אדם שאינו נוח לו וכל מה שר"ל הירוש' עושי' ב"ד כל היכא דלא כליא קרנא מ"ה חששא דשמח חי הוא גדידין. אבל היכא דכליא קרנא ודאי' לא משנחי' ביה לפי דעת זו ואם רולה להעמיד אדם שאינו הנון לא משנחי' ביה היכא דכליא קרנא. ואת היא הדרך הראשונה:

לזרע כחרי ה' יצאו תלפין כ"י טלח יתביישו זה מה כיון שהם מוחזקים כעשרתה וכדלמרי' נגמ' דמי משרבא (פ"ב דיבמות ט"ב) אין שנים מצוין לחטוא כשכיל אחד והביאין רבי"ף ז"ל בפ"ב דיבמות ובגמ' פ' השותפין (ו' פ"ב) אמרינן לחזוק סכדי בשקרי לא מחזוק' וכיון שאפי' בע"א הדבר רחוק ששקרי הוא מעיד ומפני אותה חששא רחוק' הוא שאין אלו מוליאין ממון בעדותו אבל הסלנו עליו חיוב שבוטא חולי יודע לדברי הכה"ח דבר מועט מספיק לב"ד לסלק חששא זו משל זה העד ולטעמיהו על חזקתו ולפ"ז י"ל שטעם הטענות בזה"ו אפי' בהלואה אחר הלואה הוא שזה העד הראשון חזקתו שאיח משקר אלא שהקשה לנו להוליא ממון על פיו מפני חשש רחוק שמה משקר הוא וכשכח ע"א והעיד אפי"פ שכל מנה אחר העיד אבל מ"מ חיוב ממון העיד לסייע לראשון בחיובו על כן בגילוי מועט כזה החזקתו בכשרות וסרה מפניו אותה חששא רחוקה שהיינו מושגין לו אבל מ"מ א"א להיבנו כשני מיס שהרי הסכימה התורה שלא לחייב ממון פ"פ ע"א ומייבטרוה המנה הראשון שהעיד והראשון פועשנו מזה השני סופין לסלק ממל הראשון חשש רחוק ולפ"ז הטעם נראה שזוהי שאלת' בירוש' (סנהדרין פ"ב ה"ה) רב הווא מיקל לדיינא שאמר מקבלין אותו חד סכד אלא חיובן אמרינן אח לא תימר פירש וחמוך הדין ע"פ עדותו של א' וכן פירש הרמב"ם ז"ל פכ"א מתי' פנהרין. ולכאורה ה"י נר' קלה קשה דכיון שהנחבט עד עכשו הוא לוטק' וכופר בחביעתו של זה אלו היינו מושגין חשש קרוב לשקר אל העד הזה אמאי אמרי' לא תימר את והאמרין התם (סס) דרב הווא ע"א נלמנו זה חזי לרב כש זכו ולא הווא ידע י"ה הווא פתח ליה משום פתח פיה קל לאלה והכא מתי' שנה ואמאי מיקל לדיינא דעביד הכי אלא שכיון דע"א חששא רחוק' היא שישקר אפי"פ שהנחבט כל היום כופר בחביעה זו כשכח העד והעיד שלא כדבריו אין פותחין לו לומר אין ע"א כשר בממון אלא מן הסתם מכשינין ליה ואתה חששא רחוקה דשמה הוא משקר חס אחת היא יעשה הנחבט וכיון שלא טענה לא פתחין ליה ודמיא חא מילתא למאי דאמרי' בפ' הדיין (מ"א פ"א) אמר ר"פ האי מאן דמפי' שטרא אחזרה ואל' שטרא פריעה הוא לאו כל כמיניה אלא אמרינן ליה זיל שלים ואם אמר לישתבט לי משכתי' ל"י. ונראה דהיינו טעמא דע"א דלאמנן בחיסורין דהשתא ההיא חששא רחוקה שהיינו מושגין דילמא משקר ליכא למיחש לה בחיסורין וכדמוכח בפ' האשה רבה (פ"ח ע"א) ובפ' הנוקין (ל"ד ע"ב) ומ"ה אמרינן בפ' האומר בקדושין (ס"ו ע"א) גבי אשמו שזמנה בע"א דע"א דק"ל כרבה דלמא אין דבר שנערוה פחות משנים אפי"פ אמרינן התם חי מתימן לך כפי תרי זיל אפקה. והשתא אולא לא היה חששא רחוקה דילמא משקר כיון דמתימן ליה חזי' דברייה אדם ודאי לא מפיקי' לה מיניה וחי אפיקי' לה חיוב מדנפשיה מנבי' לה כחובת'. ונראה שזוהי טעמא דר' דבר שהאמינה תורה ע"א כשחירה בסועה כדאיחא בפ"ק דכתובות (ט' פ"א) . דכיון שקנה לה ונסתרה רגלים לדבר כדאיחא בפ"ק דטועה (ב' ע"ב) ובפ"ק דנהה (ב' ע"א) ומשמע דהעד כשפסלתו הסור' לאו משום דודאי משקר או קרוב לדאי הוא אלא משום חששא רחוקה הוא דפסלין ליה וכיון דאיכא קלה רגלים לדבר שהרי קנה לה בעדים ועכשיו בעיד זה העד שנסתרה אמרינן דודאי בקושטא קמסבד ואמרינן לה על בעלה ואלו היינו מושגין חשש קרוב לשקרא לע"א מפני שקנה לה לא היינו מחזיקים לזה העד דאפסי' קרוב הוא שאחר שהתרה בה בעדים שמר' ע"מה מסתירה אבל העד שהוא מוחזק בכשרות אלא מפני חשש רחוק קלה רגלים שיש לדבר מסלקים מעליו אותה חששא. ונראה שמפני זה הוא לאמנן לומר דאיחא הסור' כדי שלא תערף העננה כדאיחא בפרק עגלה ערופה (מ"ו פ"ב) דליכא למיחש שב"ד שכרוכה לפוטרה מהעגלה ולפ"ז היכא דקים ליה לדיינא דנה משקר עבד עובדא כסדתותיה ואל' ע"א אלא אפי' אשה ואפי' קרוב היכא דקים ליה דלא משקר סמך עליה וכדלמרינן בפ' הכותב (ע"א ח"א) בת רב חסדא קים לי בגוה אמרינן נמי התם כגון אבא מרי ברי דקים לי בגויה קרענא שטרא אפומיה וכו' משמע דלא גזרת מלך הוא אלא לחקור האמת בין בע"א בין בשאר פסולין אלא שבע"א דבר מועט מחזוק בכשרות ושאר פסולין עד דקים ליה לדיינא בגויה ואע"פ דאמרי רבוחא ז"ל שהידינא בית ליה לדיינא למימר ק"ל. בגויה וכמ"ה הר"ף ז"ל סס והרמב"ם ז"ל בפ' כ"ד מה' סנהדרין היינו במילתא דלא ק"ל לאיניש כהתיא סדותא דקושטא היא אלא להסוה דיינא וכמו שהיא מוכיח לשון הרמב"ם ז"ל בזה. אבל היכא דק"ל לכולי עלמא דדאי סדותא דמסבד דאי קושטא היא שפיר עבדינן בה עיבדא ומרע' וקרע' שטרא אפומיה שהרי נסתלק חשש רחוק מעליו והתורה לא פסלתו אלא מאותו חשש רחוק וכיון שנסתלק מעליו הרי הוא כשני עדים כשרים. ואחר הדברים והאמת האלה יש לנו לומר שפדות שזה העד הוא מעיד אין לחוש לו לשקרא מדה דחוקה שאין אדם מוטא ולא לו כדלמרינן בפ"ק דב"מ (ט' ע"ב) ומי שמעיד שקר עושה כן מפני שזכר לו הנה' אחרת וכדלמרינן בסנהדרין (כ"ט ע"א) סכדי שקרי אגורגריהו זיל והכי נמי מוכח בשלי' (פרק מי שאתא) [הסנהדרין] (ס"ו פ"א) וחשש זה אינו בעדות זו שהרי עדות זו אינו זכות הוא לירש שהוא ככאן ועד זה אלו יודעין כבירור שלא היה מכירו ולא יודעו לפניו ולא ה' יודע שיש לו יורש ככאן וא"כ אין לחוש דמשום יוח נפשה דעביד ליה מקמי הכי קא מסבד ליה בשקרא וגם אין לחוש דהשתא שמודי אשתדיה לאסבדי הכי שהרי כתיב ימא לעני הוא שתקף לאמו מן היס וכו' לעיר מושב ספר הדברים כהיימן והעיד כן ב"ד בעדות מבזרת ומכוננת ודברים מראים בעלמס שזהו אמת. ועוד פס איתו מוחזק לנו זה העד כשכרות וק"ל בגויה דלא משקר יש עיני' אחר שמחזקו שאינו מעיד ששקר כשהוא לא עבדי דמשקרי כשהוא חסם נלולים ונעשה להם גם וזה נעשה לו כשנלוה משי' הקשה ממלן וכדאיחא בפ' השותפין (ח' פ"ב)

ענין עה השער השלי' מזה המסמין לפ"ח. ויש לתת טעם למה נפסלו עכו"ם בעדותן ואם מצוין לו מקרא מן התורה ולמה נפסלו בקלה מקומות. ורואי' בגילוי' חכמי הגרפתים ז"ל דמן התורה כשרי' הם שלא מצוין בשום מקום רמז לכסוי' אותם בקרובים ושאר פסולי' אלא משום דקתם עכו"ם משקרי' וכדלמרי' בפ"ב דיבמות (קכ"א ע"ב ע"ג) מדכתיב אשר סיחס דבר שזו וגו' מ"ה אלו מושגין לעדותן ואי איכא למימר דלא משקרי' מקבלינן סדותותיהו דלא אשכחן קרא למסליתיהו אלא משום חשש שקרא ואי איכא למסמך דלאו שקרא מסבדי' מקבלי' להו ומ"ה אמרי' בפ"ק דנטיין (י' ע"ב) דשערות העולי' בערכאותיה' של פכ"ס אע"פ שחומתיה' עכו"ם כשרי' ואיכא ליטנא בגמ' דאפילו בלאו דינא דמלכות' דינא כשרי' משום דלא מרעי' נפשיהו לאסבדי' מתי' דלא חוו ומ"ה מכשיינן בעדות אשה' מן'ל' דכיון שאינו מתכוין להעיד יש רגלים לדבר שאינו מעיד שקר ועם סמך דאיחא דייק' עפי' אשתריה ומשכחא דקושטא אמר מנסב' לה זהו עיקר דברייה' בזה. ולא נתכונו לי דודאי מה"ת מפלי' דסתמן רשעים הם והשת' בני בריה' דתי' כבו כלו זרע אמת משום עברה' שכלה לידם אחרת תורה אל תשת רשע עד הני פכ"ס לכ"ש ולא היה לריך הכתוב לפסלן. ובפ' התולין (מ"ו ע"א) אמרינן לדברך עכו"ם אחת ואין פדות לעכו"ם ובפ"ק דנטיין (ל' פ"ב ע"ג) בתוס' ד"ה אע"פ) אמרי' דערבאות פסולי' דאורייתא היא. והכי מוכח בפרק האשה שנתאלמנה (כ"ח ע"א) אלו לאמאי' להעיד בגדלן מה שראו בקטנן ואפי' עבדים שנכנסו לבית כדאי' בפ' התולין (פ"ח ע"א) וכ"ש פכ"ס וכן בפ"ק דב"ב (ט"ו סע"א) אמרי' דעבדי' ועבדי' לאו בני עדות נינהו ובפ' אלו כן הובל' (ח' ע"ב) אמרי' ועבדו כב עדות לאו בני עדות נינהו ובפ' טעם הכשר בקלה מקומות הוא לפי שבהרבה מקומות אלו הולכין בלחי' ממונות אחר ידיעת האמת ואע"פ שאין אלו יודעין אותו בכל אותן דקדוקין שמסרה לנו התורה הלכך כל היכא דאיכ' למסמך דקושט' אמרו אנו דנין ע"פ דברייה' ולא שהן כשרים לעדות אלא שמפני שאנו סומכין עליהם בזה הרי הוא כאלו הודו בעלי דינין בפנינו שכן הוא ואלו עדים דבדב' ועל ידיעתו אנו דנין ולא על פדותן ולפיכך' אנו מכשירי' ערכאות כשערי' מעין ואף במתנה נמי לפום חד ליטא דאיכא בגמרא (גיטין י' פ"ב) ואלו בענין לא מנשי' להו דככל דוכתא חזן מדיני ממונות אלו לריכין לקון ככל דקדוקין תורה ואלו היה כדברי הראשונים ז"ל דמה"ת כשרי' היכא דלא משקרי' לא היינו פוסלין אותן בגטין שהרי התורה הכשירתי' ה"י' דלא משקרי' אלא ודאי הדבר הפ' מסכתא

וגם ללו ממחשול שנים והרי הוא בשפתו **כסיד שנחסידיס ומשל' שלמ'** שנינו בפ' פסקה יוחסין (פ"ב ע"א) הספנין רובן חסידים וכן אמרו בפרק כל היד (ל"ד ע"א) ומקרא מלה הוא המה ראו מעשה ה' ואיך נחוש שהקב יחזור לסורו להעיד פדות שקר במאי דלא איכפת לי' ואפי' ה' רשע שרשע' . וכ"ש שתקף בואו ככאן ולאחור מים פירש במדברות במקום סגנה דרכים ואיש אשר אלה לו אית לן למימר ביה דודאי ק"ל בגויה דמלתא כלורתה חסדיה בלא ספק. ועוד גדולה מכלן שאין זה אלא גילוי מילתא במילתא דעבידא לגילוי' שהרי יש עדות מבזרתת שטייה' נכנסו בארבה אחת ויש עדות מבזרתת שזה לבדו י"א ממנה יודעים הם המקומות שהם בין שני אלו המקומות וזה אינו באחד מהם וחקרנו עליו ובגילוי מלתא בעלמא אמר לנו זה שמח בים מאי אית לך למימר שמח גל ערדו לחברו וחברו לחברו והקראו ליבשה או קדומן לו דף של ספינה וכלשו חשתי דליתתהו בפ' האשה בתרא (קכ"א ע"א) כבר הסכימו הגאונים ז"ל שאין לחוש בכל זה אלא בחומר הערו' אבל בממון הקל תולין בדברים שרובן למיתה וכמ"ה הרמב"ם ז"ל וכיון שאין זה אלא גילוי מילתא בעלמא וגם מילתא דעבידא לגילוי' היא שאם הוא ח' יבא היום או מחר מהמנין ליה כחרי' סכדי' שאין לחוש דמשקר. ובפי' למימר מילתא ומספיקא מרבותי' דודאי חי לא אישטיטא בעיא דע"א במלחמ' וכמו שבזכר ריח' ז"ל אחתי מספקא לן חי משום דלא משקר במילתא דעביד' לגילוי' הוא דמסימן חי משום דאיחא דייקא ומנסבא אבל אי אשטרא דבדות' אחריתי וכמו שבזכר הר"ף ז"ל והסכימו עמו הרמב"ד ז"ל וגם הרמב"ן ז"ל וכל האחרונים ז"ל שכתבו דאשטיטא דמסימן ח"כ אפשיע' לן דמשום דלא משקר הוא במילתא דעבידא לגילוי' וכיון שכן אפי' להוריד האמין למהלס מסימן דכי היכי דמהמנין ליה לערוה הסמורה משום דליכא למימר דמשקר ה"ל וכל דכן בממון הקל ובמתני' לא אשכחן דאמרי' ב"ה שאין האמין יורדין למהלס אלא על פיה דלא משום טעמא דלאמתותה היא נשאת כמו העיני' בע"א אלא משום דלא גרע מדייק' ומנסבא וכן נר' שהוא דעת הרמב"ם ז"ל שלא הכיר בפ"ו מה' נחלות שאין חיסורין מוחלין בע"א אלא בשמיטה בקלה ח' ובמסמין ל"ת ואע"פ דמפיקר' הוה סכדי' לן בגמ' דמאה נשים וע"א כי הדדי נינשו כיון דאידיהם לה הוה רחיה ואפשיע' לן מדוכות' אחריתי דע"א לאמנן מפלגי' בין ע"א לשאר פסולין. והא דמשמע בפ"ב דכתובות (ק"ו ע"א) דבשמינו בו שמת בע"א לא נחתי למירת' ההיא אחי' לפוסם בעיא דהכא מקמי' דאשטיטא דכי היכי דבדוכתא לא אפשיע' התם נמי תרואה לרוחא דמילתא בע"א אבל למאי דאשטיטא ליה מדוכתא אחריתי דע"א לא משקר מוקמינן לה להסתי' בשמינו בו שמת על פיה דאיחא מנסבא וחי' לא יתיי' כמתני' דפ' האשה שלום. וזו עטה נכונה בתלמוד. ועוד משום דהיא אוקמתא לשמואל דלא ק"ל כותיה היא לא חשו למידק בה לתרואה אליבא דהלכתא. והא דבפרק המפקד (ל"ח ע"ב) משמע דבשמינו בו שמת לא הוי יורש דדאי למכור ההיא בשמינו בו שמת בקל' בעלמא אבל בע"א לא זה ק"ל. אבל מ"ה אין ספק שעדותו של זה העד היא ראו' ברורה לב"ד שלא העיד שקר. והרי הוא כשני עדים כשרים בעדות זו מהטעמים שכתבתי עליו והעיד זה הקרוב לנכסיו והוי יורש ודאי. ועל השער הראשון:

שמעיד הוא מעיד מפי אחרים השתחא ודלי מקלין החכמים משום תקנת ענוות ואינו נאמן להכריע לנחלה חזק פי' שמשו בו שמת שכי' כפי זה ואבוסוף ככהן עכו"ם מסל"ת דס"ל לרב ז"ל דכיון דבמחשבוין להטיר פסול משום אשר סיסס דבר שזו הוא דמהמינין לאו כמסל"ת קולא היא בלחוד לפגנות ולא מד"ת דבד"ת לא שיי' כלל כעדות אפי' בה"ה הילכך ח"ן נאמנין להכניס ח"ן לנחלה ודברי הרב ז"ל נכונים ומפורשים בכל זה ולא חלק בזה הרב"ד ז"ל עליו בנ"מ דבמילת' דעבדא לאגלויי שיהיו נאמנין פסולי' להטיר ונאמנותן ד"ת אלא שבמה שאמר שהכמים הקלו כעד מפי עבד מפי שפחה וכו' שהוא משום ענוה כחז עליו הרב"ד ז"ל דטעמ' משום דלחיי נמי דיקא ומנסבא. ואפשר שהרמב"ם ז"ל יורה לו כן ומסקא מניה דכל היכא דעד מפי עבד או שפחה. אמרו כן היכא דלחיי נמי להטיר דאמרי דדמי בגון מים שאין להם סוף ומלמטה. שאין נאמנין להטיר דכיון דטעמ' דנאמנין הו' משום דלחיי דייקא ומנסבא הנה לא דלחיי נמי סמכה בדדמי ואמרה כודאי מת אבל באומן שכת' הרב ז"ל שמד"ת הן נאמנין ואפי"פ שאין נאמנין בעלמ' נאמנין כלן משום דמילתא דעבדי' לאגלויי יורה הרב"ד ז"ל דלא בעינן טעמ' דלחיי דייקא ומנסבא שהרי הוא כתב דבעינן דפי"א במלמטה (קט"ו ע"ב) אפשיט' מנסבא דמ' בתרא קב"א פ"ב דלאנסבא לפומא דחד דאמר מאן לחייב כי חסא טבע חסא ולא חסוק ואפי' נמיס שאין להם סוף הא נמיס שיש להם סוף אפי' לנחלה מנסב' לה ואפי' לא אמר וקבדתי ומינה למלמטה דלא בעינן וקבדתי פכ"ל ז"ל וכיון שהוא סובר דבמלמטה נאמן ע"א ח"ב לאו משום דלחיי דייקא ומנסבא הוא דהא אמרינן בגמ' דהכא לא דייקא ואמרי' בדדמי וכיון דלאו משום דלחיי דייקא הוא ח"ב הא דנאמן ע"א במלמטה' הו' משום דבמילתא דעבדי' לאגלויי לא משקר דברי הרמב"ם ז"ל וז"ל בה פ"א והטיר לה שמת בעלה תנשא פ"ב שהערב עשו להגלות פ"כ ולא הטיג עליו הרב"ד ז"ל שיהי' משום דלחיי דייקא משמע שאף הוא ז"ל סובר כן שאין אלו לייכין לטעמא דלחיי דייקא בזה אלא כעד מפי אחר וכיוס דנראה שכן הוא דעתו ז"ל שהרי כ"כ בפ' בהשגותיו בפרק ג' מה' יבוס וחיליה שהוא כ' שם ז"ל נאמן ע"א להטיר ליבמה שמת בעלה ומתיבמה או שנתן לבעלה בן. אמר אברהם זה הדמיון אינו מחזור אם אמרו עדות מיחה מהימן ע"א אפי' דבר שהיא אינה נאמנת משום דמילת' דעבדי' לאגלויי ולא משקר יאמרו בנתן לבעלה בן דאפשר דמשקר דפי' בעל עלמו וכו' פכ"ל ההשגות והרי דעתו ז"ל בכל פ"א המעיד מפי עמו שהוא נאמן דלאו טעמא דלחיי דייקא' ויסבבא ולא הרי"ך זה טעם אלא כמה שהקלו החכמים יתר על ד"ת כעד מפי אחרי' שהרמב"ם ז"ל נתן הטעם משום תקנת ענוות והוא יריק לזה טעמ' דלחיי דייקא ומנסבא ואמר שכן דעתן של אלו החכמים ז"ל דמד"ת מהימן כל עד מפי עמו להטיר ליבמה ה"ה להכניס ח"ים לנחלה שאין הפרס בין העבדי וכן הממון בזה אלא אותה קולא שהקלו חכמים משום ענוה אבל להחזיר על ד"ת כנחלה לא אמרו אדם מעולם ובמחתי' בפ' האשה שגוס לא אמרו שהתקא ולא יכנסו אחרי' לנחלה אלא כשהיא על פי עממה שמד"ת אינה נאמנת לפגמה שהרי בחזקת א"א היא כפינו ואין מוליא ממוקמה עדות פגמה וחז"ל הקלו בדבר זה כמחלתה והחזירו כפוסה משום ענוה אבל בשאר עדות המהימן האשה מד"ת ה"ה וכ"ש להכניס האחין לנח' וכן בשאר דיני ממונות דבמילת' דעבדי' לאגלויי לא הקפידה תורה דקדוקן עדות בשום מקום לא כממון ולא באיסור וכ"כ הרמב"ם ז"ל בפ' ד' מה' יבוס וחיליה ז"ל אפי' עבד ואפי' קטן שהוא מכיר נאמנין לומר זה סלויי אחי סלויי וזו יבמתו וחולין על פייהם וכן בשאר עדות של תורה בין עדות ממון בין לאיסור שזה דבר העשוי להגלות ולא אפשר לידע אחת' הדבר שלא משיהם כמו שביארנו בסוף הל' גרושין עכ"ל. וזו טעה מפורשת בכל התלמוד דבמילתא דעבדי' לאגלויי אפי' ע"א מהימן כמ"ש בפרק החולין (ל"ט ע"ב) דהלכ' כמ"ד ואשחמדועטו אפי' מפי ע"א או קרוב דגלויי מילתא בעלמא הוא וכן נמי בפ' אם ח"ן מהימן (כ"ב ע"ב) אמרו דפי"א נאמן לומר קדשו ב"ד את החדש ואפי' מאן דליתיה לורכב מרבנן כדליתא התם מה"ט דבמילתא דעבדי' לאגלויי לא משקרי איש. ויש לתמוה מהרמב"ם ז"ל שכ' בפ' ז' מה' קדוש הקדש דבעינן בזה ע"א ופי' דרכו אפי' עבד או אשה ה"ה לנו להטיר דלחיי ושמא לא בא לפסול אלא עכו"ם אפי' מסל"ת ואי קשיא כיון דמילת' דפישי' בה"ה אפשיטא לן בגמ' ע"א במלמטה אי נאמן משום דבמילת' דעבדי' לאגלויי לא משקר או אינו נאמן משום דבעינן דלחיי דייקא ומנסב' והנה לא דייקא דמסכ' עליה' בדדמי ואמאי מנסבא לן הכא טפי מעלמ' דפישיטא לן דלא משקרי איש במילת' דעבדי' לאגלויי. ואמאי לא פטויה מבדיית' דפי"א ח"ן מהימן (סג) דתניא התם אפי' בא ע"א מסוק העולם ואמר קדשו ב"ד את החדש נאמן משום ה"ה וכו' דעקר בעי' דהכא ליתא משום דמסבא' לן אי משק' אי לא משקר כדודאי בעלמא לא משקר וסמנין עליה אפי' באיסור כרת דחמין בפסח ויום הכפורים אלא הא דלחייב לן הכא הוא משום דמנסבא לן דילמא משום חומר הערוה הריבוס חכמים טעמא דלחיי דייקא ומנסבא. היינו הוא בעינן ולא אפשיטא בדוכתה ואפשיטא לן בדוכת' אחריתי כהסכמת הרי"ף והרב"ד. והרמב"ם והרמב"ן והרא"ש והרשב"א זכר כלם לדבריהם ולא ספק בדבר זה אלא ר"ח ז"ל ולית דחייש ליה כלל וכיון דאפשיט' דפי"א נאמן במלמטה מהימן לית לן דמשום דלא משקר הוא ולא משום דלחיי דייקא ומנסבא וה"ה לגבי נחלה ועוד שפי"א לר"ח ז"ל אפטר לומר דהא דלא אפשיט' לן היינו דוקא לפינן להטירה לישא אבל לפינן נחלה ודאי מהימן והאי לא מנסב' לן בגמ' כלל דמ"ש הכא מכוילה תלמוד' דפישיט' לן דבמילתא דעבדי' לאגלויי מהימן והרב"ד ז"ל תמה על הרי"ף ז"ל שכת' דבעינן דפי"א בקטטה (יבמות קט"ו ע"ב) לא אפשיטא דהא ע"א במלמטה ופי"א בקטטה

חד טעמא ח"ת לאו וכיון דס"ל לרב ז"ל דפישיט' לפינן מלמטה דמיימן ח"ב ס"ל דלא משקר וכיון דלא משקר בין בקטטה בין במלמטה מהימן וכן נמי ע"א ביבמה אישטא לן בפ' האשה רבה (פ"ב ע"ב) כבעינן דפי"א בקטטה. ואסקה רבא דמיימן ח"ב פשיטא לן בכל דוכתה דמיימן משום דלא משקר ומ"ש בקטטה. ואפשר לומר שאין דעתו של הרי"ף ז"ל לומר דאולי' בה לחומר' אלא לומר דלא אפשיטא לן בדוכתה כפיטא דפי"א במלמטה אבל מדחזין דעבדי כה עובדא רבנן לקולא במלמטה מקלין בה וסי' לפי"א בקטטה דאפי"ן דלא אפשיטא עבדין בה עובדא לקולא חזי לה לא ה"ה לו לרב ז"ל לפרש כיון שכת' דפי"א במלמטה נאמן. ומ"ש הרמב"ם ז"ל דעדות עכו"ם מסל"ת לא היו עדות לעינן נחלה ח"ב כן דעת הרמב"ן ז"ל שהוא כ' דפי"א במלמטה נאמן מההיא דלמרינן בפרק האשה שהלך בעלה למ"ה (קכ"ב ע"א) דלמרינן התם דההוא עכו"ם דאמר חבל על ששים בני אדם שיהיו מהלכין לכרקוס של בימר וממו וקבדתי וסובר הרב ז"ל דנשעת מלמטה וחורבן היה ומתו התם במלמטה כמשמעו וכ"ש ששים ב"א דודאי במלמטה משמע ואפי"ה התיירו נפוחין ע"פ עכו"ם מסל"ת כ"ש ע"פ ע"א כשר והקשה הרב ז"ל לעלמו וא"כ אמאי לא פטויה בגמ' מהא. ותיירן דלמלא לא שמיט' להו. ולפי דבריו ח"ב משום דלא משקר הוא דלחיי לא דייקא במלמטה ואפי"ה נאמן עכו"ם מסל"ת וכיון דלא משקר ה"ה לנחלה. ואפשר שהרמב"ם ז"ל סובר דההיא לאו במלמטה היא מדלא פטויה מהתם שהוא ז"ל כ' בפ' אחרון מה' גרושין עכו"ם מסל"ת נאמן במימ של"ס אפי"ן דהוי במלמטה וא"כ סמנין עליה משום דלא משקר ולא משום דלחיי דייקא דמימ של"ס אמרי' בגמרא דלא דייקא וסי' לפינן חלי' ומ"מ אפי' תאמר שעכו"ם מסל"ת ח"ן נאמנין לנחלה אפשר לומר שאם היו זה שלא כפי זה זה נאמנין מדאמרי' בפ' ג' דגטין (י"ט ע"ב) ר"פ כי הוא אחי שטרף פרכאה לקמיה מקרי ליה לב' עכו"ם ז"ל שלא ב"א עבדי' עובדא לפומיהו כממון במילתא דעבדי' לאגלויי. נמלא ש"אל לנו מזה שמורדין יורש לנחלה ע"פ ע"א או עבד או אשה או קרוב דלא חיישי' לשקרא כיון דלחיי מילתא דעבדי' לאגלויי ולפי דעת הרמב"ן ז"ל ה"ה כעדות עכו"ם מסל"ת. אבל הרמב"ם ז"ל חולק בזה ואפי' לפי דבריו ה"מ חד מסיחא אבל שנים זה שלא ב"א אפשר לומר שהוא סובר דנאמנין אבל עד מפי אחרים דאפשר ליה לאשחמדועטו כל היכא דלחיי נמיחש חיישי' אפי"ה הם שני עדים דליכא נמיחש על שקרי' ואי אמרי שנים סלויי אמר לנו שראה שמת פ' מנכסינן אחין לנחלה לפי פ"סם כיון דלא חיישי' לשקרא נאמן דאמר ראייתו מת ח"ב הרי הוא נאמן במ"ש ז"ל אלו השנים ואלו השנים יכולין לסמוך ולהטיר על מה שאמר להם אותו סלויי כאלו הם ראו אותו מת ולי"כ הרי"ף ז"ל בפ' החולין והא דמשמע בפ"ב דכתובות (ק"ז ע"א) דנשמתו בו שמת לא נחתי יורשין לנחלה ע"פ ע"א. דהרי איתה שפי"א אמר ששמת שמת דהשת' ודאי לא מהימן לנחלה ומיהמן להטירה לישא וסייבו דלמרינן ששמתו בו שמת כפי"א ולא אמרינן שידעו בו שמת ע"פ ע"א אבל כפי"א המעיד שודאי מת וכשנים המעידין מפי אחד שאמר להם שודאי מת אפי' אחי' נכנסין לנחלה וכ"ש שהיה סוגי' אחי' מוכחא דפי"א לא מוהימן לנחלה לא איכפת לן בה דשמואל היא דלא קי"ל כוותיה ולא דקו בה כולי האי וכ"ש שיש לומר דפי"א אי מהימן כפי' היא ולא אפשיט' בדוכתה ומקסי' להסיחא סוגי' לפוס מאי דמנסב' לן אבל לפוס מאי דאפשיט' לן ודאי מהימן. זה כ"ל בפ' זה הלשון והש"ת יראנו לפלאות מתורתו אמן :

הנין לחכם רבי משה גבאי גרין

ענין פנ תשובת קודריסו על הפנין הנזכר. לזכר על חומת חקך. מנך יהיה חקך. כי שם פור פלמות חוקך. לקול זמנך כשמעו עקך. הוא יחוק כן תרין. ורב שלום בונך. ואשר מולך לך נחרס אותו וקך. דבר גבורתיך וכן פרךך. ועולת ראיית שכלך ומנחתך ונסךך ראיית. ואמרתו ירכו בישראל כמותך. בין כך וב"כ תחליף כה ירש כחך. ואני אבא אחריך מאילנות רוחך :

ודד אשר לאי אומר. ואולי' כשפתי אשר לבי גומר. שאין ספק דעתו על הרמב"ם ז"ל שהוא סובר שפי"א במילתא דעבדי' לאגלויי כגון מה ש' או זכר' פ' או אחי פ' שהוא נאמן דבר תורה וכיון שהתורה האמינתו ואין הפרש בין דבר שבערוה לדבר שבממון שהתורה לא חלקה בעדות בין ממון לערוה חזו שכתוב בסוף הלכות גרושין אל יקשה כפי"ך שהתיירו חכמי' וכו' עד סוף הפרק. ולא הוקשה לרב ז"ל כלום בין בהאמנת עד אחד שהרי דבר ברור הוא אל הרב ז"ל שהוא נאמן שהרי כתב בפ"ב מהלכות גרושין חז"ל בא עד אחד והטיר לה שמת בעלה תנשא על פיו שהערב עשו להגלות פכ"ל וכיון שהוא נתן טעם כפי"ך האמנת עד אחד משום מילת' דעבדי' לאגלויי לא משקרי איש אינו רי"ך לתור דבר נאמן לקמיה קשיאתא בזה. אבל הוקשה לו ח"ן תרחיב זה הפנין למעיד מפי אחרים שזה ודאי ל"ל דמאורייתא הוא דהא אפשר לאשחמדועטו והאי מכחי' את החי כבעינן זה להטיר פיו ולומר מסיד שמתני כן. וא"כ ח"א דמדאוריית' מהימן לפי"ך פי' הטעם ואמר שמכיון שנתן התורה ע"א נאמן כמעיד מפי עמו ובזה ש' לחלק כלל פדיו' שכתור' בין באיסור בין בממון וכמ"ש ז"ל בפ"ד מה' מיליה חכמים הוסיפו קולא על זה להטיר מעיד מפי אחרים משום תקנת ענוות עס לירוק אחי' דייקא ומנסבא כמ"ש עליו הרב"ד ז"ל בהשגותיו והלמנה זו אין לה ענין בעדות ממון דמשום ענוה דיקא חקילו רבנן והרמ"ן ז"ל כתב שדברי הרמב"ם ז"ל סותרין זא"ל דמהכ' משמע שהוא סובר שע"א הוא נאמן דבר תורה לומר מת כפלך וכפ"ס מה' עדות כתב שאינו נאמן אלא מד"ם והנה זו סתירה סברה ולפינן דינא לא נפקא מניה כלום לפינן עדות אשה אבל ימשך מזה סתירה גדול' לפינן

לפיכך נעשה מעשה זה מן הסוד הוא נחמן כמ"ש בסוף ה' גרושין הוא נחמן ג"כ לפיכך נעשה מעשה כמ"ש בסוף' מה' יבוא ואם אינו נחמן אלא מד"ם כמ"ש בה' פדות אינו נחמן לפיכך נעשה מעשה הקלו מעשה עונות לא הקלו במתן ואינו נחמן לפיכך נעשה מעשה הרמ"ם ז"ל ואין סתירה בהם שהוא סובר שלא נעשו במקומות אלו לריבין להם חקירה ודרישה וכל משפטי פדות שהאמרי' תורה ע"ה אלא בשני מקומות במוטה ובפגלה ערוסה דהתם לאו מילתא דעבד' לאגלווי' היא וכן הדין היינו לריבין ב' פדים אלא שחידוש הוא שחידוש תור' בן וזרם הכתוב להאמין בהם ע"ה ואפי"ז דאשכחן האמנת ע"ה בקדוש חדש ובחומר מת בעלך או זה אחיו של פלוני אינו סותר מ"ש שלא האמרי' חורה ע"ה אלא בשני מקומות דכל היכא דהויה מלתא דעבד' לאגלווי' אין לנו לריבין משפטי' עוות שהדבר עד לפגמו ואמרי' אחוקה דלא משקרי' אינשי ככה"ז וכבר כתבת אחת זה אלא שפדין לא תקנת יפה הדין יתקן דבריו כמ"ש שמד"ם האמרי' ע"ה פדות אשה והלא כפירוש כ' שמד"ת הוא נחמן ואין צוה סתירה כלל דודאי ע"ה המעיד אינו רצונו שמת מדאוריית' הוא נחמן ולא מתורה עדות אלא דחוקה גדולה היא דלא משקרי' אינשי ככה"ז אבל ע"ה האמרי' מפי אחרים דהשתא ליתא להא' מילת' דעבד' לאגלווי' שאפי' יבא אורח שאומרי' עליו שמת מצי לאשתמוטי' ולומר שמפתי מפי פלו' ואפי' יכחישו אורח ע"ה יבא להפיו פניו ולומר לו מפני שמפתי בזה אינו נחמן מן התור' אלא מדבריהם ולדקו דברי הרב ז"ל שכאורחו הו' אינו עוסק אלא בדברים הלריבין משפטי' פדות ולא מלינו ע"ה נחמן אלא בג' מקומות מן התור' וא' מדבריהם ודברים כדורים הם . ולפי שהארכת בענין מילת' דעבד' לאגלווי' ולפרש בזהו ענין נחמן אבא אחרין ומלתאי את דברך :

דרי יודע ששני דברים הם בענין זה הא' מלתא דעבד' לאגלווי' והשני גלוי מלת' ויש קצת הפרש ביניהם אף אם נסכים לדברי הרמ"ם ז"ל שהשוה אותן בדרישה וכמו שאפרש בע"ה. והאפרש שביניהם הוא דמלת' דעבד' לאגלווי' הוא הדבר שאין לנו בו שום ידיעה וגלוי לא בעדות ולא באומדן דעת' אלא מה שהעיד בו זה העד אלא שאינו במדרגת שאר עדות שיוכל לעמוד העד בדבריו כנגד הבכחשי' אבל הוא באופן שיכול להתברר ברור אמת כי שקר העיד בלי שום השמטה בעולם . וגלוי מלת' הוא כהפך מה שהדבר קרוב לנו להיות נודע כמו שהוא מפיד זה אלא שהוא מוכסה ונעלם קצת שח' שגלה לנו זה העד אורח כיסוי החזק הדבר דעתנו כאלו נודע לנו ש"ס ראייתנו מלת מה שפי' כבר דעתנו נוטה לזה . וחלו שני הפעמים אפי' ש"ס בידיעתנו כהפכי' במציאותם דבגלוי מלת' הפדות מחומר אל הדבר הנודע באומדן דעתנו ובמלת' דעבד' לאגלווי' הפדות קודם אל הדבר המסקנ' אורח דעתנו אבל הם אחרים ושיון בעינים להתקרב אל האמת והאמונה. ואין ספק שגם במילת' דעבד' לאגלווי' ע"ה נחמן כ"ש בגלוי מלתא אבל אפשר היה לומר שיהא נחמן בגלוי מלתא ולא יהא נחמן במלתא דעבד' לאגלווי' לפי שבגלוי מלתא כבר נגמר ידעת הדבר עכשיו אחר גלוי זה ואין אנו סומכין בזה על ענין עמיד לרב אלא במילתא דעבד' לאגלווי' הדבר שבו סומכין עליו הוא ענין העמיד לרב שיבא מי שיכחיש לזה שהעיד עדות זו ואפשר הוא שזה יסמוך שלא יבא מפני סנות ומקרים כי לא תדע מה ילד יום ומ"ה אכעיה לן בגמ' במילתא דעבד' לאגלווי' טפי מבגלוי מלתא וכמו שאפרש בע"ה . והא' דפליגי רב אחא וריבנא (יבמות ל"ט ע"ב) בהדין הוא אחוסי דפליגי לי בני קרוב או לא לאו למירמח דס"ל למחן דאית ליה דלא בני דבגלוי מלתא בעי' פדים אלא דהא' לאו גלוי מלתא בלחוד הוא . ואחר הקמ' זו נחקר במקומות שזכרו אלו הפעמים בגמ' ודברי המפרשים ז"ל :

ונתחיל בגלוי מלתא אורח כפרק החולין (סס) ואשתמוטוטי דהדין פ' אחוסי דמיתגח מן אבוהי הוא פליגי בה רב אחא וריבנא חד אמר בעדים ומ"ה בקרוב ואפי' אשה והלכת' גלוי מלת' בעלמא הוא ואפי' קרוב ואפי' אשה מהימני וכחכ עלה הרי"ף ז"ל דלאו יתגבא דאיסור' קא מסקדי ולאו אממונא קא מסקדי אלא מלת' בעלמ' הוא דמצינן דהדין הוא גבירא סן והא' יהי' אחתא פליתא וכיון דמודעי' ליה הכי רבי אבהו גביה דהו' סוד' משומ' דהאי קרוב או משומ' דהאי אחת' אחוסי' רבו פי וסי יהי' פליתא הילכך שרי ליה לסקוד למסקנ' אפומי' ולימסקוד עליה דההוא גבירא או עליה דההיא אחתא בין לעיני' איסורא בין לעיני' ממו' סכ"ל . ולפי פירוש של רבינו ז"ל בגלוי מלתא כתב הרמ"ב ז"ל דהיינו סעמא דמהימני' לגשים כפימני' הכת' ודלאמרי' כפרק בא סימן (מ"ה ע"ב) דכל הכנדות נבדקו' ע"פ נשים דכיון דלאו אחיסור' ולאו אממו' קא מסקדי כי היכי דלאומר זה אחיו של פלוני מהימני ה"ה לסימנין ועדיפא מינה דהכא אפשר למיקם עלה דמילת' אי הכיאה סימנין אי לא משא"כ בחמוי' הוא . ויש תוספת ע"פ טעמו של רבינו ז"ל הוא לן להמורי' קרוב או אשה שבימי כמו כפימנין ואין לא מהימנין להו כהכי' וכדמוכח בפרק האומר בקדושין (ס"ד ע"ה) דלאמרי' התם דאין אבא נחמן לומר בתי זאת בת י"ב שנים למכת ולעונשין וכ"ה הרמ"ם ז"ל ע"פ מהל' אישות ואי כתבתי בספקי' דהא' בזה השלשן ויראה דלא דמי פדות שנים לעדות סימנין וגם לא לעדות לומר זה אחי של פלוני דהתם עיקר טעמו של דבר משום גלוי מלתא ע"ה שאפשר לבדוק סימנין עכשיו אלא אמת אלא כדברי הגשים וכן אפשר שיש כאלו שכתבו מי שדע' אם זה אחיו אם לאו לענין פדות קורבה בחוקה בני כדמוכח בס' יש עולין וגל' בני שידעו זה ידיעה ודאית אבל לענין מנין השפי' לא מפרסמא מלתא כ"כ שידעו האנשים זה מתי נולד זה מתי נולדה וא"כ פדות גמורה היא ואין סומכין בה אלא על פדים כשרים להפיד כשאר פדיו' של תורה כך י"ל ע"כ כתבתי בספקי' דהא' ה'ה' הספס' שכחתי כפימנין אמת הוא ואני מוסיף עוד בעטם הדין הו' גבירא סלן לסי' שהקדמתי בגלוי מלת'

שכשנאין לפיכך איש ואשה לחליהם בודאי דפתינו סומכת שנים ריבמה הן כאלו הפינן נודע ואינו נחמן דתחא אלא שפעלם ממנו קלה ונלוי מוטע אפילו מפי אשה וקרוב בני ומלשון הרי"ף ז"ל הכתוב כאן למד הרמ"ם ז"ל מ"ש בס"ד מהלכו' חליה ויבוס ז"ל ואפילו עבד או קפן שהוא מכיר ונכון לאמין לומר זהו פלוני' אחי פלוני' זוהי יבמתו וחולין ע"ה וכן לשאר עדות של תורה בין לעדות ממון בין לאיסור וכו' ועוד נשא ונתן במ"ש אחר זה ב"ה . וקצת תמה יש על הרי"ף ז"ל שהוא כתב בההוא דכל הכנדות וכו' להלכו' יבמו' שהטעם הוא משום דסמכי' אחוקה דרנא דלאמר (גדה מ"ו ע"ה) קסדה שהגיפה לכלל שנותיה חוקה הכיאה סימנין ולמה ליה למיתלי' טעמא בהאי' דרנא שלא נאמרה אלא להחמיר ולומר גדולה היא שלא נתאן ויהיה לו לסמוך על טעמו ז"ל בפירוש גלוי מלתא כמו שסמך עליו הרמ"ב ז"ל וזה ל"ע בדעתו ז"ל :

עוד נזכר גלוי מלתא בס"ד דכתובות (כ"ב ע"ה) בענין ערעור דפסול משפחה דמוקמי' ליה אחוקה כשירות חל"פ שהפירו' שנים כפסול כיון שיש שנים מיעדין בכשרות חל"פ שבפרעור גדולותא לא מוקמי' ליה אחוקה משום דהכא גלוי מלתא בעלמא הוא . וכן נזכר בההוא פרקא (כ"ח ע"ה) גבי מהי' דתקן זכור הייתי' כהש"ס פ' שאלה כהיטומא ואמרינן מ"ש כיון דרוב נשים בתולות נשאות גלוי מלת' בעלמ' היא . וז"ל דהיינו סעמא דמאריכיס הכא גלוי מלת' ולא בני לן ברוב' והא' רובא דאוריית' הוא אלא משום דק"ל בפרק המוכר פירות (כ"ב ע"ב) דאין הולכין בממון אחר הרוב מש"ה אפטרסינן לגלוי מלתא . אי נמי משום דאיתמר האי רובא כדאית' כריש הוא ספקא (ט"ו ע"ב) . וראיתי מי שכתב דעבי' אחר עמו כי היכי דלאמרי' לעיל מינה גבי ז"ה כתב ידו של אבא משום דאפוקי' ממזל הוא אלא משקין ממונא אלא כחרי' ולא מקילין משום גלוי מילת' אלא להימורי' זה שפי' קפן אבל פרי"ף ז"ל וכן הרמ"ם ז"ל בס' פ' מה' אישות סימנין לה סתומי' וכו' שהם סוכרין דלא זריך אחר בהדיא כיון דאיכא רובא בגלוי מוטע מפי זה שפי' קפן בני . ונרא' דאולי לפעמייהו כמ"ש גבי ואשתמוטוטי' וכו' דבין לענין איסור' בין לענין ממונא מהימני קרוב ואשה ודבריהם נראין וכן כהנא מדבריו ז"ל בפרק י"ד מהלכות עדות . אבל המאריכין עד אחר בהדיא ס"ל כיון דהשתא מסקי' ממונא כהאי סהדותא ולאפוקי' ממונא קא מסקדי בבני' מתרי' לא אפשר ומסתריה להימורי' זה שפי' קפן משום חד אבא דוכתי כל היכא דמסקדי בגלוי מלתא מהימני' למד קרוב או אשה חל"פ דלכת' הכי מסקי' ממונא על סימכות' דהאי סהדותא כיון דנעדין סהדות' דקרוב ואשה לא אמו לאפוקי' ממונא כך י"ל בדעתם ז"ל . וכפי' אלו מציאות (ל"ב ע"ה) סוכר גלוי מלתא בענין שותף שנטל חלקו שלא מדעת חברו דגלוי מלת' בעלמ' הוא וזי' לאו דאסיק' דריך כ"ד לא הוה מהדרי' עובד' דגלוי מלת' בעלמ' הוא ובתרי' גלוי גלוי מלתא שזה בתורת חלוקה נטל ולא נשאר ביניהם שותף . ונסי' חוק' (ל"ט ע"ב) גבי מחאה למ"ד דעבי' ג' אמרינן דעפמיה משום דעבינן גלוי מלתא ולא מיני' מלתא בבני' משלש וכן התם (מ' ע"ב) גבי יגודפי' אי דמתנה ודגסא גלוי מלת' בעלמ' הוא אלו הן המקומות שזכר בהן גלוי מלתא :

ואחר זה מכיר המקומות שזכר בהן מילת' דעבד' לאגלווי' תמיא כפי' אס אינן מכירין (כ"ב ע"ב) אפילו בה אחר מסוף העולם ואחרי קדשו כ"ד את החדש נחמן ואמרינן התם דטעמא משום דמילת' דעבד' לאגלווי' לא משקרי' אינשי ואפילו במחן דליתיה לורבא מרבנן כדאית' התם והיא' אלא מילת' עבד' לאגלווי' משום דאי אולינן לנית חושד מגלוי' מן מלת' אי שקרא אסכיד דחוינן התם במסודותיהם ובמנין אפטרותיהם מחיזה יום הם מוין ואי אפשר לאשתמוטי' כלל האי סהדא אי שקרא אסכיד . וזה לא עלה כהוגן בדברך . ואלי יעסא חדש לומר שפעם נאמנות ע"ה בקדוש החדש הו' משום דע"ה נחמן באיסורין שא"כ למה הולרכו בגמ' לטעמא דמילת' דעבד' לגלוי' ועוד שפדות זו אף לענין ממון שייכא כגון לענין שכירות בתים חוזעה לזה וכן אמרו בירושלמי (פסהדרין פ"ק ס"ב) :

עוד נזכר בפרק האשה רכב ביבמות (כ"ב ע"ב) בענין ע"ה ביבמה וכמו שהזכרת אחת דהתם אי מהימנין או לא ותלוי' הא מילתא אי הא דמהימנין ע"ה בעלמ' הוא משום דמילת' דעבד' לאגלווי' לא משקרי' אינשי וסי' הכא אי משום דאית' דייקא ומנסבא והכא לא דייקא משום דזמנין קיטי' ליה וכו' והרמ"ם ז"ל בס' ג' מה' יבמות פירש דבין באומר מת בעלך בין באומר נתן לו בן במדינת הים הויה בני' והשני' פלוני הראב"ד ז"ל וכבר כתבת אחת זה ואין כאן מקום להאריך שאינו מענין מה שאנחנו בו ופשי' רנא דמהימנין אפילו במת יבמך להחירה לשוק וכן פסק הרי"ף ז"ל וכן הרמ"ם ז"ל אבל לא למד מכאן דמילת' דעבד' לאגלווי' לא משקרי' אינשי כמ"ש אשה שהרי לא כתב בכאן זה הטעם כמו שכ' בע"ה לשאר איש וכמ"ש חל"פ שהטעם אמת הוא ממקום אחר כמו שאפרש אבל בכאן אינו מוכרח דשמא אה דפשי' רב' דמהימנין לאו מ"ט' הוא דדילמ' משקר אלא דמכתיב אחרי' דייק' ומנסב' ולא חישינן לזמנין דפי' ליה וכן הראב"ה ז"ל בס' האשה שלום וכן כתבת אחת :

עוד נזכר בס' האשה שלום בשני מקומות האחד (קט"ו ע"ה) דעבי' דפי' במלמחא אי מהימנין אי לא ומסקנא לן אי האי דמהימנין ע"ה הוא משום דמילת' דעבי' לאגלווי' לא משקרי' אינשי ומסתריה אפילו במלמחא או דילמא דלא מהימנין מה"ש דלפשי' דאפי' ככה"ז משקר אלא האי דמהימנין משום דאית' דייקא ומנסבא ובמלמחא לא דייקא דמכח בדדמי . והשני' נבטי' דע"ה בקטטה (קט"ז ע"ב) ואינשי לן אי מהימנין אי לא מהימנין ובסגנון אח' אבטי' לן במלמחא' ובקטט' ולא חישינן הכי כפי' וס' לנרא' ז"ל דע"ה במלמחא' ובקטט' לא מהימנין דכיון דלא אפשרי כפי' אולינן בהו' לחומר' אבל הרי"ף ז"ל כתב שם בהלכותיו דלפשי' דוכתבא אמרי' דאשכחן לכתרי' דעבד' עובדא ע"ה במלמחא וכיוכל' בה כמו שכתוב

כחלה יתר משאר דיני ממונות הדרבה מנינו כה לך הקל שבשמיטה קילס
 משי ליה ודאי יורש למיכל פירי כדלית' נפ' המסקר (ל"ח ע"ב) דוק ותשכח
 ולא לשכחן כה"ג בשום דוכתא בממון והרין חוקן כן כיון שאין כאן כפל דין
 שיתקטף כשאר תביעות ממון וזמן לא יעניין לני שאלו כחן שבשמיטה בו שמה
 להסדוף וזוה זה שזכה בירושתו וכן נמי מנינו לך הקל כחלה יתר מתיאר
 אשה בפנין חי כפי למיאר מה וקשרתו או לא וכג"כ הרמב"ם ז"ל כ"פ הני
 ופין דחלה קילס משאר ממון ומתיאר אשה וכדלמחר הילך אפסר להחמיר
 כס שלא להחמין כה עד חי' כי היכי דמהימן כהכחו דפשמ' דלה משקר כי
 היכי דליתיה כתיאר אשה ובשאר ממון היכי דליתיה כחלה וזין לפסוח כה
 חומרא לפנים משורה הרין הדרבה מנינו כה קולא וכמ"ס. הלך חן הרמב"ם
 ז"ל כפנתו זאת להחמין עד חי' כממון ולא מירי קושיא. ועוד מנין לו לרבינו
 ז"ל להשוות דין גלוי מלמא למלתי דעבדי' ללגלויי ואם הר"ף ז"ל כ' דגלוי
 מלמא מתימן פ"א ואפי' קרוב ואפי' אשה מנין לו להוסיף על דבריו ולומר
 דהיה במילתי דעבדי' ללגלויי וכמו שפירש דבריו הרמב"ם ז"ל בפ"ד מהלי
 ינוס והוסיף על דברי הר"ף ז"ל שזו דבר הפשי להגלות דשמא גלוי מלמ'
 פדף ומילתי דעבדי' ללגלויי וכמו שהקדמתי למפלה והכ' דלה לוסוף פנה
 וכ"ס לפרוש הר"ף ז"ל בפירוש גלוי מלמא כאשר הזכרתי :

ועבשין חתקן דעמו של הרמב"ם ז"ל והסיבות מפליו כל אלו הפלוטוי.
 כבר ידעת דדבר שכממון ודבר שפסרו שוין הן דיקן לפנין
 פדות דהא תלמודא גזי' ילפינן הכי כפרה האומר בקדושין (פ"ה פ"ב פ"ג
 ופי' כפוטא ג' פ"ב) נאמר כאן יקום דבר ונאמר להלן כי מלא כה פרות
 דבר וכו' ולא מנינו לך הקל כדבר שפסרו יתר מדבר שכממון שאלו להקל
 בערוה יתר מכממון הדרבה מנינו לך הקל כדבר שכממון שהודאה בפ"ד כק'
 פירש מה שאין כן כדבר שפסרו שפילו שיהם מודים נפי' פירש כדליתיה
 הכס (פ"ה פ"ב) וכממון אלא דמהכי הודאה בפ"ד דיון הוא משום מיזודא
 כפי יכי' לי משום או משום גזרת הכתוב מדכתיב כי הוא זה וכמו שפירש רש"י
 ז"ל הכס חל כדבר שפסרו לא מהיחא הודאה כלל כיון דמתייבא לאחריי
 כדליתיה הכס (פ"ה) והרי דבר שפסרו חמור מדבר שכממון. ואפי' הוא לשכחן
 דבר שפסרו קיל כפי מדבר שכממון שיהא נאמנה לומר מה בפלי לישאל ולא
 להכריע אחיס ללמלא (יבמות ק"ו רפ"א) וכן בפ"א מפי' סנד ומפי' שמה.
 הא לא קפלי מירי' שהרי אגורו דקעמא דהי' משום פגולו הקילו מעבדיהם
 משום דלית דייק' ומנסבא. משום חומר שהחזרת פליה כפוסה וזאת הקולא
 ג"כ פס דייק' מלוממתי הרבה שהרי החזו כה חנתי רבי' שמהא כד
 שמהא היא דייק' ומנסבא ונס החמירו כפוסה כד' שמהא דייק' פ"ו ונס
 משום פגולה וכ"ז אינו אלא מעבדיהם חל מי' אלו הוה אפסר למימר כממון
 הי' דדייקותא הי' דייקין כפי' סהודתא דכמה דוכתי' לשכחן דדייק' כממון
 באומדן דפתח כדל' נפי' מי שמה (קמ"ו פ"ב) וכסרק אף על פי' (ל"ד ע"ב)
 וסמיקן כהו סהודא וכאשה וקרוב לארעי' שפירא ולאפוכי' שנופתח כדל' נפי'
 הכוח (פ"ה פ"א) והכשירו פדי פ"ה כפרכאות משום חוקה לא מרפי'
 לפשי' כדל' כפי' דגמין (ל"ד פ"ב) וכפי' מילי ליכא גזרת מן' חלל לידע
 האמת ככל חזונו לך שאפסר מעלי שום חשש שקרא הילך כיון שכממון ח"פה
 להאי קולא חי מקילין הכי כאשה משום פגולה פס לרוף טעמים תריסי אינו
 חמה וזא דמהימי לה לישאל ולא להכריע אחין ללמלא היט משום דישואיה
 הוא חששה חלוי כפולמה וזא חתום לפלמח לפמון על דייקותה או על דיפתה
 כפי' מפי' ככ' חלל הכנסת אחיס ללמלא הוא משמה חלוי כפי' ומשום
 דיקות' וידיעת' אין לנו לפסוח משמה חל' דקדקו כחוחו פדות כמו
 שדקדקו היא חלל חמר הדקדוק לישואיה והכנס' אחין ללמלא שוין הן. וכיון
 שאין זו קולא לגבי' אשה אלא משום קעמא דדייקא ומנסבא מה שאין לומר
 כן כהכנסת אחין ללמלא שוין כדדייקין ואין לישואיה קולא יתר מהכנסת
 אחין למח' דחרי' מקילין כהכנסת אחין ללמלא דלא כפי' וקברתי וניישואיה כפי'
 וקברתי וכמ"ס הרמב"ם ז"ל כה' גמלות פ"ח וקלת ח"מה יראה דבר שבראש
 חזונו פק הילך באשה יתר מלמלא להחמין שמיטה וככנס' חן וקברתי הילך
 במלמא יתר מניישואיה. ואינו קשה כלל דכל היכא דליתיה לפעמא דליתיה
 דייקא ומנסבא לישואיה קילי מהכנסת אחיס ללמלא ובדליתיה לה"ס אפסר
 להקל כממון יתר מחומר הפסוח ומפי' לא כפיין כחלה מה וקברתי שמה
 שהזכירו כן בנישואי' חומרא כפולמא ח"א. ואחר שנתישב זה דברי הרמב"ם
 ז"ל מחוקקים הם שוין שזא סוכר דלישמיטא כפיין דפי' כחלמתי דמהימן
 וזא סוכר דמשום קעמא דלה משקר היא דמהימן וכל זה אפסר הוא וקרוב
 למוכרה ח"כ ליתיה לפעמא דליתיה דייקא כפי' וזין דליתיה להסוח קעמ'
 ח"כ לישואיה והכנסת אחין ללמלא שוין הם. והרי גלוי מלמא דעבדי' דעבדי'
 ללגלויי שוין הן כדיון דבין כחלוי' פ"א כממון פ"א חלמון כחל כחלוי' דבין
 כ"ס כממון שוין שלל מנינו קול' כפוסה כה חלל מטעם דליתיה דייק' והפשי'
 לא אלסריכין להסוח קעמא וזין דליתיה להסוח קעמא חן להקל כפסרה
 יתר מכממון וכדפרישית חוה כרור. ומתי' דפרק האשה גלום (ק"ו פ"א)
 ליתיה חלל כשחלת פ"פ פלמח חלל כשחלת כפי' אחיס נמי נכנסים ללמלא
 ומ"ס רש"י ז"ל פס שאין אחין ככנסן ללמלא פ"פ משום דפי' שיש פדים
 יקום דבר כפי' ככר עמדותי על זה ולא קשה מירי דודאי כל דבר שכממון
 דלית כ"ס קעמא דליתיה דייקא חן דיון כו אלא כעדים דפי' שיש פדים
 חמר רחמנא ופי' כחלמתי דעבדי' ללגלויי חי לא משקר הרי הוא ככיס
 וחי משקר לא הוי כפירס ומילמא דליתיה חן כנמי' ולא אפשיטא ללמלא

ענין פד עד לו תשובת קונדריסו השני על הפסין הסכר. כתבת כי מה
 שכתבת לך בקונדריסי הראשון שהתורה האמינה לפ"א בעלית'
 דעבדתי ללגלויי שזה לא היה וכחוחו לא כעמס פ"ל. ואלו אמרת שלא שמשם
 דבר זה עימך היית אומר אמת חלל מה שפירמט שזה לא היה וכחוחו לא
 כשעש אינו אמת. וכבר כתבתי לך בקונדריסי הראשון שהרמב"ם ז"ל כי
 כסוף הלכות גרושין ובפרק ד' מה' יבום וזאת מהסדר הפירי' והשני דחיקי
 להוליא לשו' לרברים זרם ואין דרך מטרס' לשו'ת לפרס דוחוק לשו'ת
 מפורשים מפני לשו'ת אמריס שנגלחו במקומות אמריס סתומים חלל ראי'
 לפסוח כפר מזה כי הלשון השמוע לר"ך האפסר לפרשו כד' שפי'ס אל
 הלשון המפורש והנה רכז ז"ל כתב כפי' שהתורה לא הקפידה ככל משפטי
 כפדות כחלמתי דעבדתי ללגלויי ככל פדיות שנתורה כן כחיסור כן כממון
 ועם היות זה הלשון מפורש חלילו למחלילים פסק חן פומדן אמת רואה
 להחוק מפני מה שכתב במקומות אמריס שאפסר לפרס חוחן המקומות וכן הוא
 האמת מתכריס כזה חלל כד' שפסמך כזה ולא לך מוקף לספתק
 כדעתו של הרמב"ם ז"ל אכתוב לך מ"ס פליו מעי' ספריו ומפשי'ס. כ'
 הרמ"ך ז"ל על מ"ס רכז ז"ל סוף הלכו' גרושין אל יקשה כפי' ופי' זיל
 נראה מדבריו שכהחמיתו חכמים שמה ועבד לפדות חן החורסן לרשו זה
 ולא משום פגולה ולא ידעת לפרס חלוי'ס הריח דלמר רבי זירא כהאשה
 רכס (פ"ה פ"א) מתוך חומר שהחזרת עליה כפוסה הקלת עליה כחלמתי
 ומסיק דמשום פגולה חקילו כה רבנן. מ"מ כזה מר'ין דבריו רפי' כר
 יח' חלמון מן התורה מדחמרי' (ש"ג פ"ב) כפי' כיכמה משום דמילמא
 דעבדתי ללגלויי לא משקר וכי אמר רבי זירא דמשום פגולה חקילו לפד מפי'
 עד ולמד מפי' אשה חלטרין לחזוי' הכי ואפי' דכחולו משפתת' מהדר
 חפד חי מלון דמהימן ולא קמזכת מן התורה דמהימן משום הי' דמילמא
 דעבי' ללגלויי משום דלא מני' לתרזי' חאי משנס דחמרי' דלחמתי שמה ועד
 מפי' שמה ועד מפי' עד ומתן חא פרווא' דרי' זירא דמתן סכל ובדוכתא
 אחריתי' שקילי ופרי דפי' חלמון משום מילמא דעבדי' ללגלויי כפי'. וחפי'ס
 סחוא

שהוא כחן דעה אחת ואיך אכל בדעתו של הרמב"ם ז"ל לא נסתפק שלא י"י קן דעתו כמו שסתפקתם אהם בדברים מפורשים. ונסי' אנדי משנה כחוב ז"ל על דברי הרמב"ם ז"ל ה"י בסוף ה"י גרושין. זה ש"י רבינו נכחן עהטעם הוא משום מילתא דסנידא לאנגליי ומשום עונא הלילוי מני"ם נ"י כהאש רבנא (פ"ח ט"ח) במסקנא דסנידא דמשום עונא אקילו בה רבנא וככה עקומות (ש"ס ז"י פ"ג. קפ"ו פ"א. קפ"ז פ"ג) שאלו דפי"א משום מילתא דסנידא לאנגליי הוא אי משום דפי"א דייקא ומנסכא ונראה לו שהע"י הראשון עיקר שגלוי סמכו בדברים אחרים בנמ' בנן בהכרת שמוה בניטין וכחליה וחסילו מפי קרוב ומפי אשה כמו שכתבאר בפי' ד' מהלכות י"ס ומחלי"ה ואלו משום מילתא דסנידא לאנגליי ולזה הוכיח ר' נכחן טעם זה עכ"ל הרי שהוא מפורש שדעת הרמב"ם ז"ל הוא טעם מילתא דסנידא לאנגליי הוא עיקר זה דבר שלא הי"י לרין לכתבו לרוב הגלותו אפילו לחינוקי ואפ"ס שהסמית הכל ה"א כדעתו של הר"מ ז"ל שהוא סובר שפי"א הוא נאמן בכל פירות שנתורה בשילתא דסנידא לאנגליי אבל מקום הכינוי לי להתגרר בו בסירות דכריו שהוא סובר דמן התורה הוא מעיד פי"א המעיד אי ראייתו משום דלא מלי לאשתמוטי ועד מפי עד הוא מדבריהם משום עונא ובהם הם מתישבות השמועות לפי סברא זו וכבר בארכתי בזה בקונדריסי הראשון ובדברי המפרשים דכריו לא תפרש י"ס זה אלא האמת יורה דברו ולפי זה נסתפק הרמב"ם ז"ל במ"ש הרמב"ם ז"ל בכלכות עדות אם הוא סותר מ"ש נכחן וכלשון הזה כ"י טעם הי"אך סותרין דכריו זא"י כי ב"ס נשים בסוף הלכות גרושין כת' דפי"א נאמן מן התורה דבר הפסיק להגלות ומן התורה נאמן פי"א כשאומו פה פעלה וכנכחן כח"י כי מדבריהם הוא ולי"ס פכ"ל גם כסתפק במקום אחר בדעתו של הרמב"ם ז"ל. ובסיפיה דהש"י שייכנה בה"א מילתא וליכא סתירה ולא ספק דכריו כלל כמיש בקונדריסי הראשון והוא האמת בעלמא. אבל מ"מ ב"ן שהיה סתירה בין שלא היה סתירה דכריו הם מפורשים במקום הזה לדברי הכל שמן התורה הוא נאמן בכל עדות שנתורה ומחבטלו דכרין שאלמה שלא נשתב כחובה ולא היה לצולם. ואחר שבפי' כתב בן הרמב"ם ז"ל מי שרואה לדון על פי ספריו אם אינו דן בן נפשה כחובי' דכר משנה שלא מליטו בשים מקום שיאמר בפי' שאין פי"א נאמן במילתא דסנידא לאנגליי וכתב בפי' שהוא נאמן ונתפרשו דכריו הסתומים נד' ש"סכ"מנו לנשון במפורש וכבר פרשתים והאריכות בזה אינו אלא כילו ז' דברי דכריו שאין להם שחר וסודאי ז"ל. ונסיפיה דהש"י בכל מ"ש הרמב"ם ז"ל דבר קשה אלא מ"ש במחלה פי' י"ג מה' גרושין בנימן בניין דפי"א בקפסה ש"י"ל תנשא לכתחלה כזכרתי לך זה בקונדריסי הראשון ובפי' מגיד משנה הוא מתרין זה בדוחק וז"ל ויש קל"ה מ"מם ב"ה שחרי הוא סבור דטעמא דפי"א משום מילתא דסנידא לאנגליי כמיש בחרוכס בסוף ה"י ואי"כ אפילו לפתחלה נשתב אפילו שאלפיס שהוא סובר שהטעם בן הוא לא סמכ"י עליה הי"א דנפקא לן מידי לנשין דינא כיון דבנמ' לא חפשיטא ומ"מ י"ס ח"מם מאין הוליא זה שנתא שכרה אותו שתי' כיון שלא חזר במר"א עכ"ל והם דברים רשופים הרבה שחרי הרב ז"ל סומך במעון בטעם זה כמיש בבלתי' יבוס ומחלי"ה וכפי"א נקטטה ה"א לא יסמוך עליו וכפי"א במלמחה הוא סומך עליו ובפי' מגיד משנה ה"א נדחק בזה כפי' דברי הרמב"ם ז"ל כפי"א במלמחה וכבר כתבתי לך כי הרש"ב ז"ל ספק על הרמב"ם ז"ל בזה ולא הפלה כלום וגם ככתבתי מה שגאלה לי בדעתו ז"ל ומכל אלו החמיות והפירושים אהם רואה בפי' שהכל מסכימים בדעתו של הרמב"ם ז"ל כפי"א במלמחה דסנידא לאנגליי שהוא מה שכתבתי. חס מספקת תשובי לקונדריסי. אבל אשיב על ק"י דברי' נלוו בו שלא בהשגח' להסיק רעוקי בזה:

כתבת שלא נמאל לרז"ל יאמרו שנתנה עורה נאמנות לפי"א זולתי' בפי' מקומות בעגלה פרוסה ובסופס דמוכחי מקרלי ומדגלי רתמא

בפי' מקומות האמינה חורה עד אחד הוא לשון נמאל וח"י אלא לשון הרב ז"ל פלמו וגם לא"י כלל דלחכא"ל לא ליימתא ליה דלמו כלל הוא שחרי האמינה חורה עד אחד באיסורין אפילו הי"א דלחמק חיסורא מדכתיב ושחם את בן הכרך כמו שפי"א ז"ל נשין (ב' פ"ג) וע' קמא דחולין (ז"ד פ"ג) וכן בירושלמי נמש' בלח"י אמרו שאלו איך אשה נאמן בן איך ח"ס נמאלכסן אלא חכרו וכן פרי"י ז"ל סיקר האשה רבנא (פ"ח ט"ח) והחורה נמי האמינה אפילו אשה מדכתיב וספרה לה לפנמם וכ"י א"ס ואי"כ הי"אך חפרס מ"ש הרמב"ם ז"ל שלא האמינה חורה פי"א אלא בפי' מקומות והלא יש איסורין דפי"א נאמן בהם מן התורה אפילו באיסור כרת כדליתא בפי' הנזקין (כ"ד פ"ג) ולדבריך שאלה סובר שזכו כלל גדול שאין להסיק עליו קשה זה. ועוד וה"א אי"כ נאמנת חיה לומר זה כהן זה לוי ושלשם נאמנין על הכהן חיה וחמו ואז"ו בפי' פשרה יוחסין (פ"ג פ"ג פ"ד פ"א) . ועוד וה"א אי"כ שערות העולים בערכאות של פסי"ס שאליו כלל פי"א ישראל האמינוס חכמים כדליתא בפי' קמא דנשין (י"ד פ"ג) ואי"כ איך כלל הרמב"ם ז"ל לפי סברתך כל עדות שנתורה ולא הוליא אלא סופס ועגלה פרוסה . ועוד זה אה"ס שכתבתי ביון שהכשירוס הוא לכו כשראליס כיון דלא משקרי' . וזה אפי"ס שאינו חירון כלל שחרי' ג"מ הלכו בהם אחר אומדן דעתא וע"ה לי פרכאות ומה לי פי"א במילתא דסנידא לאנגליי אבל אפילו לפי זה אינו מספיק כלל שחרי' אפי" סכ"ס אחד החתום בלח"ס שערות כשר וכ"כ הרש"ב ז"ל בהשגח' ואי"כ מליטו עדות לפי"א בר מסופס ועגלה פרוסה והיתר אשה וברי' כללו של הרמב"ם ז"ל בעל לפי מה שכתבתי מכללו . ועוד ה"א אי"כ קדוש הירח שפי"א נאמן לומר קדשו כ"ד את החודש (ר"ה כ"ב) אפי"ס שכל פניי קדוש החודש בפי' כל דקדוקי עדות כדליתא בפי"א ואפי"ס האמיש פי"א ואי"כ לא כללו הרמב"ם ז"ל בכלל אוחן שלשה מקומות שריס מן התורה ואחד מד"ס כיון שאלה סובר שאין להסיק על כלל זה. ורואיך מתהסך מלך אל לך. ב"ז של קדוש החודש היא שטמדה בנסיך ובקונדריסיך כאלהן כתבת בה טעם א' וסתרוי . ובקונדריסיך זה כתבת שטעם הלאמות בה לפי"א הוא משום דליכא אפוקי ממואל ולא אפוקי משום חוקס וזה אינו כלום שאפי"י י"י כן היה לו לרמב"ם ז"ל לכתוב זה כמו פגלה פרוסה שאין בה אפוקי ממואל דלרבה הוא חוקי ממואל כ"ד חוקים שלא יכירו פגלה פרוסה . וליכא נמי אפוקי משום חוקה . ועוד מליטו טעם שיה"י פי"א נאמן בקדוש החודש מן התורה הוא נאמן וידין דמן התורה הוא בכל עדות שנתורה הוא נאמן שהחודש לא חלקה בן כלל כל הי"א דהוי מילתא דסנידא לאנגליי . ועוד דלירב"א דנקדוה החודש אי"כ אפוקי ממואל. ואפוקי משום חוקה . אפוקי ממואל שא"ס נתן ראוין מתנה לחברו על פגלי שיפשה לו דבר פי' כיום שנקבע ריה י"ס בזה אפוקי ממואל אם פשאו בלח"ס י"ס שהפיד זה שקדשו כ"ד את החודש וארי' בנמ' דני שערבא אמרו במסכת סנהדרין פי' קמא (ה"ב) שהיו מאיימין על פדי קדוש החודש ואומרים להם הו"י יודפין כמה עדות יולא מטיכס כשה שכתבתי יולא מטיכס וארי' י"ס כחן חוקי ממואל ואפוקי משום חוקה שגשה על תמאי ז"ל וכרי הי"א יולא חוקי ממואל ח"א ומנסכ' לה בעדות זו ואמרו במדרש וכן שם בירושלמי אקרא אל חלבים פליון לאל נומר עלי קסנה שחופס מכת ג' שנים ויום א' בתוליה חזרין יתר מכאן איך בתוליה חזרין נמו כ"ד לקדשו הרי בתוליה חזרין נמו לפכרו איך בתוליה חזרין . והרי שקדשה ראוין שמסרה לו ארי"ס לביאה בלח"ס י"ס כרי שזולא מחוקק פטיה לחוקק ח"א בעדות פי"א. וכן שם בירוש' אמרו אמר רבי אבינא אפילו כריי נפשו' בה ג' שנים ויום אחד נח עליה הרי הוא בסקילה סידו"א אם היא ארוסי' נמלס כ"ד לפכרו וזה עליה אי"ס נסקילה פי' שאין ביאה ב"ה וכמה שריס אחרי' י"ס אלא שאין להאריך . ומי שלמדך דטעמא דקדוש החודש הוא משום דהוי חיסורי' ופי"א נאמן באיסורין לא חש לקמחיה אי"כ אמרי' אלתריך לעטמא דמילתא דסנידא לאנגליי . ועוד וה"א אי"כ עדות ודכין הוא ספלי"א ובי' שפי"א נאמן כדליתא בפרק החולין (ל"ט פ"ג) ובה"י הרי"ף ז"ל שם ובפרק די' מסל"ס חלי"ה להרי"מ ז"ל . ואם זה הכלל שכלל הרב ז"ל הוא חוקא כדבריך למה לא כלל זה עמסם אבל האמת בכל זה מ"ש לך בקונדריסי הראשון שלא תלריכס תורה כ"י פרי"ס אלא בדברים שלריכין עדות גמורה שאי"א לידס האמת בזה אלא מפי ספרים ובסירות הוליא סופס ועגלה פרוסה כ"י מן דרין ה"י להאריך כ"י פרי"ס אלא שגורה הכתוב נכך אבל במילתא דסנידא לאנגליי אי"ס בכלל דבר שהלריכס חורה פי' פרי" לפי שדעתו של הרמב"ם ז"ל כמו בעלוי מילתא ואפי"ס שאפשר לבה ל"די אפוקי ממואל שחרי לא בעדותו של זה לא שומנין אלא על חוקק זו דלא משקרי' אי"כ בכה"ג חוקק דלורייתא היא . ועי"א נאמן באיסורין בעירות רבת' אותו חורה וכדכתיב' ואפילו פסול לפדוח מהימן וכדליתא בפי"ק דחולין . ולפי זה לא כללו הר"מ ז"ל . ונאמנת חיה נמי משום דלא אפשר בלוא הכי וכן דיקת סמיני ברות פי"י נשים (נה"מ כ"ב) . וכן בירושלמי סיקר אם איך מכירין (ה"א) רבי פאלי מל על פי שנים דלמרי שמשא הוא מל סוכ"ס' כלומר ועדין היה שנת . ומ"ש הר"מ ז"ל ומד"ס לעדות אשה לא לפד המעיד אי" ראייתו שמה קאמר זה מן התורה הוא משום חוק' אלא לפד המעיד מפי אחרי' דהשתא ליכא חוקק דלורייתא ורכנן היממה וכבר כתבתי זה בקונדריסי הראשון. והוי יודע מקומות אחרים שהלמיס חכמים ס"ב ולא נמאל הרב ז"ל דפי' חכ"י (קמ"ה פ"ג) אחרין דעד מפי עד נאמן כפי"א וטעמא דמן דרין אפילו כלל פדוחה ה"י כשר אלא דמשום שדח' בעלמ' בפי' עדות וכני' בכל דכו ובפרק הגזול (ק"ד פ"ג) נבי נחיל של דבורים וטעמא משום דהוא קנין מדרכין ופי" דכתובות (כ"ג פ"א) כשכריה וטעמ' דכשביה סקל

מה שאמרת שלא נמאל שיאמרו חכמי' שכתב תורה נאמנות לפי"א אלא בפי' מקומות וכו' ע"ה לראש מדבריך שזה שכתב הרמב"ם ז"ל בכלכות עדות

הקלו המוצר כשנמצא סוף חזק לא הייל לרמזים זיל לכלול בדבריו :
ומה שכחתי מהשפעה זיל כחז שהמקדש חשב ציט לנייה ולא הרנישו
 נעדים וזו פדים ענונים אחרי הנדר שאינה מקדשתה וכלל ספק
 שזו הדינים יסור חזקה מיריפת מילתה רפידה לאנגלוי. אי תמה מתוך חשב
 מה זין אמה פושט סיני לדברך לכתוב דברים רעים כאלה הנקדשות כיון דבינו
 לבינה אפילו שנייה מודים לא כוו קדושת מגזרת הכתוב אפילו יבא אליהו
 ויאמר אלמס קדושת נגורים נחקדשה לא קדושת ומשום הכי קאמר הרשב"א
 זיל דרשמי דלא כפי שאמר אחס פדי אכל אס לא ידעו האיש והאשה שיש
 פדים לא כוו קדושת נגזרת הכתוב הוא שלא יחולו הקדושת אלא כשידעו האיש
 והאשה שפני פדים הם מקדשים ולאו משום חשב שקרה הם מתכנסים
 כקדושת אלא משום גזרת הכתוב אפי"ם שאין לחוש לשקרא אכל כפי"ה המסיר
 מה פלוני אלו אס יבא אליהו ויאמר אמת הוא מי לא מהמיסה ליה הכא נמי
 כיון דקים לנו לרוב דליכי חזקה כפי"ה דלא משקר כבודתו כדפשו של הרמב"ם
 זיל נאמן שאין אס לריכין שפתי"ה מיתחתו כפי שנים כמו שאלו לריכין שיהיו
 שקדושת כפי שנים מגזרת הכתוב ואפילו כשנייה מודים :

ומה שהרחיק פתח חוקק של מה שכחתי להאמתה פ"ה נמילת רפידת
 לאנגלוי היי כפי פדים בשאר פדיות. לא פירשת מה שהוקשה לך
 בדברים גבוים ואלו פירשת מה שהוקשה לך כסה הייתי משיבך פליסם הסוגן :

ומה שכחתי שנהאך לך רחיה שאין פ"ה נאמן משום טעמא דמילתא
 דפליגי לא משקרי איני ממשנה (יבמות קכ"ב פ"א) והחוקק להיות
 ששיאין עד מפי עד שאלו היה קפס עד אחר משום טעמא דמילת רפידת
 לאנגלוי הייך החוקק מפי שהשיא ר"ג פ"ה להיות משיאין כפר מפי פד:
ומה שאלו מתוך שהשכח נכפלי הגמי שאין בקיאין במשנה זו כמנך ואיכא נכמה
 מקומי דלכפי"ה לנו היי מהו משום חיי ספי"ה היי משום דליהי דייקא
 ומתקבא אמרי לא פשטו ממתני דמשו דייקא ומתקבא הוא וליכא למימר
 מתני לא שפיר לנו אכל זה גורם נסוח הסכנה בלשונו של הרמב"ם זיל
 שכות משרט שכתבתי פ"ה הוא מהי"ם מטעמא דלא משקר כמילתא דפרי'
 לאנגלוי ומשיה החוקק להשיא כפר מפי עד מדבריהם משום פגומא וי"ש כסוף
 בלכות גתשי וחדרבה היי למשך לומר דפי"ה א"ס הוא נאמן מלאך אלא
 א"ס הוא נאמן מדבריהם שא"ס פ"ה אינו נאמן מפי"ה אלא מדבריהם ומשום
 דדייקא ומתני"ה איכא מה לי פד אי מה לי פד פ"ה פ"ה פ"ה פ"ה פ"ה פ"ה פ"ה פ"ה
 כוחקו שפיר"ה היי כך דפסמי דליהי דייקא ונסכא שיך כפי"ה וכעד מפי
 שפחה כפר גונא וחדא מילתא היא. ומי"ה קשקשא דמילת' הוא לייכ' לאוהכי
 ממתני' והחוקק לא הא וכלל הא ומשי"ה לא שפיר"ה לפשי"ה מיה גנמי והרשב"א
 זיל לא כפי שפ"ה אינו נאמן משום דלא משקר אלא משום דליהי דייקא
 ומתקבא כמו שהכנה מדבריו דמילתא דליכפי"ה לן גנמי' ולא הייפשי"ה הוא אכל
 פ"ה לומר שאין נאמני דבר תורה לפי דפשו ואין לרייתך מסיפתו כלל. וכרי
 ברשב"א זיל פלגו כתיב כפי"ה דפ"ה בקסטה דליפשי"ה כפין דלא שאין
 וזה משיל מונחך הסברות ומורי"ה. ואפי"ם שהוא לומר דמדברין הוא ככלל
 דמשי"ה הוא אפילו כמנחן הוא נאמן מפי דהוה אפרכאות שהאמינוס חכמי'
 משום חוק' דלא משקרי ואפי"ה חד סימנ רבן בערכאות לפי דפשו זיל :

ומה שהוקשה לך למס הולרבו לגיש דדבר דבר ולמה לא תהיי הפירוה
 בכלום. בכל דבר שהרי"ה בו התורה שיי פדים ולא מילת קושייתך
 אפי"ם שחינו פנין למס שאלמנא בו אמת קשייתך ולא חוקק בשאר דבר
 שכחתי כזה בלא קדוק. ודרא שהין כאן קושיא כלל דאי לא גיש דדבר דבר
 כוז אמינא לכל פון ולכל הפתח הוא דחי קס אכל קס הוא לכושי ולשירו
 בלגור לשמות. פירוה כפי"ה וכושי"ה מחוקק פירוה כיו"ה והיי קדושת
 ומתני' (ועמ"ה) [ועמ"ה] זיל כפי"ה דליה כפי"ה אפילו לא מילת כפרי דכלל
 פון וחלאת ליכא איי"ה פירוה וי"ה ואלו מאשר כוחה כי היכי ליה זיה שבוי'
 וסכי קי"ל לרובן וקוס דבר דאמר כתיב הכי היינו דבר פון ומתחת החבר
 כפסוק ואי ככלל בו פירוה כמו של כלל בו כפוסה ולא הייסורין דפי"ה נאמן
 כס ודבר שפירוה נמי הייסורין הוא ויהא כסן עד אי נאמן וק כפריית'
 דספרי אמרו אכל קס הוא לפדות אשה להשיאה דיר יודע"ה דגמריה
 ג"ש אחרבתי פירוה לשנים פדים ולא הייפשי"ה מקרא אלא כפוסה או הנראה
 כוז דבריהם שפוסים הם :

ובסוף דברך אלה כתבת ומחיי פסמי גיכ האמינו לשליה המבדא נס
 ממדינה היס לומר כפי"ה דמתוק כנמי' (גיטין ג' פ"א)
 פ"מי משום פגומא והחס ליהיה לפסמי דלא משקר וכו' פ"ה. ואי יודע
 מה אמת פו וכו' רמזים זיל שמתך על פסמי דלא משקר הוא חוקק על פסמא
 דפגומא והלא היסר עד מפי שפחה מפי פסם זה אלא שהוא קוצר דהי"ה
 דליהיה לפסמי דפגומי כגון פ"ה כמלתמה דהא לא דייקא כדאמרין כנמילת
 (קט"ו פ"ה) כמכין אפי"ה דלא משקר ולא כה סרי זיל להסר מהטעמי'
 כמי' כנמי אחר מהס אכל תופס כפיהס פיקר פוף דבר איי יודע לכוף
 דמתך בדברך אלה :

ומה שכחתי אחר זה הרחיק לחוק ולומר פליי הרחיה להגיד מאיזן קרא
 או ייסור או סמך וכו' ככר פירשתי לך דמשום חזקה הוא החוקק
 דלוריית' היא ושאלה זו חלושה היא דהיי מלתי גנמי שקלי וערו כה עובת
 ולא חסיקו בה מדי ואלו הייתה שאלה זו שאלה כוז להו לאסוקי כפירוש דלא
 מהימן מהאי פסמי דמתיכי חימי ועוד ספרי כנלתי דפרי' לאנגלוי נקדוש
 כהרס חסיקו כפרי' דלאמן ולא כוז לה קרא ונגלוי מלתא חפסי' נמי דמתימן
 ולא כפי קרא ופסמי' ככללו שהתורה סאכה על החוקקת בכל מקום וככרי

מילי חזקת הוא דלא משקר ומשי"ה מתימן ותיכא דלא הייפשי"ה לן פייט פסמי'
 משום דמשקא לן אס היא חזקה דלא משקר אס לא אכל אי סוף קס לך
 כדלוי דלא משקר לא הוה מפיעה לן כלל אי מתימן אי לא ולא הוה מסדריק
 למסמכיה חקרא כלל וכומר הרמב"ם זיל דבתר דנשי"ה לן הייפשי"ה דלוי לא
 משקר ומתימן וכבר כתבתי לך שכן הוא דפשו כפי' והכחתי לך עדי' גמרי'
 מנייה ספריו ומפשי"ה אס י"ש לך קושי' כוז לא עלי תלוותך כי אס
 פליהס כי מ"ש הם ככתבי ואלו יומר והאמת שאין קושייתך כלום וכמו
 שפירשתי :

וראייתך חלו כמודה מקלת הטענה שכחתי דבאשה בלמוד הוא.
 דקסמי' אהפדחתה פדים אכל כמנחן איכא למימר דלוי' כיה
 כחר לומרלא אלא שאלה חוקק חקים ווימוסי' עלו כדמיון זיל כמו שכחתי
 אחר זה ואפי"כ פליך כרחיות כמות לא כדברי קפולין וכמלוי' גמרי'
 שאין כסה חשונה של פיקר. וכיון שזוהו דפסק מי פרישך לכל אלו הדברי'
 וכי הדדון אשר דתי בו דין זה שפירוה הוא שהיית לייך להחמק בלחוק
 חשונות. והאמת כן הוא שכן דבר שפירוה בין דבר שבמנחן ככר
 הרמב"ם זיל כן ולא הלחם בו אס חולל או מחוק דבר זה מספרו אס היס
 פריכ פליך. או אמור למפרי ספרי שפירושך יומר כגון כדבריו מפירוש -
 ואלא לא חילק ידפנה ולא בילק ידפנה דברים הנכתבים כספרי' ידפי' וחרת
 איי ליכסם על פי היולא מהחלמוד כי היכי דלא להו כקסלי קיי כנאמנא
 ושלא יהיה הכתיב כפירוי כפירוה החלמוד יומר מהס כי לא דבר רק הוא
 פירושם ואס ר"ה הוא ממנו הוא :

עוד כתבת שאיך יכול להלוס דברי הרמב"ם זיל שהיה סבור ככה לפי
 שכתבוס פדות כתב שלא האמינה תורה פ"ה אלא כפי מקומי' ואפי'
 כסוף בלכות גרושת פייס דבריו כדי שלא יהיו כנות ישראל פגומת לא
 כדסקלק דפתי' שלא אמר זה אלא לפד מפי עד וכו' ואלו דברי' תלושי' מאד
 בלא רחיה אלא כחוקק ברנן פשוט וכבר הרחיק לדפח מלשונות הרמב"ם זיל
 וספר מני' משנה כי זכו דפחו של הרמב"ם זיל בחרו מקום וספסם מילת'
 דפרידא לאנגלוי הוא הפיקר ומ"ש בלכות פדות לא יקשה לוס כפי"ה
 ובקוודרס בראשון. ואס פכ"ם תולה לחוק על אור השמש שאינו כמת היס
 כקש החלמי או ארכב שישמש לך שאלה תשאר יחיד דבר זיל ומה לשני
 דברי' שאין כסה פיקר. וכל זה גרס לך הפלמח האמת לרוב כגלומו דפשו
 של הרמב"ם זיל וכשרחיק כפי"ה שזוהו דפחו כלי ספק תליה דבר שמתא לחיזת
 פייס הוא והכתבת המוחס והכר' אליך וחמתם דברך שדבריו לריכין סקון
 וכס מתוקרס למי שמתין לחוס ולא ירנח לפסוות אס פלגו :

עוד כתבת ומה שהשכח להוכיח דפיקר טעמי דפי' הוא משום דלא
 משקר ממחי' דאפי"ה לכו לרבותי זיל כפי"ה דפי' וכו' ליהי דפי'
 כנמי' הכי ירחיק מי אמרי' דפ"ה איכא פסמי דלא משקר או דילמא פיקר
 לאמנחו אינו אלא משום דליה דייקא ומתקבא. ואפי"ה לן כמלתא אי איי'
 למיש דמתכא בדברי' ולא רייק' או רילתי' דקה כמלתמה דייקא. וזה פירוש
 פירושך זה והוא משום שהשאל פירש כמה הוא מתחמק שהוא אס
 פד אי הוא מתחמק הסד כפ"ה דלא משקר כפי"ה או דילמא אינו נאמן אלא
 מהמתם דליה דייקא כסדומיה וכמלתמה לא דייקא כלל וכדלוי' סנחן כפ"ה
 כשאלה כקסטה ואחסי כא לחלק בין שתי השאלות כפיי"ה סס הימן שחם
 כלשוק. ולסכסס פנין כשאלה רלושונה הסך כותה השואל שהוא כרי פירש
 ששקר שאלתו היא משום דפשי"ה ליה דמלתמה לא דייקא. ואלו הייה ששקר
 זאת אפשי"ה לא היי"ה כפ"ה שאלה כלל דהא מלתא לפי שמתך ששק ששק
 היא דלפילו בדלוריית' לא חיישי"ה ליה דפי' אי ספק משקר ספק לא משקר
 ואח"כ משקר שמת איי דייק' ומתכ"פ ואין זיל דרך שאלה. אכל שפסק זיל
 אינה ססה כלל ושכח היא שפרי השואל תופס כפשי"ה דמלתמה לא דייק'
 כלל וסיני כפי"ה. ומה שפסרת כפסה זו מפי"ה בקוודרסי' בראשון דפרי'
 לה כקסטה וכמלתמה משמע דלאפ"ה לפלוגי כיי"הו. כמסות' מייך לא תמלי
 כי בוקי סייקי שלא ככתבי שהשואל כמתקן כוז כלל שזו שבוט הוא אכל
 ככתבי שאפי"ם שהשואל לא כמתקן כמלתמה דפשי"ה ליי דלא דייקא אפ"ה
 דאק אפשי"ה לן מסעמי' דדייק' ומתכ"פ ומאן דפי' לה כקסטה פשי"ה ליי
 כרי דאי מספק ליי לא הוה כפי' לה כקסטה ומנח' אחרתי אכל כיון דפי' לה
 כקסטה משמע דפיי דמאן דפי' לה כמלתמה לא הוה ליי למכני כה מדי
 דלוי' דייקא אכל כקסטה הוא דליי למיכני. דקה כמלתמה והוא אפ"ה לא שפסק זיל
 ולא ירנח הרמב"ם זיל ואחסי כסכת כוז ופי"ה ממנו פיקר כפי' על שבוט :

עוד כתבת נשאר לנו לבאר וכו' הארכת כוז דבריהם שאין להס פיקר וכס
 דברי' תלוותה לא מפליך ולא מורידין. תחלה פשיה שרס דפסדות
 אשה לא כמכין כפי"ה משום פסמי דלא משקר וזה יולא מסכתך אשר בראית
 לדפח שהיא הסך שנתה כראשוני' זיל הרמב"ם זיל ומפרי' ספרי' וצנייסי"ה
 זיל וקטיה על ספרי' זו קו חסו ואכרי כוז להפיק דברי אליהם חייס שפסם היות
 זאת הסכנה אלאך ימד שלא תמוט אחסי מהנגלל מלחא שמתמון יי"ה נאמן
 מזה הפסו ואין חין לו שרס שלא שפסמו זיל כמנחן אלא סלמדטי מתמן מעודה
 אשה וכמו שפירשתי אכל אס היה אמת שטעס לאתמוה על עד אי כעדות
 אשה הוא מ"הו טעמי דליהי רייק' היי הדבר ככרו דמתמן אינו נאמן וזה
 נתן ליכתב ואתה מדמה זה להודאי כפלי דייני דלא כפי' ספרי משום פסמי'
 דלא איכרו ספרי אלא לשקרי' (קידושין פ"ה פ"ב) והס רחוקי' כחוק מורה
 ממשכר דתולתה כפלי דייני שאני משום דאי כפי' יי"ה ליה ואין ללמוד משס
 לפד אחר היי דליתי לפסמי' דמילת' דפרי' לאנגלוי לא משקרי איני. מדס

דכדלח כפ"ד היכא דחז לאמרי' אינו נאמן כדאיתא בפרק כ' דכחכות ועד ח' די מהימן היכא דחז לאמרי' הוא דמהימן :

עוד כחנה שאפשר שאפילו חאמר שכפדות אשה נאמן בממון אינו נאמן דאפשר דכפדות אשה אינו נאמן אלא מטעם דרבי' יריקא וכו' וכל זה טרחה ופסלה שאלח היא שאלח התלמוד בחלמנותו של פ"א באשה מאז זה טעם הוא וס"ל לר"מ ז"ל דאישטיטא וכו"מ למפלה מחיוב לשמו ועדות המפרש והמגיה ז"ל :

עוד כחנה דטעמ' דמנו טעמא הוא ומרגיחא כדומא דתלמודא מנו לאסוקי ממונא לא אמריק ומי זה יסמוך על דפחו וימלאו לכו לומר כריח לי ודפתי סומכ' דלא משקר להוילא ממון מחזקתו פ"כ. ואזי חמה מסכותב דברים כפי מי שיוע' להבחין בהם אם הם בהשגחה או כלא השגחה אך ימלא שפין כי ייים ויכריכ וכמה הכלים יש בשרי שפות אלו כי התלמוד כבר כייר שפדות פ"א כחמ' מ' מלת' דפכיד' לאגלויי היא ולפי מה שסובר הרמב"ם ז"ל אישטיטא כפין דלא משקר בה ואמר שדבר זה ברור לבפלי התלמוד כל הדין' לסמוך עליו יכא ויסמוך ואפי' מלינו כפירות בחלמוד דמנו לאסוקי ממנו' לא אמרי' לא ימליש זה כלל דמה פנין זה לזה וכו' מסכר' אנו חומרי' דפ"א המט' פלוגי מה יהא נאמן שאחא כלא לחוק על סכנתו דמשינות מהתלמוד לא אמרו דבר כי אלא שראינו דבר זה שאלוהו בפלי התלמוד ועפ"י לאחמרי' כדפס חרי' ז"ל והס יודעים שטעם מילת' דפכיד' לאגלויי עדין מטעמא מנו ואלו היו דברים של פיקר דכרי' אלו היכי מחספסא לכו בגמ' דכמה דוכחי פ"א במילת' דפכיד' לאגלויי אי סמיכין עליה משום דלא משקר ואמרי' לא פשטוה דלא סמיכין מראשו זו עקל. ועוד מאז אסוקי ממנו' יריכא הכל וכו' כפדות מה סבורי אלו מאכדים זכות המחזיק בנכס' אלו וכן שהוא חי וכן שהוא מה אין לו כנכסים אלו כלום ואין כזה אלא הכנסה לנחלה ואין זה אסוקי ממונא אלא חוקומי ממונ' ביד דירש שטמכו על פד זה דהוא מאריה. ומ"ס דמרגיחא כדומא דתלמוד' מנו לאסוקי ממונא לא אמרי' לא נפלא זה בחלמוד כלל ומחלוק' מפרשים ז"ל הוא אי אמרי' הכי אי לא וחלו זה כפיר' משנה שמי' אוחזין ומקומות אמרי' אבל אשה שמטה הדברים והשנה שהס פיקר הגמ' ואיכס לשון התלמוד מרגל' כדומי' דכרי' סלו' (ברכות י"ז פ"א) והסירוש הככון הוא רגילות שפי' רגיל לומר דבר זה ואחא פירשא לשון מרגילת יוש מי שפירש אוחזין אלו אלו מי כפי מרגל' דאמור רבן שכתבה מרגיחא :

עוד הכאה רחיה שאין לסמוך על אומדן הדפס להוילא ממון מדאמרי' דפ"א כפ"ג דתחובות (כ"א פ"א) לגכרי רבי על כתב יתן סן משידין וכו' דא"כ נסיק כולי ממונא ככי ריכשא אדומא דמר סכר' וכו' ואס"י הדין דכמנון כל שיוע' אמתה הדבר או מפי אומדן הדפס או דרך אמתה קאמינן אין לך ידיעה גדולה מזו שזה מקיים חתימתו וחתימת יד חברו אחר שיש לנו פדים החתומים על השטר נפשה כמי שחקקה עדותם ככ"ד וקיום שטרות אינו אלא מדרכן ואפס"כ רעו שיהיו עדות כ' פדות כשווי ח' ככל חלק וחלק ממלקי הממון שהן משידין עליו פ"כ. ואס זאת היא רחיה אס תגלה לי מטע קלף האלה לך יכולה בה רחיות חקף. אבל שנירה זה ככעירת המנו שכתבה בלתי סי' ראי שכתבו זה ח' מהתלמוד דכמה פלוגי קיס לן דלא משקר ככפולת הרמב"ם ז"ל והכא כפי' עדות גמורה מדרכן וכל היכא דכפי' פדות גמורה דרך סי' כשאר עדות שיהיו כ' פדים שמי' ככל חלק מהממון ומס פנין לאלו הדמיונות והעדות :

עוד כחנה ז"ל מה עשקה לי כזה מה שמלאחי להרמב"ן ז"ל כפי האשה שנתאלמנה (כ"ה פ"ב) כההוא עובדא דר' ורבי חייה וכו' דהפד"א פ"א אינו מהורה עדות אלא כל שאנו מ"רין ומכירין שהוא אמת די לנו אבל אין כידו להשיאו אשה דשמי' כפי' והיא עדות גמורה ואין תורה עדות משום נאמנו' דכמו משום ואחרן מי לא מהימי (כ"ב ק"ט פ"א) אלא גזרה סכתוב הוא הכא וכו' משמע מהכא דסכתוב דהה סכדה תליא מילת' בדייפת הדבר אי משום מנו אי משום לך אחר וכו' חף משום חומדן יש להאמינו פכ"ל. ואין מכאן לא שישתא ולא תיובתא . שייפתא ליכא שלא נאמרו דכרי' אלו אלא כמה שמלינו שהאמי' תורה לפד ח' באסורין ולהאכילו בתרומה מטעמ' דפרישו החס אבל במקום שלא האמינה תורה פ"א אין כה באומדן' דפ"א

וכדייפת האמת להאמינו ולהסיד לאשה שמה פעלה אס הוא נאמן דבר תורה או לא זאת היא השאלה ששאלו בגמרא ואי אישטיטא או לא אישטיטא. וכו' הגדון שלפנינו אי אישטיט' כדפס הרמב"ם ז"ל הרי עדות זו היא באסורין שפ"א נאמן בהם ואין אנו נריכין נמנו אחר אלא עדותו כפמלה היא שהאמינ' התורה לפ"א משום דהיא מילתא דפכיד' לאגלויי . תיובת' ליכא כמ"ס כפ"א זה ז"ל ומדברי הרמב"ם ז"ל נראה הפך סברתו שאמרת בקודמיי' שפ"א במילת' דפכיד' לאגלויי יש לו כה שני פדים והפך רוחא שהוא אומר שפ"א פדים הוא גזרה סכתוב ואין אנו סולכין בו אחר אומדן דפ"א ועדות פ"א אין לנו בו משפט עדות זולתי דרך סברא ואומדן פ"כ דכריך . והס דברי נפרות דודאי כמ"ס שהלריכה תורה כ' פדים כל משפטי עדות אנו נריכין בהם וכו'. שפ"א נאמן די לנו כזה ידיעה האמת אבל אחר ידיעה זו הרי הוא כדב' שספידו בו שני פדים ככל חוקת עדותו וכלל משפטי. ואחא סר הגדול אשר הקפתנו תשובות שאין בהם ממש אשאלך וסודיי' אחר שכתב' שהלריכה תורה כ' פדים לא יספיק לנו ידיעה האמת כזה אלא גזרה סכתוב הקיימת ח"כ אחר ג"ש דדבר דבר מממון שאין דבר שפטרות פחות משמי' מחיוב יחוד או ספק יאל להס לרז"ל להחרי' פרוה חמורה משום חקתה פגומות והלא לפי דכריך כ"מ שאנו נריכין הסודות פדים חפי' בדייפת האמת כלדין האחרים לא פכדין פוכד' ולא סוכירו ככאן כל דמקדש אדפ"א דרבנן מקדש. אבל בעינין הם כפרן ופול נכפיה בחומה שגבה אשר שתלוס לפתח יכא שכרה שכוודאי חכמים שטמכו להקל כזה הוא שאמר טעמ' דאפי' דאיק' ומנסב' הרי הדבר ברור אלינו כאלו ספידו בו שני פדים והחמירי ככוסה כי הרי דחידו' שפיר כרי להקל פליה בתחלה ולמה יקשה עליך פ"א היכא דלא דייק' אס אמת הוא דלא משקר יותר מפ"א היכא דייק' דא ודא שזין הס לפסן שאין שם שני פדים ואי משקר או לא משקר כפי' היא וס"ל לר"מ ז"ל דאישטיט' ומהימן מה"ס להחרי' אשה לפלמ' וה"ה לאסוקי ממונא ולכל עדות שכתורה שפסס לא משקר במילת' דפכיד' לאגלויי כמסיק לנו וסכר' דברים השטמתי כמה שכתבה ככאן מלהשיב עליהם לחמלה על אודן סומן שאין חושלת כחשוכה עליהם וכזה אשר כתבתי יספיק תשובה על פיקר דכריך :

עוד כחנה ככמה מקומות דמשום אומדן דפחא לא סמיכין לאסוקי ממונא מרשות' ומאריה אלא כפדות כ' פדים כי זהו אללך יסוד גדול שאין דבר מדרי החורה נחמד באומדן הדפס והסכ נפלה כמה דיני' תורה וכו' דיני' התלמוד והרי כן סודר ומורה אינו נכרה אלא על שם סוסו שידרה הסודה לסוף דפחו. (סנהדרין פ"א פ"ג) וכה במחמתה לא הותר דמו אלא מפרי אומדן דפחא שכה לרבו' (שם פ"ב פ"א) וחובו שבושע למורה מקלח אינו אלא מפרי אומדן דפ"א דהאי ככוליה כפי דלודי ופי' (כ"מ ג' פ"א) וחוקה של שגל שמי' איכס אלא מפרי אומדן דפחא דפד חלה שפין מזדכר איניש כשטר' (כ"ב כ"ס פ"א) והרי יש כאן אסוקי ממנו' דקריקת בחוקת בפליה הרשאי' היא. ולהסיד לאחלנה כחובתה אחר כ"ה שמי' כביה אביה למחן דחיה ליה הכי אינו אלא מפרי אומדן דפ"א. ומחילת אונאה ביותר מכדי שיראה לתגר (כ"מ מ"ס פ"ב) אומדן דפ"א. וכן אין אונאה לבפל הכדי (שם כ"א פ"א). וכן ספרי תורה ובהמה ומרגליות לרבי יסודס (שם כ"ו פ"ב) וקום ופי' וחשיכות כמתחמ' לר"י כן בחידא. (שם כ"ה פ"ב) וכלשוו הא דליה לכו אונאה משום אומדן' הוא כדמכתב כפי' הוסב ובהלכו' הרי"ף ז"ל. ואי אשתכח דפסי' מסקינן מיניה. ומוכר שדס ואלי' של' ואחור וקת' מנפלי' הרשאי' לאוקמי בידא דלוקא אומדן דפ"א הוא ככל חותה סוגי' דכפ"ק דכ"מ (ט"ו פ"ב) וסכ"א אסוקי ממנו' דקרקס בחוקת בפליה היא וכן האש' שנטלו לה נכס' (פ"ט פ"א) אמרו אס יתא' שפטרמכרת לדי' דאקפ"א משום אומדן דפ"א דלא שפיק איניש נפשיה וריב' לאחריני ומשקין' ממנו' ממון דמחזיק ביה משום הא' אומדל' . וכן פסק חוקת (ט' פ"ב) כפנין מחנה עמירת' ככסו' דאול לקדוש אחת' וככא לה מהי' ומנפלי' לה משום דמוכח' מלת' שלא כתב לה אלא כדי שחש' לו זהו אומדן דפ"א הוא. וכן' הגזול (ק"י פ"ב) רעו לפקור קדוש' מי שנפלה אשתו לפני יכס מוכס שזין משום דאדפ"א דכרי לא אקדש' לי' וקיימו ואחס משום דאין סכדי דכלל דהו ייחא לה והרי דבר שכתורה מתקיים באומדן דפ"א דאין סכדי . וכן' הדר (פ"ג פ"א) אמרינן הכא אן סכדי דחי מחכיר ליה החס ריח' לי' והכא אן סכדי דחי איכ' דמייתו לכו רישתא הכא ריח' לכו . וכן' מי שמה (קמ"ג פ"ב) אן סכדי דהאי גבר' לקרנן גדול איכרי' . ובפכר מקום שנהגו (כ"ה ט"ה) וכן' ה' קורא (י"ז פ"ב) אן סכדי דלא מלי' מכיין דעמיה . וכמה ז"ל כאלה בחלמוד וכל שרשות רש"י ז"ל מלחות מזה הטעם דאין סכדי אין זה מקום להחריך. ובפירות מלינו לבפלי התלמוד דמחייבי שבושת' ומרסי שטר' היכ' דקיל' הכי חפי' כפדות אשה כדאית' כס' הכומב (פ"ה פ"א) ואפי' דככות ז"ל אמרו דהשת' לית לי' לדיי' למטעד הכי היינו דוק' במילת' דלא קי"ל לאיניש הכי אלא להסוי' דיני' לחודה אבל כנלת' דקיי"ל לכ"ס דהכי הוא דייקנן לפוס מאז דקיס לן חפ"ג דליכ' סכדי ככרי פד ח' במילת' דפכיד' לאגלויי כבר שירשו בחלמוד דחוקה לא משקר בקדוש' החדש וכפדות אשה וגם כממון לפי דפס הרמב"ם ז"ל וחזי' לרבושת' ז"ל דדייני' באומדן דפ"א. וכ"כ רב האי ז"ל בתשובה סכר' דילנא ודלחא מארי' ז"ל . ידע דיני' לפולס למיזל כתר אומדל' ומידק דייק' לפולס כתר פיקר משפטי' שלא יהא כהן ממני' ועול ולמיזל כתר קושט' דעפשיס ולגלויי כל מילי לאורה כדאמרי' (שבושת' ל"פ"ב) מינין דתי' שודש בדין שטא מרומה וכו' ואמרינן (כ"ב קל"ב פ"א) הלכה ככ"ס בן מנסיא דאמר אין מתחנן קיימת שאלו ה' יודע שבנו קייס לא ה' כותבין לאחריס ואמר ר"כ הלכה כר"ש כ"מ דאול' כתר אומדן' וריכות' דכות כהן ירלח שמיס הכי סות סוגינאן ומנאנן כדל' רב חסד' למרי בר' אשק

איסק הכי דייני לך ולכללו אלמי חכרך (ב"מ ל"ט ע"ב) ע"כ תשובה זו וכריש פ' אפי"ס (כ"ז רע"א) חסיקל דבין לרבי בין לרבי נתן אזלין דבר אומדן דעת. וכיוצא בזה כ' הרמב"ם ז"ל בס' ב' מה' הולאה כללו של דבר שומעין הדיון דברים אלו וכוננו לרדוף הדרך בלבד שאלטונו דרדפו ולא לעבוד הדיון על א' מעשיו דיון הרי זה מורשה לעשותו ומקבל שכר והוא שיהו מעשיו לשם שמים ע"כ. והנה מתחמד ככל זה וכתב דברים בלא השגחה. השנה אותם חכמות רמות. גביש וראמות:

עוד כתבת כי בהכרח יש לנו לפרש הרי"ה דפרק שני דייני גזרות (ק"ז ע"א) דלוקמי' בששמתו בו שמת בע"א שהעד הוא מעי' מפי הר"ה ואפי'

הכי לא נחתי וירשין לנהלם והכרחת כן מדלוקמוה בריש' כשני עדים על כרחין כי לוקמוה בסיפא בע"א צדק העשירי כר"ה אוקמוה. ואין זה מוכרח דלוי' למימר הא כר"ה ופ"ה כר"ה ופ"ה ועוד שההכרח הזה שנוש הוא דריש' נמי כי לוקמוה בשני עדים בהכי נמי איתתה שהם מעידים ששמעו כן ואפי' שמעו כן מפי ע"א כיון דלא משקר במילת' דעבד' לאגלוי' יוכלין להעיד כן ככ"ד וכבר כתבתי לך כן בקונדריש' בזה הלשון וכן נמי אם שיש מעידין מפי ע"א א' נחמנין אפי' במלה וכו"כ הר"ף ז"ל בגלוי' מלת' בפ' החולין והרמב"ם ז"ל המשוה בין גלוי' מלת' ובין מלת' דעבד' לאגלוי' ה"ה והוא הטעם ע"כ כתבתי בין גלוי' מלת' ולא רית' להשיג בזה כרי שתוכל להקשות ועוד מכמה פנים שהר"ה באתה דפרק שני דייני גזרות לא שדי נרגא אלא בזה ופי' היתה קוש' יתקיימו הפנים האחרים. זה רית' להשיג על דברך ולא כנסתי בזה כדי לקטר עליך כי לבי פונה היום לדברים אחרים. אבל ההכרח להעמיד דברי הוקיקו לזו ולגוי' שהוא עמל בעיני הייתי משיב בכמה דברים אחרים כמו בקונדריש' לא נראו בעיני אבל לא רית' להכנס בזה רק כמה שהוא כחה לקיים דברי הראשונים ומ"מ עס היות דברך בסתירת דברי הלוי' והריש' והנה הגם מתוקים מדבש ונפת אופים. וכי הכל כפי תלמוד ערוך. ולפיך שגלחן ערוך. י"ה מייךך כרוך. ותחריך ימים בעולם שכלו חרוך. כנפש נקשר בטעותות ההכתך ותחריך כרוך. מורדף מתלחות המון ודרוך. לפני לחמי ירך. וכתף דופקה ותטמא וכי כרוך. אנתתי תבא לא תרפני. לומר גביל לתורא וטול כרוך. אחיך שמעון בהס"ר נחמ זל"ה:

ברשך אל ה"ר שמואל בר דור חלאמי יצ"ו

אלה שהרשב"א ז"ל כתב בתשובה שאם נתערב בו שליש דבש אין בו משום י"א ואפי' לפי דעתו ז"ל דוקא שליש אבל כפחות משליש לא שאפי' בסלפין שכתב חר הרבה לשנות טעם היין יומר מהדבש כתב הרמב"ן ז"ל דנתיי' ושלש דוקא כ"ש קדש ואפי' שהרשב"א ז"ל חולק עליו והומר דבסלפין לא גביה' דוקא דוקא ואפי' כפחות כני כל שנשתנה טעם היין נראה דבדבש יורה דביה שליש דוקא לפי שהסלפין לרוב חדותן אפי' כפחות משליש משנין טעם היין אבל הדבש אם אין בו שליש אינו משנה טעם היין לנמרי' ודוקא מטעם שינוי טעם היין הוא שאין בו משום יין וכך אבל מפני פסול מוצח כחערובת מועט אין ללמוד כן מהירוש'. ומ"ש הרמב"ם ז"ל בשם גאוןי המערב בזה הוא דבר של תימה שאיסור יין נכך אינו תלוי בראוי לנכך ע"ג המוצח שהרי יין מוגז פסול לגבי המוצח כדתי' בספרי וספרי רביעית הוה לנכש האחד הכי איתתה מנסך ואין איתתה מנסך המוגז ובפרק המוכר פירות (ז' ע"ב) נמי מוכח דייני המוגז אין מנסכין אותו ע"ג המוצח ואפי' יש בו משום יין נכך כדלסיקתא בפ' אין מעמידין (ל' ע"א) שהרי לא כל הפסול לגבי מוצח פסול להם דהא דוקין שבעין כשר להם והוא פסול לדין כמ"ש הרשב"א ז"ל וכתבת לשונו בשאלתך והדבש ג"כ אפי' שהוא פסול לגבי מוצח מלינו מקריבין אותו דהא אמרינן בפ"ק דע"ו (י"ד ע"ב) דלמאור לזכור להם פירות דקל עב לנכש שהם מקריבין אותם והוא דבש שאחריה תורה כדלסיקין ודבש זה דבש תמרים ואפי' דק"ל (ע"ו ל' ע"א) דייני מבושל וחומץ אין בהם משום יין נכך היינו לפי שידענו בדירור שאין מנסכין אותם כדלמרינן בהדיא בגמרא (שם כ"ט ע"ב) כי משום אסוכי לא מנסכי ליה ושכר ג"כ לא היו מנסכין אותו ולא אסורוהו אלא משום חיקרובי' דעתא ברוך ביתם ממש אבל יין שנתערב בו מעט דבש לא מלינו בשום מקום שלא ינסוכוהו ויש בו משום חיקרובי' דעתא נמי כיון שלא נשתנה טעמו וריתו ומיישין לחתמות. ועוד כ' הרשב"א ז"ל בתשובה שכל יין ששמו עליו גזרו בו והסרוהו. ויין שנתערב בו מעט דבש אז מעט שאור יין הוא ושמו עליו שהכל קורין אותו יין סתם אבל המבושל שנשתנה שמו והכל קורין אותו יין מבושל ע"כ. ולענין מעשה ששאלת חי אפשר להקל בדבר זה אחר שהסכמת האחרוני' ז"ל היא כן ושהדברי' נראי' הם בטעמים ההסכמתם ז"ל:

ומה ששאלת אם יש לחלק לדעת גאוןי המערב בין נתערב בו כתלוי' לנתערב בו בסוף. לכתובת שאין לחלק לגבי מוצח בין הכיובין הכי ודאי מתערב דכל שיש בו דבש מ"מ פסול ואם דין יין נכך שזה לדין נסוך כדעתם ה"ה והוא הטעם בזה. ומה שנסתפקת אם הרמב"ם ז"ל נוטה לדעתם או חולק עליהם ל"ל שהוא נוטה לדעתם. שהרי הגאונים ההם השוו מדתם ביין נכך ובקדו' שכ"כ הרמב"ם ז"ל דעה זו בפכ"ט מהלכות שבת ושם נר' שהוא מסיים לדעתם שכ"כ אין מקדשין אלא על היין הראוי לנכך ע"ג המוצח לפיכך אם נתערב בו דבש או שאור אפי' כטפת חרדל כחכית גדולי' אין מקדשין עליו כך אנו מורי' בכל המערב ע"כ. נראה שהוא מסיים לדעת גאוןי המערב לענין יין נכך ושאר רפויי' מפי'א בדיה' ואולי הכא לחומרא והא לאומרא ומ"מ בין שסיים לדעתם בענין י"א בין שלא יסיים לדעתם אין לסמוך עליהם בזה וכל שלא נתערב בו שליש דבש יש בו משום יין נכך וכדלתיבאל:

ולענין קידוש ג"כ אם נתערב בו מעט דבש אין לסמוך עליהם ודאי מקדשין עליו ולא עוד אלא שאפי' נתערב בו שליש דבש שאין בו משום יין נכך מקדשין עליו דלאו הא בזה תליא שלענין י"א גביה' שיהא שמו הראשון עליו וכל שנשתנה שמו נחמת שינוי בין ע"י בישול בין ע"י תערובת אין בו משום י"א שלא גזרו אלא על היין ששמו עליו וכיון שנשתנה שמו אינו בכלל גזרתם אבל לענין קדוש כל שהוא יין אפי' שנשתנה כיון שלא נשתנה לגרעיות' מקדשין עליו ומ"מ אמרו בירושלמי דפסחים (פ"י ה"א) מכו ללאת בקונדרישן. כלומר לר' כוסות. והשיבו מן מה דתי' בר קפרא קונדרישן כיון דהא אמרם יואלין בקונדרישן והקונדרישן יש בו יין דבש וסלפין ואמרו בירושלמי דקונדרישן שחיק כח חר לתלח ואינו שיש בו שליש פלפלין ודאי כדלמרי' בפרק המוכר פירות כפחות משליש וכיון ששנה טעמו הרבה ואפי' אמרי' דהוי יין לענין חרבע כוסות והרי בכוס אחד מהס' אומר' עליו קדוש היום ושמיטין מהבא שאינו נפסל מפני שינוי טעמו וקם לא מפני תערובת דבש שיש בו וזו תשובה על הפוסלי' אותו לקדוש מפני התערובת ואפי' שאין מנסכין אותו על גבי המוצח ואמרי' בפרק המוכר פירות (ז' ע"א) דאין אומרים קדוש היום אלא על היין הראוי לנכך ע"ג המוצח. לא מיפסיל משום דלא ממשיטין אלא אותו יין שאין ראוי לנכש מפני גרעיות שבו כדלמרי' בפרק המוכר פירות (שם ע"ב) למעוטי מגולה ויין שריתו רע אבל קונדרישן אפי' שהוא פסול לגבי מוצח אומרים עליו קדוש היום דהא גלויי' עלייה ומ"מ נמי אמרינן קדוש היום וברכת המזון על היין מוגז אפי' שאין ראוי לנכש ע"ג המוצח וכדלמרי' בברכו' (ל' ע"ב) ובפ' המוכר פירות (שם). ועוד כתב הרמב"ן ז"ל שיהן שנתערב בו מעט דבש אין נפסל לגבי מוצח מפני היין עצמו שהרי יין הוא אלא מפני הדבש שבו והוא הטעם לא שיהן בקדוש דלא פסל הכתוב דבש אלא המוצח ולא לקדוש. וגם הרמב"ם ז"ל כתב דבש זה בפכ"ט מהל' שבת וכן דעת הראב"ד ז"ל בהשג' וכן הסכמת האחרוני' ז"ל וגם לדברי הפוסלי' אותו לקדוש כשר הוא להבדלה ללא גריע משכר שמבדילין עליו ועדיף מיני' דלאו שכר בעי' שיהא חמר מדי' ובקונדרישן אפילו יתיה חמר מדינה מבדילין עליו אפי' לרעת זו שלא אמרו אלא אין אומרינן קדוש היום אלא על היין הראוי לנכך ע"ג המוצח והבדלה אינה בכלל קדוש היום. ולא הולכתי לכתוב זה אלא שראיתי בדברך בשם בעל החמות חיים שהוא משהו הכדלה לקדוש ולמדת ממנו לייין שנתערב בו מעט דבש ואינו

מאכלות אסורות שכ' שם בשם גאוןי המערב שאם נתערב ביין ישראל מעט דבש ומעט שאור הוחיל ואינו ראוי למוצח הרי הוא כמבושל וכשכר ואינו מתערב ומוחר לשותו עס עכו"ם ע"כ ומאלת ג"כ לרשב"א ז"ל שנת' דייני היין הסך זה שאם נתן בו מעט דבש שיש בו משום י"א אפי' שאין מנסכין אותו על גבי המוצח והי"א אין נמנין מלנכסו ככך מדי' דהוא דרוקין שבעין שאסורין לגבי מוצח ואינו מקריב להו (גיטין ל"ו ע"א) שאין פוסלין אלא המוכר אבר זהו חרף דעתו בזה. והנה כסתפקת אם הרמב"ם ז"ל דעתו כדעת גאוןי המערב אחר שהביאו ולא חלק עליו או שמה אין דעתו כן ולא כתבו אלא לנמי שרונה לסמוך עליהם אבל הוא דעתו להחמיר כיון שלא כתבו סתם וסמכו לאחרים ורית' שאכריעי לך בשתי הדעות חזרו היותך נכון לעשות בו הלכה למעשה. גם נסתפק' אם הדין שזה בנתערב' הדבש בשעת פשיית היין כמו שנהגו בחרוזות האלו שמעריבין בו דבש בשעת העשיה כדי שיחתיקים עס אותו שנעשה כבר ונתערב בו הדבש או אם יש חלוק בניהם. עוד נשאלת ונתת בדברך ודמרת שלדברי גאוןי המערב אין מקדשין ואין מבדילין עליו לפי שכלל גדול אמרו (כ"ב ז"ו ע"א) אין מקדשין ואין מבדילין אלא על היין הראוי לנכך ע"ג המוצח ויין זה אין ראוי לנכש ע"ג המוצח מתמת הדבש אלו הן חרף דברך ואפי' שהארכת:

תשובה בנמ' דינן לא אדרכו הא מילת' דייני' לישתרי כחערובת דבש אבל בנמ' דבש מערב' (ע"ב דע"ו ה"ג) גרס' רבי יחזק בר נחמן בשם רבי'ל' מתוק מר אחד אין בהם משום גלוי רבי סימון בשם רבי'ל' המר והמר והמתוק אין בהם משום גלוי ולא משום י"א ופרישו התם החד קונדרישן וקונדרישן הוא שיש בו דבש הנקר' יינמלין שכן מלינו במדרש למה נמשלה תורה לקונדרישן מה קונדרישן יש בו דבש וסלפין אף דברי תורה כן. ולכאורה משמע שאין הלכה כר' סימון דאמר שאין בו משום י"א אלא כר' יחזק בר נחמן דכיון דתרייבו פליגי אליבא דרבי'ל' מר אמר אין בו משום גלוי ויש משום י"א נכך. ומר אמר דרוקא משום גלוי אין בו ומשמע דר'ל' דמשו י"א יש בו אזלין לחומרא. ועוד בנמ' דינן מסייע' לר"י בר נחמן אם ריתת דפליגי דכתמיתין פרק אין מסמידין (ל' ע"א) הא דר"ב'ל' דאמר ג' יינות אין בהם משום גלוי ולא הזכירו משום י"א ולפ"ז לא מלינו היתר ביינמלין לפנין י"א אלא שיש להכריע מסכר' שאין ביינמלין משום י"א שישן שיש בו פלפלין הרבה נשתנה טעמו וריתו ויאל מתורת יין וא"כ יש לנו לומר דר"י בר נחמן ור' סימון לא פליגי אלא דמר דאמר חרף ומר אמר חרף וכיון דלא פליגי ק"ל הכי ומיהו אפי' נאמר דאין ביינמלין משום י"א היינו משום פליגי בהפלפלין שהוא משנה טעמו וריתו דהא משמע בירושלמי שארץ שיה' זו שליש פלפלין אבל תערובת הדבש לכדו לא מלינו ואפי' שכ' הרמב"ן ז"ל שכל שיש בו פלפלין כשיעור הזה אפי' אין בו דבש אין בו משום י"א דכלל קונדרישן הוא אין ללמוד ממנו שאם יש בו שליש דבש אפי' אין בו פלפלין אין בו משום י"א דפלפלין שאפי' לפי שהסלפלין כחם חר הרבה ומשנה טעם היין כשיש בו שליש פלפלין אבל אם נתערב בו דבש בלא פלפלין לא מלינו היתר בזה מכלן לפי שאין הדבש משנה טעם היין אפי' יש בו שליש כמו פלפלין כ"ל

ואינו כן מסמ' דכתיבאל. ומ"מ לפי הסכמת האחרוני' וז"ל בין לקדוש בין לבדלה כשר ואפי' נשתנה טעמו ומעטמו הראשון שאין בו משום י"ג כגון שיש בו שליש דבש או שליש סלפין ואפי' כשר הוא לקדוש דמ"מ טעם יין ומראה יין לו יוכל לקדוש הוא טעם ומראה כדלית' בפ' פריי' פסח' (ק"ה ע"ב פ"ט) ושינוי זה נשתנה משכחו הוא. ולא דמי לין שריחו רע שנחמטע לנסוך ולקדוש ששינויו פוגמו :

דענין

יין מבושל שכתבה שאין מברכין עליו בפ"ב וכתבה שה"ה לין שנחמטע בו מעט דבש ודאי שהרמ"בם ז"ל כתב שם שרין יין מבושל לקדוש היו כרין יין מגולה ושריחו רע ואפי' דבי אמרי' בגמרא אין לומר' קדוש היום אלא על היין הראוי לנסך פ"ג המזבח אמרי' למעוטי יין מגולה ושריחו רע ולא אמרינן למעוטי מבושל י"א דהיינו טעמא משום דמבושל מילת' אחריתו אית ב' ומ"ה לא אנטרין לאדכוריה בגמרא דאפי' בפ"ב אין מברכין עליו אלא שהכל ובודאי דאין מקדשין עליו וכ"כ רבינו יוסף ז"ל במגלה סתרים בשם רב האי גאון ז"ל וכ"כ בשם רב זמח גאון ז"ל וכ"כ רש"י ז"ל בכתובה. ואין זה כגון שהרי אמרו גירושלמי דפסחים (פ"ה ה"א) ח"ד יחא יולאין ביון מבושל והרי ארבע כוסו' יש אפי' מהם שאומרי' עליו קדוש היום וקאמר דיוולאין בו וכ"כ שמברכין עליו בפ"ב ושינוי דלא אמרי' למעוטי יין מבושל דהא תנן (מנחו' פ"ו ע"ב) יין מבושל לא יביא ואפי' הביא סבול משום דלא ממעטינן אלא ריחו רע ומגולה משום הקריבהו נא לפחתך אבל מבושל חשוב הוא לומר עליו כל שירות ומשכחו' שבכפר תהלים. והאי דמיטפל לנסכי' לאו משום גריעות' הוא אלא משום דאמרי' בכבורי' ע"כ כבש שלא נשתנה אף נכסי' שלא נשתנו אבל כיון שלא נשתנו לגריעותא כשרי' הם לקדוש ביון מבושל והרי ארבע כוסו' יש אפי' מהם שאומרי' עליו ודבר זה נראה לפיכך הוא ואמרי' בתרומות (פ"ו ה"א מ"א) אף ממשלין יין של תרומה מפני שמעטינו ואלו היה פוגם אותו ה' נוחזין טעם מפני שפוגמו ועוד דאמרי' כפיטא ר' יהודה מתיר מפני שמשיכו. ובודאי שמשיכו ברכה עד שיא הפסד הכנסתה בשכר ההשכחה וכיון שמשיכו מ"ה לא ממעטינן לה בגמ' מקדוש היום ואפי' דתנן בתרומות (פ"ב מ"ו) תורמין משליש מבושל של המבושל ואין תורמין מן המבושל על שאינו מבושל לאו משום דגרוש הוא ממנו ומשום דאין תורמין מן הרע על היפה אלא משום דבשיקן ראשית דגן חירושך ויאלתר והאי לאו חירות הוא דהא אשתמי ומ"מ שינוי לפיכך הוא ומקדשין עליו וכ"כ שאומרי' עליו בפ"ב ואפי' בגמ' דאמרי' ז"ל שאמרו שאין מברכין בפ"ב על יין מבושל וכ"כ שאין מקדשין עליו לא אמרו כן על היין שנחשב ממנו ושאר שם יין עליו אלא על היין שנחשב ברכה ונשתה כפין דבש ולא נשאר עליו שם יין ובודאי שהרין עמהם בזה שאין מקדשין עליו ואין מברכין עליו בפ"ב שהרי יא מתורת יין ואין שם יין יולא ומה שהשתי' יין שנחמטע בו מעט דבש כשרי' יא מתורת יין ואין שם יין בראה שאפי' לגריעות' ואמרי' שאין מברכין מבושל בפ"ב אין הוה קדוש יינו ב"ן שנחמטע בו מעט דבש ומבושל איכא טעמא דליתיה בנחמטע בו מעט דבש שהמבושל נשתנה לגמרי בטעמו וכריחו משאיכ' ביון שיש בו מעט דבש. ואי' מלוחה ראי' עלמה שאמרו מבושל שאין מברכין עליו בפ"ב יש ללמוד קן לין שנחמטע בו מעט דבש. הא לא אריא שאפי' לרפתח ז"ל שהתרובת דבש פוסל לקדוש לא הוה לן למימר בגמ' למעוטי שריחו רע ומגולה ושחמטע בו מעט דבש לפי שלא שינוי בטעם מקום יין שנחמטע בו מעט דבש לא יביא ואפי' הביא פלפול למעוטי כמו ששירו מבושל הל' איכ' למימר מדלא קא ממעט מבושל ששינוי אותו משנה שלמה איכא למימר דאפי' לנסכי' אפי' אכל לין שנחמטע בו מעט דבש אין ללמוד כן דאיכ' למימר דהאי דלא ממעטעו בפירוש בגמרא היינו מבוס' שלא שינוי אותה כשנשתנו בפירוש אלא שגמרו כן מן המספיל רחמנא דבש למזבח ה"ה לרין לקדוש אבל ה"ה דבש"ב מברכין עליו לפי דעתם ואין הדמיון בשירים נכון. זה ערא' לרפתח ז"ל אכל כבר כחבתי דעת האחרוני' ז"ל דאפי' לקדוש כשר וכ"כ שמברכין עליו בפ"ב :

מן המובחר הוא אפי' דאיכא למימר הכי כיון דבחד סגנון אמר לה רבא דחמר חוריאן ויין יין משמ' דבי הדדי יניכו וכן הרשב"ם ז"ל פירשם לזו דחמר חוריאן לנסכי' בלחוד וקאמר רבא ז"ל דאיכא דחמר חוריאן לה לקדוש ולא הכירא ליה ז"ל ולנסכי' נמי סי' הרב ז"ל דלכתחלה הוא דפשיט ל' רבא דסבול אכל דביעבד כשר שהוא סי' הא דחמירא יין בורק לא יביא ואפי' הביא כשר סי' יין לכן ורע ואפי' אמרי' ואפי' הביא כשר וכיון דאם הביא כשר אפי' לכתחלה מקדשין עליו כדלמרי' ביון מנחו' בפ' המוכר פירות (ז"ו פ"א) ולפי סי' של רשב"ם ז"ל אחיא שפיר הכי דפי' כל קרבנות לבור דיון יין לרבי וחמר חוריאן דחריבו ממעטי מקרא דאל תרא יין כי יתאדם לנסכי' לכתחלה אכל לנסכי' דיעבד ולקדוש אפי' לכתחלה כשרים וכהדיא אמרינן בפ' ערבי פסחים (ק"ה ע"ב) ד' כוסות הללו לרין כשר שיהא בהם כדי רביעי' אחד חי ואחד מזוג אחד חדש ואחד יין וכיון דישן כשר לכתחלה לר' כוסות וקדוש היום מכללם ה"ה לחמר חוריאן דחריבו משמע דחד דינא אית לכו דמאן דממעט לכו מחד קרא ממעט לכו והא דפליגי רבי יהודה (שם) ואמר עד שיהא בהם טעם יין ומראה יין י' דלקדק מה הכירי ת"ק שיהא רבי יהודה ויאמר שיהא בהן טעם ומראה שהרי בדברי ת"ק אין זכר למראה. וז"ל לרש"י דרבי יהודה לפרש טעמיה דרבי יהודה מוזג לאו בכל מוזג קאמר אלא שיהא בו טעם יין ומאי דקאמר ת"ק אחד חדש ואחד יין לכו בכל יין קאמר אלא שיהא בו מראה יין ופירש טעמיה רבא משום אל תרא יין כי יתאדם כי היכי דאריש טעמיה דרבא ביון יין דיון דרבא אכר לכו כלשו משמע דבחדא מחתא מחתו ונפין מלוה מן המוכר ופ"ל לרבי יהודה דר' כוסות הללו מלוה מן המוכר שיהא היין כדאדמימות כטעמיה דרבי לנסכים ויסיי' לזו לזון גירושלמי שאמרו שם אמר אל תרא יין כי יתאדם והרמב"ן ז"ל דתקן בזה דודאי לשון מלוה מן המוכר מוכח דלכתחלה דוקא קאמר רבי דאמר רבי יהודה עד שיהא בו טעם יין ומראה יין ומוכח האי לישנא דאפי' דביעבד פסול ליה משהו טעם יין נקט הכי דודאי אית ב' טעם יין אפילו דביעבד פסול וגריר כהאי לישנא מראה יין ומלאתי בתוס' דמתניא הכי אין פוחתין לו מ' כוסות של יין שיש בהם כדי רביעי' בין חי בין מוזג בין חדש בין יין ר"ח בלבד שיהא בהם טעם יין ומראה וכן היה שנייה בירושל' דמס' שקלים והאי לישנא לא מוכח דביעבד פסול ומ"מ רשב"ם ז"ל יין בורק לכו ורע ומשום דכ"ל שהלכן לא נפסל אלא לכתחלה ואפי' לנסכים אלא תלכן מפני גריעות' או מפני יישון או מפני גריעות אחר היין בורק אכל יין שמחלת ברייתו הוא לכן אפי' לכתחלה כשר לנסכים. וז"ל סיוע לדבריו שכ"כ הם מוזכרים היין לכן לגריעות' כדלמרי' בפ' מי שאחזו (פ"ו ע"א) ח"ד חסדא שתי' מיני חמר' הו' מפליא דכלבו סומקא רחמנא גריעא דכלבו עליא חורא וזוהו וכיוצא בו דברו בגמרא מאל תרא יין כי יתאדם אכל הלכן החשוב שכן הוא דרך ברייתו שפיר מתקרי יין וקרא דאל תרא יין כי יתאדם לא אהא למעוטי אלא האדום שנחלכן מפני גריעות ורין לישב לפ"ו הא דתני' בפ"ק דכריתו' (ו' ע"א) בכריתו' דפטוס הקטרת דחתי החס' אס לא מלא יין קפריסין מביא חמר חורין עתיק שלא מפני חשיבות הזכירוהו אלא שהוא חד כמו יין קפריסין אבל לענין שתייה לא מלינו בשום מקום שנוצר לענין חשיבות. ומלאתי סמך שהיין החשוב הלכן אפילו לכתחלה כשר לנסך בתרנוס ירושלמי של שיר השירים שהו' מתרגס שחתי י"י עם חלבי קבילת חמר סומק. ומיור דביבית קרמי והרי זה מפורס. וז"ל שלשון חוריאן מוכיח כן מדלא קאמר חור דחוריאן משמע שנחלכן גריעות. וכל זה סיוע לרשב"ם ז"ל שפירש יין בורק לכו ורע אכל הרמ"ב"ן ז"ל יין בורק בל"ת שהוא חזק ובורק הגוף. ועוד חזי תמה מרבינו ז"ל דהא בגמ' אמרי' בפ' המוכר פירות (שם) תניא יין כושי לא יביא ואפי' הביא כשר ויין כושי לאו ארום הוא ואפי' כשר דביעבד אפי' דכתיב קרא אל תרא יין כי יתאדם ומשמ' לא אהא אלא למזוג בין לנסכי' בין לקדוש ואדרבה יין לכן ואפילו לכתחלה כשר כיון שמחלת ברייתו הוא כן ולית לך למימר דבין כושי לכתחלה לא יביא אפי' שמחלת ברייתו הוא כן ולית לך למימר דבין כושי איכא טעמ' למכשריה דביעבד משום דר' חנינא דלמך בחולין (מ"ז ע"ב) ובבבא (י"ט ע"א) האי שחור ארום הוא אלא שלקע וכושי דחמירא בכריתו פירושו יין שס' ארום ושכבושי חרף שאין דרכו של יין הכי כמו שג' דרכו של דם נדה ושל דם הריאה ועוד דכיון דמ"מ לקות' הוא אפי' דביעבד הוה לן למפסליה כריאה שהיא ערפה מהאי טעמא וגריע טפי מהיין הלכן שהוא כן שמחלת ברייתו אלא ודאי משמע דקרא דיון כי יתאדם למזוג אהא וכהאי שנחלכן ישי גריעות בלבד אבל אותו שהוא לכן מחלחו לא ממעטע מהאי קרא דלמי' לכתחלה כשר והיינו דבין כושי לא מברכין הוא קרא כלל כדמדכרין ליה בחוריאן ויין יין דכושי שמחלת ברייתו הוא כן ומאי קרא חי אפטר למימעטיה אפי' למזוג דלא למימעטיה מיניה אלא אותו יין שחכר דרמימותו מפני מוס שבו והאי דפסיל כושי לכתחלה אפי' היה כן שמחלת ברייתו סבול משום דלזו חשוב כמו הארום והלכן שמחלת ברייתו הוא כן ודבר זה נראה הוא לפיכך. והרמב"ן ז"ל הוסיף לו זה ומיור דיון כושי ארום הוא אלא שלקע ח"כ כושי אינו שחור גמור כמ"ש בחתרוס. (סוכה ל"ו פ"א ע"ט). זה י"ל בזה לענין הלכה אבל לענין מעשה אי חושש לבדרי הרמב"ן ז"ל שלא קדש עליו ולא נלאת בו כד' כוסות ומייה לענין הבלה לא נוהג להבדיל עליו דעריק טפי משכר אפי' היכא דליתיה חמר מדינה שרי חשב הוא ועולה על שלחן מלכים. ואפי' ליתיה חמר מדינה לא מסתבר למיפסליה אפי' לבדרי הרמב"ן ז"ל ומה שכתבה בשם בעל ארחות חיים ז"ל כל שאין מקדשין עליו אין מברכין עליו מוזן מן השכר וכו' זה הכלל לא מלאוהו ושמי' המחבר הכוה

אדא

מישו יש ביון הסכוו בחרלוהו האלו עיין אחד הפוסלו לקדוש ולא מחמת הדבש אלא מחמת מראהו לפי שזוהו לכו ואמרי' בפ' המוכר פירות (ז"ו ע"ב) כפי רב כהנא מרבה חמר חוריאן מהו אמר ליה אל תרא יין כי יתאדם ופירש הרמב"ן ז"ל דלקדוש קא מיכשיא ליה ח"כ לנסכי' ולקדוש דחי לנסכי' בלחוד הוה ליה לפרושי מדקא כפי סתמא ש"מ דלקידוש כפי. ומדקשיט ל' מאל תרא יין כי יתאדם ש"מ דחמר חוריאן פסול לקדוש וכתב הרמב"ן ז"ל דאפי' דביעבד פסול ואפי' שאמרו בירושלמי (פסח' פ"ה ה"א) מלוה ללאת ביון ארום לאו דוק' מלוה מן המוכר אבל דביעבד יא אפי' ארום ארום אלא אפי' דביעבד לא יא דלא אשכחן נקדוש לא יביא ואפי' הביא כשר וכו דעתו של אדונו הרמב"ן ז"ל. וקשה לי לדעתו דבפ' כל קרבנות לבור (פ"ו ע"ב) שנינו אין מביאין יין יין דברי רבי ותניא בגמ' (פ"ו ע"א) יין יין לא יביא ואפי' הביא כשר ואוקומ' לה כריי' ואמר רבא מ"ס דר' משום דאל תרא יין כי יתאדם ופירש"י ז"ל דק"ל דכשפברע שנתו עוברת אדמימותו. (ובין) [וכיון] דחמר חוריאן ויין יין תרווייהו מפסלי מהאי קרא ורב' גופיה הוא דליק' לכו מהאי קרא היכי אפטר לנסכים לא לפי' מהאי קרא אלא למזוג מן המוכר ולקדוש לפיכך מייה דאפי' דביעבד מיפסיל ואפי' דאיכא למימר דחמר חוריאן נפיק מתחומיה דקרא טפי מיין יין דבחמתי לקדוש ויין יין לא נפיק כולי האי דלכתי אית ביה קאת אדמימו' אלא דרבא מוכח מקרא דכיון דחמר חוריאן ליתיה חמר כלל מדכתיב אל תרא יין כי יתאדם מהתם יליק ר' דיון יין לכתחלה לא דכיון שנחמטעו אדמימותו לאו

היה ז' סוכר דתמר חוריאן שגר הוא לקדוש וא"כ הוא דעתו ז'ל אפטר להתקיים כלנו אבל לברי הפוסל חמר חוריאן לקדוש וכן יין שפסל מפט דבש ויין מנושל לרעת הרמ"ב ז'ל אע"פ שאין מקדשין עליהם מצדלין עליהם ואין למדין מן הכלל הזה ואע"פ שאמר בו חזן שהרבה סקלו בהכרז' יותר מנקדוה לפי שהקדוש הוא מן התורה כדאמר' (פסחים ק"ו פ"א) זכרנו על הין כנתינתו והבדלה אינה אלא מתקנת אנשי כה"ג כדאמר' בפ' אין עומדין (ל"ג ע"א) וכשאין שם כוס סגי להכדיל בתפלה וכשיש שם כוס כל דכו אע"פ שאינו כשר לקדוש כגון שגר כשהוא חמר מדינה או חמר חוריאן לרמ"ב ז'ל ונתערב בו מוט דבש להרמ"ב ז'ל מצדלין עליו שהרפת נותל' דהני עדיפי טפי משכרא ולא כפי לטו חמר מדינה דהא ודאי הוא בין שרוב שתיית בני העיר הוא ממנו בין שלא תהיה רוב שתייתם ממנו ק' נראה לי :

שאלה פז

עוד שאלת יין שנתערב בו שגר של תאנים אם יש בו משום יין נכך . ומזה לפיין ברכת כה"ג ולענין קדוש והבדלה ונתחבב לך אם יש הפרש במיני שגר אם לא :

תשובה

הרשב"א ז'ל נשאל על כיו"א בזה בין שנתערב בו דבש והשיב שאין הסיפורין שאל לבפ"טג ולמנפ שהרי יין שנתערב בו דבש או פלפלין פד שליש יש בו משום מנפ עכו"ם אבל טפי מהכי אין בו משום מנפ עכו"ם כמ"ש לך בתשובה האחרת ואפ"ה מסתברא ליה לרב לטעול מצדלין עליו בפ"טג שהרי עליו בו ואפשר דאפי' לענין קדוש עכ"ל . וכבר כתבתי לך שאין ספק שכמו שמתכרין עליו בורא פרי הגפן ה"ל אומרי' עליו קדוש היום והיינו קונדיטון דלסיק בירושלמי (פסחים פ"ו ה"א) דהוי יין לענין קידוש :

ורענין

שאלתך אי אומר שדקין שזה בנמט ונכרעה וקדוש שאין השכר העשוי מהתאנים משנה טעם היין כמו הדבש שנתיר אותו בנמט פכ"ס בסיפור שליש ואפי' ביותר מזה הילכך מסתברא דעד שיהא הרוכ שגר לא נפק מכלל יין לא לענין מנפ ולא לענין כה"ג וקדוש אבל אם יש שם רוב שגר ודאי המיעוט בטל ברוב . ולענין מנפ לא מיתערב דהא אמרי' בפרק אין מעמידין (ל' ע"א) דאלונית דברייחא אין בה משום יין נכך ופרש"י ז'ל שעשאה ישראל ומכרה לפכו"ם ואלוניתה פירושה הסם (שם) דהוא יין יסן ומים ללויין ואפרסמון ולפי פירושו חמי' פירושו חמ' דהוא יין יסן ומים ללויין ואפרסמון ולפי פירושו של רש"י ז'ל נוכל ללמוד שכל שנתערב בו יין ונתבטל שוב אינו נאסר בנמט עכו"ם וכן הסכים בדקין זה בעל התרומה ז'ל ומ"מ בעינין שלא יהיה היין אלא מיוטש ולענין כה"ג נמי כיון שהמיעוט הוא היין והרוב הוא השכר ונכרין עליו שהכל דקי' (ברכות מ"ד ע"א) כל שהוא עיקר ועמו טפלה מברך על העיקר ופותר את הטפלה ואפי' פת ומליח אמריין דמברך על המליח ופותר את הפת דהוא טפלה לו באוכלי פירות גנוסר כדאיתא בפרק כיד דמברין (שם) וכל שהוא רוב שכל היין טפלה לו ואין מברכין עליו בורא פרי הגפן וכל שאין מברכין עליו בורא פרי הגפן אין מקדשין עליו . ולענין הבדלה ז'ל הוי חמר מדינה מצדלין עליו ואי לא לא :

ורענין

בהמ"ז אי קבע עליה סעודתיה מברך עליו בהמ"ז ואי לא לא כדון שגר גנור ככ"ל ולענין זה כל מיני שגר הן שרין בין שנעשה מהתאנים או תמרי' או רימונים או שאר פירות דבכולהו מברכין שהכל כדאית' בפ' המוכר פירות (ל"ו ע"ב) אי שגר תמרי' ואחד שגר שעורים ואחד שמרי יין מברכין עליו שהכל ואינן אסורין בנמט עכו"ם ולא אסרי אלא בתוך חנותו של עכו"ם משום חקרוני דעתא כדאיתא בפ' אין מעמידין (ל"א ע"ב) . ולענין הבדלה לענין חמר מדינה הכל שרין בדניס הילכך אם נתערב בהם יין דין טוה לנטל ברובן היין ולהתבטל הן ברובו . ולענין מחלה על מחלה יראה דלויין לחומרא לאוסרו בנמט עכו"ם ושלא לקדש עליו ולברך עליו שהכל שהיא ברכה הכוללת היין והשכר :

שאלה פז

עוד שאלת ניגית שהוליו ממנו היין וכשארזו הזנין ונתנו עליהם תאנים או פירות אחרים ממיני שגר לחזק כח היין הנשאר בזנין ולהסיק בעינו ובדמיונותו מהו דינו אם דינו כדון יין או דינו כדון שגר :

תשובה

בהמוכר פירות (ל"ו ע"ב) אמרי' גבי שמריס דאי רמא תלתא ואתא תלתא לאו כלום הוא ואע"ג דאית בהו טעם יין משום דקיוהא בעלמא הוא ולפ"ז אותן זנין שנתארו בנת אחר שאלא היין אם דין כדון שמריס אין מברכין על היולא מנפ בין בתערובת תאני' בין שלא בתערובת אלא שהכל מיסו כתבו הרש"שים ז'ל שלא נאמר דבר זה אלא בפורני הנדרכין ע"י קורה שהקורה דוחקת ומוליא כל לחלוט' שבהן אבל פורני הנדרכין ברנל ורמו בהו מיא והיין נמשך מאליו לא תמרי' הכי דאפי' כשהוא מוליא פחות ממדתו אינו רואין שהוא משובח ולאו קיוהא בעלמא הוא לפי שהפורניין בולעים המים והיין יולא מאליו ומתערב דלויין בהא מלתא בחר אומדן דעתא בעמיה ובריח' ואם בחרו לדמות אלו הפורניין של נמוקין לפורניין של ענבים הוה דין בזה לפי דעתו ליקר אחר הרוב שאם הרוב הם תאני' דינו כדון שגר ואם הרוב הם זנין דינו כדון יין שנתערב בשכר כמ"ש בתשובה האחרת ואע"פ שיש להרבה בזה שאפי' במיעוט תאנים ה' אפשר לומר שדינו כדון שגר לפי שהתאנים עדיין הוא בהם כל כחם והפורניין לא נשאר מהם אלא מעט לחלוטת תרע שהרבה פעמים יכולים לתת מיס בתערובת יותר משלל היה שם זה התערובת יותר מן הרוב . עוד יש להרבה בזה מלד אחר שאפי' במיעוט פורניין היה אפשר לומר שהיין היולא ראשון דינו כדון יין לפי שמה שנתערב מהתירוש שלא יכול ללאת מאליו ע"י דוחק התאנים והמים שנותנין

בו הוא מתמלח ראשון הילכך היה נראה שצ"ח היולא ראשון י' לחוש לנמט עכו"ם מפני חשש זה אפי' ברוב תאני' . אבל ביין היולא מהמים שמתרין פטס שפיה היה נראה להקל כשהרוב הם תאנים . ולפיין בפ"טג איני שומך לנכך עליו אפי' ביולא ראשון אלא שהכל וכ"ש ביולא פטס שפיה דשמת התאנים הם עיקר בכל ענין וכ"ש שאין דין אלו הפורניין כדון פורניי הפנינים שאלו היו הנומקים משובחי' כענבי' לא היו אומרי' גבי נסכים (שם ל"ו ע"ב) יין נמוקיס לא יביא אלא ודאי משמע דנרעוין הן מן הפנינים והיין היולא מהם לאו מעליא הוא והאריך נדון היין היולא מהפורניין כדון תמרה מעלי' וקרוי הדבר שדין כדון שמריס אפי' שיש בו טעם יין דמי סכרת חמרה הוא קיוהא בעלמא הוא וכן נראה דעת הגאונים ז'ל שאפי' בנמוקין עמלן דקדקו שיחא בהן לחלוט' ושיהיו כמיסן בנפטייהו כמ"ש רב האי גאון ז'ל בתשובה והרי"ף ז'ל בהלכותיו וכ"ש שהפסולת שלהן אין היולא מהן חשוב יין ויין שאין מברכין עליו בפ"טג כ"ש שאין מקדשין עליו . ולענין הבדלה כל שהוא חמר מדינה מצדלין עליו דשכרא הוא . ונראה דאפי' היולא מהפורניין בלא תאנים מצדלין עליו כל שיש טעם וריח דלאו קיוהא מנפ הוא ולא גריד משכרא ודבר זה תלוי בלומד הרפת בחזק טעמו וטוב ריחו :

שאלה פח

עוד שאלת לפרש לך קלת מלות נקשו עליך והם ייר ומורים וכותה וקוספן וסילמי :

תשובה

דע כי ייר ומורים שייסם הם נעשין מן הדגים כדמוכה בפ' הנודר מן המכושל (ל"א ע"ב) דתנן התם דג הניס שאני טוסס אסור בזה וכו' ומותר בליר ומורים כלומר שאע"פ שמהדני' הם נעשי' הוא מותר בהם משום דנכדריס הילך אחר לשון בני אדם וייר ומורים לא קרו ליה לא דג ולא דגים אבל יש הפרש ביניהם כי המורים הוא נעשה משומן הדגים ולא היו עושי' אותו אלא מדג' טורים ולפעמים היו מערבין בו יין ולפעמים היו מקלקלו היין . והיינו דלמריין בפרק ב' דע"ז (ל"ד ע"ב) מורים אומן מותר דמשום דגים טמא' ליכא למיחש ומשום יין נכך ליכא למיחש כדפרישו טעמא בגמרא דליירי דפיסי שומיסי פטס ראשון ושי מקלקל ל' חמרא . וייר אינו שומן דגים כמו שכתבת ואינו אלא הידע היולא מהם ע"י מלח וקאמר'י רבאיתא ז'ל דליר דגים טמא' אינו אסור פק תהור' אלא מורבן ומש"ה מקילין בפ' אין מעמידין (ל"ט ע"ב) בליר שיש בו אפילו כלבית אחת להחזיקו בטבור . והא דתיחא (ברכות ו' ע"ב) אלה הטמאים לאסור זיין ורובטן אסתמכתא בעלמ' היא . ומה שתמכתא אם ייר ומורים הוא שומן דגים היאך יבא בו כח להפליט היין שנדפסי הכלים דע כי אין ייר ומורים מפליטין היין אלא שורפין אותו במקומו בכה המלח המעורב בהן שהרי ה"ז ע"י מלח הוא יולא והמורים ג"כ ע"י מלח הם עושין אותו כדלמריין בפ' שמה שרלי' (ק"ח ע"ב) דמי מלח עזין דאית בהו תרי תלתי מלחא ותלתא מיא עבדי ל' למוריי' . וכותה פירשונו בנמ' בפ' אלו עוברין (מ"ב ע"א) דלמריין התם ג' דברים נאמרו בכותה הבדלי מטמטס את הלכ ומסמא את העינים ומכחיש את הכוף . מטמטס את הלכ משום נסיוי' דחלכ' ומסמא משום מלחא . ומכחיש את הגוף משום קומייתא דהמ' ולפי שיש בו נסיוי' דחלכ' הוא אסור לאוכלו פס כשר כדאית' בפ' כל הבשר (ק"א ע"ב) ומשום קומיית' דהמ' שהוא חמץ הוא עובר בפסקא כדאיתא התם (פסחים שם) . וכוספן הוא פסולת של תמריס שעושין מהם שכר וחולטין אותו בשמין ואוכלין אותו וכדמוכה בפ' דחקרי (ל"ד ע"ב ע"ש) ונפ' אין מעמידין (ל"ח ע"ב) . ומה שפירשת אותו פסולת שומשמן . נפת הוא פסולת שומשמן או זתים כדמוכה בפ' במה שומיין (מ"ז ע"ב) וסילמי הם מי מלח כדאיתא בפרק שמינה שרלי' (ק"ח ע"ב) :

שאלה פט

עוד שאלת אותן מיני מתיקה שעושין מהסול' הנכר והדבש הנק' ולאכ"ה בלשון קדר אם יש בהם משום בשולי עכו"ם אם לא . וכתבת שהידור לך שבכאן הם נוכחין בהן היתר ולא מירח בהם חממי המקום :

תשובה

ודאי כן הוא שזוגים בהם היתר בכאן ובראון חממיס עשו כן לייכא למיחש ליה למירי משום דודאי דוכשא עיקר שאלו קיה הסלת עיקר היה אסור שהסלת יש בו משום בישולי עכו"ם וכדלמרי' גבי כשא דברסקא דאסור משום דקמחא עקר ויש בו משום בשולי עכו"ם לפי שאינו נאכל כמו שהוא חי כדאיתא בפ' אין מעמידין (ל"ח ע"א) ודוקא פת של פלניו התירו משום חי נפש אבל בלא פת אסור וזה' לסלת שבמיני מתיקה אלו היה עקר היה אסור אבל ודאי דוכשא עקר וסלתא לא עבדי ל' אלא לרבוין בעלמא ולא מברכי בורא מיני מזונות אלא שהכל דאף על גב דלמריין (ברכות ל"ו ע"ב) כל שיש בו מין דגן מברכין עליו בורא מ"מ הבה מברכין שהכל דומי לתבשילא דליפתא דאף על גב דמפשי ביה קמחא לא מברכין עליה אלא שהכל משום דקמחא לאו להכשירו וליתן בו טעם מערבין אותו אלא לרבוין בעלמא כדאיתא בפ' היזר מברכין (ל"ט ע"א ע"ש) והכי נמי סלתא לאו לטעמא עבדי ליה אלא לרבוין דוכשא הלכך ארבושא מברכין שהכל ולא סלתא דטפלה הוא לרבושא וכ"כ הרמ"ב ז'ל בפסק' ז'ל מהלכות ברכות ז'ל מיני דבש שמבשלין אותן ונותנין בהם חלב חטה כדי לרבוין ועושין מהן מיני מתיקה אינו מברך עליהם בורא מיני מזונות מפני שהדבש הוא העיקר עכ"ל וכיון שהדבש הוא עיקר לענין ברכה לענין בשולי עכו"ם נמי הוא עיקר ואין בו משום בשולי עכו"ם ואע"פ שיש בו סלת מעורב דהא גבי ברסקא אי לאו דלמריין דקמחא הוא עיקר הוה שרינן ליה לפי שהמורים המעורב בו אין בו משום בישולי עכו"ם דנאכל הוא כמות שהוא חי ומכאן למדו רבותינו בעלי התוספות ז'ל דהיי ככרות של פלטר עכו"ם שמתין אותם בבי"ת מותרות כל זמן שאין לחוש לדבר עמא שאף על פי שהביינים יש בהם משום בישולי